Št. 14 (1341) Leto XXVI
NOVO MESTO, četrtek, 3. aprila 1975
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

PRILOGA

V današnji Prilogi objavljamo zapis z našega običajnega uredniškega gosteh, ki je tokrat poslušalo prebivalce Trebeljanskega. Zapis nosi naslov SAMO DVA KRATKA KORAKA, objavljen pa je na tretji strani P.

Sicer pa danes objavljamo v Prilogi med Dolenjci, ki ne žive več na Dolenjskem, šefa kuhinje ljubljanskega Slona Antona Štrajnarja, ki je doma s Težke vode; med samorastniki smo poiskali kiparja izpod Blegoša Petra Jovanoviča; druga stran je namenjena zanimivostim, na sredini pa spet lahko preberete „Gosje peto" in nekaj humoresk.

V BREŽICAH JUTRI SPREJEM ŠTAFETE

Občinska konferenca Zveze socialistične mladine pripravlja za jutri svečan sprejem Titove štafete pred spomenikom revolucije na Cesti 21. maja. Za to priložnost je napovedan kulturni program, posvečen trideseti obletnici osvoboditve in četrtstoletnici jubileja samoupravljanja.

DBH
NOVO MESTO
JE VAŠA BANKA

TREBNJE: VEČ ZA OBVEŠČANJE

Z današnjo številko prehaja trebanjska občina na večji prostor, namenjen obveščanju v našem časniku. Družbeno politične organizacije in občinska skupščina so se odločile sofinancirati namesto pol občinske strani celo stran. To bomo izmenično izvajali tako, da bomo enkrat objavljali poleg polovične občinske strani na običajnem mestu še eno celo stran, v naslednjem tednu spet samo pol strani in tako dalje. Drugačna rešitev zaenkrat tehnično ni izvedljiva, uveljavila pa se je že za občini Kočevje in Ribnica.

XIII. zlet pred vrati

Prijedor pripravljen na to manifestacijo

Trinajsti zlet bratstva in enotnosti bo od 13. do 15. junija v Prijedoru, posvečen pa bo še posebej 30-letnici osvoboditve. Osrednja prireditev bo 14. junija. Iz vsakega zletnega območja bo sodelovalo 300 do 600 nastopajočih. Predlagajo, naj bi mladina prikazala iste vaje, kakršne smo videli lani na dvanajstem zletu v Novem mestu.

Prijedor, zgodovinsko mesto pod Kozaro v Bosenski krajini, bo dobil do zaključnih zletnih prireditev sodobno športno dvorano z 2.345 kvadratnimi metri površine in 1.300 sedeži na tribunah, največ pa bo lahko sprejela 2.500 gledalcev. Prav tako bo nov športni center, v katerem bo mladina zletnih območij izvedla živopisane vaje.

Med tem je tudi že odšla na krožno pot po zletnih območjih zletna zastava. Ponesli so jo z Mrakovice, ta mesec jo bo prevzela Banjaluka, kasneje pa bo romala še po drugih območjih zleta bratstva in enotnosti. Od konca minulega leta potekajo tudi športne prireditve v počastitev trinajstega zleta.

Na Bizeljskem so 28. marca zakoličili temelje za novo šolsko poslopje. V montažni Marlesovi stavbi z osmimi učilnicami in telovadnico bo jeseni nadaljevalo pouk 230 učencev. Šolo na Bizeljskem gradijo s samoprispevki občanov. (Foto: V. Podgoršek)

Sklepi sprejeti

Podaljšano je povišanje nadomestil zaradi podražitve živil

V petek, 28. marca, je bila v Novem mestu 3. skupna seja obeh zborov skupščine regionalne zdravstvene skupnosti Novo mesto. Na seji so delegati pretresli družbeni dogovor o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975 ter neposrednih nalogah samoupravnih interesnih skupnosti zdravstva.

Na predlog strokovne službe so popravili in dopolnili dva člena sklepa o določitvi prispevkov za financiranje dogovorjenega programa zdravstvenega varstva regionalne zdravstvene skupnosti Novo mesto za 1975. Sklenili so, da se ta sklep objavi v uradnem listu. Soglasno so sprejeli tudi sklep o podaljšanju veljavnosti sklepa o povišanju nadomestil osebnih dohodkov zaradi podražitve živil, ki so ga pred tem sprejele vse skupščine občinskih zdravstvenih skupnosti.

Ni ne prostorov ne učiteljev

Nad polovico otrok v posavskih občinah obiskuje pouk v dveh izmenah

V Posavju je 8.552 šoloobveznih otrok. V sedmih popolnih in desetih podružničnih šolah obiskuje enoizmenski pouk 3.736 učencev. Trinajst osnovnih šol s sedmimi podružnicami ima pouk v dveh izmenah za 4.817 šolarjev. Ta podatek bo marsikoga presenetil, saj nas opominja na velik dolg do mladega rodu, na dolg, ki ga ne bo lahko odplačevati.

Najslabše je v sevniški občini. Tam imajo v enoizmenski pouk vključenih le 397 otrok, kar 2.174 pa jih obiskuje pouk v dveh in več izmenah. Občina Brežice je že na boljšem. Enoizmensko šolanje ima za 1.312 otrok, a 1.385 jih hodi k pouku v dveh izmenah. Najbolj razveseljivi so podatki za krško občino, kjer imajo v eni izmeni 2.027 učencev in 1.257 učencev v dveh izmenah.

V vseh treh posavskih občinah bodo morali še veliko vlagati v gradnjo šol. Številke opozarjajo, da se več kot polovico šolarjev stiska v neprimernih in pretesnih starih poslopjih, kjer ni ne večnamenskih prostorov in ne telovadnic.

V Posavju gradijo šole večinoma s krajevnimi samoprispevki. V brežiški občini bodo občani plačevali samoprispevek za obnovo šol deset let. V Sevnici prav tako gradijo šole z deležem občanov, v krški občini pa so sodelovali s samoprispevkom prebivalci koprivniške krajevne skupnosti. Tam zbirajo denar pretežno s samoupravnim sporazumevanjem. Šole, ki imajo kolikor toliko urejene razmere, se pripravljajo na postopno uvedbo celodnevnega pouka, drugod pa bodo morali še čakati. Četudi bi imeli dovolj prostorov in denarja, bi se stvari ustavile pri učnih močeh, saj trenutno manjka v Posavju kar 70 učiteljev.

J. TEPPEY

Komisije so poročale svetu

Tudi tisk je večkrat na rešetu organov, ki delujejo pri medobčinskem svetu ZK za Dolenjsko

Komisije pri medobčinskem svetu ZK za Dolenjsko si niso privoščile počitka. To je razvidno tudi iz informacije, ki so jo pripravili za zadnjo sejo medobčinskega sveta. Za uresničitev delovnega načrta v letu 1975 so se komisije sestale po večkrat.

Program komisije za družbenoekonomske odnose zajema trinajst pomembnejših točk. Precej točk je komisija, ki je vsakokrat zasedala v drugem kraju, že izčrpala. Osrednjo pozornost je posvečala zlasti integracijskim procesom v regiji, ob tem pa ocenjevala uveljavljanje novih odnosov v TOZD in OZD. Na dnevnem redu naslednjih sej te komisije bo problematika zaposlovanja s posebnim poudarkom na odliv delavstva. V načrtu pa ima tudi temeljit pretres najrazličnejših vprašanj v zvezi s socialnimi razlikami.

Komisija za izobraževanje je reševala srednješolsko problematiko, pri čemer je poudarila potrebo, da se šole medsebojno povežejo. Precej nalog ji je dal novi srednješolski predmet, osnove samoupravljanja in marksizma, proučevala pa je tudi pomen in potrebo uvajanja celodnevne šole na Dolenjskem.

Kadrovska komisija se je do zdaj sestala štirikrat, največ dela pa je imela s predlogi za vodilne funkcije v regiji. Obravnavala je tudi stanje v srednji politični šoli v Novem mestu ter nadaljnje kadrovanje kandidatov za to šolo.

Pomembno delo je opravljala tudi komisija za informativno dejavnost, ki je stalno spremljala in ocenjevala Dolenjski list in druga sredstva množičnega obveščanja na Dolenjskem. Ob tem je analizirala že zastavljeno obveščanje v delegatskem sistemu ter posvetila posebno pozornost tovarniškim glasilom.

JUTRI 12. REDNI ZBOR UPRAVLJAVCEV DBH

Jutri, 4. aprila, bo ob 10. uri v prostorih garni hotela na Otočcu XII. redni zbor upravljavcev Dolenjske banke in hranilnice. Razen razprav in sklepanja o poročilih o izvajanju poslovne politike in poslovanju banke v letu 1974 je na dnevnem redu tudi razprava in sklepanje o dokumentih za integracijo DBH z Ljubljansko banko. Upravljavci DBH bodo na zboru sklepali tudi o sprejemu začasnih pravil LB, podružnice Novo mesto.

ŠTIMAC, NOVI DIREKTOR BETI

Delavski svet metliškega podjetja Beti je 27. marca imenoval za novega glavnega direktorja Miroslava Štimca, diplomiranega ekonomista iz Novega mesta. To delo bo prevzel 1. maja letos.

T. G.

NOVO MESTO DRUGO V GOJU

Mednarodnega 13. tradicionalnega turnirja v goju za pokal „ZLATI ZMAJ", ki je bil 29. in 30. marca v Ljubljani, se je udeležila tudi druga ekipa Novega mesta. Mladi Novomeščani so močno presenetili, saj so po zelo dobrih igrah med 16 ekipami osvojili odlično drugo mesto. Vrstni red: 1. Ljubljana, 2. Novo mesto, 3. Gordova (Veliki Gordjanin), 4. Radnički (Kragujevac) in drugi. V ekipi Novega mesta so nastopili: Horvat, Pjević in Mihelič. Zelo dobro je igral Horvat, ki je zmagal v vseh srečanjih.

Za srečo razbitih družin

Na letni skupščini kluba za zdravljenje alkoholike: družba je do klubov preveč mačehovska

Prejšnji teden je imel novomeški klub zdravljenih alkoholikov III. letno konferenco, ki so se je udeležili tudi Jakob Berič, predsednik ObS Novo mesto, Uroš Dular, predsednik OK SZDL, Franc Borsan, predsednik Ob SS, predstavniki mladine in gostje.

V poročilu o delu kluba je bilo poudarjeno, da se člani kluba zavedajo, da alkoholizem ni več problem posameznika, ampak vse družbe. Toda ta družba se do alkoholizma – četudi se zaveda, koliko zla ji prinaša – še vedno obnaša precej mačehovsko. Terapevti (socialni delavci, medicinske sestre) so dejali, da se sicer ta odnos izboljšuje, da pa bi morali boj proti alkoholizmu, ki je hkrati boj za večjo gospodarsko moč, za srečo družin in posameznikov, vsestransko izdatneje podpirati.

Število alkoholikov še narašča. Da bi pomagali zajeziti to rast, so posamezniki, predvsem pa družine alkoholikov in delovne organizacije dolžne prijaviti vsakega alkoholika socialni službi. Ne sme se več dogajati, da bi bili do alkoholikov preveč strpni, da bi se jim bali povedati resnico v obraz in da jih ne bi usmerjali k zdravljenju.

Vsi navzoči so ob koncu skupščine pritrdili dr. Janezu Ruglju, ki je dejal, da naš samoupravni socializem nudi vsakemu človeku možnost, da si povrne ugled, in s tem tudi alkoholikom. Delo slovenskih klubov za zdravljenje alkoholikov – med njimi je prav novomeški med najboljšimi – dokazuje, da so si mnogi nekdanji alkoholiki ponovno pridobili izgubljeno zaupanje.

J. P.

Svetovni dan zdravja 1975

Ob sodelovanju in napotkih Svetovne zdravstvene organizacije praznuje ves svet 7. aprila vsako leto svetovni dan zdravja. Letošnje praznovanje je posvečeno velikemu uspehu celotne svetovne družbe in zdravstva ob dokončnem izkoreninjenju koz, ene najstrašnejših bolezni, ki je uničevala človeški rod, kar ljudje pomnijo.

Pri nas koze ne pomenijo več tiste nevarnosti kot drugod po svetu, zato pa imamo več težav z nalezljivimi boleznimi. Ob letošnjem dnevu zdravja želimo opozoriti javnost in vse odgovorne družbene dejavnike na vzroke in proti njim pripravljene ukrepe za preprečevanje naših nalezljivih bolezni. Dejanski cilj letošnjega 7. aprila je sprožiti širšo akcijo za sodelovanje prebivalstva pri sanaciji našega okolja in zboljšanju higienskih razmer. V široko zasnovani dejavnosti zdravstvene vzgoje in prosvete, ki bo potekala vse leto, bodo sodelovali zdravstveni delavci, prosvetni delavci, vzgojnovarstvene ustanove, organizacije RK, delavske univerze, množična občila itd. Organizirali bomo vrsto predavanj, pripravili serijo člankov in organizirali konkretne akcije za higienizacijo in zaščito okolja, v katerem živimo. Z osnovnimi resnicami in dejstvi je potrebno seznaniti vse prebivalstvo od mladine, do starejših ljudi. Vsi smo namreč onesnaževalci okolja in tvorci slabih higienskih razmer, vsi pa tudi nosimo posledice takega stanja. Ta začarani krog moramo prekiniti pri izvoru – onesnaževanju, šele potem bo manj posledic in bo potrebnih manj ukrepov, ki so za celotno družbo dragi in neprijetni.

Izkušnje pri zatiranju nalezljivih bolezni, posebno tistih, ki smo jih že ukrotili, so lahko spodbuda in napotek, kako rešiti še nerešene probleme. Ena od teh izkušenj je, da je možno doseči trajne uspehe na tem področju samo s sodelovanjem čim širšega kroga prebivalcev s strokovnimi izvajalci ukrepov. K temu lahko dodamo še staro preizkušeno resnico, da je bolje in ceneje preprečevati kot zdraviti. Že enega samega življenja ni mogoče izraziti v primerni ceni, kako šele moramo ceniti zdravje celega naroda!

Gre torej za nas vse. Vsi smo lahko prizadeti, vsi moramo nositi delček nalog, vsi moramo sodelovati, da bomo preprečili zlo družbi in posamezniku.

Ob prazniku svetovnega dneva zdravja izražamo zahvalo vsem zdravstvenim delavcem za njihovo poklicno delo pa tudi vsem javnim delavcem in občanom, ki posredno sodelujejo in prispevajo svoj delež za boljši in srečnejši jutrišnji dan.

Dr. ALBIN PEČAVAR

RTV OPOZARJA NA DOLŽNOST

Medobčinski svet SZDL Posavja zahteva, da ljubljanska televizija zagotovi novinarsko službo za sevniško, krško in brežiško občino. Svet se obrača na RTV tudi z zahtevo po vzdrževanju televizijskega pretvornika na Sremiču.

VREME

Hladen zrak, ki je prodrl nad Alpe in Sredozemlje, je povzročil v Sloveniji nestalno vreme z občasnimi padavinami. Do konca tedna je pričakovati sorazmerno hladno in oblačno vreme, v presledkih so možne padavine.

Med obiskom v šoli „Baza 20" v Dolenjskih Toplicah so učenci z zanimanjem prisluhnili besedam članice sveta federacije tovarišice Lidije Šentjurc. Obudila je nekaj spominov na NOB, posebej na Bazo 20, ter poudarila, da ne sme utoniti v pozabo spomin na nekdanje bolničarje, kuharice, kurirje in vse, ki so bili med NOB kakor koli povezani z Bazo 20, saj je večina njih prav domačinov iz okolice Toplic. (Foto: Mikulan)

tedenski mozaik

V Lyonu so doslej še vedno neznani atentatorji podlo napadli našega vicekonzula Mladena Djogovića, ki se v tamkajšnji bolnišnici bori za življenje.

Tako se nadaljuje zločinska praksa zahrbtnih napadov na jugoslovanske konzularne in diplomatske predstavnike. V zvezi s tem je jugoslovanska vlada ostro protestirala pri francoski in terjala zaščito našega diplomatskega ter konzularnega osebja.

Predstavnik francoskega zunanjega ministrstva je obžaloval napad in izjavil, da bo njegova vlada skušala storiti vse, da se kaj podobnega ne bi več ponovilo – toda doslej taka zagotovila niso v preteklosti pomenila skoraj ničesar.

Različne nam sovražno razpoložene emigrantske organizacije delujejo v Franciji že več let z očitnim in že kar prisrčnim (čeprav ne javno izraženim) pristankom lokalnih francoskih oblasti.

Pri tem se francoske oblasti vselej izgovarjajo na demokracijo in ustavne svoboščine, po katerih je v njihovi državi dovoljeno politično delovanje vsem.

Francija ni edina dežela, kjer delujejo ustaške in druge skrajne fašistične organizacije, je pa ena izmed tistih, v katerih je to skoraj povsem dovoljeno. Tako je bilo nekoč tudi v nekaterih drugih državah (denimo na Švedskem in tudi v ZR Nemčiji), kjer pa so kasneje spre videli, da taka praksa samo škoduje odnosom z Jugoslavijo. Potem so z nekaj hitrimi in učinkovitimi ukrepi v večini primerov takoj pometli s takimi „političnimi strankami" in jih razkropili.

To bo morala storiti tudi Francija, če bo hotela, da ne bo na francosko-jugoslovanske odnose padla senca neljubih motenj. Obe državi imata dobre odnose in te odnose želita še izboljšati – toda to nikakor ne bo mogoče, če se bo sedanja praksa tihega podpiranja ustašev nadaljevala.

Jugoslavija najostreje obsoja zločinske napade te vrste in terja, da francoske oblasti ne samo kaznujejo krivce, marveč tudi preprečijo podobne morebitne napade.

Trdovratna inflacija

Podatki o gospodarskih tokovih v prvih dveh mesecih letos nedvoumno kažejo, da se negativne težnje na nekaterih ključnih gospodarskih področjih in inflacija prenašajo iz lanskega v letošnje leto in da se ne uresničujejo osnovna stališča resolucije o letošnjem družbeno gospodarskem razvoju.

Ugotoviti je tudi mogoče, da se nekateri ukrepi in družbeni dogovori za uresničevanje družbenoekonomske politike v tem letu sprejemajo počasi in z zamudami, nekateri od sprejetih ukrepov pa se ne izvajajo ali pa ukrepi niso učinkovito prispevali k stabilizaciji gospodarstva in krepitvi nacionalne ekonomije.

Kar je v teh razmerah najbolj zaskrbljujoče, pa je to, da ni odločne in široke družbene akcije za ozdravljenje inflacije in za stabilizacijo gospodarstva. Mogoče je celo reči, da je po sprejetju resolucije družbena akcija postala mlačnejša, medtem ko se gospodarstvo na določenih točkah še naprej „pregreva". Zdi se, da zavest o tem, da je stabilizacija gospodarstva nujna ekonomska in politična naloga, še ni osvojila vseh struktur.

Če priznavamo dejstvo, da še nismo uspeli obvladati neželenih gibanj v gospodarstvu in gospodarskih tokov usmeriti v skladu z resolucijo, tudi ne moremo zamižati pred vprašanjem, ali inflacija s svojimi posledicami ustreza nekaterim gospodarskim dejavnikom – ki tako raje sprejemajo inflacijo, kot pa da bi si prizadevali za stabilizacijo gospodarstva. Nujno je vprašanje, ali se nismo že navadili živeti z inflacijo.

Treba je ugotoviti – in to potrjujejo resne analize – da je inflacija za mnoge delovne organizacije, zlasti za tiste, ki slabo poslujejo, pravzaprav nekakšna rešitev.

Te delovne organizacije namreč svojo neučinkovitost in izgube prevračajo na cene. Na cene se obešajo tudi sredstva za najrazličnejše investicijske programe, kar je značilno predvsem v zadnjih letih. Inflacija je seveda ugodna tudi za proračune in sklade družbenopolitičnih skupnosti – saj se njihovi dohodki neposredno napajajo iz inflacijskih osebnih dohodkov ali dohodka, iz vnaprejšnje porabe itd. Nobena skrivnost tudi ni, da je inflacija pogodu razvitejšim delom gospodarstva, ki obilno izkoriščajo njene „prednosti", neugodne učinke pa valijo na šibkejše partnerje.

Če upoštevamo vse to in še nekatera druga dejstva, lahko razumemo, zakaj se ne razvije družbena akcija za stabilizacijo in zakaj je resolucija še vedno samo črka na papirju. Navada, da živimo z inflacijo in vsemi pretresi, ki jih prinaša gospodarstvu, je bržkone močnejša od želje in prizadevanj, da bi se lotili stabilizacije.

Gotovo pa je, da takšno stanje ustreza vsem tistim, ki so nasprotniki socialističnega samoupravljanja – tehnokratskim in birokratskim strukturam. Le-ti ob takšnih priložnostih lovijo v kalnem in si prizadevajo obdržati moč v svojih rokah.

Te destruktivne sile hromijo akcijo za stabilizacijo s postavljanjem raznih vprašanj in polemizirajo tudi z jasnimi ustavnimi določbami. Umetno izzivajo dilemo, ali je na primer važnejše in potrebnejše, da se najprej gospodarstvo konstituira na ustavnih temeljih in da se stabilizicijska akcija začne šele potem, ali pa obratno.

Seveda je jasno, da mora družbeni boj potekati na vseh frontah, ki se odpirajo, tako na gospodarskem kot na političnem področju.

Zdrave, sposobne in odločne socialistične sile za to imamo. Interesom delavcev in delovnih ljudi ne ustreza takšno stanje, ko se devalvirajo sadovi njihovega dela. Uresničevanje ustavnih načel in resolucije je torej ena od glavnih aktualnih smeri družbene akcije za gospodarsko in politično stabilnost.

Iz zadnjega PAVLIHE

– Čemu me predčasno izpuščate, ko pa mi bodo v podjetju pripravili slovesen sprejem šele čez tri mesece!

STOCKHOLM – V hudi železniški nesreči na južnem Švedskem je izgubilo življenje 17 ljudi, ve 50 pa jih je bilo ranjenih. Nesreča se je zgodila, ko je na nekem železniškem prelazu vlak zadel o avtomobil in nato iztiril. Oblasti so takoj uvedle preiskavo, ki pa še ni dala nobenega rezulta sliki: na kraju nesreče. (Telefoto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Lon Nol, šef kamboškega režima, je včeraj zjutraj odletel z letališča poleg Phnom Penha skupaj z nekaterimi najožjimi sodelavci. Če je kdorkoli potreboval dokončno znamenje, da je phonomopenški režim pred propadom, ga je dobil z Lon Nolovim begom.

Uradno je odšel 62-letni general sicer na prijateljski obisk v Indonezijo, Japonsko in Združene države Amerike, toda v resnici je to dokončno slovo s kamboške scene.

Na vojaškem področju se medtem v Kambodži sicer ni zgodilo nič pomembnejšega – obroč okoli mesta se je še nekoliko zožil in zračni most, s katerim Američani preskrbujejo obkoljeno mesto, je bil v zadnjih nekaj dneh večkrat prekinjen.

Pomembnejše od teh vojaških pa so politična dogajanja – tako v deželi kot izven nje.

Tako je vzbudila pozornost izjava kamboškega voditelja princa Narodoma Sihanuka, da se v nobenem primeru ne bo pogajal s predstavniki režima, ki ga vodi Lon Nol. Ta izjava, ki so jo objavili še pred odhodom Lon Nola v tujino, je najbrž v precejšnji meri pripomogla k odhodu 62-letnega generala.

Sedaj je mogoče pričakovati pospešen razvoj dogodkov, čeprav ni nujno, da bi mednje sodil tudi splošen napad Sihanuku zvestih sil na kamboško prestolnico.

To ni verjetno zaradi tega, ker bi utegnili, kar je potrdil tudi Sihanuk, v tem primeru Američani odkrito posredovati s svojim letalstvom in celo pehoto.

RAZSULO V SAJGONSKI VOJSKI

Medtem je doživela vojska generala Thieuja v sosednjem Vietnamu nekaj najhujših porazov v svoji zgodovini, med katerimi je izgubila praktično ves severni del dežele in tretjino svoje armade.

Po uspešni ofenzivi na severni osrednji planoti, ki so jo Thieujevi vojaki zapustili v paničnem begu, je padlo tudi več obmorskih mest, med njimi tudi Da Nang, drugo največje mesto v deželi, kjer je bila največja letalska baza v Vietnamu.

Agencije poročajo o izrednem strahopetstvu sajgonske vojske, ki je samo med begom iz oporišča Plejku pustila za seboj za okoli 300 milijonov dolarjev (!) opreme in orožja.

Še posebej je bil paničen beg iz Da Nanga, kjer so v zadnjih letal, ki so poletel proti jugu, južnovietnamski vojaki vdrli z orožjem v roke in prisilili starce, žene otroke, da so jim odstopili mesto.

Združene države Ameri na ukaz predsednika Ford slale v bližino Vietnama ladij, s katerimi naj bi po evankuacijo prebivalstva. Še predno so te ladje lahk

LON NOL ZBEŽAL

spele v Vietnam, je Da Nang padel skupaj z njim pa je izgubil tudi okoli 100.000 jih vojakov.

Poveljstvo osvobodilne ske je objavilo sporočilo, bo dovolilo nobenim ladjam pristajati ob pristanišč, ki so pod njo oblastjo, če ne bodo prosila za dovoljenje.

Zaradi vsega tega Saigonu zavladala panika. žene države Amerike so takoj začele pošiljati orožje in opremo, toda brž ne bo mogło obrniti nice v Thieujevo korist. vojska je bila na papirju kot 1,1 milijona mož!) močnejša od nasprotne je bilo premalo, da bi zaustavili nalet osvobo enot.

Prav tako sajgonski vojaki manjkalo opreme in orožja so nekateri krogi v Sajgonu Washingtonu skušali prikaz kot najpomembnejši razlog razov.

Poraze ni zakrivila slaba rožitev ali preštevilen nap nik, marveč popolna sobnost podkupljivega vraženega režima, ki ne narodu nikakršnega zaupanja podpore.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Sredi minulega tedna so zasedali zbori republiške skupščine in delegati so na skupščinskem zasedanju obravnavali ter sprejeli več pomembnih dokumentov. Med temi moramo pač na prvem mestu omeniti sprejeto resolucijo o ekonomskih stikih Slovenije z deželami v razvoju – dokument torej, ki določno usmerja stike naše republike navzven, proti tako imenovanim deželam tretjega sveta, kjer naše politične možnosti in objektivne tamkajšnje razmere še vse premalo izkoriščamo.

Treba je reči, da je sedanja resolucija samo še določnejši dokument ob že doslej večkrat poudarjenih stališčih (in sklepih), da je treba naše proizvodne zmogljivosti pripraviti do večje zunanje menjave blaga, razen tega pa še, da je treba preiti na višje oblike zunanjega sodelovanja – na izmenjavo kadrov, tehnologij, na okrepitev drugih stikov, ki so ekonomskim blizu, in še in še.

In prav v tem smislu, bi dejali, je pravkar sprejeta resolucija za nas zelo pomembna – pomembna so pravzaprav stališča, ki jih zavzema. Dežele tretjega sveta so za nas zelo pomemben zunanji činitelj, saj se tam v zadnjem času vse bolj srečujejo tudi najširši svetovni interesi. V sprejeti resoluciji je poudarjena naloga Slovenije, da bistveno pospeši dosedanje odnose te zunanje menjave blaga in drugih dobrin (v čemer navzlic dosedanjemu poudarjanju še zelo zaostajamo) ter da razvije, obogati in hitreje gradi nove, vsestransko razvejane gospodarske, znanstveno-tehnične in druge stike z deželami v razvoju.

Prvi konkreten korak, če lahko tako rečemo, ob pravkar sprejeti skupščinski resoluciji, pa je bil narejen že dva dni pozneje – prejšnji petek na republiškem posvetovanju predstavnikov organizacij združenega dela ter drugih zainteresiranih delavcev iz republike (predvsem gospodarske zbornice), saj so na tem posvetovanju že ustanovili poseben iniciativni odbor, ki naj bi izdelal okvirni program za pospešitev gospodarskega sodelovanja z deželami v razvoju.

V tem odboru so predstavniki 16 organizacij, ki imajo glede sodelovanja z deželami v razvoju že določene izkušnje. S tem, je bilo poudarjeno, bomo prenehali samo ugotavljati, kako velike možnosti se nam ponujajo v tretjem svetu – začeli bomo te možnosti tudi zares uresničevati v praksi.

Odpiranje gospodarskih možnosti

Republiška skupščina je tokrat posvetila izjemno pozornost tudi pomembnemu vprašanju – zaposlovanju v naši republiki. Pripravljen je osnutek sklepov in priporočil (o tem so razpravljali delegati na tokratnem skupščinskem zasedanju) za reševanje teh vprašanj v Sloveniji.

Ugotovitve namreč kažejo, da je povečan obseg zaposlovanja v naši republiki (ki ga opažamo posebno v zadnjem času) nekakšen dvorezni meč; kakor je to po eni strani zadovoljivo, saj nam je uspelo v Sloveniji nezaposlenost praktično zmanjšati na minimum (konec letošnjega januarja smo imeli v Sloveniji nezaposlenih komaj 9976 občanov, torej samo 1,3 % vseh zaposlenih v republiki), pa podatki hkrati pričajo, da delovno silo pri nas zaposlujemo vse preveč ekstenzivno.

To z drugimi besedami pomeni – in to je pravzaprav tista zaskrbljiva ugotovitev ob našem zaposlovanju – da v Sloveniji z dodatnim zaposlovanjem delovne sile dejansko prekrivamo prepočasno naraščanje delovne storilnosti. Za učinkovito gospodarjenje pa kajpak potrebujemo predvsem večjo storilnost – to je cilj, ki smo si ga zastavili med prvimi v naših razvojnih načrtih ter že sprejetih dokumentih.

Na takšnih ugotovitvah (glede zaposlovanja) bo torej slonel dokončni dokument, ki ga bo republiška skupščina še obravnavala in ki naj bi bil bolj kot doslej usmeril tokove zaposlovanja delovne sile v naši republiki. Ob tem samo še omenimo, da bomo v prihodnje vsekakor morali računati z večjim zaposlovanjem naših zdomcev (ki se bodo začeli vračati domov iz tujine), pa je tudi zaradi tega še kako prav, da zares organizirano usmerimo tokove zaposlovanja v Sloveniji.

Republiški izvršni svet je prejšnji teden sklenil, da se odobri predlagano (dodatno) povišanje pokojnin v letošnjem letu, kakor je to predlagala republiška skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja. V podrobnosti se na tem mestu ne bomo spuščali – povejmo le, da je bilo sedaj odobreno še za 5 % povišanje pokojnin (ob že siceršnji letošnji valorizaciji) ter da tudi to povišanje velja od 1. januarja dalje. Pojasnjeno je bilo, da velja tokratno povečanje kot popravljanje razmerja med poprečno pokojnino v naši republiki in poprečnim osebnim dohodkom zaposlenih – saj je dogovorjeno, da to razmerje sproti usklajujemo ter ga popravljamo ob naraščanju življenjskih stroškov.

SGP Zidar iz Kočevja se je odločilo, da bo povečalo svoj samski dom v Kočevju, ker mora najeti vedno več delavcev zunaj meja naše republike. Dozidava samskega doma bo predvidoma končana do konca leta.

(Foto: F. Brus)

Poleg stare konfekcijske hale TOZD–Orlica v Brežicah gradi sevniška Jutranjka nove proizvodne prostore na 1400 kvadratnih metrih površine. Dokončani bodo predvidoma do 15. julija. Na sliki: delavci podjetja GIP Beton–Zasavje iz Zagorja med gradnjo. (Foto: M. Jaranović)

V ponedeljek je iz Brestanice krenila na pot kurirčkova pošta s pozdravi tovarišu Titu za njegov 83. rojstni dan. Po bogatem kulturnem programu, v katerem so sodelovali šolarji iz vse krške občine, so prvi nosilci predali torbo senovškim pionirjem (na sliki). (Foto: M. Vesel)

Prejšnjo sredo so si učenke drugega letnika srednje medicinske šole ogledale proizvodnjo zdravil v tovarni Krka. Na sliki: učenke poslušajo strokovno razlago tovariša Boruta Kraigherja in si s tem pridobivajo širše znanje in podobo farmacevtske industrije. (Foto: S. Mikulan)

„POKLON"

Delegati vseh treh zborov trebanjske občinske skupščine so minuli četrtek z ogorčenjem obravnavali tisti del informacije o zasnovah urbanizacije naše republike, ko gre za ceste. Pravzaprav ni povsem jasno, ali sta cesti Kočevje-Dvor-Žužemberk-Dobrnič-Trebnje-Sevnica-Planina in Mala Loka-Čatež-Gabrovka-Litija izpadli ali ne. Skica in opisni del namreč ne govorita enako.

Po prvi cesti je mogoča zveza vse do Delnic s Hrvaško, druga pa je pomembna za zvezo z Zasavjem. Obe cesti povezujeta izredno slabo razvita območja.

Ko so predstavniki trebanjske občine utemeljevali pomen teh cest za razvoj turizma in ne nazadnje tudi za obrambo, so jim pri skupnosti za ceste dejali, da je videz pokrajine „prvobitnešji ob makadamu"!!

Bo Suha krajina ostala na cedilu?

Iz dejstva, da družbeni dogovor o mladinskih delovnih akcijah ne bo podpisan že letos, izhaja precej posledic. Najprej ta, da tokrat še ni sistemsko rešeno financiranje akcij. Za popolno izvedbo štirih delovnih akcij, ki jih je za letošnje leto pripravila ZSMS, bi bilo treba zbrati 16 milijonov dinarjev; do zdaj sta zagotovljena samo dva milijona, kar naj bi zadostovalo za dve akciji (Kozjansko, Brkini) v zelo skrčenem obsegu. Za preostali dve akciji (Suha krajina, Haloze) bi bilo potrebnih še nadaljnjih 4,56 milijona dinarjev.

Kako prav bi prišle mlade, močne roke!

Če bodo samoupravne interesne skupnosti zagotovile potrebna sredstva, bodo delno izvedene vse štiri akcije; v nasprotnem primeru bo ostalo pri že omenjenih dveh. Tako je bilo predlagano na razgovoru, ki ga je 26. marca v Ljubljani pripravila RK ZSMS s predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij v republiki, IS SR Slovenije, gospodarske zbornice in občinskih skupščin, kjer naj bi bile letos mladinske delovne akcije.

V primeru, da bo ostalo samo pri dveh akcijah, bi to pomenilo, da bo treba dva tisoč mladim povedati, da družba njihovega prispevka manj razvitim področjem ne potrebuje. Krivda za morebiti neizvedene akcije gotovo ne bo na strani mladih.

Če letos ne bo mladinske delovne akcije v Suhi krajini, bo s tem narejena velika škoda, kajti za pripravo akcije je bilo doslej izdanih že precej sredstev. Lahko si predstavljamo, s kakšnim nezaupanjem bodo prebivalci Suhe krajine vnaprej sprejemali obljube, da bo akcija drugo leto. Zdi se, da ni druge poti, kot storiti, kar se storiti da, in omogočiti mladim zgrabiti za kramp in lopato 18. maja letos; sicer lahko z obžalovanjem rečemo, da se v tem primeru nismo ustvarjalno dogovarjali.

D. RUSTJA

Sejmišča

NOVO MESTO – Zaradi slabega vremena je bil ponedeljkov sejem zelo slabo obiskan. Kupcev skorajda ni bilo, vendar so cene ostale nespremenjene. 6 do 12 tednov starih pujskov je bilo naprodaj 389, starejših pa 21. Lastnika je menjalo 148 živali, mlajši prašiči so stali 400 do 500 din, starejši pa 510 do 670 din.

BREŽICE – Na tedenski sejem prašičev so reji pripeljali 429 živali, starih do 3 mesece, ii. 17 starejših. Pujskov so prodali 305 (po 24,00 do 25,00 din), starejših prašičev pa 9 (po 15,00 do 16,00 dinza 1 kg žive teže).

Spet vrnitev nekaterih poljščin na dolenjska polja?

Rž prišepetuje

Cvetko Golar bi dandanes komajda še kje dobil navdih za svoje vznesene verze: Kot visoka, lepa žena rž na njivi se smehlja – in z obilnim, polnim klasjem tiho v vetru šepeta. Rži, kot da bi postala simbol zaostalosti kmetijstva, ni več videti na naših poljih. Zato pa jo uvažamo iz Madžarske, kar je gotovo nesmisel, kot nam je dejal Rado Dvoršak, podpredsednik slovenske gospodarske zbornice (daljši razgovor z njim objavljamo danes na 7. strani).

Uvažamo jo, ker ljudje nočejo jesti samo enoličnega belega kruha, temveč posegajo tudi po rženem (Grahamov kruh) in soržičnem kruhu. Tudi ajde nam, tradicionalnim pridelovalcem, zmanjkuje in se oziramo, kje bi jo nakupovali na tujem. Nekdaj, še v povojnih letih, smo jo sejali na 30.000 hektarjih, zdaj pa ta lepotica polj krasi mnogo manj njiv, čeprav je znano, da v Sloveniji uspeva strniščna ajda skoraj povsod tam, kjer uspeva koruza. Rž je še manj zahtevna, uspeva na slabših tleh, celo do 1.400 metrov visoko, a je več ne pridelujejo.

Nakupovanje v tujini opozarja na domače možnosti. Če upoštevamo še zdravilne rastline in naglo se razvijajočo farmacevtsko industrijo v naročju kmetijske Dolenjske (Krka), je treba reči, da že zapravljamo čas. Stare in žal zanemarjene kulture (rž, ajda) ter nove možnosti na področju intenzivnega pridelovanja zdravilnih rastlin oziroma stranskih pridelkov (rženi rožički!) da ne govorimo o vrtninah, ponujajo nov vir zaslužka; seveda le tistemu, ki se bo tega v bližnji prihodnosti lotil – resno in z močjo kmetijske znanosti, ki je tudi v teh kulturah že močno posodobila tehnologijo. Seveda je pri tem nujna podpora tistih, ki te pridelke predelujejo, oziroma potrebujejo.

M. LEGAN

Dela ne manjka

Na Dolenjskem bi lahko letos zaposlili 4.709 delavcev, 297 pripravnikov, štipendirali 455 ljudi in vzeli v uk 816 vajencev. To je pokazala anketa, ki so jo izvedli v delovnih organizacijah in pri zasebnih delodajalcih v črnomaljski, krški, metliški, novomeški in trebanjski občini. Ker pa anketa ni vsebovala tudi podatka, koliko delovnih mest bi letos na tem območju lahko pripravili, se zdijo potrebe znatno prevelike. Malo je verjetno, da bi lahko število zaposlenih v enem letu povečali na območju za 13,2 odstotka. Tak podatek namreč dobimo, če izkazane potrebe prelijemo v odstotke. V trebanjski občini bi tako zaposlenost povečali za 22,9 odst., v novomeški za 14,9, krški 10, črnomaljski 9,1 in v metliški za 7,4 odst.

Anketirali so 433 ali 92,1 odst. vseh delovnih organizacij v petih občinah. 209 jih je odgovorilo, da imajo potrebe po kadrih v letu 1975, 99 jih ne potrebuje novih

Tudi pri zasebnikih se še dobi delo.

kadrov, 125 delovnih organizacij pa je zavrnilo sodelovanje v tej akciji. Pri zasebnikih je imelo anketno poizvedovanje še manj sreče, saj ni naletelo na gluha ušesa le v 67 primerih od 482 zajetih. Potrebe po novih zaposlitvah je izkazalo le 23 zasebnikov, 44 je poslalo zavrnilne odgovore.

I. Z.

Iskra nove nade

Žužemberška Iskra živi zaradi zastoja v prodaji keramičnih kondenzatorjev, o čemer smo izčrpneje že pisali, že dalj časa v negotovosti. Delavcev sicer ne odpuščajo, ne nasprotujejo pa, če si kdo išče drugo, zanesljivejšo zaposlitev. To so nekateri že storili, večji del kolektiva pa čaka na boljše čase.

Ali jih bomo tudi dočakali?

Če lahko sklepamo iz gospodarskega načrta celotnega združenega podjetja Iskra, bi lahko rekli, da se bodo „vremena Suhokranjčanom vendarle zjasnila". Ta gospodarski načrt, ki napoveduje nadaljnjo rast vseh dejavnosti podjetja, tudi proizvodnje elementov, kamor šteje izdelovanje kondenzatorjev, in ki pravi, da nobena temeljna organizacija v tem poslovnem letu ne predvideva izgube, vzbuja upanje.

Združeno podjetje Iskra, ki ima v svojem sestavu 61 temeljnih organizacij združenega dela, ima letos predvideno kar 29,3-odstotno rast v primerjavi z lanskim letom. Vrednost ustvarjene proizvodnje bo dosegla 5,6 milijarde dinarjev, računano po lanskih cenah. Predvideno je, da se bo letos najhitreje razvijala kranjska tovarna ATC. Telekomunikacije naj bi imele 33,4-odstoten prirast, elementi pa 14,6-odstotnega. Gospodarski načrt veliko gradi na nadaljnjem povečevanju delovne storilnosti, temu pa bo sledilo tudi občutno povečanje osebnih dohodkov (v povprečju za 22,1 odstotka), saj so prejemki zaposlenih zaostali v primerjavi z drugimi gospodarskimi panogami. Nadejamo se, da se bo vse to pokazalo tudi v žužemberškem obratu, ki upravičeno pričakuje solidarnostno pomoč v okviru velikega podjetja, kakršno je Iskra.

M. L.

Kmetijski nasveti

Start za pridelek koruze

Že odkar poznamo hibridno koruzno seme, kmetijski pospeševalci in drugi strokovnjaki opozarjajo na česte napake, vendar se že vedno ponavljajo na njivah mnogih kmetovalcev. Uporaba izrojenega semena (že v drugem letu rodi hibridno seme za 10 do 15 odstotkov manj) in sejanje neprilagojene sorte sta najbolj pogosti napaki.

Koruza je rastlina toplih krajev, vendar so žlahtnitelji vzgojili celo vrsto sort, ki imajo glede na svojo rastno dobo zelo različne potrebe po toploti. V Sloveniji je mogoče uspešno pridelovati koruzo, vsaj za silažo, če že ne za zrnje, na vseh kmetijskih površinah, ki ležijo nižje od 700 metrov. Seveda je treba temu prilagoditi izbor sorte.

Če pridelujemo koruzo za zrnje, kar je glede na potrebno toploto zahtevnejše od pridelovanja za silažo, moramo izbrati tako sorto, ki bo zanesljivo dozorela. V naših razmerah (ožja Dolenjska, Bela krajina in Krško polje) so primerne rane oziroma srednje rane sorte (razred 200 in 300). Le v izrazito sončnih in toplih legah je mogoče brez večjega tveganja sejati tudi srednje pozne sorte (razred 400).

Med zgodnjimi sortami priporočajo francosko sorto anjou 210, ki jo je treba sejati gosto (8 rastlin na 1m2), nadalje znani sorti avstria 266 in 290. Slednja je med zgodnjimi sortami, vpisanimi v jugoslovanski register, najbolj rodovitna. Priporočajo tudi stari, dobri wisconsin 270 ter novejše sorte, ki so še brez imen in imajo le številčne oznake.

Med srednje ranimi sortami priporočajo strokovnjaki avstrio 390, ki ima velik pridelek, a težavno ličkanje, zatem wisconsin 355 A, dobre rezultate pa dajejo sorte, ki so bile vzgojene v znanem inštitutu pri Beogradu (Zemun polje, ZP 345, ZP 346, ZP 370, ZP 390).

Naj ob koncu strnemo še nekaj pridelovalnih nasvetov, kot jih je zapisal v enem svojih številnih člankov o pridelovanju koruze inž. Jože Šilc, sodelavec KIS. Da bo pridelek koruze kar največji in cenejši, je treba zlasti: pridelovati le rodovitne in prilagojene hibridne sorte, sejati le kakovostno seme, sejati dovolj gosto, posevke pa zadostno in pravilno pognojiti in čimveč dela opraviti s stroji.

Inž. M. L.

– Povsod je lepo, a doma je najlepše!

(Karikatura: Marjan Bregar)

...vredno je zapisati...

Turizem v svetu je lani upadel za tri odstotke v primerjavi z letom 1973, ko je svet dosegel rekord – 215 milijonov turistov. Po podatkih svetovne turistične organizacije je potrebno tem številkam prišteti še štirikrat toliko domačih turistov, se pravi tistih ljudi, ki letujejo v domačih državah.

Optimizem

Lanski padec turizma gre izključno na račun Evrope, ki predstavlja v svetovnem turizmu kar tri četrtine vsega „hlebca": zato pa je turizem tudi lani napredoval v Severni, Srednji in Južni Ameriki in ostal na stari ravni v Aziji in Afriki. Vsekakor se bo morala Evropa sprijazniti s čedalje večjim vplivom drugih celin v svetovnem turističnem prometu. Nič čudnega ni torej, da so zlasti sredozemske države lani nazadovale: po podatkih svetovne organizacije je obiskalo Grčijo 31 odstotkov turistov manj, precej so bile prizadete tudi Portugalska, Španija in Italija, medtem ko je Jugoslavijo, ki predstavlja slabe 4 odstotke evropskega turizma, obiskalo 11 odstotkov manj turistov.

Napovedi so bile zaradi naraščajoče inflacije po vsem svetu sprva precej črnoglede, vendar pa svetovna organizacija za turizem napoveduje, da bo po letu 1975 evropski turizem oživel, mnogi pa – po prvih prijavah – že letos optimistično gledajo na turistično sezono.

Kako majhni smo Dolenjci, je kajpak razumljivo iz jugoslovanskih številk v evropskih razmerah. Kljub temu pa velja zapisati, da bomo lahko napredovali in pridobili vse več tujih gostov le tedaj, če bomo prodrli s kakovostjo. Razumljivo je, da se bo ob vse dražjih turističnih storitvah gost odločal za tiste kraje, kjer mu bodo največ ponudili. Razdrobljeni v gostinstvu in turizmu na Dolenjskem ne bi imeli kaj pričakovati, zato je pot združevanja, kakršno je nakazala Krka, pravilna usmeritev za leta, ki jih svet v turizmu optimistično pričakuje.

J. S.

Mladi naj bodo enakopravni v družbi

Mladina sodeluje pri ustvarjanju presežne vrednosti, zato naj tudi odloča o njeni delitvi

Na zadnji seji medobčinskega sveta ZK Ljubljana so razpravljali o vključevanju mladih v socialistično samoupravno družbo. Osnova za razpravo je bilo razen znanih sklepov naših najvišjih partijskih organov še poročilo o uresničevanju nalog III. konference ZKJ na območju MS ZK Ljubljana, ki ga je pripravila posebna delovna skupina MS, katero je vodil Jože Novak, sekretar občinskega komiteja ZK Kočevje.

Razprava je bila zelo bogata, saj je v njej sodelovala večina prisotnih. Na njeni osnovi so sklenili, da bodo razpravo o uresničevanju nalog III. konference ZKJ prenesli v občine in osnovne organizacije ZK in ZSM, pa tudi na univerzo.

„Vključevanje mladine v samoupravno socialistično družbo ni le problem mladih, ampak vse družbe," je bilo poudarjeno v poročilu. Zato so sklenili, da bodo tudi pri občinskih organizacijah ZK ustanovili komisije za delo z mladimi. Še nadalje bodo tudi sprejemali mlade v ZSM in ZK. Za uspešno uresničevanje nalog pa je treba organizaciji ZSM zagotoviti tudi denar, saj je na primer ribniška opravičevala svojo neaktivnost v MS ZSM s tem, da nima denarja niti za potne stroške in dnevnice.

Nadaljevati je treba vsaj v sedanjem obsegu družbeno in politično izobraževanje mladine, pri čemer naj sodeluje tudi ZK in namenja za to del članarine. Pri splošnem oziroma strokovnem izobraževanju pa je treba uresničiti samoupravni sporazum o štipendiranju. Posebno pa je bilo poudarjeno, da je treba povsod še krepiti socialistično samoupravno vzgojo, saj nebudnost rade izkoristijo socialistično angažirani šoli nasprotne sile.

Posebno pozornost pri razpravah v občinah in osnovnih organizacijah bodo posvetili tudi problemom mladih v kmetijstvu in učencev v gospodarstvu. Razen tega je treba poskrbeti, da bodo stanovanja dobivale tudi mlade družine. To je na primer v Kočevju dobro urejeno, v Ribnici pa ne. Poudarili so tudi potrebo po vključevanju mladih v SLO in vojaške šole.

Udeleženci razprave so podprli zamisel o mladinskih delovnih akcijah (lokalnih in republiških), razpravljali so še o dijaških domovih, aktivih mladih komunistov, MS ZSM in drugem.

J. PRIMC

NOVO SODIŠČE V POSAVJU

V torek, 1. aprila, je v Brežicah začelo delati sodišče združenega dela za območje Posavja. Sodišče šteje 22 sodnikov, iz vsake občine po sedem. Predsednik je Slavko Lupšina, dosedanji sodnik občinskega sodišča v Brežicah. Brežiško občino zastopajo: Vili Kosilnik, Alojz Fernčak, Milan Lokar, Marjan Černe, Ana Stopar, Jelka Barlič in Stane Ilc. Iz občine Krško so sodniki: Marjan Žibert, Ivan Špilar, Cveto Bevk, Andrej Cimerman, Jaroslav Kodelja, Adam Vahčič in Franc Rakar. V Sevnici pa so izvolili za sodnike združenega dela Jožeta Bogoviča, Elko Grilc, Jožeta Jeketa, Zvoneta Kranjca, Milana Levstika, Draga Lupšino in Toneta Marklja.

OBISK MARE ŽLEBNIK IN SAVINA JOGANA

V torek, 1. aprila, sta prišla v Novo mesto predsednica zbora občin SRS Mara Žlebnik in Savin Jogan, član izvršnega odbora republiške konference SZDL. S predsednikom občinske konference SZDL Urošem Dularjem in predsedniki skupščin krajevnih skupnosti Novo mesto, Straža, Žužemberk in Dolenjske Toplice sta se pogovarjala o samoupravni organiziranosti v krajevnih skupnostih in o financiranju KS.

»Dolenjski list« v vsako družino

V ČATEŠKIH TOPLICAH: O DELAVSKI KONTROLI

Jutri in v soboto (4. in 5. aprila) bo v Čateških Toplicah seminar za člane odborov in komisij samoupravne delavske kontrole ter za predsednike osnovnih sindikalnih organizacij. Prirejata ga občinski sindikalni svet in delavska univerza Brežice.

Član izvršnega komiteja CK ZKS Franc Šali (zgoraj levo) je prosvetnim delavcem na grmski in bršlinski šoli minuli petek predaval o idejnosti pouka, Slavko Podmenik pa o klerikalizmu. Po končanem predavanju so udeleženci aktualna vprašanja na vzgojno-izobraževalnem področju obravnavali po skupinah. (Foto: S. Mikulan)

Kaj sejati, da bi žel?

Govori kmetovalec Franc Novak iz Zakota pri Brežicah, ki je dobil priznanje kmetijskega inštituta za delo v pašništvu

Kmet Franc Novak iz Zakota pri Brežicah je že deseto leto kooperant brežiške Agrarie. Lani je oddal 18 tisoč litrov mleka. V hlevu ima osem krav sivo rjave pasme in sedem teličk. Vse krave so pod A kontrolo in mleko merijo vsak mesec. Odkar se je gospodar Novak preusmeril na rejo mlekaric, je spremenil tudi kulture na posestvu. Seje predvsem pšenico, koruzo in ječmen. To dodaja obrokom krme, razen tega pa pazi, da je tudi krma kakovostna, zlasti da jo pravočasno pokosi in posuši.

Z odkupnimi cenami mleka ni zadovoljen. Povprečno dobi po 2,70 din za liter. Najbolj pa ga jezijo podražitve umetnih gnojil. Letos bo to še posebej prizadelo njegovo gospodarstvo. Včasih je kupil po šest do sedem ton gnojil, letos jih namerava kupiti le dve do tri tone. Če bi vzel pet ton, bi moral zanje odšteti milijon starih dinarjev. Pravi, da se mu to ne izplača, ker bi sicer moral delati samo za gnojila.

Tovariš Novak je tudi predsednik strojne skupnosti Zakot – Črnec. Vanjo je je včlanjenih trinajst kmetov, nekaj večjih, nekaj manjših. Strojno skupnost so ustanovili na pobudo Agrarie. Nekaj strojev že imajo, zlasti za obdelovanje koruznih polj. Trenutno se je tudi ta skupnost znašla na razpotju. Niso se še odločili, če bi kupili kombajn ali ne. Odvisno je od tega, kam se bodo usmerili. Če se bodo držali živinoreje, potem kombajna ne potrebujejo. Graditi bi morali silose za živinsko krmo. Na drugi strani pa živinoreja spet ne donaša tistega, kar so pričakovali. Cene kmetijskih pridelkov ne dohitevajo cen industrijskih izdelkov, zato so kmetje vedno prizadeti. Odtod nihanje, negotovost pri usmerjanju gospodarstev in mišljenje, da je najbolje imeti vsakega po nekaj.

Franc Novak je na izrednem občnem zboru Zadružne zveze Slovenije dobil priznanje kmetijskega inštituta za pionirsko delo na področju pašništva. Zanj je zvedel iz poročila po radiu. Pred kratkim pa je prejel tudi priznanje sklada za pospeševanje kmetijstva občine Brežice za oddajo mleka. Teh priznanj sam ne našteva, ker je skromen in se noče hvaliti.

J. TEPPEY

SCHIEDEL — YU —
Kamin, dimnik št. 1
v Evropi
proizvaja in dobavlja
GRADNJA ŽALEC

VLAK NA VLAK

Končalo se je samo z materialno škodo 50.000 din, lahko pa bi bilo huje, če bi bilo v vlaku kaj potnikov. Železniška nesreča se je zgodila 26. marca ponoči na železniški postaji Dobova. Na četrtem tiru je stala električna lokomotiva, po istem tiru pa je iz Ljubljane pripeljal potniški vlak, ki je bil na srečo prazen, ter se zaletel v stoječo lokomotivo. Kot so ugotovili, je bilo nesreče krivo osebje, ki je premikalo vlake.

MOKRONOG–BOŠTANJ: LOKACIJSKI OGLED USPEŠEN

Poročali smo že, da je bil 25. marca lokacijski ogled za asfaltiranje ceste Mokronog Boštanj. Na podlagi zapisnika bo republiška skupnost za ceste naročila glavni projekt, to pa traja za tako zahtevna dela ponavadi vsaj eno leto. To bi ravno sovpadalo s pripravo republiškega srednjeročnega programa izgradnje cest. Po nekaterih predvidevanjih bodo dela veljala 20 milijonov dinarjev.

Komite občinske konference ZKS Metlika je v sodelovanju z občinskim sindikalnim svetom in občinsko konferenco ZSMS Metlika organiziral za slušatelje občinske politične šole enodnevni izlet v Kumrovec in Donjo Stubico. Na sliki so slušatelji pred Domom borcev in mladine. (Foto: Pezelj)

Ne podeželani temveč raziskovalc

Iz razgovora z dr. Miho Japljem, prvim predsednikom občinske razis valne skupnosti v Novem mestu: »Gojiti raziskovalno miselnost«

Novomeška občinska skupščina je konec lanskega leta s posebnim odlokom določila člane iniciativnega odbora za formiranje občinske raziskovalne skupnosti. Predsednik tega odbora je postal šef oddelka za kemijo pri Krkini TOZD Inštitut, habilitirani docent dr. mag. ing. Miha Japelj, člani pa: ing. Franci Cvelbar, ing. Štefan Čelesnik, ing. Karel Hace, ing. Branka Jedlovčnik, prof. Stanka Florjančič in ing. Zmago Novak.

Ti so se zagrizli v delo, zbirali in pripravljali potreben material. 13. februarja letos je bila ustanovna skupščina, na kateri so sprejeli samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju raziskovalne skupnosti občine Novo mesto. Na ustanovni skupščini so izvolili za predsednika dr. Japlja, predsednik izvršilnega odbora je ing. Tone Recelj, podpredsednik skupščine ing. Zmago Novak, izvolili pa so še 9 članov izvršilnega odbora.

Dr. Miha Japelj je že več kot pet let član Raziskovalne skupnosti Slovenije (RSS) in dela v tehnični in naravoslovno-matematični sekciji, je v iniciativnem odboru RSS, je član republiškega odbora za inovacije SR Slovenije in član sveta za znanost pri SZDL Slovenije.

„Tudi RSS se je organizirala po novih samoupravnih načelih. Raziskovalna skupnost Slovenije se deli na 16 področnih raziskovalnih skupnosti," je povedal dr. Japelj. „Obenem je sedaj upoštevano tudi teritorialno načelo, zato smo sklenili, naj se ustanovi 60 občinskih raziskovalnih skupnosti, te pa se med seboj povezujejo v 13 območnih. Za območje Dolenjske so to raziskovalne skupnosti Metlika, Črnomelj, Novo mesto, Trebnje, Kočevje in Ribnica.

Še vedno nista ustanovljeni občinski raziskovalni skupnosti v Metliki in Črnomlju. Na sestanku predsednikov občinskih raziskovalnih skupnosti in predsednikov iniciativnih odborov območne raziskovalne skupnosti Dolenjske smo se načelno dogovorili, da bo središče v Novem mestu. Žal na zadnjih razgovorih ni bilo predstavnikov Ribnice in Kočevja."

Dr. Japelj je z dušo in srcem sprejel težko in odgovorno delo. „Če bo samoupravni način res zaživel tudi v raziskovalnih skupnostih, bo vse v redu. To bi bilo tudi najbolj pošteno. Doslej je bilo raziskovalno delo v glavnem domena velikih inštitutov. Premalo se je povezovalo z gospodarstvom.

Dr. Miha Japelj

Poglejte, na Dolenjskem je ... strija že tako močna, da pred... zelo pomemben del slovenske ... bo treba nujno na našo industr... okviru kompleksnega razv... raziskovalnega programa Slo... gledati drugače kot do zdaj, ko ... imajo, grobo povedano, za nek... podeželane. Mi potrebujemo p... širše slovenske raziskovalne d... sti, da se aktivno vključimo ... delo, da povemo naše težnje, ... vežemo in pripravimo boljše in ... nitejše programe.

V prvi vrsti je naša naloga p... ševanje in gojitev razvojne ... sti pri nas. Letos bomo dali ... seben poudarek razmahu izum... stva in racionalizatorstva, ki ... stane domena vseh delovnih ... ne pa samo, kot je bilo v glavn... sedaj, nekaterih inženirjev. V ... meški občini je bilo že do sed... ko inovacij, ki pa niso bile rac... ne tako, kot bi zaslužile. Samo ... ima v jugoslovanskem merilu ... velik odstotek prijavljenih gat... Zato je moja velika želja, da ... dosežemo, da bodo naša prizad... nja in uspehe, če nič drugega, ... no vrednotili. Sedaj imam obč... da smo zapostavljeni," pravi ... tovi dr. Japelj.

A. BAR...

MESNI KRUH
uporabno:
za ulkusno,
črevesno,
hepatalno, žolčno,
sladkorno dieto
in otroško
prehrano
KIK Pomurka MESNA INDUSTRIJA MURSKA SOBOTA
dietni
Asortiman in uporabnost odobrila Gastroenterološka sekcija SZD

rekli so

Miloš Minić

Zaostren boj dežel v razvoju

Za sedanja gospodarska gibanja na svetu so značilni hude kriza in veliki pretresi v monetarnem in trgovskem sistemu. Tako imenovana petrolejska, surovinska in kriza s prehrano so še poslabšale že tako težavni položaj v številnih deželah v razvoju, še zlasti pa v najmanj razvitih med njimi. Ti poslabšani pogoji so zaostrili boj dežel v razvoju za gospodarsko dekolonizacijo, za zboljšanje njihovega položaja v svetovnem gospodarstvu in jih spodbudili k okrepljenemu prizadevanju, da bi se sedanji gospodarski odnosi bistveno spremenili. To prizadevanje je prišlo močno do izraza v sklepih 4. konference voditeljev neuvrščenih držav in vlad in 6. izrednega zasedanja generalne skupščine OZN o novi mednarodni gospodarski ureditvi. Po 6. izrednem zasedanju generalne skupščine OZN se je na področju mednarodnih gospodarskih odnosov razvijala zelo intenzivna dejavnost. Žal pa pri posameznih razvitih državah narašča odpor proti ukrepom, katerih namen je vzpostaviti novo mednarodno gospodarsko ureditev.

(Zvezni sekretar za zunanje zadeve na zasedanju koordinacijskega biroja neuvrščenih v Havani)

Odstopi od dogovorjene politike

Nismo še pošteno zakorakali v novo ekonomsko leto, pa so se že množili vidni znaki odstopanja gospodarskih gibanj od dogovorjene razvojne in stabilizacijske politike, ki so jih razen neposredno pristojnih organov federacije in vseh republik ter pokrajin verificirali tudi najbolj odgovorni forumi Zveze komunistov, Socialistične zveze in Zveze sindikatov Jugoslavije. Čezmerna poraba v prvih dveh mesecih leta 1975, poraba, ki presega vse meje smotrnega in dobrega gospodarjenja in tudi sredstev, ko so na voljo – to je skupni imenovalec odstopanj in pomanjkljivosti, ki mečejo senco ter precej devalvirajo sicer znatne gospodarske, zlasti prevajalne uspehe prvih mesecev letošnjega leta. Tako je stanje stvari po prvih dveh mesecih, z določenimi, morda tudi zaskrbljujoče marljivimi pridržki spričo nepopolnosti uradnih podatkov. Proizvodnja, kolikor za sedaj vemo, ne le izpolnjuje, ampak tudi presega naloge, ki jih je določila resolucija o temeljih skupne politike gospodarskega in socialnega razvoja Jugoslavije v letu 1975. Realna rast industrijske proizvodnje je na primer 9,6 odstotka glede na isto lanskoletno obdobje, v gradbeništvu pa nekaj pod 10 odstotkov. Ugodnemu prevajalnemu trendu pa nasprotuje čezmerna poraba domala na vseh področjih. Ta prebija skozi vse vrzeli v dogovorjeni politiki.

(Iz uvodnika „Komunist")

Meja - jabolko spora

Spor med LD je širši družbeni problem

Že več let traja spor med lovskima družinama Predgrad in Sinji vrh zaradi meje med loviščema pri Starem trgu ob Kolpi. Do sporov prihaja predvsem pri vprašanju plačevanja škode, ki jo divjad naredi na polju ob sporni meji. Zaradi tega so tudi lovci razdeljeni na dva tabora.

Že večkrat so sami lovci skušali urediti stvari, vendar, žal, brez uspeha. Zato so se tega problema lotili tudi SZDL, krajevna skupnost in svet volilcev Starega trga. Zlasti zbor volilcev, najvišji krajevni samoupravni organ, v katerem so tako lovci kot kmetje in delavci, se je večkrat odločno zavzel, da bi to vprašanje rešili. Lovci naj bi se na območju KS Stari trg združili v enotno organizacijo, bodisi samostojno ali kot del večje. Ta sklep je bil izglasovan demokratično in bi lovskemu gospodarstvu prinesel le koristi.

Na širšem sestanku so se poleg predstavnikov prizadetih LD srečali tudi predstavniki črnomaljske in kočevske občine. Žal sestanek ni rodil želenih sadov. Nekateri posamezniki so povsem onemogočili dobronameren potek sestanka. Tako so zdrava prizadevanja večine spet propadla. Očitno so se udeleženci premalo zavedali svoje odgovornosti, morda pa je bilo tudi premalo tistih, ki so zastopali interese skupnosti.

Naj bo tako ali drugače, pri tem ne bi smelo ostati. Prav bi bilo, ko bi se obe prizadeti strani še enkrat srečali. Morda bi bilo dobro, da bi nov sestanek organiziral aktiv komunistov, saj ne moremo meni nič tebi nič mimo teženj večine tukaj živečih ljudi, čeprav gre tokrat le za spor med lovci.

M. K.

DOBRO SODELOVANJE Z MLADINO

Vojaški klub kasarne „Milan Majcen" že več let uspešno sodeluje z mladino in družbenopolitičnimi organizacijami v Novem mestu. Sodelujejo na vseh področjih, v zadnjem času pa je najbolj delavna glasbena sekcija. Imeli so več srečanj z mladino v Dolenjskih Toplicah, Žužemberku, Dvoru in v drugih krajih, zlasti na srečanjih mladih v domu JLA.

„To je zdaj najboljša sekcija. Za bližnjo prihodnost imamo veliko načrtov in prepričan sem, da jih bomo uresničili," pravi načelnik vojaškega kluba Milan Stepanović.

L. DRAŽIČ

Huligani na delu

Ljubiteljem cvetja v Metliki greni veselje huligansko trganje cvetja po vrtovih in parkih.

V lepo negovanem vrtu ob medrepubliški magistrali so neznanci potrgali kar 70 cvetočih tulipanov. Ti tulipani so potem krasili prostor, v katerem jih res ne bi pričakovali.

Seveda gojitelji cvetja zaradi takega početja izgubljajo veselje do dela in zato ima mesto danes drugačno podobo, kot jo je imelo pred leti, ko so meščani kar tekmovali, kdo bo imel lepše urejen vrt, balkone, okna ali prostor pred hišo.

Metlika ima z okolico lepo in primerno lego in vse možnosti za gojenje cvetja in zelenjave in to bi morali upoštevati vsi meščani ter se boriti za lepše okolje. Tako nalogo je poslej imela tudi komisija za varstvo okolja pri hortikulturnem društvu.

Na sestankih so že večkrat opozarjali, da nekdo zastruplja cvetje in zelenjavo. To bi seveda morali z vsemi sredstvi preprečiti. Morda bi bilo dobro organizirati primerna predavanja ali izlete v turistične kraje, da bi ljudje spoznali vrednost lepo negovanega okolja.

R. F.

TELEFONSKE ZMEŠNJAVE

Pretekli teden je bila na telefonskih zvezah od Ortneka do Kočevja največja zmešnjava, saj si pogosto slišal razen svojega pogovora s sogovornikom še pogovor dveh drugih.

Ko sem v Novo mesto telefoniral Dolenjskemu listu športne vesti, se je vmes slišal še pogovor dveh moških, ki sta razpravljala o tekmi Olimpija : Crvena zvezda. Prav zaradi take slabe zveze oziroma zmešnjave na liniji je prišlo v oddanih vesteh do manjših napak.

Podobno sem doživel malo kasnejše, ko sem telefoniral v Zagreb, vendar s to razliko, da sem zdaj slišal, kako sta se moški in ženska dogovarjala za sestanek. Podobnih nevšečnosti sem doživel še več, pa tudi drugim se ni dogajalo bolje.

M. GLAVONJIĆ
ORTNEK

Med mnogimi prostovoljnimi dejavnostmi, s katerimi se ukvarjajo prizadevni mirenski šolarji, se letošnji 8. razred pod vodstvom tov. Mihevčeve in tov. Klenovškove uprizoril Goliovo igro „Uboga Ančka". S svojo dobro igro in prisrčnim humorjem so razveseljevali svoje vrstnike po vsej občini. Nekaj denarja, ki so si tako sami prislužili, bodo porabili za zaključni izlet in valeto. (Foto: Zdravko Kramar)

Ragovska: garaže ali igrišče?

Nehumana urbanizacija Ragovske ulice se bo lahko še maščevala

Na Ragovski ulici v Novem mestu te dni končujejo gradnjo 12 blokov, v katerih bo 388 stanovanj. To naselje je nadaljevanje gosto naseljene Ulice Majde Šilc, nad Ragovsko ulico pa je še naselje družinskih hiš. Tako je ta predel med najgosteje naseljenimi v novomeški občini.

Ulica Majde Šilc je bila popolnoma pozidana že okrog 1960, urbanisti pa takrat niso predvideli niti enega prostora za otroško igrišče ali nekakšen športni park. Otrokom so tako ostale le ulica in blatne površine med bloki. Tudi novi urbanistični načrt za Ragovsko ulico ima zarisane zelene površine le na obronkih griča, kjer ima svoj prostor že otroški vrtec, na vrhu griča pa je naselje družinskih in vrstnih hiš.

Seveda pa zelene površine ne morejo nadomestiti otroškega športnega igrišča. Otroci se ne igrajo radi po blatu ali mokri travi, nekaterih športnih panog pa sploh ne morejo gojiti na travi. Na športnem igrišču bi bili otroci varni pred avtomobili, slab vpliv ulice bi se tako najbolj zmanjšal.

Vedeti je treba, da je v novih blokih največ mladih družin z otroki, urbanisti pa so mislili le na avtomobile, na parkirne prostore, na otroke pa kot da so pozabili.

Promet, ki je tu zelo gost, povzroča velikih hrup, da sploh ne govorimo o zraku, ki ga stanovalci vdihavamo. Danes veliko govorimo o varstvu človekovega okolja. Ravno v srcu novega naselja je velika jama, kjer nameravajo zgraditi veliko garažno hišo. Res je, da ljudje morajo imeti garaže blizu doma, toda mar mora res vse to biti na prostoru, ki ni večji kot 1 kvadratni kilometer? Pa še to: ali je treba bolj skrbeti za avtomobile ali za otroke? Prostor, ki je namenjen za garaže, je kot nalašč za otroško športno igrišče. Še je čas, da se ta napaka popravi.

Naš cilj je humana socialistična samoupravna družba in temu cilju mora biti vse podrejeno. V našem primeru pa smo priče skrajnega racionalističnega in komercialističnega načrtovanja. Za to pa ni kriv le urbanist, ampak predvsem naročnik projekta in vse strokovne in družbenopolitične organizacije, ki so načrt videle in ga podpisale.

Morda bo kdo rekel, da je tako najhitreje in najbolje rešen stanovanjski problem desetin socialno ogroženih družin (večino stanovanj je gradil stanovanjski solidarnostni sklad), vendar je to v bistvu le začasna rešitev. Gosta naseljenost, pomanjkanje zelenih površin povzroča psihološke bolezni: utesnjenost, frustracijo, nevroze itd.

Naj zaključim: drobne, komercialne in skrajno racionalistične urbanistične rešitve Ragovske ulice ne upoštevajo človeka in mislijo le na dobiček v kapitalističnem pomenu besede.

Tega pisanja ne gre razumeti le kot kritiko, ampak tudi kot željo, da se v tem primeru še reši, kar se rešiti da, in da se podobne napake ne bi ponavljale še kje drugje.

IVICA MILIĆ
Ul. Majde Šilc 16
Novo mesto

LOVCI, PERO V ROKE!

Pri Lovski zvezi Bela krajina je bila imenovana komisija za dopisništvo, katere namen je predvsem propagandna dejavnost, pridobivanje dopisnikov za revijo „Lovec" in druge časnike. Namen komisije je tudi posredovanje med dopisniki in uredništvi. S tem naj bi se obveščanje, ki je sedaj želo slabo, izboljšalo. Vsi člani lovskih družin naj torej primejo za pero in napišejo kaj o svojih lovskih doživljajih, o delovanju lovskih družin ipd. Dopisni material in fotografije pošiljajte na Uredništvo Lovca, Župančičeva 9, 61001 Ljubljana, ali pa kar Lovski zvezi Bela krajina, 68340 Črnomelj. Dopisi naj bodo napisani s pisalnim strojem v dvojnem razmiku med vrsticami.

FRANC KLEVIŠAR
Komisija za dopisništvo
pri LZB

Nepotrebna nestrpnost

V Dolenjskem listu z dne 27. III. 1975 je objavljeno pod naslovom „Nesprejemljivo" mnenje Medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko, ki je bilo sprejeto na seji 21. III. Po tem mnenju so v mojem članku v sobotni prilogi DELA z dne 8. III. 75 pod naslovom „Skupaj v naložbe" „trditve, ki nasprotujejo prizadevanjem za enakopravno, pošteno in odkrito sodelovanje in nadaljnjo krepitev dolenjske regije."

Tega mnenja oziroma kritike ne morem sprejeti. Moj članek je nastal na osnovi Zasnov urbanizacije za območje SRS, ki so bile dane v javno razpravo, in je v skladu s postopkom, ki je običajen v naši družbi. Mislim, da so moja stališča umirjena, argumentirana in dokumentirana in ne razbijajo teženj po integraciji širše dolenjske regije, ampak nasprotno kažejo na ovire, ki to integracijo preprečujejo. Je vseskozi dobronameren in netendenciozen. Pozoren bralec lahko to sam ugotovi.

V naši družbi smo si vedno prizadevali za argumentirano kritiko in ZK je bila zmeraj dosledno na tej liniji.

JANEZ KURE, dipl. ekon.
Črnomelj

SREČANJE S TOVARIŠICO ŠENTJURČEVO

26. marca je bila na obisku na osnovni šoli „Baza 20" v Dolenjskih Toplicah članica federacije, tovarišica Lidija Šentjurc. Pionirji so ji priredili prisrčen sprejem in ji izročili spominsko darilo. Tovarišico Šentjurčevo je predsednik pionirskega odreda seznanil z delom in življenjem pionirjev na šoli in še posebej z izvenrazrednimi dejavnostmi.

Na željo pionirjev je spregovorila tudi tovarišica Šentjurčeva in na kratko opisala svojo revolucionarno življenjsko pot. Prikazala je velike razlike v možnosti šolanja mladine v letih njene mladosti in danes. S posebnim zanimanjem so pionirji poslušali njeno pripovedovanje o svoji mladosti in o okoliščinah, ki so tako globoko vplivale nanjo, da se je že takrat odločila za težko pot revolucionarja. Pozvala je vse zbrane pionirje, naj ohranjajo tradicije NOB in naj ne pozabijo, zakaj nosi njihova šola ime „Baza 20".

Srečanje se je končalo s kratkim kulturnim programom.

Zgodovinski krožek
osnovne šole Dol. Toplice

Varneje po cestah

Šolsko tekmovanje s kolesi v Črnomlju

V četrtek, 27. marca, so ulice v Črnomlju oživele; mladi kolesarji osnovne šole „Miran Jarc" so se na njih pomerili v praktičnem obvladovanju prometnih predpisov in v vožnji po mestnih ulicah.

Pionirji in mladinci višjih razredov so se na tekmovanje dolgo pripravljali v prometnem krožku na šoli. Po testih, ki jih je reševalo okoli 570 dijakov, so se tekmovalci razdelili v 19 razrednih ekip. Nazadnje je ostalo 76 učencev, ki so se pomerili v poznavanju testov, spretnostni vožnji kna poligonu in kolesarjenju po mestu. Vožnja po mestu je bila najtrši orch. Ocenjevalne komisije so bile stroge, a mnogi so težki del tekmovanja prav uspešno zaključili. V mlajši skupini so bili najboljši: Tatjana Rožič, Borut Zorc, Janez Zore in Srečko Janjoš, med starejšimi pa: Ivo Kambič, Stanko Jeršin, Mateja Horvat in Boštjan Švajger.

S kolesarskim tekmovanjem so se prizadevanja učencev in učiteljev uspešno zaključila. Mladi so bolje podkovani za vožnjo po vedno bolj prometnih mestnih ulicah.

Pri izvedbi šolskega tekmovanja so organizatorjem pomagali: postaja LM Črnomelj, Občinski svet za vzgojo in preventivo v cestnem prometu in AMD Črnomelj.

Zadnji napotki in mladi kolesarji se bodo preizkusili, koliko in kaj znajo o varni vožnji po mestnih ulicah. (M. H. in M. T.)

Kulturi pretanek kos kruha

K razmišljanju o položaju kulture v družbi

Po obetajočem začetku, ki je kazal, da bo v kulturi narejen korak naprej, se spet srečujemo s starim dejstvom, da se pri denarju vse zatakne. In spet je na dlani resnica: materialnost je vodilna sila našega časa.

Materialne dobrine, ki jih ustvarja človek, postajajo ne samo vse bolj vabeče, ampak že kar neobhodne, čeprav je že Marx opozarjal na vzroke siromašenja človekove osebnosti, čemur smo danes priča. Človekova osebnost se ne more graditi samo iz materialnih dobrin, brez kulturnih je je osebnost prazna. osiromašena.

Tega bi se morali vsi zavedati, še posebno ko gre za mlade. Ni dovolj mladim omogočiti delo.Nuditi bi jim morali več kot samo plačo ob koncu meseca. Predvsem bi jim morali omogočiti kulturne dobrine, ki bi jim v odraščajočih letih pomagale iskati sebe in graditi svojo osebnost, da bi lažje povezovali delo z osebno srečo in uspehom v življenju. Morali bi mladim delavcem odpirati pot do vseh moralnih in socialnih vrednot. Visoko moralnega in socialnega posameznika zahteva. naš čas, naša družbena ureditev, naši cilji.

ba utrjevati, posredovati in s tem bogatiti človeka, da bo dober delavec, občan in tovariš, da bo v vsem svojem delovanju ustvarjalec in humanist.

Nekdaj je človek iskal božanstva in svoj smisel drugje, naša socialistična ideologija pa odkriva vse lepote, vrednote, bogastvo in smisel v samem človeku. Te vrednote je tre-

S pesmijo so odhajali v boj, s pesmijo gradili domovino. Bomo pesem zamenjali za ropot strojev? Stroj naj ostane stroj, človek pa naj bo človek. On naj vlada stroju, ne stroj njemu, kajti prav vsako suženjstvo je prekletstvo!

IVAN ŠKOFLJANEC

NISO JIH POZABILI

Prostovoljno gasilsko društvo Šalka vas pri Kočevju je za dan žena povabilo vse ženske iz vasi v gasilski dom. V lepo urejeni dvoranici se je zbralo nad 20 žena, ki jih je prisrčno pozdravil v imenu gasilskega društva Stane Letonja. Govoril jim je tudi o pomenu mednarodnega leta žensk, ki ga praznuje letos ves napredni svet.

Pri pogostitvi so ženam stregli sami gasilci. Na srečanju so se žene pogovorile o tem in onem. Bile so vesele, ker se jih je domače gasilsko društvo že tretje leto zapored spomnilo ob dnevu žena. Zato se gasilcem najiskreneje zahvaljujejo.

-ko.

Vojaki iz enote poročnika Relića so se izkazali na vseh področjih

Do uspehov s trdim delom

Niso vsi odlični, slabega pa ni nobenega

Vojaki iz enote poročnika Marka Relića so zadovoljni z doseženimi rezultati v tem učnem letu. Prepričani so, da je njihovo znanje precej večje, kot kažejo številke, dobljene na osnovi ocen komandirjev vodov. Niso sicer osvojili zlate ocene, so pa dobili veliko priznanj in tako spet pride v veljavo staro pravilo: Vsi ne morejo biti odlični, ne sme pa biti slabih!

„Delali smo od jutra do večera," pravi tovariš Relić. „Naj povem le, da je bilo od 23 streljanj več kot 90 odstotkov ocenjenih z odlično, ostala pa s prav dobro oceno. Posebej moram pohvaliti minometalski vod, ki je vsa streljanja odlično opravil. Podobne uspehe so dosegli tudi pri učnih predmetih. Vsi vojaki se strinjajo, da so ti uspehi sad trdega dela in medsebojne pomoči."

„Doseženi uspehi kažejo, da je odnos starešin do vojakov dober in pravilen. Zlasti velja to za našega komandirja Relića," trdi vojak Dragan Breka, sicer ekonomist.

„Posebej me je navdušil pedagoški prijem starešin, ki znajo vsakega vojaka pripraviti, da da vse od sebe," pravi vojak Branko Čepina, profesor glasbe iz Maribora. „Ne smemo pozabiti, da so za uspeh zaslužni zlasti zdravi odnosi v naši enoti."

Komandir pa poudarja, da gre velik del zaslug tudi desetarjem in vodniku stažistu Branimiru Đuriću. Za vojake pravi poročnik Relić, da je veliko res dobrih, najboljši pa je Stanislav Andjelković, dobitnik medalje za vojaške zasluge.

Povedati je treba, da je iz te enote 20 vojakov dobilo nagradni dopust, značko „Vzoren vojak" in medaljo za vojaške zasluge. Ta kolektiv je vse uspehe dosegel le z vztrajnim delom.

L. DRAŽIČ

Še enkrat: »Banka ruši«

Vsebina zapisa „Banka ruši", objavljenega v Dolenjskem listu 27. marca v št. 13, ne vsebuje točnega dejanskega stanja stvari, s katerimi se zdaj sooča Konfekcija Rog. Vtis, ki ga daje članek, je takšen, da ima Konfekcija Rog težave s proizvodnjo in plasmajem svojih izdelkov, kar pa ni res. Res je to, da se Rog srečuję s težavo, ki je ta čas skupna vsem delovnim organizacijam (skoraj brez izjeme), to je s pomanjkanjem obratnih sredstev. Bistvo težave je edinole v tem. Pomanjkanje obratnih sredstev je med drugim posledica potrebnih investicij v zadnjem obdobju. Reševanje vprašanja obratnih sredstev je Konfekcija Rog izvedla s prodajo zaloge. Pri tem je poudariti, da Konfekcija Rog v ta namen ni dobila nobenega bančnega kredita, kot je razbrati iz omenjenega zapisa.

Konfekcija Rog
Novo mesto

PRIPIS: Ker je odgovor Konfekcije Rog zgrajen na nečem, česar v mojem zapisu „Banka ruši" ni, se mi zdi potrebno poudariti le to, da je vtis eno, resnica (v tem zapisu) pa drugo.

I. ZORAN

RK V ŠENTRUPERTU

V nedeljo, 23. marca, je bila v osnovni šoli v Šentrupertu letna skupščina krajevne organizacije Rdečega križa. Pri pregledu dela so v poročilih navedli številne dejavnosti, ki jih je pripravil RK: sosedsko pomoč, socialno podporo ostarelim, zastonjske malice za šolarje iz socialno šibkih družin, seznanjanje prebivalstva z osnovami zdravstva, tečaje prve pomoči, krvodajalske akcije in vključevanje mladih v delo RK. Prav mladim so posvetili veliko pozornosti.

DUŠANKA HRIBAR
Šentrupert

DOBRO DELO ZRVS

Da bi rezervni vojaški starešine občine Krško prišli pripravljeni na orientacijsko-taktične vaje, ki bodo v drugi polovici aprila in v začetku maja, je občinski odbor ZRVS na predlog krajevnih združenj ZRVS organiziral seminar, ki naj bi bil priprava na te vaje.

Seminar je bil 15. marca, udeležilo se ga je 21 rezervnih vojaških starešin, trajal pa je štiri ure.

Po seminarju je tehnični sekretar Dušan Vladić dejal, da morajo udeleženci seminarja znanje posredovati rezervnim vojaškim starešinam v svojih krajevnih združenjih. Le tako bodo vsi prišli pripravljeni na orientacijsko-taktične vaje. Na teh vajah bodo sodelovali tudi učenci osnovnih šol in drugi, zlasti tisti, ki so se po končanem šolanju odločili za vojaški poklic.

ZRVS bo z mladino organizirala tudi pohode v zgodovinske kraje in jih vključevala v svoje akcije.

Ljubljanska banka se predstavlja

20. februarja smo v našem tedniku objavili „Vabilo k javni razpravi o osnutkih gradiva za integracijo Dolenjske banke in hranilnice Novo mesto z Ljubljansko banko Ljubljana", ki sta ga izdala izvršilna odbora obeh bank v javno obravnavo predvsem zato, da bi se upravljavci DBH in LB lahko opredelili do predloga o združitvi Dolenjske banke in hranilnice z Ljubljansko banko. Do predlagane združitve naj bi prišlo tako, da bi se DBH 1. julija 1975 integrirala z Ljubljansko banko po knjigovodskem stanju na dan 30. 6. 1975. Postala naj bi podružnica LB z vsemi pravicami in obveznostmi, kot jih določa statut LB.

Da bi širša javnost bila podrobneje obveščena o tem, kaj danes Ljubljanska banka je in kaj pomeni v slovenskem in jugoslovanskem gospodarstvu, jo predstavljamo z naslednjimi njenimi glavnimi podatki.

Zgodovina razvoja Ljubljanske banke (v nadaljevanju LB) nam pove, da je LB naslednica leta 1955 ustanovljene komercialne banke z nazivom KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA. Ob ustanovitvi je razpolagala z 200 milijoni dinarjev kreditnega potenciala, v njej pa je delalo 35 bančnih delavcev. Poslovala je predvsem na območju Ljubljane in njene bližnje okolice (Domžale, Kočevje, Grosuplje, Medvode, Vrhnika); v letih 1960 in 1961 sta se ji pripojili KB Kamnik in Trbovlje.

Nadaljnja rast banke ni bila organska. Leta 1965 se je znova ustanovila kot KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA, še vedno pa je skrbela predvsem za kratkoročno poslovanje in za zbiranje denarja od prebivalstva. Šele po letu 1968, ko se je k njej pripojila Splošna gospodarska banka (ki je bila investicijsko-razvojna banka za Slovenijo), je začela poslovati KBH LJUBLJANA kot poslovna banka jugoslovanskega značaja. Postala je enakovredna nekaterim tedaj že znanim jugoslovanskim bankam, kot so: Jugoslovanski investicijski banki, Jugobanki, Jugoslovanski izvozni banki, Poljobanki in drugim. Takrat je KBH Ljubljana začela poslovati tudi s tujino. Leta 1968 sta se KBH Ljubljana pridružili še Pomurska kreditna banka iz Murske Sobote in Zajednička komercialna banka v Novem Sadu. Leta 1970 se je KBH preimenovala v LJUBLJANSKO BANKO. Po tem letu so se LJ pripojile še: Kreditna banka Celje (1971), Kreditna banka Nova Gorica (1972) in Gorenjska kreditna banka Kranj (1972).

Na svetu 179., doma pa hkrati na 4., 2. in 1. mestu

LJUBLJANSKA BANKA se danes uvršča na lestvici svetovnih bank na 179. mesto. V jugoslovanskem merilu zavzema 4. mesto po dinarskem obsegu poslovanja, pri poslovanju s tujino je na 2. mestu, glede poslovanja s prebivalstvom pa je na prvem mestu. V mednarodnem bančnem svetu je poslovno povezana s 438 bankami v 68 državah na vseh celinah sveta. Hkrati pa je njena razsežnost že pred leti prerasla meje SR Slovenije, kajti danes posluje LB že v vseh republikah in pokrajinah Jugoslavije.

24. decembra lani je bil 15. redni zbor LB, na katerem je predsednik njenega izvršilnega odbora Gregor Klančnik med drugim poročal:

„LB je v svojem razvoju in pri uveljavljanju ustavnih dopolnil in načel ter določb nove ustave dosegla naslednje:

– postala je pomembna splošno jugoslovanska bančna institucija, ki ima v Sloveniji svoj sedež in republiško razvojno funkcijo, v vsej državi in v tujini pa področje svojega delovanja;

– s svojo poslovno aktivnostjo si je pridobila ime ugledne bančne hiše, ki ima odprta vrata v vseh priznanih bankah sveta in mednarodnih institucijah;

– postaja sodobna denarno-kreditna organizacija našega družbenega sistema, ki svojim poslovnim partnerjem nudi hitre in dobre bančne storitve. V 132 krajih Jugoslavije ima poslovne enote ter 8 predstavništev in 18 informacijskih birojev v drugih državah in je soustanoviteljica ter večinski družabnik prve mešane jugoslovansko-nemške banke v LHB v Frankfurtu;

– odpravila je celoten anonimen kapital in identificirala vsa razpoložljiva sredstva, tako da se za vsak dinar v LB ve, kdo je lastnik in njegov gospodar;

– nosilci denarnih sredstev so postali upravljavci, ki, organizirani v zborih in izvršilnih odborih 21 podružnic ter v volilnem zboru spodbujajo zbiranje denarnih sredstev in odločajo o kreditnih plasmajih ter ter garancijah;

– vse kreditne in garancijske odločitve so v rokah upravljavcev in so javne;

– bilančna vsota banke že četrto leto raste s poprečno letno stopnjo 22 % in je že presegla 45 milijard dinarjev;

– obseg dodatnih inozemskih finančnih virov nenehno raste in se je povzpel na 2,3 milijarde din;

– služba LB za posle s prebivalstvom z vsemi svojimi prijemi doma in v tujini je naša tradicija. Privarčevana kvalitetna sredstva prebivalstva so dosegla 9,2 milijarde din, to je 23,3 % skupnih sredstev banke. Devizna sredstva prebivalstva so se pri tem povzpela na 4,1 milijarde din, to pomeni 44,6 % vseh privarčevanih sredstev prebivalstva;

– Ljubljanska banka je z zbiranjem in združevanjem sredstev ter s strukturo kreditnih naložb postala pomemben mobilizator sredstev in kreativen dejavnik realizacije načrtovanega razvoja v SR Sloveniji in povsod tam, kjer posluje."

Že taka, skrajšana predstavitev glavnih značilnosti LB in njenih dejavnosti nam pove, da si delavci LB izredno prizadevajo, da bi v sistemu samoupravne socialistične družbene reprodukcije LB kar najbolj aktivno sodelovala.

Ko prilagajajo banko ustavnim načelom in določbam, prevzemajo njeni upravljavci čedalje bolj ustvarjalno vlogo. Dosegli so kvalitetnejše medsebojne odnose, predvsem pa tudi izboljševanje donosnosti ter produktivnosti minulega dela; leto banka kot denarno in kreditno sredstvo v obtoku usmerja za boljše gospodarske in splošne družbene dosežke.

Danes ima LB v vseh svojih enotah več kot 2000 upravljavcev. V njeni delovni skupnosti je 4.300 zaposlenih delavcev. S čedalje širšo mrežo poslovnih enot uspešno približuje bančni servis delovnemu človeku. Uvajanje izplačevanja osebnih dohodkov preko hranilnega in tekočega računa je eden izmed vzrokov, da je bančna mreža delavcu vedno bližja – saj naj bi v bližnji bodočnosti obstajal bančni servis v vsakem kraju, ki šteje nad 1.000 prebivalcev.

21 podružnic in centrala banke

LB posluje kot enotna bančna organizacija po načelih rentabilnosti, ekonomičnosti in varnosti naložb. Poslovno in samoupravno je organizirana tako, da posluje preko 21 podružnic in centrale banke. Podružnica LB opravlja vse bančne in kreditne posle. Pri njej se vodijo tudi denarna sredstva, ki jih vanjo združujejo upravljavci banke in vlagajo občani. V sestavi podružnice so tudi ekspoziture, agencije in poslovna mesta. Podružnice so glede na obseg svojega poslovanja razdeljene na 5 skupin.

CENTRALA BANKE je skupna služba za vse podružnice LB, razen tega pa opravlja še operativne posle v interesu celotne banke. Pri tem posveča LB vsa leta nazaj prav posebno skrb vzgoji bančnih kadrov, saj brez njih ni mogoče izboljševati bančni servis niti ne učinkovito poslovati. Pri centrali LB deluje v ta namen center za izobraževanje. Na leto se v njem strokovno izpopolnjuje na najrazličnejše načine nad 1500 delavcev. Banka dobiva kader iz rednih šol, saj ima poprečno okoli 150 štipendistov na srednjih, višjih in visokih šolah. LB ima danes 600 delavcev z visoko ali višjo izobrazbo, 2600 delavcev s srednjo izobrazbo, 900 delavcev z nižjo izobrazbo, visoko kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev ter 200 pripravnikov.

Enotno vizualno podobo LB zagotavlja pravilnik o standardih, s katerim urejajo celotno grafično podobo banke. Tipični znak ali kratica „LB" je eden izmed „zunanjih pokazateljev" banke, ki ga srečamo že na vsakem koraku.

Ljubljanska banka do leta 1980

Upravljavci LB načrtujejo razvoj banke že do leta 1980, seveda v skladu s predvidenim razvojem vedno bolj povezanega gospodarstva. Pri tem vedo, da se banka kot denarna institucija ne more krepiti zaradi integracij v gospodarstvu, ampak da takšna lahko nastaja le kot produkt velikih gospodarskih sestavljenih organizacij združenega dela. V LB pričakujejo, da bo imela banka leta 1980:

– pribl. 70 milijard dinarjev kreditnega potenciala,

– poslovala bo z več kot 10 predstavništvi v tujini,

– poslovno bo povezana s pribl. 600 bankami v 80 državah sveta,

– imela pa bo približno 3000 upravljavcev, ki bodo delovali v razvitih delegatskih razmerjih.

Strokovne in bančne posle bo za LB opravljalo čez 5 let že okoli 6000 delavcev.

O upravljanju v Ljubljanski banki

Banka je posebna organizacija za opravljanje kreditnih in drugih bančnih poslov.

Združenemu delu služi za zbiranje in združevanje prostih denarnih sredstev in za plasiranje tako združenih sredstev v združeno delo po načelih rentabilnosti, ekonomičnosti in varnosti naložb. Banko ustanovijo in z njo upravljajo temeljne in druge organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge družbeno pravne osebe, ki vanjo združijo svoja denarna sredstva.

USTANOVITELJI BANKE so tiste družbeno pravne osebe, ki združijo svoja denarna sredstva v banko ob njenem nastanku in podpišejo samoupravni sporazum o ustanovitvi banke s prevzemom jamstva za njeno poslovanje.

UPRAVLJAVCI BANKE so tiste družbeno pravne osebe, ki združijo vanjo svoja denarna sredstva in podpišejo izjavo o pristopu k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi banke ob ustanovitvi banke in pri tem prevzamejo jamstvo za poslovanje banke.

DEPONENTI SREDSTEV so tiste družbeno pravne osebe, ki vložijo v banko svoja denarna sredstva in ne podpišejo samoupravnega sporazuma o ustanovitvi banke, seveda pa tudi ne prevzamejo jamstva za njeno poslovanje.

Glede upravljanja so ustanovitelji in upravljavci med seboj izenačeni, medtem ko deponenti sredstev nimajo upravljavskih pravic.

Kaj so upravljavske pravice?

Na tako vprašanje, ki ga tolikokrat srečamo v vsakdanji praksi, ni vedno takoj pri roki ustreznega odgovora. Zanimivo bo, da si ogledamo te pravice pri LB:

upravljati banko pomeni sprejemati odločitve, ki so predmet poslovanja banke. Zato štejejo med upravljavske pravice zlasti:

– odločanje o razpolaganju s sredstvi banke, pri čemer mislimo na ukrepe za zbiranje sredstev in pogoje za denarne naložbe;

– odločanje o statusnih zadevah banke;

– sprejemanje odločitev o oblikovanju in izvajanju poslovne politike banke;

– sprejemanje odločitev o vključevanju banke v uresničevanje družbenih načrtov;

– odločanje o oblikovanju in delitvi dohodka, doseženega s poslovanjem banke;

– odločanje o širjenju poslovnih enot banke;

– odločanje o kazenskih zadevah za vse delavce banke, in

– odločanje o drugih zadevah, če so se upravljavci tako dogovorili s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi banke in ob sprejemu njenega statuta.

Ko uresničuje te pravice, uresničuje združeno delo hkrati temeljno ustavno določbo, da naj bo delavec–proizvajalec resnični gospodar svojega dohodkom, ne glede v kakšni obliki ali kje se nahaja. Po ustavi SFRJ je temelj družbene ekonomske ureditve delovni človek s sredstvi v družbeni lastnini. Ustava ne dovoljuje nikakršnega odtujevanja dohodka od njega. Zato je banka orgova, namenjena samo njegovim interesom, ne pa odtujen center finančne moči izven njega ali nad njim.

Kdo upravlja banko?

Najkrajši odgovor bo: združeno delo prek svojih delegatov.

V PODRUŽNICI BANKE ima LB konferenco upravljavcev, zbor podružnice, izvršilni odbor podružnice s komisijami in nadzorni odbor. Direktor podružnice je njen individualni poslovodni organ. – Varčevalci banke oblikujejo za soodločanje o določenih zadevah banke odbor varčevalcev.

V BANKI imamo zbor banke, izvršilni odbor s komisijami in nadzorni odbor. Generalni direktor banke je individualni poslovodni organ banke. Tu oblikujejo varčevalci LB za soodločanje v določenih zadevah svet varčevalcev.

Statut banke podrobneje predvideva strukturo upravljavske oblike v LB, določa delovna področja izvršilnim in nadzornim odborom banke, podružnic, generalnega direktorja banke in direktorjev podružnic.

Pri samoupravnem organiziranju varčevalcev pomaga SZDL, samoupravljanje v delovni skupnosti LB pa je določeno s posebnim statutom.

DELOVNA SKUPNOST banke je sestavljena iz tehnologije poslovanja banke; kreditne in drugih bančne posle opravlja samo v imenu in za račun banke. Delovna skupnost ima svoje organe samoupravljanja, delavski svet z ustreznimi komisijami, samoupravno delavsko kontrolo, delegacije za izvrševanje oblasti v skupščinskem sistemu in splošne delegacije v samoupravnih interesnih skupnostih. Svet delegatov delovnih skupnosti je najvišji samoupravni organ za celotno delovno skupnost Ljubljanske banke.

Ko tako predstavljamo širši dolenjski in sploh njeposavski regiji LB in njen pomen v razvoju slovenskega in jugoslovanskega združenega dela, naj sklenemo pregled z ugotovitvijo, da se prenavljanje Ljubljanske banke v orodje združenega dela seveda še vedno nadaljuje. Naloga teh nadaljnjih prizadevanj pa je: dodatno poglabljanje samoupravnih odnosov gospodarstva v bankah.

Predvsem lastne roke in lastna pamet

Inž. Rado Dvoršak, podpredsednik slovenske gospodarske zbornice: »Zastonj boste čakali, da bo kdo drug dvignil dolenjsko kmetijstvo«

Rada Dvoršaka Dolenjcem ni potrebno posebej predstavljati, zlasti ne Belokranjcem. Več let je delal v Črnomlju, kjer je bil – po poklicu diplomirani inženir agronomije – direktor kmetijske zadruge in pozneje tudi predsednik občinske skupščine. Vseskozi je delal v različnih družbenopolitičnih organizacijah. Že nekaj let živi in dela v Ljubljani, kjer je podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije. Kot poznavalca razmer smo tovariša Dvoršaka zaprosili za intervju o današnjem stanju v kmetijstvu in industriji s poudarkom na kmetijstvu in gospodarstvu na Dolenjskem. V imenu uredništva sta se s podpredsednikom zbornice pogovarjala Marjan Legan in Jože Splichal. Intervju smo pripravili po magnetofonskem zapisu.

– Sredi lanskega leta je začelo slovensko kmetijstvo v ekonomskem pogledu vidno pešati. Kot ste dejali na enem izmed sestankov gospodarstvenikov – to izjavo je objavilo več jugoslovanskih časopisov – se razmere približujejo kritični točki. Ogrožena je preskrba mesa in mleka ter pridelovanje hmelja. Popravki cen so pozni ali pa jih še ni, izgube pa iz dneva v dan naraščajo. Kako kaže v prihodnje?

„Mislim, da v trenutnem položaju ne bi smeli vse kmetijske proizvodnje metati v en koš in biti zanjo plan zvona. Že v Sloveniji so razlike med posameznimi kmetijskimi organizacijami, še večje so v Jugoslaviji. Imamo nekatere kombinate, ki izredno dobro stojijo; predvsem večje pridelovalce žit, sladkorne pese, sončnic.

Svetovne razmere so take, da vse pogosteje govorimo o krizi proizvodnje hrane. Za toliko milijard ljudi ni dovolj živeža. K še večjim težavam pripomore razdelitev: ponekod imajo preveč hrane, marsikje premalo. Mene so živilci napadali, ker sem napovedoval, da bodo imeli v prihodnjem obdobju opraviti s spremembami v strukturi porabe hrane, ker sem rekel, da se, v celoti vzeto, vračamo k povečani rabi enostavnejših sestavin hrane, kar je značilno za prititvnejšo prehrano. Če hočemo nasiti ti večje število ust, moramo upoštevati, da manj razviti ne segajo po prehrani visokega standarda, ampak po enostavnih živilih. Ne bi bil rad prerok, toda v naslednjem obdobju, v petih, desetih ali morebiti petnajstih letih, moramo računati s konjunkturo v prodaji osnovnih prehrambnih proizvodov – žita, rastlinskih olj in sladkorja.“

ALI NAJ OPUŠČAMO ŽIVINOREJO?

– Ali to pomeni, da se mora Slovenija kot izrazito živinorejska dežela preusmeriti v svojih proizvodnih načrtih? Drugače rečeno: ali naj na račun poljedelstva zanemarjamo živinorejo, v kateri smo dosegli dokaj velik napredek?

„Povpraševanje po živinorejskih proizvodih bo prizadeto. Če je kriza povpraševanja tista, ki tare razviti svet, ozioma drugače: če ni dovolj denarja, da bi pokupili vso proizvodnjo, vpliva to tudi na porabo hrane. Tudi v razvitih deželah ugotavljajo, da, na primer, poraba mesa in mleka ne narašča ali pa celo upada. Nemci so, recimo, lani pojedli manj mesa kot leto prej. Tega ne govorim zato, ker bi hotel reči, da moramo spremeniti našo usmeritev. To bi bilo zgrešeno. Živinoreje nismo izbrali zato, ker bi nam bila posebno všeč, pač pa zaradi naravnih možnosti. Moramo se posloviti od nekaterih navad, ki smo jih imeli glede oskrbe živinoreje, to pa pomeni, da moramo sami pridelati dovolj krmnih žit, krmnih rastlin, in da moramo intenzivirati travnike. Hkrati moramo uvajati vse biološke in tehnološke novosti. To pa gre pri nas počasi.“

– Kaj vse to, kar ste zdaj povedali, pomeni za Slovenijo?

„Že dejstvo, da predstavlja živinoreja z vsemi kulturami, vezanimi nanjo, približno 70 do 80 odstotkov kmetijske proizvodnje, pove vse! Če je ta v nemilosti zaradi trga ali zaradi administrativnih ukrepov, se to zelo zelo pozna. To povzroča tudi stagnacijo pri nakupu reprodukcijskega materiala, pozneje pa tudi pri osebni potrošnji.“

KRIVO TUDI „ŽONGLIRANJE“

– V praksi si lahko na ta način razlagamo močno zmanjšan nakup gnojil, ki ogroža proizvodne načrte. Predvideno je bilo, da bo letošnji obseg proizvodnje večji za 2,5 odstotka.

„Po najnovejših podatkih se je nakup gnojil popravil. Moram pa reči, da za zastoj pri nakupu niso bili krivi le potrošniki, tu so ‚žonglirale‘ kmetijske organizacije, ki so se otepale prevelikih zalog, ki jih je treba pokrivati z denarjem. Sreča je, da se je stvar popravila vsaj v marcu, ker bi se sicer zgodilo, da aprila enostavno ne bi mogli proizvajalci zadovoljiti potreb.

Lagali bi, če bi rekli, da v Jugoslaviji nimamo dovolj gnojil. Dovolj jih imamo in izvažamo jih in prav je, da jih izvažamo. Izvoz je privlačen, saj so izvozne cene večje od domačih, dovolj možnosti za izvoz pa imamo zlasti v vzhodnih državah.“

– Kaj bi morali v našem kmetijstvu narediti, da bi se izkopali iz današnjih težav in iz težav, ki se še obetajo?

„V tehnologiji proizvodnje mesa in mleka se moramo usmeriti na kvalitetnejšo krmo – kar ‚čivkamo‘ že tri leta in na kar se počasi le privajamo. Koristno bi bilo, če bi mogli uspeti s kampanjo – ne čez noč, ampak v eni ali dveh sezonah. Če bi nam uspelo spodbuditi kmetijstvo, da bi prebili tisto magično mejo v hektarskih pridelkih, količini škrobnih vrednosti . . ., bi to pomenilo zelo zelo veliko. Čeprav še marsikaj še pa, lahko rečem, da gredo stvari naprej.“

– Tehnologija že napreduje, toda vse bolj viden je razkorak cen. Po podatkih republiškega zavoda za statistiko so se v Sloveniji lani proizvajalčeve cene industrijskih izdelkov povečale za 33,8 odstotka, cene živil pa le za 21 odstotkov.

PROCEDURA JE PREDOLGA

„Res je; kot veste, je bil zadnji popravek cen mesa odobren septembra 1973. Takrat bi morali dvigniti tudi odkupne cene mleka, a se je stvar vlekla do aprila 1974. Stroški pa naraščajo. Vendar mislim, da sedanjih 90 par za tolščno enoto ustreza. Žal moram povedati, da je zvezni izvršni svet sklenil, da bo tako že 10. februarja, pa od tega danes (21. marca, op. p.) še nič ni, ker se republike še niso dogovorile glede 12 par premije. Procedura je predolga . . . Izgube naraščajo iz dneva v dan. Pri tem ne mislim izgub, ki jih imajo tisti kmetje, ki redijo eno ali dve kravi. Tam ekonomskega računa ni, njihovo mleko bi stalo 10 in več dinarjev liter. Toda razen družbenih obratov imamo pridelovalce, ki so modernizirali hleve, ki imajo več glav živine in ki računajo naložbe ter usmerjajo proizvodnjo.“

– Kaj storiti?

„Čimprej urediti razmere. Krav ni mogoče na hitro pobiti, hraniti jih je treba, molsti tudi . . . V največjih težavah so tiste organizacije, ki se ukvarjajo le z živinorejo, kot na primer kočevski kombinat, ki ima tiste krave pa travo pa mleko in je odvisen predvsem od tega . . .“

– Torej vidite rešitev v podražitvah?

„Zares moram povedati nekaj stvari, ki jih potrošniki ne slišijo radi. Ljudje so postali alergični na podražitve, vendar pa mislim, da bi morali biti objektivni in da bi morali kaj dobrega storiti za kmetijskega proizvajalca, ki bi tudi rad imel socialno varnost. V tej stopnji inflacije in povečanja osebnih dohodkov – od zadnje podražitve mesa so se osebni dohodki dvignili v povprečju za 35 in več odstotkov – ni mogoče pričakovati, da bo hrana stala toliko kot prej. Ugotovljeno je, da smo pojedli manj mesa kot prej, torej so se presežki dohodka prelili nakam drugam, v tiste sektorje, ki so povrh vsega še favorizirani (avtomobilska industrija, gospodinjski aparati, pohištvo).“

SE JE ZBORNICA UPIRALA?

– Ali se je zbornica, ki predstavlja celotno gospodarstvo in je zato dolžna skrbeti za skladnejši razvoj vseh panog, temu upirala?

„Seveda, saj smo bili dovolj glasni. Energično smo zahtevali; da morajo vsa potrošniška posojila dajati banke neposredno kupcem. Potrošnik bi moral biti tisti, ki bi se glede na svoje možnosti in potrebe odločal za nakupe; ne samo, za katere vrste proizvodov, ampak tudi za katere proizvode. Predloga, žal, niso sprejeli. Ostalo je pri tem, da kreditirajo proizvajalce in da rešujejo del industrije.“

– Torej vašega predloga niso obravnavali resno?

„Lahko bi rekel tako. Sklenili so drugače, še celo cenzus so dvignili od 500 na 1.000 dinarjev, kar favorizirane še bolj spodbuja.“

– V čem vidite škodo tega ukrepa? V čem pa so dobre strani?

„Škoda je predvsem v tem, da nismo ničesar storili, denimo, za kreditiranje stanovanjske gradnje. Res pa je, da sedanji ukrepi pomagajo reševanju infrastrukturnih težav, ker povečujejo dohodke proračunov. Ne rečem, da je to slabo, toda v sedanjih stabilizacijskih prizadevanjih to ne bi smelo imeti največje prednosti.“

DRAŽITI POSTOPNO

– Potrošniki, mislimo, bi razumeli postopne podražitve ob naraščajoči inflaciji. Toda država je z administrativnimi ukrepi zadrževala cene živil, ki močno vplivajo na rast življenjskih stroškov.

„Lani smo imeli nekaj presenečenj. Krepko smo poskočili pri sladkorju, olju, še prej pri kruhu. Menim, da smo zdaj predvsem v Sloveniji že tako organizirani, da bi kazalo postopno liberalizirati cene, kar bi pomenilo, da bi se bolj začeli ravnati po tržnih zakonitostih, razen tega pa se ne bi več dogajalo, da bi čez noč prišlo do takih podražitev, ob katerih se človeku zvrti v glavi. Kot se bodo gibali stroški, tako se bodo gibale cene. Bolj ko bomo stvari stabilizirali, počasnejša bo rast cen. Zdaj pa v začetku leta v resolucijah postavljamo stopnje podražitev in se jih skušamo držati, s tem pa ustvarjamo neravnovesja in številne panoge močno prizadenemo.“

– Slovenska živinoreja in njen razvoj sta močno odvisna od izvoza, zlasti v države Evropske gospodarske skupnosti. Kakšne so možnosti, da bi spet izvažali?

„Slabo kaže. Toda izvoz ni samo stvar živinorejcev. Skoraj z vsemi državami imamo velike primanjkljaje: uvoz in izvoz sta v razmerju 3 proti 1 in celo 4 proti 1. Zato bi se morali o tem izvozu več pogovarjati tudi na državnem nivoju. Velike, še neizkoriščene so možnosti v nerazvitih ter manj razvitih deželah tretjega sveta in socialističnih držav. Toda zavedati se moramo, da to ne bo šlo čez noč in da ne gre za muhe enodnevnice!“

KAJ PA DOLENJSKO KMETIJSTVO

– Govorili smo o splošnih okvirih. Radi pa bi slišali tudi mnenje o dolenjskem kmetijstvu.

„Možnosti so velike. Dober del Dolenjske in Bele krajine bi se lahko bolj potrudil za bistveno večji pridelek krmnih žit, krompirja in še nekaterih kultur (ajda, rž, zdravilne rastline). Potrebno pa bo povezovanje, specializacija proizvodnje in dobro pripravljeni načrti. Nekaj tega je že. Pohvaliti je treba na primer organizirano vinogradniško obnovo. Zavedati se moramo, da v svetu vrednost proizvedenega kmetijskega blaga ne predstavlja dosti več kot 30 odstotkov, vse drugo so drugi stroški. Odpraviti je treba miselnost, češ: vino sem pridelal po toliko in toliko, v gostilni ga prodajajo pa dvakrat dražje. To je nujnost, boriti se moramo, da bomo kar najbolj znižali proizvodne stroške in racionalizirali proizvodnjo.

Za Dolenjsko je še značilno, da ima izredno nagel industrijski razvoj, hkrati pa zanemarja prednosti, ki jih ima v svojem kmetijstvu. Polkmetje in polproletarci pridelujejo predvsem zase, zato se kmetijski trg počasi razvija, zato je kmetijstvo premalo tržno usmerjeno.“

– Kako gledate vi na te pol delavce, pol kmete?

„Pritegniti bi jih morali, saj zdaj ostajajo ob strani. Toda prav oni, ki imajo denar – prvega prinesejo plačo! – se zanimajo za modernizacijo kmetij in jih je treba pritegniti k sodelovanju z zadrugami. Ker poslovni duh še nima tradicije, čaka na Dolenjskem kmetijske organizacije še toliko več dela in prizadevanj! Potrebujemo kadrovsko in organizacijsko močne organizacije. Zastonj boste čakali, da bo kdo drug dvignil dolenjsko kmetijstvo!“

NE BO VEČ TAKIH SKOKOV

– Še nekaj besed o industriji na Dolenjskem, za katero je znano, da je bila zadnja leta v velikem vzponu, ki pa prinaša tudi težave.

„Letos ne bo revolucionarnih sprememb, tudi položaj se ne bo bistveno poslabšal. IMV bo vozila dobro, Krka bo vozila dobro, Dana tudi, konfekcionarji srednje, lesna industrija malo slabše, elektronska bo srednja reč, bolj na spodnjih klinih kot na zgornjih . . . Ni več mogoče pričakovati take ekspanzije, kot ste jo bili vajeni.“

– Verjetno ne bo mogoče v nedogled povečevati proizvodnje v tem tempu, kot smo mu priča zadnja leta?

„Ne! Avtomobilska industrija je, recimo, presegla vse meje organske rasti. Prihajamo v obdobje utrjevanja. V tem obdobju bo veliko teže gospodariti kot v obdobju ekspanzije . . .“

PREVEČ AVTOMOBILOV V JUGOSLAVIJI

– Prejle smo govorili o avtomobilski industriji. Večkrat je bilo že uradno rečeno, da je jugoslovanska avtomobilska industrija tudi v načrtih predimenzionirana. Kaj sodite vi o tem?

„Gospodarska zbornica na te probleme resno opozarja!“

– Ali ima še kakšne druge možnosti, kot da le opozarja?

„Zbornica izreka mnenja k večjim investicijam. Po pravici moram povedati, da so to mnenje doslej še vedno upoštevali, čeprav mislim, da bi morala biti tehtnost argumentov, s katerimi se pogovarjata investitor in kreditor, mnogo pomembnejša od raznih mnenj. Za tiste, ki se obnašajo kot izjeme, velja, da bodo sami reševali svoje probleme.“

– In tudi plačali?

„Če jih bodo plačali, je pa vprašanje. V tem smo mojstri, da oženimo za plačilo širšo družbo . . .“

– Torej bodo stopnje rasti industrijske proizvodnje občutno bolj umirjene?

„Verjetno. To pa ne velja za farmacevtsko industrijo, ki jo imate tudi na Dolenjskem, ker se ji obeta nova konjunktura. In to prav na področju drog.

– Kako gledate v zbornici na hitri industrijski razvoj Dolenjske in predvsem Novega mesta?

„To je v duhu tistega, v čemer razumemo pospešen razvoj manj razvitih območij. Toda zavedati se je treba, da ima tudi to svoje meje. Tudi na Dolenjskem ne boste smeli graditi novih proizvodnih zmogljivosti, če ni dovolj delovne sile. Zavedati se moramo, da imamo že danes v Sloveniji vsakega četrtega delavca, ki je iz druge republike!“

– Še to nas zanima: kako gledate pri vas: je bolje voziti delavce ali postaviti tovarno tam, kjer je delavcev še dosti?

NOČEJO V TUJINO

„Nedvomno je treba tovarno postaviti tam, kjer so delavci! Poudarim pa naj, da se vse pogosteje srečujemo tudi s tem, da slovenske roke nočejo prijeti za vsako delo. Toda to ni zgolj slovenski ali jugoslovanski problem, s to težavo se ubadajo po vsem svetu.“

– Dolenjska industrija je bila dobro zapisana tudi med izvozniki!

„Saj je še! Naš ekonomski interes je, da se močneje uveljavimo tudi v deželah tretjega sveta. Tudi tu ima dolenjska industrija dosti možnosti. Pogoj za ta izvoz pa je kajpak, da so delovne organizacije kadrovsko močne, da imajo strokovnjake in da ti strokovnjaki hočejo iti v tujino, v dežele tretjega sveta. Žal je veliko takih, ki ne marajo nikamor, ki najraje sedijo doma . . . Kvečjemu do Dunaja ga še spravimo, naprej pa že ne. Amapak s tako miselnostjo in obnašanjem ne moremo računati na uspeh, ker slovensko gospodarstvo v svetu ne bo prisotno. Bojim se, da v tretjem svetu že zamujamo in da ti dolarji odtekajo drugam.“

od 20. III. do 20. V. 1975

20% POPUST

20 LET 20 LET 20 LET 20 LET 20

JELOVICA

v posl. ŠKOFJA LOKA kidričeva 58, in v vseh ostalih trgov. podjetjih z gradbenimi materijali

OKNA VRATA BALKONSKA VRATA NOTRANJA VRATA

ZAGREBPLIC

Med krškimi napevi

Eden od sklepov jesenske letne konference mešanega pevskega zbora „Viktor Parma“ v Krškem pravi, da bodo pevci pod vodstvom Adolfa Moškona repertoar za leto 1975 obogatili z 20 na novo naštudiranimi skladbami. Dodan mu je razpored pomembnejših nastopov v tem letu: sodelovanje na občinski pevski reviji v aprilu, samostojen celovečerni koncert partizanskih in borbenih pesmi, posvečen 30-letnici osvoboditve, sodelovanje na tretji posavski pevski reviji, nastop v kulturnem sporedu 30-letnice vrnitve izgnancev na brestaniškem gradu (predvidoma junija), morebitno televizijsko in radijsko snemanje, zatem pa še nastopi v počastitev občinskega praznika in na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični (letos že drugič).

Enoletni spored je del širšega programa, ki predvideva, da bo zbor v treh letih obvladal 72 pesmi. Moškon pravi: „V programu smo zajeli najrazličnejše zvrsti: od slovenskih narodnih in umetnih, do idejnih, revolucionarnih in delavskih pesmi.

Adolf Moškon

Precej repertoarja smo prevzeli od akademskega pevskega zbora ‚Tone Tomšič‘, kar pomeni, da želi postati zbor kakovosten tudi po izboru pesmi. Med skladbami jih je nekaj zelo zahtevnih, nekaj pa takih, ki so obvezne v tekmovalnem programu. Posegli smo tudi v jugoslovansko in svetovno glasbeno zakladnico (Mozart, Bach in drugi).“

Ohranitvi notnega in ostalega gradiva namenjajo veliko pozornost. Vsak član zbora ima zajetno mapo, v kateri je zbirka vseh 72 skladb, poleg tega pa rubrike, kamor pevci sami vpisujejo svojo udeležbo na vajah in nastopih. Mapa je narejena tako, da jo je možno dopolnjevati z novim gradivom. Kot meni Moškon, bodo sčasoma marsikaj iz dosedanje zbirke izločili in vnesli nove stvari.

Zbor šteje po zadnjem stanju 54 pevcev: 27 moških in 27 žensk. Poprečna starost je malo nad 30 let. Iz evidence zbora je razvidno, da sestavljajo moški del: elektrotehnik, stroji ključavničar, inženir, uslužbenec, delovodja, šofer, elektrikar, kovinostrugar, tehnik, učitelj, dijak, sadjar – ti poklici prevladujejo. Ženski del zbora napolnjujejo: učiteljica, administratorka, gospodinja, delavka, knjigovodkinja, trgovska pomočnica, medicinska sestra (tudi tu omenjamo le najpogostejše poklice).

Strukturo omenjamo zato, ker se iz nje najbolj vidi, da zborovsko petje kot zvrst kulturne dejavnosti tudi v krški občini ni privilegij izbrancev, marveč vseh, ki imajo glas, se pravi grlo in posluh. Seveda druži to druščino poleg glasovne ubranosti in ljubezni do lepe pesmi tudi izredna volja. Voljo kaže pri tem zboru še posebej poudariti: vaje so dvakrat na teden (ob torkih in četrtkih) – ločeno za ženske in moške. Ker pa niso vsi Krčani, prihajajo mnogi „od zunaj“: iz Leskovca, Velikega Podloga pa iz Brestanice, s Senovega in drugih krajev.

LISTI IZ KRONIKE

Mešani pevski zbor „Viktor Parma“ že od prvega dne vodi kroniko svoje dejavnosti. Iz besedila in priloženih fotografskih posnetkov zvemo za vse nastope od tistega prvega v letu 1973, ko so stopili pevci prvič pred občinstvo že dva meseca po osnovanju zbora. Sicer pa naj govori kronika:

„S prihodom Adolfa Moškona, učitelja iz Koprivnice, so v Krškem začeli akcijo za mešani zbor, ki naj bi vključeval člane iz vse občine. Na podjtja in ustanove je bilo naslovljenih 150 pismenih vabil.

Na ustanovni sestanek 2. oktobra 1973 je prišlo le osem pevcev. Tak (slab) odziv je dal akciji še večji polet, saj je prevladovalo prepričanje, da je dolgoletna želja po zboru zlasti v Krškem še vedno živa. Po stikih s posamezniki, dogovorih in prepričevanjih je zbor po enem mesecu končno zadihal in se začel pesmi za prvi nastop. Vaje smo imeli dvakrat na teden najprej v posebni šoli, nato v sindikalni dvorani Elektra, kjer je zbor vadil vse leto. V tem času je štel zbor 38 pevcev.

V vodstvo smo izvolili: za predsednika Andreja Petana, krojača iz Krškega, za tajnico Meri Avsenak, učiteljico glasbe iz Brestanice, za blagajničarko pa Bebo Šetinc, defektologinjo s krške posebne šole.

Ravnatelj krške osnovne šole Slavko Smerdel je predlagal, naj se naš zbor imenuje po skladatelju Viktorju Parmi, kar so pevci soglasno sprejeli.“

In dalje: „Prvi nastop je zbor imel v Krškem 21. decembra 1973 v počastitev dneva JLA. Pel je na slavnostni akademiji. V kulturnem sporedu je sodeloval tudi harmonikarski orkester iz Karlovca. Dvorana DPD Svoboda je bila polna in je naš prvi nastop pozdravila z navdušenjem.“

Lani je mešani zbor „Viktor Parma“ nastopil: 20. aprila na Senovem (v okviru občinske pevske revije), 26. aprila v Brestanici (akademija za dan OF in 1. maj), 10. maja v Krškem (akademija ob 30-letnici delovanja organov javne varnosti), 24. maja v Krškem (akademija v počastitev dneva mladosti), 2. junija v Brestanici (II. posavska pevska revija na brestaniškem gradu), 25. junija v Krškem (slavje ob dnevu samoupravljalcev), 7. julija v Šentvidu pri Stični (peti kulturni teden – ob 125-letnici smrti dr. Franceta Prešerna in 30-letnici prvega kongresa slovenskih kulturnih delavcev), 15. septembra v Črneči vasi (zbor Gorjanskega bataljona, slovenskega bataljona I. krajiške brigade, aktivistov OF gorjanskega območja).

Iz kronike razberemo, da je zbor od 2. oktobra 1973 do 15. septembra 1974 naštudiral 21 pesmi. V ta namen so imeli pevci 82 vaj oziroma 246 pevskih ur. Avtomobilizirani člani so opravili 8.036 km, za nastope pa še posebej 720 km. Te številke navajamo zato, ker še bolj osvetljujejo voljo članov, njihovo samoodpovedovanje, ljubezen do zborovskega petja in sploh pete slovenske besede.

Sicer pa naj spet spregovore uvodne besede v kroniki, kjer pravi o zborovskem petju zborovodja Adolf Moškon: „To je lahko močan nosilec idejnosti, ki je najbolj vzcvetela in se razživela v prelomnih obdobjih naše zgodovine – v času narodnostnega prebujenja v 19. stoletju in v času NOB. Zborovska pesem je zmožna z ustrezno zborovsko literaturo odločilno prispevati k patriotski vzgoji mladine in jo odtegniti od kvarnih vplivov. Pesem pristno in neprisiljeno druži narode ter omogoča medsebojno spoznavanje kultur. Še večja pa je vloga pevske dejavnosti pri ohranjanju in negovanju ljudskega pevskega izročila. Jezik in narodna pesem sta bila v najtežjih časih nemalokrat edino orožje naših naroda v boju za obstanek.“

Sicer pa je nekdo že zapisal: „Slovenci bomo, dokler bomo peli.“

I. ZORAN

Kdo je bil Viktor Parma?

Leksikoni na kratko navajajo, da se je skladatelj Viktor Parma rodil 1858 v Trstu, umrl pa 1924 v Mariboru. Pravo je študiral na Dunaju, bil upravni uradnik in vladni svetnik v raznih krajih. Z glasbo se je začel ukvarjati, na Dunaju se je tudi učil kompozicije in poslušal Brucknerjeva predavanja. Po prvi svetovni vojni je bil častni član agent Narodnega gledališča v Mariboru. Urejeval je zbornik Struna, v katerem je objavljal priredbe domačih skladb za simfonijski orkester.

Kot gledališčni skladatelj romantične smeri je največjo pozornost posvečal melodičnemu oblikovanju, pri čemer se je naslanjal na italijanske vzore. Svoja dela je koncipiral tako, da jih je možno izvajati z uporabo preprostih instrumentov. Med njegovimi najboljšimi operetami deli je „Zlatorog“. Svojčas so bile zelo znane parmove skladbe s področja lahke in zabavne glasbe. Njegova koračnica „Mali vojak“ je doživela veliko popularnost.

Sicer pa je Parma skladal polke, valčke, skladbe za kvartet, godalni kvartet, napisal je tudi oper in večje število vokalnih skladb, pri čemer se je opirali na besedila Prešernovih pesmi.

Viktor Parma je tri leta živel tudi v Krškem, vendar to obdobje njegovega delovanja in ustvarjanja še ni raziskano. Vedo tudi, katera dela in kolikokrat jih je skladatelj ustvaril v tem mestu ob Savi.

Mešani pevski zbor v Krškem, ki si je nadel njegovo ime, je bil pobudo, da bi naposled zbrali in uredili podatke o Parmovem življenju in delu v tem mestu. Kar pa se bo potrudil, da bo v svoj repertoar vključil tudi večje število Parmovih vokalnih skladb.

LICITACIJA

pri Carinarnici Ljubljana, dne 6. IV. 1975

Carinarnica Ljubljana bo dne 6. 4. 1975 prodajala na javni dražbi osebne avtomobile in drugo blago.

Javna dražba bo v prostorih TVD PARTIZAN v Ljubljani, Pokopališka ulica 35, v nedeljo, 6. 4. 1975, s pričetkom ob 8. uri.

Ogled vozil in ostalega blaga z vplačilom kavcij bo možen samo v soboto, 5. 4. 1975, od 8. do 13. ure in od 14. do 17. ure v carinarnici Ljubljana, hala E, vhod z Letališke ceste.

Zap. št.		Zač. cena
1.	VW kombi furgon, nevozen, 1970	60.000
2.	VW kombi bus, zaleten, 1973	50.000
3.	BMW 2800, nevozen 1969	40.000
4.	BMW 2002, nevozen, 1971	40.000
5.	Mercedes 250 C automatic, zaleten 1969	35.000
6.	Mercedes 250, zaleten, 1970	35.000
7.	MGB 1800, nevozen, 1966	30.000
8.	Mercedes 190 D, nevozen, 1966	30.000
9.	Motomi čoln Shiralee, s kabino, prikolico in motorjem Johnson 40 KS, rabljen	30.000
10.	Ford capri II XL, reg. mot., 1974	40.000
11.	Opel rekord 1700, zaleten, 1971	25.000
12.	Citroen ID 19, nevozenn, 1967	20.000
13.	Mercedes 190 S, nevozen, 1962	20.000
14.	Fiat 125 S, nevozen, 1970	16.000
15.	Opel rekord 1700, zaleten, 1970	16.000
16.	Mercedes 190 D, nevozen, 1965	15.000
17.	Simca 1301 special, zaleten, 1969	15.000
18.	Opel rekord 1700, nevozen, 1969	15.000
19.	Opel rekord coupe 1900 L, zaleten, 1968	14.000
20.	Ford taunus 17 M, nevozen, 1968	11.000
21.	Citroen DS 20 pallas, nevozen, 1971	10.000
22.	Opel olimpia, zaleten, 1967	10.000
23.	Audi 72, nevozen, 1966	10.000
24.	Mercedes 220 S, zaleten, 1965	10.000
25.	Opel rekord, zaleten, 1968	10.000
26.	Fiat 124, nevozen, 1967	9.000
27.	Opel rekord caravan, nevozen, 1964	9.000
28.	VW kombi bus, nevozen, 1967	8.000
29.	Alfa romeo giulia 1300 TI, nevozen, 1968	8.000
30.	Renault 16, nevozen, 1968	8.000
31.	Renault 16, zaleten, 1968	8.000
32.	Ford 17 M caravan, zaleten, 1970	8.000
33.	VW 1600, nevozen, 1965	7.000
34.	VW kombi bus, nevozen, 1958	7.000
35.	Audi 75, zaleten, 1968	6.000
36.	Ford T. 20 MTS, nevozen, 1966	5.000
37.	Ford taunus, 17 M. nevozen, 1966	5.000
38.	Opel rekord, nevozen, 1966	5.000
39.	VW kombi bus, nevozen, 1961	5.000
40.	Chevrolet Impala, zaleten, 1966	5.000
41.	VW 1200, nevozen, 19565	5.000
42.	Ford taunus 17 M MTS, nevozen, 1966	5.000
43.	Ford cortina 1200, nevozen, 1964	5.000
44.	NSU prinz 1000, nevozen, 1963	5.000
45.	Opel rekord coupe, nevozen, 1966	5.000
46.	Fiat 1500, nevozen, 1968	5.000
47.	Ford taunus 17 M, nevozen, 1966	5.000
48.	Alfa romeo giulia super, zaleten, 1969	5.000
49.	VW 1600, zaleten, 1965	5.000
50.	Citroen 2 CV-6, nevozen, 1967	5.000
51.	Chevrolet, zaleten, 1962	5.000
52.	VW 1200, zaleten, 1964	5.000
53.	Ford taunus 12 M, nevozen, 1964	4.000
54.	Peugeot 404, zaleten, 1964	4.000
55.	Opel rekord, nevozen, 1963	4.000
56.	Opel rekord, nevozen, 1964	4.000
57.	VW 1200, nevozen, 1961	4.000
58.	VW 1200, nevozen, 1962	4.000
59.	Ford taunus 12 M, nevozen, 1964	4.000
60.	Simca 1000 GLS, reg. mot., 1969	4.000
61.	Ford taunus GT, reg. mot., 1971	4.000
62.	Ford taunus 12 M, nevozen, 1964	4.000
63.	Simca 1300, zaleten, 1965	4.000
64.	VW 1200, nevozen, 1959	3.000
65.	Opel rekord 1500, nevozen, 1966	3.000
66.	Opel rekord, nevozen, 1964	3.000
67.	VW 1200, nevozen, 1964	3.000
68.	Opel rekord 1500, zaleten, 1964	2.000
69.	Opel rekord, zaleten, 1963	2.000
70.	Škoda S 110 L, reg. mot., 1971	2.000
71.	Fiat 1500, nevozen, 1963	2.000
72.	Ford escort, reg. mot., 1969	2.000
73.	Opel kadett coupe, reg. mot, 1970	1.000
74.	Opel rekord 1700, nevozen, 1961	1.000
75.	VW 1500 variant, nevozen, 1965	2.000
76.	Opel rekord 1500, zaleten, 1957	200

PONOVNO NA JAVNI DRAŽBI

77.	Mercedes 200 D, nevozen, 1968	100.000
78.	Opel manta 1600, SR, zaleten, 1972	20.000
79.	Saab 99, nevozen, 1969	20.000
80.	Simca 1100 special, nevozen, 1970	10.000
81.	Renault 10 automatic, nevozen, 1965	8.000
82.	Bruto 31484 kg solvent nafte 120°C	7.500
83.	Opel rekord 1700, zaleten, 1969	5.000
84.	Ford Mercury, zaleten, 1970	5.000
85.	Ford escort, 1100, reg. mot., 1970	
86.	Opel commodore GS, reg. mot., 1971	
87.	Opel rekord 1700, zaleten, 1966	
88.	Zaporožec, nevozen, 1972	
89.	Opel rekord caravan, zaleten, 1964	
90.	Opel rekord 1500, zaleten, 1965	
91.	Fiat 1500, nekompleten, 1966	
92.	VW kombi bus, zaleten, 1958	

PRVIČ NA JAVNI DRAŽBI

93. VW kombi 1500, nevozen, 1965

IN OSTALO BLAGO

Seznam ostalega blaga, ki ni objavljen v tem oglasu, bo objavljen na oglasni deski carinarnice Ljubljana. Ostalo blago in blago, objavljeno v tem oglasu, bomo prodajali v nedeljo, 6. 4. 1975.

Pravico udeležbe na dražbi imajo vse pravne in fizične osebe. Udeleženci javne dražbe morajo v soboto, dne 5. 4. 1975, ki je določena za ogled blaga, plačati še 10 % kavcijo od začetne cene pri blagajni carinarnice Ljubljana, hali D, predstavniki OZD pa morajo poleg tega predložiti še pooblastilo delovne organizacije.

Najmanjša kavcija za ostalo blago in avtomobile je din 500,00, najmanjši dvig je din 50,00.

Oznaka reg. motorja in reg. karoserije pomeni, da bomo za kupljeno vozilo izdali potrdilo samo za registracijo motorja oz. karoserije.

Vsak kupec avtomobila oz. motorja mora ob prevzemu – isti dan na svoje stroške izvršiti eventualno vtisnjenje šifrskih št. motorja ali karoserije v podjetju Viator, odsek za tehnične preglede v Ljubljani.

Prodano blago bomo izdajali iz carinskega skladišča po naslednjem vrstnem redu:

V ponedeljek, 7. 4. 1975, ne bo izdaje blaga;
V torek, 8. 4. 1975, izdaja blaga od zaporedne št. 1 do zap. št. 45;
V sredo, 9. 4. 1975, izdaja blaga od zaporedne št. 45 do zap. št. 95;
V četrtek in petek, 10. in 11. 4. 1975 izdaja blaga za zamudnike.

Zadnji rok za plačilo in dvig kupljenega blaga je petek, 11. 4. 1975.

Po dvigu blaga iz carinskega skladišča carinarnica Ljubljana ne bo priznavala reklamacij v pogledu kvalitete in kvantitete blaga.

Plačilo kavcij je možno samo v soboto, 5. 4. 1975, na dan dražbe 6. 4. 1975, ne bomo sprejemali nobenih vplačil.

Vse informacije na javni dražbi lahko dobite po telefonu št. 44-578, int. 52 od 1. 4. 1975 dalje.

IZ CARINARNICE LJUBLJANA
Štev. 4[illegible]

kultura in izobraževanje

Tabor le občinski?

Tabor slovenskih likovnih samorastnikov in Galerija v Trebnjem že od vsega začetka presegata občinske meje. Odprtost v jugoslovanski prostor s sodelovanjem samorastnikov iz drugih republik združuje tudi naše narode. Številne prireditve, vključene v „Dneve kulture in umetnosti", to vedno znova potrjujejo.

Na letošnjem osmem Taboru likovnih samorastnikov Jugoslavije bo predvidoma sodelovalo 28 umetnikov iz Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bosne in Hercegovine, Vojvodine in Kosova. Na razstavi „Naivna umetnost Srbije, Vojvodine in Kosova" bo predstavljen reprezentativen izbor 22 umetnikov, ki bo slovenski javnosti prikazal tovrstno dejavnost v tej republiki in obeh avtonomnih pokrajinah. Nadalje predvidevajo še štiri razstave: po en slikar in kipar (iz Slovenije, Hrvatske, in s Kosova), razstava slovenskih samorastnikov iz fonda galerije po posebnem izboru, stalna razstava del likovnih samorastnikov Jugoslavije v galeriji v času, ko ni osebnih razstav, in nazadnje soorganizacija razstave „Mladi talenti".

Zakaj to naštevanje? Predvidene akcije govorijo same zase. Vendarle le ni povsem tako za nekatere, ki imajo škarje in platno pri delnarju republiške kulturne skupnosti. Za letos je namreč črtanih še tistih simboličnih 20 tisočakov pomoči republiške kulturne skupnosti taboru! Delegati skupščine občinske kulturne skupnosti so zato na zadnji seji zahtevali, naj tabor preide v program skupnih akcij republiške kulturne skupnosti. Ali naj bi kot nerazvita občina le odvajali denar za republiške potrebe, zraven pa še nosili celotno breme tako široko zastavljene in preverjene vloge tabora? !

A. Ž.

ŠKRAT PREHITEVA

Tukarski škrat nam jo je še enkrat zagodel in napovedal razstavo Borisa Kobeta mesec dni prezgodaj. Razstava slikarskih del tega umetnika bo v Šentrupertu šele ob koncu aprila in je niso odprli v nedeljo, kot je na tej strani pisalo že prejšnji teden.

Posnetka iz Dolenjske galerije: zgoraj: mladi Tržačani takoj po koncertu; spodaj: občinstvo je toplo sprejelo slovenske goste iz zamejstva. (Foto: S. Mikulan)

Tržaški glasbeniki na Dolenjskem

Gojenci šole Glasbene matice iz Trsta so koncertirali v Novem mestu in Črnomlju, obiskali pa so tudi Kostanjevico in Bazo 20 na Rogu

V drugi polovici minulega tedna so bili na Dolenjskem v gosteh gojenci šole Glasbene matice iz Trsta. Po ogledu kostanjeviških znamenitosti v četrtek so priredili v Dolenjski galeriji v Novem mestu, kjer so bili gostje Glasbene šole Marjana Kozine, celovečerni koncert. V petek so Tržačani koncert ponovili v Črnomlju na povabilo Glasbene mladine Bele krajine. V soboto pa so si na Rogu ogledali Bazo 20 in druge partizanske spomenike.

Gostovanje tržaških glasbenikov je vzbudilo veliko zanimanja, kar dokazuje velik obisk v Dolenjski galeriji. Gostje so pripravili kvaliteten spored, ki je obsegal sedem točk. Za uvod je Verenka Terčelj na klavirju izvedla Rahmaninov „Preludij v cis–molu", sledila sta „Dva preludija" Ville–Lobosa (kitarist Igor Starc), nato Faurejev „Apres d'un reve" (violončelist Iztok Kodrič in klavirski spremljavi Vihre Kodrič), Chopinova „Etuda v e–duru" (pianistka Loredana Sancin), Pozzolijeva „Tema z variacijami" (harmonikarica Dorina Sancin), Bachov – Busonijev „Koral" in Chopinova „Etuda v c–molu" (pianist Paolo Tagliolato) ter Tartinijev „Koncert v g–molu" (violinist Črtomir Šiškovič ob klavirski spremljavi prof. Mojce Šiškovič).

Obisk in nastope na Dolenjskem oziroma v Beli krajini so pripravili tržaški gostje v času, ko so se pri nas že začele kulturne in druge prireditve v počastitev 30-letnice osvoboditve. Njihov prispevek ne bo ostal zgolj kot spomin na prijetno doživetje poslušalcev na koncertih, marveč kot manifestacija, prek katere spoznavajo Slovenci v matični domovini življenje in tvornost rojakov, ki so ostali zunaj njenih meja.

Nova arheološka publikacija

Te dni je v založbi Posavskega muzeja v Brežicah izšla prva v seriji načrtovanih arheoloških publikacij z naslovom VARIA ARCHAEOLOGICA. Ta, 120 strani obsegajoča knjiga večjega formata prinaša štiri strokovne članke in na uvodnem mestu spominski zapis Janka Jarca o pokojnem ravnatelju Posavskega muzeja Stanku Škalerju. Janez Dular je zbral in objavil vse bronaste jezičastoročajne meče iz Slovenije, Biba Teržan je predstavila in ovrednotila najdbe iz halštatskih gomil iz Brusnic, ki jih hrani dunajski Prirodoznanstveni muzej, italijanski arheolog Raffaele De Marinis je objavil okrašeno situlo iz Trezza pri Milanu, Mitja Guštin pa izkopanine iz halštatskih gomil v okolici Boštanja, ki jih prav tako hrani dunajski muzej. Vsi slovenski avtorji so iz najmlajše generacije slovenskih arheologov, ki so šele pred kratkim zasedli svoja delovna mesta. Pisci člankov kažejo zavzetost za čim boljšo strokovno raven in sodobno predstavitev gradiva.

V zadnjih letih je širša Dolenjska ob številnih terenskih raziskavah dobila vrsto arheoloških publikacij, od skromnih vodnikov do kar zajetnih monografij. Pričujoča izdaja Posavskega muzeja sodi po konceptu in vsebini med solidne strokovne publikacije. Nekaj tehničnih napak in spodrsljajev se bo v prihodnjih izdajah dalo zlahka odpraviti in morda izboljšati še kvaliteto tiska. Posebej velja pohvaliti prizadevnost urednika publikacije Mitja Guština, kustosa za arheologijo v brežiškem muzeju, ki je v rekordnem času zbral sodelavce in potreben denar ter oskrbel natis knjige. Podčrtati je treba tudi simpatično gesto avtorjev, ki so se odrekli honorarjem za prispevke, kar je v današnjem vse bolj skomercializiranem življenju in pridobitniški miselnosti redek pojav. Dober zgled, ki bi ga kazalo posnemati!

T. K.

podčrtano

Da celodnevna šola ni bavbav, so se lahko prepričali novomeški ravnatelji v Beogradu na osnovnih šolah „Brata Ribarja" in „Maksim Gorki". Ob vrnitvi so vedeli povedati marsikaj zanimivega, zlasti pa so hvalili izreden učni uspeh (nad 50 odst. odličnjakov), ki je posledica prav celodnevne šole.

Bo šlo?

Komite ZK, izvršni odbor SZDL in predsedstvo sindikata v Novem mestu so prejšnji teden podprli načrt o postopnem prehodu na celodnevno šolo v občini. Še posebej pa so se strinjali, da uvedejo celodnevno šolo Dolenjske Toplice že jeseni, saj je tudi republiška komisija ugotovila, da imajo najboljše možnosti.

Razprava o uresničevanju tega načrta je razkrila vrsto prostorskih, denarnih in kadrovskih vprašanj. Pomanjkanje pedagoškega kadra je v Sloveniji občutno, saj manjka okoli 3.000 ljudi. Zdaj začenjajo akcijo za vrnitev v učiteljske poklice, na drugi strani pa se zlasti v Novem mestu začenja usmeritev učencev na pedagoško gimnazijo in nato na kadrovske šole za učitelje. V Novem mestu je že oddelek pedagoške akademije za učitelje razrednega pouka, osnovali pa bodo tudi pedagoški center, ki bo skrbel za izobraževanje in izpopolnjevanje pedagoških delavcev.

Postopen prehod na celodnevno šolo narekuje tudi ponoven pretres leta 1972 sprejetega programa o izgradnji osnovnošolskega prostora v novomeški občini, ker bodo morali poslej gradnje prilagoditi potrebam celodnevne šole in ne samo enoizmenskemu pouku s podaljšanim bivanjem učencev. Kajpak je drugo vprašanje, kako se bodo vsi ti načrti skladali z denarnimi možnostmi.

J. JUST

Mali kulturni barometer

KOČEVJE: KONCERT IGORJA OZIMA – 26. marca je v dvorani Kočevske gimnazije koncertiral znani violinist Igor Ozim, spremljal pa ga je pianist Marijan Lipovšek.

LJUBLJANA: NOVE VZGOJNE ODDAJE NA RTV – „Spoznavajmo otrokov svet" je ciklus vzgojnih oddaj, ki jih je RTV Ljubljana naročila pri britanski BBC in jih bomo na malih zaslonih začeli gledati 11. aprila. Oddaje bo komentirala psihologinja Azra Kristančič.

RIBNICA: NOB V OČEH OTROK – V Petkovi galeriji v ribniškem gradu je od torka odprta razstava likovnih del šolske mladine iz vse občine, prirejene v počastitev občinskega praznika in 30-letnice osvoboditve. Pri otvoritvi so sodelovali harmonikarji glasbene šole in šolski pevski zbor. Razstava bo odprta do 7. aprila.

NOVO MESTO: DIJAŠKA UPRIZORITEV – Novomeški gimnazijci so prejšnji teden v Domu kulture igrali de Filippovo tridejanko „O, te prikazni". Režiral je četrtošolec Janez Pipan, pri uprizoritvi pa so pomagali mentorji.

KOČEVJE: GOSTOVANJE Z „OTHELLOM" – V torek in včeraj je v Šeškovem domu gostovalo Mestno gledališče ljubljansko s Shakespearovo tragedijo „Othello", prvi dan za mladino, drugi dan za odrasle.

BEOGRAD: FILMI ZA CANNES – Kaže, da bodo jugoslovansko filmsko produkcijo na letošnjem festivalu v Cannesu zastopali filmi: „Derviš in smrt" Zdravka Velimirovića, „Strah" Matjaža Klopčiča, „Hrbtenica" Vlatka Gilića in „Betonska roža" Jovana Aćina.

Več, kot je bil storiti dolžan

Poet in pisatelj Krke in Dolenjske, publicist, zgodovinar, urednik in muzealec Jože Dular, ki že tri desetletja živi in dela v Beli krajini (Metliki) je svoj življenjski jubilej – 60-letnico rojstva sicer obhajal že ob koncu februarja, javno slovesnost pa mu je pripravila novomeška podružnica Slavističnega društva 28. marca zvečer v avli Študijske knjižnice Mirana Jarca. Tu je o slavljenčevi življenjski in književniški poti spregovoril Bogo Komelj, upravnik knjižnice, in prikazal v Dularju osebnost, ki je za slovensko kulturo naredila mnogo več, kot bi bil „mož storiti dolžan". Nekaj Dularjevih pesmi in odlomek iz njegovega romana „Krka umira" so prebrali novomeški srednješolci. Za obiskovalce je bila presenečenje recitacija pesmi, ki jo je Dular napisal kot 10-letni deček. Recital je zaključila prigodnica, ki jo je pesnik Severin Šali napisal nalašč za to slovesnost. Ta del sporeda je popestril tudi nastop Dolenjskega okteta. Upravnik študijske knjižnice je obiskovalce nato popeljal po knjižno-slikovni razstavi, ki prikazuje Dularjevo delo na vseh področjih, kaže pa Jožeta Dularja tudi kot dramatika, kar je bilo javnosti do zdaj malone neznano.

Edvin Puntar: TAKRAT, KO SE MATI NE VRNE

Jubilej Svobod pred vrati

Na proslavi 40-letnice zleta Svobod v Celju bo predvidoma govoril Stane Dolanc - Pričakujejo 30.000 obiskovalcev - Množica prireditev

V Celju bo 14. junija proslava 40-letnice zleta Svobod. Pričakujejo, da se je bo udeležilo okrog 30.000 ljudi. Posebej bodo povabili še živeče udeležence zleta, ki je bil v tem mestu leta 1935. Predvidevajo, da bo slavnostni govornik Stane Dolanc, sekretar izvršnega komiteja predsedstva ZKJ.

Pripravljalni odbor, ki ga vodi predsednik slovenskih sindikatov inž. Janez Barborič, je imel nedavno prvo sejo. Na njej so pregledali, kaj je že zastavljeno, in imenovali organizacijski odbor za izvedbo proslave.

Znano je že, da bo osrednja proslava v celjskem parku. Sodelovalo bo večje število pevskih zborov in godb na pihala ter recitatorji. Številne proslave in kulturne prireditve se bodo zvrstile po okolici.

V Celju bodo poskrbeli za več drugih prireditev v počastitev tega jubileja. Obiskovalci si bodo v Muzeju revolucije lahko ogledali posebno razstavo ob 40-letnici Svobod. Izdali bodo tudi brošuro s spominskim gradivom o dogodkih pred 40 leti v Celju.

Bralci, kje ste?

„Vsak nepismeni lahko gleda televizijo!" je nedavno tega izjavil neki učeni mož in hkrati mislil na dvoštevilčni odstotek tistih, ki jim je abeceda španska vas. Kulturna nepismenost je najbrž ena najbolj perečih hib, ki ovira uvajanje kulturnih dobrin med ljudi, še posebej zategadelj, ker se pojavlja v dokajšnji meri tudi med tistimi, ki bi po vseh pravilih morali obiskovati to ali ono šolo.

Sploh spada omenjena nepismenost v problematiko našega šolstva, zato na tem mestu o njej ne bi govorili podrobneje, kajti tokrat nas zanima, kakšen je na Slovenskem odnos ljudi do leposlovne knjige. To nas zanima še toliko bolj, ker je pred kratkim 2. slovenski knjižni sejem pokazal, da je slovenska knjiga kljub mnogim težavam v nenehnem porastu. Ali tudi ljudje pogosteje segajo po knjigi?

Žal, ne! Po najnovejših podatkih iz ankete, ki jo je jeseni 1973 izpolnilo 1312 občanov iz najrazličnejših slojev in poklicev, je razvidno, da kar 51,7 odstotka ljudi ne prebere v letu dni nobene knjige. 4,9 odstotka jih prebere na leto vsaj eno knjigo, 7,5 odstotka dve, 6,9 tri in 29 odstotkov več kot tri knjige na leto. Glede na to, da štejemo med resne bralce šele tiste, ki preberejo na leto vsaj tri knjige, je za slovensko knjigo gotovo porazno dejstvo, da je ne bereta kar dve tretjini ljudi.

Ob teh podatkih se precej zastavlja kup vprašanj, najprej pa, kje torej velika večina neberočih zajema tisto komaj še zadostno mero kulturnosti, ki bi jim jo sicer lahko nudila knjiga. Kaže, da bo treba s kar največjo potrpežljivostjo iskati še naprej načine, kako Slovence spet spraviti h knjigi.

D. RUSTJA

KAJ NAČRTUJE KOČEVSKI MUZEJ

V počastitev 30-letnice osvoboditve bodo v Pokrajinskem muzeju v Kočevju priredili razstavo, ki bo prikazovala vlogo Kočevskega v NOB, za občinski praznik pa pripravljajo razstavo o razvoju Kočevja. Muzej bo ob tem nadaljeval raziskave zgodovine delavskega gibanja na Kočevskem, zbiral zgodovinsko in etnološko gradivo in poskusil organizirati občasne razstave na podeželju. Muzej upa, da mu bodo naposled priznali delovanje na celotnem območju nekdanjega kočevskega okraja.

KMALU TEDEN RADIA

Na Ohridu bo od 9. do 16. maja tradicionalni festival Teden radia. Udeležilo se ga bo osem jugoslovanskih radijskih postaj, ki bodo tekmovale v devetih programskih zvrsteh. Novost letošnje prireditve je, da bodo vse oddaje hkrati na sporedu na drugem programu Radia Skopje. V četrtem tednu radia se bodo zvrstile tudi spremljevalne prireditve, med drugim pogovori za okroglo mizo. Radio Ljubljana je predlagal pogovor o tem, kako se radijske hiše organizacijsko prilagajajo spremljanju delovanja delegatskega sistema. Ob dnevu radia 15. maja bodo na Ohridu pripravili polurno skupno oddajo, ki jo bodo prenašale vse jugoslovanske radijske postaje.

pedagoški kotiček

KAKO NAJ GLEDAMO NA DUŠEVNO NERAZVITOST

Od vseh motenj je za mnoge ljudi najhujša – duševna nerazvitost. Še vedno namreč gledajo nanjo le kot na nekaj podedovanega, nekaj v rodovini manjvrednega, na nekaj, ob čemer se čuti posameznik, pa tudi družba kot celota, prizadet v svojih bioloških pozicijah. Mnogo ljudi ne ve, da število dedno duševno nerazvitih vse bolj prerašča število duševno prizadetih po boleznih in okvarah pred rojstvom, ob rojstvu in v zgodnji otroški dobi. Dalje, da tovrstna duševna prizadetost ne pomeni ne manjvrednosti staršev in ne degenerativnih pojavov v neki družbi, temveč da gre le za doslej še nepopoln razvoj znanosti, ki zna otroka v prenekaterem primeru iztrgati smrti, ne zna pa ga obvarovati posledic prestane bolezni ali poškodbe. Ob tem spoznanju nas duševna nerazvitost ne bo več bolela kot skrivna ali celo sramotna rana, temveč se je bomo, rešeni tega predsodka, lotili odkrito in naravnost, kot obravnavamo druge zdravstvene probleme, ki se vsak dan kopičijo pred nami.

Dr. Irena Arko

KAJ JE DUŠEVNA NERAZVITOST

Duševna nerazvitost pomeni to, da se razvijajo možgani otroka počasneje kot pri drugem otroku. Posledica tega je, da zaostaja v razvoju otrokovo celotno duševno življenje, razum, mišljenje, hotenje, čustva, tudi spretnost v kretanju in vsem, kar je s tem v zvezi.

Često tudi žleze ne delujejo tako, kot bi morale, zaradi tega je razvoj še bolj prizadet. Pri mnogih otrocih se odraža možganska motnja tudi na telesu: škilijo ali so zavrti v svojih kretnjah ali so zaostali v rasti ali so na zunaj neprivlačni.

Dr. Marija Egg: Moj otrok je drugačen, str. 11

OBVEZNO CEPLJENJE PSOV

Obvezno cepljenje psov proti steklini bo letos po naslednjem razporedu:

Ponedeljek, 7. aprila
ob 8. uri: Brod
ob 9. uri: Srebrniče
ob 10. uri: Jurka vas
ob 11. uri: Drganja sela
ob 12. uri: Rumanja vas

Torek, 8. aprila
ob 8. uri: Cegelnica
ob 9. uri: Prečna
ob 11. uri: Dol. Straža
ob 12. uri: Gor. Straža
ob 13. uri: Gor. Polje

Sreda, 9. aprila
ob 8. uri: Soteska
ob 9. uri: Podhosta
ob 10. uri: Podturen
ob 11. uri: Poljane
ob 12. uri: Dol. Toplice

Četrtek, 10. aprila
ob 8. uri: Otočec
ob 9. uri: Dol. Kronovo
ob 10. uri: Brezovica
ob 11. uri: Dolenja vas
ob 12. uri: Gorenja vas

Petek, 11. aprila
ob 8. uri: Ruperčvrh
ob 9. uri: Birčna vas
ob 10. uri: Uršna sela
ob 11. uri: Uršna sela – Zadr. dom
ob 12. uri: Dobindol
ob 13. uri: Gor. Sušice

Sobota, 12. aprila
ob 8. uri: Žabja vas
ob 9. uri: Gotna vas
ob 10. uri: Črmošnjice
ob 11. uri: Nova gora
ob 12. uri: Vel. Cerovec

Ponedeljek, 14. aprila
ob 8. uri: Mali Slatnik
ob 9. uri: Ratež
ob 11. uri: Vel. Brusnice
ob 12. uri: Gaberje
ob 13. uri: Hrušica

Torek, 15. aprila
ob 8. uri: Vrhe
ob 9. uri: Dolž
ob 10. uri: Zajčji vrh
ob 11. uri: Vel. Orehek
ob 12. uri: Stopiče

Sreda, 16. aprila
ob 8. uri: Jablan
ob 9,30 uri: Goriška vas
ob 10,30 uri: Srednji Globodol
ob 11. uri: Biška vas
ob 12. uri: Jablan – Šranga

Četrtek, 17. aprila
ob 9. uri: Mirna peč
ob 10. uri: Železniška postaja
ob 11. uri: Dolenja vas
ob 12. uri: Šentjurij

Petek, 18. aprila
ob 8. uri: Dol. Karteljevo
ob 9. uri: Kamenvrh
ob 10. uri: Dol. Kamence
ob 11. uri: Gor. Kamence
ob 12. uri: Potočna vas

Sobota, 19. aprila
ob 8. uri: Bajnof
ob, 9. uri: Stari Grad
ob 11. uri: Novo mesto – postaja Ločna

Ponedeljek, 21. aprila
ob 8. uri: Šmihel
ob 9. uri: Škrjanče
ob 10. uri: Mali Podljuben
ob 11. uri: Novo mesto – postaja Ločna
ob 17. uri: Novo mesto – Loka

Zamudniki od 5. do 10. maja dopoldne na postaji Ločna

SUHA KRAJINA

Ponedeljek, 21. 4.
ob 8. uri: Drašča vas
ob 8.30 uri: Klečet
ob 9. uri: Šmihel
ob 10. uri: Poljane
ob 10.30 uri: Praproče

Torek: 22. 4
ob 8. uri: Ajdovec
ob 9. uri: Lipovec Srednji
ob 10. uri: Sadinja vas
ob 11. uri: Dvor

Sreda, 23. 4.
ob 8. uri: Lopata
ob 8.30 uri: Sela pri Hinjah
ob 9.30: Hinje
ob 10.30 uri: Prevole
ob 11. uri: Žvirče

Petek, 25.4.
ob 8. uri: Jama
ob 9. uri: Lašče
ob 9.30 uri: Vel. Lipje
ob 10. uri: Gedenc
ob 10.30 uri: Budganja vas
ob 11. uri: Žužemberk desni breg

Sobota, 26. 4.
ob 8. uri: Reber
ob 9. uri: Žužemberk levi breg in ostali

ZAMUDNIKI Torek, 29. 4
ob 8. uri: Žužemberk
ob 9. uri: Dvor
ob 10. uri: Hinje

ŠENTJERNEJ Z OKOLICO

Ponedeljek, 7. aprila
ob 8. uri: Orehovica
ob 9.30 uri: Dol. Mokro polje
ob 10. uri: Maharovec
ob 10.30 uri: Draga

Torek, 8. aprila
ob 8. uri: Groblje
ob 9. uri: Dol. Stara vas
ob 10. uri: Gornje Vrhpolje

Sreda, 9. aprila
ob 8. uri: Šentjernej

Četrtek, 10. aprila
ob 8. uri: Dobrava
ob 9.30 uri: Škocjan

Petek, 12. aprila
ob 8. uri: Zagrad
ob 9.30: Zbure

ZAMUDNIKI
Petek, 18. aprila
ob 8. uri: Šentjernej
ob 10. uri: Škocjan

OPOMBA
Po uredbi RSG ur. lista SRS 35/73 in 1/75 je cepljenje obvezno za vse nad 3 mesece stare pse.
Cena cepljenja za enega psa: 40.00 din
Novo mesto, 18. 3. 1975

LICITACIJA!

SGP „PIONIR" NOVO MESTO
TOZD SPO

PIONIR NOVO MESTO

razpisuje
prodajo naslednjih rabljenih sredstev:

- **Tovorni avto TAM transportni 4,5 ton**
- **Tovorni avto TAM Kiper 4,5 ton**
- **Enoosna prikolica 5 ton**
- **Dvoosna prikolica 4 tone**
- **Školjka za Merzedes 220 D**
- **Žerjav „Pohorc" – M 14**
- **Več konzolnih dvigal z motorjem 1,5 KW**
- **Več mehaničnih lopat „Melop" z motorjem 2,2 KW**
- **Več mešalcev za malto in beton**
- **Več raznih elektromotorjev**
- **Razne manjše strojne naprave in opreme**

Licitacija bo dne 11. 4. 1975 ob 9. uri za družbeni in ob 10. uri za zasebni sektor.
Informacije vsak dan do 14. ure v TOZD Strojno prometni obrat v Novem mestu.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Komisija za razpis prostih delovnih mest
Kmetijske zadruge
Metlika

OBJAVLJA
naslednja prosta delovna mesta:

1. VODJA PLANA IN ANALIZ,
2. REFERENTA ZA PLAČILNI PROMET,
3. KNJIGOVODJA ZA TRGOVSKO DEJAVNOST.

Pogoji:
– pod 1. visoka, višja ali srednja strokovna izobrazba ekonomske ali kmetijske smeri z delovnimi izkušnjami s področja plana in analize,
– pod 2. srednja ali nepopolna srednješolska izobrazba ustrezne smeri,
– pod 3. srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri ali nižja strokovna izobrazba s 3-letno prakso.

Za vsa objavljena delovna mesta se določa poizkusno delo 2 meseca.
Objava delovnih mest velja do zasedbe.
Kandidati naj pošljejo svoje ponudbe s potrebnimi dokazili splošnemu sektorju pri Kmetijski zadrugi Metlika.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Delavski svet podjetja
„KOVINAR"
Novo mesto

razpisuje naslednji delovni mesti:

1. TEHNIČNI VODJA
2. RAČUNOVODJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
– da imajo najmanj srednjo strokovno izobrazbo in 5 let delovnih izkušenj na razpisanih delovnih mestih.
Rok prijave: 15 dni po razpisu.

Svet delovne skupnosti skupnih služb GG Novo mesto objavlja prosto delovno mesto

FINANČNI KNJIGOVODJA

Za delovno mesto se zahteva ekonomska srednja šola in 3 leta prakse v finančnem knjigovodstvu. Rok za vlaganje prošenj je 8 dni po dnevu objave.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Delovna organizacija
GOZDNO GOSPODARSTVO BREŽICE

na podlagi sklepov delavskih svetov TOZD in OGK pri delovni organizaciji Gozdnega gospodarstva Brežice razpisuje naslednja delovna mesta:

1. **Vodjo TOZD – gozdarstva Brežice**
2. **Vodjo TOZD – gozdarstva „Bohor" Senovo**
3. **Vodjo TOZD – gozdarstva Sevnica**
4. **Vodjo TOZD – gozdarstva Radeče**
5. **Vodjo TOZD – gozdarstva Puščava**
6. **Vodjo TOZD – gozdarstva Kostanjevica**
7. **Vodjo TOZD – Predelava lesa „žaga" Sevnica**
8. **Vodjo TOZD – Transporta in mehanizacije Brežice**
9. **Vodjo TOZD – Trgovina z gradbenim materialom in kurivom Brežice**
10. **Vodjo TOZD – Hortikultura, plantaže, gradnje Brežice**
11. **Vodjo Obrata za gozdarsko kooperacijo Brežice**

Kandidati morajo razen splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:
za delovna mesta pod št. 1. do 6. in delovno mesto pod št. 11.
– da ima visoko ali srednjo izobrazbo gozdarske smeri, za visoko izobrazbo 3 leta delovnih izkušenj, za srednjo izobrazbo pa 6 let delovnih izkušenj.
Za delovno mesto pod št. 7.
– da ima visoko ali srednjo izobrazbo lesne ali gozdarske smeri in za visoko izobrazbo 3 leta delovnih izkušenj oziroma srednjo izobrazbo 6 let delovnih izkušenj.
Za delovno mesto pod št. 8.
– da ima visoko ali srednjo strokovno izobrazbo gozdarske ali strojne smeri in 3 leta delovnih izkušenj z visoko izobrazbo ali 6 let delovnih izkušenj s srednjo izobrazbo.
Za delovno mesto pod št. 9.
– da ima srednjo oziroma nepopolno srednjo izobrazbo ekonomske smeri ali lesne smeri in 3 leta delovnih izkušenj s srednjo izobrazbo oziroma 6 let delovnih izkušenj z nepopolno srednjo izobrazbo.
Za delovno mesto pod št. 10.
– da ima visoko izobrazbo gozdarske, hortikulturne ali gradbene smeri in 5 let prakse v stroki s tem, da obvlada operativno eno izmed navedenih dejavnosti v TOZD.
Za vsa navedena delovna mesta od št. od 1. do 11. morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
– da ima ustrezne moralno politične kvalitete in da ni bil obsojen za kazniva dejanja, ki jih določa zakon.

Za vsa v razpisu navedena delovna mesta pa velja kot razpisni pogoj, da kandidati, ki se prijavljajo na razpisana delovna mesta predložijo, razen že navedene dokumentacije program dela, kjer naj opišejo razvoj TOZD in ukrepe, ki jih bodo povzeli za dosego takega razvoja. Program naj bo srednjeročni.
Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev naj kandidati pošljejo v 10 dneh po objavi razpisa splošni službi pri delovni organizaciji Gozdnega gospodarstva Brežice.

LAŠKO PIVO - LAŠKO

V Pulju prvi Zrimšek

Mihajlovič peti - Pokal osvojili Novomeščani

Novomeški kolesarski klub, ki deluje šele kratek čas, je prejšnji teden še enkrat dokazal, da sodi med najboljše v republiki. V tradicionalni mladinski kolesarski dirki za pokal „Gradjevinar" na 76 kilometrov dolgi progi Puljburnij-Pulj so bili med najuspešnejšimi tekmovalci prav člani novomeškega kolesarskega kluba. Pokal je tako zasluženo osvojila ekipa Novomeščanov, ki so prehiteli vrsto boljših slovenskih in hrvaških klubov.

Nastopilo je 70 kolesarjev, v prvi skupini pa je pripeljalo skozi cilj kar 33 tekmovalcev. Najhitreje je vozil Novomeščan Zrimšek, za njim pa sta se uvrstila Beograjčan Marinković in Rogovec Grajzer. Rezultati: 1. Zrimšek 1:59, 43; 2. Marinković (Av. Bg), 3. Grajzer (Rog, Ljubljana), 4. Bulić (Siporex, Pulj), 5. Mihajlovič (Novo mesto), vsi s časom 2:00,04.

To je bila hkrati tudi druga dirka za mladinsko lovoriko Siporexa. Zaenkrat vodi Rogovec Grajzer z 18 točkami, Novomeščan Zrimšek pa je z 10 točkami na drugem mestu.

Predzadnjo sredo je mednarodni šahovski mojster Stojan Puc odigral simultanko s številnimi člani šahovskega krožka na sevniški osnovni šoli. Predtem je podelil diplomo Šahovske zveze Slovenije za 40-letno delo z mladimi v šahu Borisu Debelaku iz Krmelja (na desni) (Foto: Železnik)

JASNA DOKL ŠE ENKRAT PRVA

Na drugem turnirju republiških pionirskih reprezentanc v gimnastiki v Novi Gorici so nastopili vsi najboljši jugoslovanski telovadci, med njimi pa je še enkrat odlično nastopila obetavna Novomeščanka Jasna Dokl. Tako je močno pripomogla, da je vrsta Slovenije osvojila prvo mesto. Na dveh orodjih je Jasna dosegla naslednja rezultata: gred: 1. Dokl 18,85, parter: 1. Dokl 18,90; mnogoboj: 1. Dokl in Bunc 36,95 (obe Slovenija), 3. Zupančič (Slovenija) 36,05 idr.

PRVAK JE VIDMAR

Pred kratkim se je končalo sindikalno šahovsko prvenstvo Tekstilane, na katerem je nastopilo 12 igralcev. Prvi mesto je osvojil Bogo Vidmar; zbral je 9 točk. Enako število točk je osvojil tudi Rus, toda v dvoboju je bil boljši Vidmar.

Rezultati zadnjega kola: Oražem – Erjavec 1:0, Mohar – Križaj remi, Čokorilo – Hočevar 0:1, Vidmar – Pirman 1:0, Miler – Kalabota 0:1, Rus – Struna 1:0.

Končni vrstni red: Vidmar in Rus 9, Čokorilo 8, Miler 7, Kalabota 6,5, Hočevar 6, Oražem, Erjavec in Pirman 5, Križaj 2,5, Mohar 2 in Struna 1 točka.

Z. FAJDIGA

Prejšnjo nedeljo so v Sloveniji oživela tudi rokometna igrišča. Ekipe, ki so se do sedaj pripravljale v telovadnicah, so se v prvenstvenih tekmah pomerile za točke in za čim boljše uvrstitve. Na sliki: prizor s prijateljskega srečanja med rokometaši Brežic in Novega mesta. (Foto: Janez Pezelj)

V nadaljevanju za Lisco le »remi«

Sevničani izgubili, Ribničani in Brežičanke pa tekmi priložili

Medtem ko so sevniški rokometaši v nadaljevanju slovenskega rokometnega prvenstva izgubili, so Ribničani tekmo zaradi snega in mrzlega vremena preložili. V slovenski rokometni ligi za ženske so Sevničanke igrale neodločeno in v nadaljevanju nekoliko razočarale.

SEVNICA – RUDAR 11:12

V dvanajstem prvenstvenem srečanju so vodili domači igralci in nato dovolili, da so gostje izenačili in vodili. Priznati je treba, da so se Trboveljčani v mrzlem in deževnem vremenu bolj znašli. Na odmor so odšli gostje s prednostjo dveh zadetkov, prednost pa so obdržali vse do 17. minute srečanja, ko je Jurič z lepim strelom presenetil vratarja gostov. Če bi domači zatresli mrežo iz sedemmetrovke, bi lahko zmagali. Netočen strel pa je botroval nepotrebnemu porazu.

SEVNICA: Možic, Kristofič, Simončič 1, Bondelak, Jurišič 3, Bizjak 1, Koprivnik 1, Vrtačnik, Dobljekar 3, Šumej 2, Novšak in Gologranc.

ZLATA PUŠČICA POLUTNIKU

Na občinskem strelskem tekmovanju za zlato puščico v začetku meseca jih je od 20 strelcev, ki so izpolnili normo na družinskih tekmovanjih (400 krogov od 600 možnih), nastopilo 15. Zmagal je Tone Polutnik (Kopitar, 496 krogov), pred Stanetom Mirtljem (489 krogov) in Francem Pavlovičem (481 krogov). Edina predstavnica žensk, Valentina Novak je dosegla lep rezultat (452 krogov).

DELOVNO ŠŠD KOVINAR

ŠŠD Kovinar je med tistimi športnimi šolskimi društvi, ki so v novomeški občini med najbolj delavnimi. Imajo redne treninge in se vrh tega redno srečujejo z vojaškimi ekipami iz bršlinske kasarne. Nekateri rezultati: streljanje z zračno puško – Fink 166 krogov, Pajk 155 krogov, Dušič 132 kroga. Prvo mesto je zavzela ekipa JLA s 725 krogi.

Obe ekipi sta se pomerili še v šahu. Tudi v tej športni disciplini so bili boljši vojaki. Zmagali so 3,5 – 6,5. In še rezultati iz namiznoteniškega srečanja: Vukšinič – Kosančič 2:1, Slivšek – Popadič 0:2, Šumiga – Pirš 0:2, Fink – Čurčič 0:2, Vukšinič – Popadič 2:0.

D. P.

LISCA – DOBRAVLJE 10:10

Več kot 100 gledalcev je bilo z neodločenim rezultatom nezadovoljno, saj so bile domače rokometašice precej boljše od gostij. O tem priča tudi podatek, da so igralke Lisce zastreljale kar pet 7-metrovk.

LISCA: Feifer, D. Lazar, Starič 1, Etvert, Kovač, Rugelj 2, Mlinarič 5, Popovič, M. Pobelar in M. Lazar.

ČRNOMELJ – SLOVAN B 15 : 18

Črnomaljski rokometaši so prejšnji teden zamudili lepo priložnost za uvrstitev v četrtfinale pokalnega tekmovanja na področju SR Slovenije. Zaradi prehitre in neorganizirane igre so naredili preveč napak, ki so jih Ljubljančani spretno izkoristili in zasluženo zmagali.

Crnomelj: Englaro, Avguštin, Simec 2, Stajdohar, Hudelja 1, Jerman, Goršek 4, Adlešič 3, Veselič 1, Svetič 4, Novak, Dejak.

T. LATERNER

KOČEVJE – DOLENJA VAS 75 : 51

Kočevski košarkarji se na novo tekmovalno sezono že dalj časa redno pripravljajo. Pred kratkim so se v okviru priprav pomerili s košarkarji Dolenje vasi. Po vodstvu v prvem delu so prednost 8 točk v drugem še povečali in ob koncu dosegli visoko zmago. Za Kočevje so nastopili: Dekleva 5, Smola 18, Strle 8, Stemberger 14, Hegler 4, Stekič, Ambrožič, Novak, Papež 16, Henigman 10 in Kluri.

Z. F.

odbojka

»Krkašice« v gosteh do novih točk

V 15. kolu SOL so Blejčani v Novem mestu zmagali brez težav

V 13. kolu slovenske odbojkarske lige za ženske so Novomeščanke v gosteh dosegle prepričljivo zmago, Novomeščani pa so z Blejčani gladko izgubili s 3:0.

KOROTAN – KRKA 1 : 3

Iz Prevalj so se Novomeščanke vrnile s sedmim parom osvojenih točk. V gosteh so dobro zaigrale predvsem v prvem nizu, v ostalih pa so popustile, tako da je bila tekma ves čas izenačena. Ko so gostje po tretjem nizu povedle, so v četrtem domače igralke vodile že s 14:7, kljub temu pa so Novomeščanke, predvsem zaradi izredne igre Filove, le zmagale.

Krka: Pilič, Fila, Fabjančič, Boh, Zevnik in Adamčič.

NOVO MESTO – BLED 0 : 3

Pred maloštevilnimi gledalci so se Novomeščani z bolj izkušenimi gosti kosali le v prvih dveh setih. V zadnjem so močno popustili, zaigrali brez volje in gostje so ga brez težav osvojili. Rezultat: 3:0 (-9, -11, -3)

Novo mesto: Lapajne, Babnik, Jenko, Primc, Graberski, Cotič, Legan, Vernig in Weiss.

Igralec in trener

Za Marjana Hojča, ribniškega nogometaša, lahko rečemo, da ima dva značaja. V zasebnem življenju je miren, tih, ne vzbuja pozornosti. Na nogometnem igrišču pa je drugačen – hiter, igralec, ki zatrese nasprotnikovo mrežo takrat, kadar je najbolj potrebno. O sebi in nogometu pravi Marjan:

„Že kot pionir sem se srečal z nogometno žogo. V Mariboru, kjer smo s starši stanovali, sem redno treniral tri leta. Nato smo se preselili v Ljubljano in od takrat naprej nisem več treniral. Vse v srednji šoli sem nadaljeval nogometno kariero. Ker sem v službi v Ribnici, sem se pozanimal. Če lahko nastopam za ribniško moštvo. Fantje so me sprejeli in letos poteka že drugo leto, odkar nosim kapitanski trak. Katerih tekem se najraje spominjam? Skoraj vseh srečanj, ki smo jih igrali z našimi „sosedi", nogometaši Kočevja. Vsaka tekma z njimi je za vse nas novo doživetje. Prav tako mi je ostala v spominu prijateljska trening tekma z enajsterico italijanske Arcevie. Po odlični igri smo igrali neodločeno, tekmo pa je prenašala koprska televizija.

Razen igranja se ukvarjam tudi s trenerstvom. Moji dečki so skoraj vsi stari enajst let. So marljivi, za sabo pa imajo že lepe tekme. Skoraj vse so zmagali, in kot kaže, bomo v prihodnji sezoni nastopili v kvalitetnejši ligi.

M. GLAVONJIČ

STOJAN PUC V SEVNICI

Mednarodni šahovski mojster Stojan Puc je prejšnji teden obiskal sevniške pionirje in z njimi odigral dve simultanki. Mojster Puc je v obeh srečanjih premagal vse svoje nasprotnike. V osnovni šoli S. Kladnika se je pomeril s 30 pionirji, nato pa se je pomeril še s 17 zastopniki sindikalnih šahovskih sekcij. (B. D.)

SEVNIČANI ZMAGALI

Na pionirskem občinskem ekipnem prvenstvu v šahu je nastopilo kar 18 ekip. Rezultati: starejši pionirji: 1. Sevnica I 21,5; 2. Sevnica II 12; 3. Tržišče 11; mlajši pionirji: 1. Sevnica I 17, 2. Šentjanž 16,5; 3. Telče 13,5; mlajše pionirke: 1. Krmelj 5,5, 2. Šentjanž 2; starejše pionirke: 1. Šentjanž 4. (B. D.)

PRVI RUPAR

Šahovski klub iz Brežic je skupaj s predstavniki Doma JLA v Brežicah organiziral prvenstvo mesta v šahu za posameznike za letošnje leto. Nastopilo je 12 najboljših Brežičanov, zmagal pa je Marjan Rupar. Prvi trije so osvojili tudi višjo, drugo kategorijo.

Vrstni red: 1. Rupar 9, 2. Brzakovič 8,5, 3. Micič 7, 4. do 5. Sokolovič in Milič 6,5 idr. (M. J.)

GORICA – SODRAŽICA 1:5

Štirinajsto prvenstveno tekmo v drugi republiški ligi so Sodražani odigrali pri igralcih Gorice. Z dobro igro so gostje domače brez težav premagali in se s četrtega mesta uvrstili na tretje. Ker igra Olimpija II v tej ligi izven konkurence, so tako Sodražani na odličnem drugem mestu. Pred njimi so igralci Save, ki imajo štiri točke več.

Na kegljišču v Čateških Toplicah so prejšnji teden kegljači v brežiški občinski ligi odigrali že četrto kolo. Trenutno vodi ekipa Doma JLA II (na sliki), sledijo pa Kovinoplast, TVD Partizan, Čateške Toplice, Agraria in Dom JLA I. (Foto: M. Jaranovič)

namizni tenis

Sodražani so že na tretjem mestu

Novomeščani doma izgubili, Metličani pa dosegli nepričakovano zmago

V 14. kolu prve moške republiške namiznoteniške lige so Novomeščani doma izgubili z vodilnim Kemičarjem, Sodražani so v drugi ligi zmagali, v področni ligi pa so za presenečenje poskrbeli Metličani.

NOVO MESTO – KEMIČAR 0 : 5

Proti najmočnejšim igralcem v ligi Novomeščani niso imeli veliko možnosti, tako da so prvenstveno srečanje izgubili gladko s 5:0. Rezultati: Žabkar – Novak 0:2, Somrak – Pevcin 0:2, Kapš – Ojsteršek 0:2, Somrak – Novak 0:2, Žabkar – Ojsteršek 0:2. Po 14. kolu so Novomeščani s štirimi točkami na predzadnjem mestu.

BETI – MOSTE 5 : 4

V 15. kolu področne lige so Metličani dosegli že drugo zaporedno zmago. Tokrat so po izenačenem dvoboju odpravili eno izmed najboljših moštev v ligi, igralce ljubljanskih Most. Rezultati: Pezelj – Trupej 2:0, Uhl – Udir 2:1, Hauptman – Kralj 0:2, Uhl – Trupej 0:2, Pezelj – Kralj 2:1, Hauptman – Udir 2:1, Uhl – Kralj 0:2, Hauptman – Trupej 0:2 in Pezelj – Udir 2:1.

20 let Fricovega pokala

Letošnje 20. jubilejno tekmovanje za Fricov pokal je bilo 28. marca na Krvavcu. Kljub oblačnemu vremenu, megli in vetru so organizatorji tekmovanje izpeljali do konca. Novolesovci in smučarji GG TOZD Straža so tekmovali na 350 m dolgi in dokaj zahtevni progi, ki so jo morali prevoziti dvakrat.

Rezultati: kategorija A (do 30 let): 1. Špiler (Novoles) 32,9, 2. Bobnar (GG) 34,8, 3. Novinec (Novoles) 35,0, 4. Pirc (GG) 35,5; kategorija B (do 40 let): 1. Medle 32,9, 2. Rebernik 37,5, 3. Slak (vsi Novoles) 40,1, 4. Grabrijan (GG, TOZD Črnomelj); kategorija C: (nad 40 let): 1. Knez GG Črmošnjice) 41,7, 2. Serini (GG skupne službe) 41,9, 3. Rade 51,2, (GG Črnomelj) 4. Šebenik (GG Črmošnjice) 54,5.

Prehodni pokal jubilejnega tekmovanja je osvojilo GG Novo mesto, ker Novoles po pravilih ni imel v C kategoriji zadostnega števila tekmovalcev. Letošnji jubilejni Fricov pokal so pripravili smučarski delavci iz GG Novo mesto in Novolesa, pomagali pa so tudi iz Novoteksa, Krke, Laboda in občinske Zveze za telesno kulturo. Vsi našteti bodo dobili v spomin jubilejne spominske plakete.

R. KALINOVIČ

BORAC PRESENETIL

V nadaljevanju prvenstva novomeškega kegljaškega društva v borbenih igrah je v skupini B presenetil Borac z zmago nad Mirno pečjo. Rezultati: skupina A: Iskra – Vseh devet 389:423, Železničar – Luknja 454:348, Novoteks – Gorjanci 452:374; skupina B: Borac – Mirna peč 331:330, Novoteks II – Dama 356:314, Zdravstveni dom – Borac 0:50 in Pionir – Gozdar 356:318.

D. B.

JE KRKA OSTALA V LIGI?

V nadaljevanju II. conske kegljaške zahodne lige so igralci Krke nastopili na kegljiščih v Cerknici in Ljubljani. V prvi tekmi je zmagala Ilirija, v drugi pa so bili boljši Novomeščani. Rezultati: Krka – Ilirija 6733:6739 in Ilirija – Krka 6837:6918.

Z zadnjim prvenstvenim srečanjem se je zaključilo tekmovanje v II. republiški ligi, vendar vrstni red ekip zaradi nerednega pošiljanja rezultatov tekmovalni komisiji še ni znan. Tako Novomeščani še ne vedo, če so ostali v ligi.

D. BRATOŽ

Šport

ČRNOMELJ – Na hitropoteznem šahovskem turnirju šahovskega društva Črnomelj je zmagal Kobe, ki je zbral 10,5 točke. Za njim so se uvrstili Petric (107), Ajdnik (9,5), Simon (8), Dragoš (7) idr. (V. K.)

SODRAŽICA – V zaostali prvenstveni tekmi iz jesenskega dela dolenjske rokometne lige so Sodražani gostovali v Šmarju in tekmo po izenačeni igri izgubili z golom razlike. Za Sodražico so igrali: Kersnič, Lovšin, Vesel (2), Urh (3), Zorko, Janež (3), Tomšič, Levstik (2), Ruparič (3), D. Vesel (4) in B. Vesel. (T. J.)

NOVO MESTO – Prvenstvene tekme so se pričele tudi v ljubljanski nogometni podzvezni ligi. Enajsterica Elana je brez težav odpravila nogometaše Save s 4:1. Zadetke so dosegli Bučar (1), Jakša (1) in Venta (2). (M. G.)

GROSUPLJE – V prvem kolu spomladanskega dela dolenjske rokometne lige so Sodražani gostovali v Grosupljem in zmagali 19:17. Najboljši pri gostih je bil Urh. (T. J.)

METLIKA – Rezultati 3. kola športnega tekmovanja v malem nogometu: Krasinec – Beti 3:0, Slamna vas – Radovica 4:4, Gradac – Brezovica 5:0, Lokvica – TGP 3:0, Božakovo – Novoteks 4:7 in Rosalnice – Suhor 3:0. (M. B.)

BREŽICE – V Zagorju ob Savi je bil prejšnji teden četveroboj osnovnih šol v gimnastiki. Zmagale so pionirke OŠ bratov Ribarjev, pri posameznicah pa je bila najboljša Brežičanka Nuša Hribar. (M. J.)

BREŽICE – Pred kratkim so se začele sindikalne športne igre. V kegljanju nastopa 18 moških in 6 ženskih ekip. V prvem kolu so bili pri moških najboljši kegljači Posavja (2228 podrtih kegljev), pri ženskah pa igralke Jutranjke (5807). Med posamezniki vodita Teropšič (430) in Turišičeva (197) (M. J.)

LESKOVEC – Šolskega prvenstva v namiznem tenisu se je udeležilo le 11 igralcev. Vrstni red: Rostohar, Pirc, S. Petrič idr. (L. Š.)

RIBNICA – V prijateljski trening tekmi so Ribničanke premagale rokometašice Sodražice z 21:11. V povratnem srečanju so Ribničanke zopet zmagale z 12:8. Na obeh tekmah je dobro igrala Mršnikova in je dosegla kar 21 zadetkov. (T. J.)

RIBNICA – V prijateljski trening tekmi so Ribničanke premagale rokometašice Sodražice z 21:11. V povratnem srečanju so Ribničanke zopet zmagale z 12:8. Na obeh tekmah je dobro igrala Mršnikova in je dosegla kar 21 zadetkov. (T. J.)

SODRAŽICA – Med tednom je bil odigran prijateljski dvoboj pionirjev iz Sodražice in Dola pri Ljubljani. Brez težav so zmagali Sodražani. (T. J.)

SENOVO – V prijateljski košarkarski tekmi so mladinci Senovega premagali vrstnike iz Krškega s 65:54. Najboljša strelca sta bila Zalokar in Abina (14), pri gostih pa Gajski s 16 zadetki. Tekmo je vodil Bojan Sotošek. (M. M.)

KAJ, KJE, KDO?

V 15. kolu moške republiške namiznoteniške lige bodo Novomeščani gostovali pri tretjeuvrščenem Kajuhu. Napoved: če bodo gostje dosegli nekaj zmag, bo to uspeh, saj je vrsta Kajuha boljša, in kar je najvažnejše, ima precej boljše možnosti za delo. V drugi republiški ligi igrajo Sodražani doma z najboljšimi igralci, ekipo Save. Uspeh bi bil, če bi tesno izgubili.

V slovenski odbojkarski ligi za moške igrajo Novomeščani pri prvouvrščeni Savi. Rezultata verjetno ni potrebno ugibati. Igralke Krke igrajo doma. Na tekmi bomo po vsej verjetnosti gledali izenačeno igro, v kateri bo odločala volja do zmage.

V slovenski rokometni ligi gredo Ribničani po točke v Šoštanj, Sevničani pa bi bili v Tržiču verjetno zadovoljni z delitvijo točk. Brežičanke bodo doma gostile vrstnice iz Maribora. To, kar ne bo uspelo Brežičankam, bodo dosegle v boju z igralkami Ete Sevničanke.

iskra
industrija elementov za elektroniko
TOZD ELEKTROLITI MOKRONOG

razpisuje PROSTI DELOVNI MESTI

KONSTRUKTERJA in TEHNIČNEGA RISARJA V RAZVOJNEM ODDELKU.

Pogoj za konstrukterja je srednješolska izobrazba strojne smeri, 3 leta prakse na področju konstrukcij.
Pogoj za tehničnega risarja je opravljen tečaj, zaželeno je nekaj prakse.
Oglas velja 14 dni po objavi.
Prošnje sprejema kadrovska služba TOZD ELEKTROLITI, MOKRONOG.

belinka
tovarna kemičnih izdelkov
61001 Ljubljana
poštni predal 5-I
telefon h. c. 061/314 177
telex 31 260 yu bel

SANDOLIN PX 65

- uživa mednarodni sloves
- odlikuje ga bogata tradicija in novi tehnični dosežki
- najbolj iskano sredstvo za dolgoletno zaščito lesa
- uničuje plesen in zajedalce ter je odporen proti vremenskim vplivom
- služi za osnovni ter končni premaz in je izdelan v 13 barvah

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN NAVODILA ZA UPORABO

Dolenjski list pred 20 leti

Borba za plače

PRAV SINDIKAT bi se moral boriti za nagrajevanje po socialističnem načelu. Tega do sedaj ni bilo čutiti, pač pa je dokaj močno izbijala težnja za enako pavšalno povišanje plač. Namesto da bi se v podjetjih borili za resnični dvig strokovnosti, so strokovnost dvigali le umetno, na papirju, samo da so upravičili zvišanje plač. Zaradi take nepravilne kadrovske in tarifne politike so nastale velike razlike v plačah za enako delo in kvalifikacijo med podjetji. Posluževali so se tudi znane parole o enakih želodcih, s čimer so utemeljevali linearno, povprečno enako zvišanje plač za vse.

SREDSTVA ZA POSPEŠEVANJE kmetijstva v Beli krajini so bila, niso pa bila porabljena, čeravno nešteto kmetijskih vprašanj naravnost kriči po rešitvi. Zelo manjka kmetijski strokovnjak, ki bi zadružnikom pomagal s strokovnimi nasveti. Na zboru v Črnomlju je bila soglasna ugotovitev, da brez tega ne bo šlo. Osnovno družbeno vlogo zadruge, kmetijsko pospeševalno delo nikakor ni mogoče prepustiti slučajnemu razvoju.

JE PA ŠE DRUGA vrsta žen, ki čisto po nepotrebnem odžirajo kruh ženski mladini. To so žene, katerih možje dobro zaslužijo in zlahka preživljajo družino. Ne iz potrebe, bolj iz kaprice, si še žena zaželi lastnega denarja, lastnega zaslužka, s katerim bi prosto, neodvisno od moža razpolagala in za svojo osebo omislila to in ono, česar iz moževega denarja le ni mogoče omisliti. Mnoge žene nočejo biti odvisne samo od moževe plače, ker nekateri možje imajo to grdo navado, da nosijo ves denar pri sebi in mora žena tekati za njim in moledovati za vsak dinar.

PREDVIDEVAJO, da bodo še letos začele obratovati tovarne za predelavo mleka na Reki, Novem mestu, Prilepu in v Ljubljani. V vsej državi gradimo 14 takih tovarn.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 1. aprila 1955)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Vrtnarja je uganjal zajec

(V n a š e j f a r i), Dobrovi, je tega – le meseca sneg precimpal troje krovov brez posebnih nesreč. Vrtnaril je tudi, ker je okerhal precejšnje število sadnega drevja; a še hujšega skaza vrtnarja je uganjal tako proslavljeni zajec. Posebno mlada drevesca so hudo trpela pred njim; na stotine jih je pristrigel, kar bi še ne bilo najhuje – a huje je pa to, da jih je tudi na stotine po deblih obelil in oglodal. Vsa čast torej njegovim tako preiskrenim varuhom, pospeševalcem ljudskega blagostanja!

(K o s o š l i) v petek otroci polupodne ravno iz šole, splašil se je nekemu hlapcu konj ravno tam pri Pristopalcu; drvil je dalje po cesti; ob Belčevej hiši bila je kopica otrok hodečih proti domu, na katere je splašenec pridirjal, da so kar na vse strani odleteli. Drugim se ni nič zgodilo; le Klobasarjev Francelj iz Kozarij dobil je precejšnjo frtamuzo na glavo tam nad ušesi. Gotovo je dobri angelj varuh preprečil večje nesreče.

(P o d p o r o r e v e ž e m) na Kranjskem je dalo ministerstvo za notranje zadeve, in sicer 7000 goldinarjev. Razdeli se ta svota po onih krajih, ki spomladni čas pomoči potrebujejo. Deželni odbor je v ta namen priložil 1000 goldinarjev. Glavni delež dobita občini Radovica in Božjakovo.

(V A m e r i k o) je šlo pred par dnevi iz Otovca in Svibnika črnomeljske fare sedem mož. Ljudje se nočejo izmodrovati. Pred par leti so Amerikanci domov pošiljali denar, sedaj pa, ko zidajo pri Pitsburgu svojo cerkev, iščejo že doma med rojaki pomoči. In vendar še vedno nekateri silijo tja čez morje, čeprav prihajajo še vedno poročila v domovino, kako se tam delavcem slabo godi. Komur ni moč svetovati, njemu ni moč pomagati! Torej ne hodite v Ameriko! Delajte pridno doma, kakor delajo uni v Ameriki, pa se boste lahko preživeli.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. aprila 1895)

PO SVETU OKOLI

PRADEDOV „VPLIV" — „Ko sem bila majhna deklica, se mi je v samjah prikazoval praded in govoril: „Sleci se!"" Tako se spominja rosnih let Nichy Freud, trimdvajsetletna pravnukinja „očeta" psihoanalize. Kdo bi se potlej ne pokoril takemu pradedu? Tudi Nichy ne, zato je danes ena najslavnejših ameriških striptizet in ena najbolj iskanih pornomodelov. Pričakovati je, da bo v času ovenelih čarov iskala pomoč – psihoanalitikov!

ZGLEDI – V zgodovini zmeraj lahko najdemo zglede za dandanašnje obračanje sveta. Tako je za zaklete nekadilce prijetno vedeti, da je bil angleški kralj Jakob I. tako velik nasprotnik tobaka, da je dal obglaviti sira Walterja Releighta, ki je tobak samo – njuhal. Zakleti nekadilci danes sicer ne smejo več obglavljati, zato pa kadilci siru Releighu še zmeraj lahko postavijo – spomenik!

NI ODNEHAL – Neka Analisa, tri leta srečno poročena Italijanka, je postala predmet vztrajnega „zaledovanja" nadobudnega starčka sedemdesetih let. Le-ta ji ni upal javno dvoriti, zato ji je pisaril ljubezenska pisma. Vzdihovanje in jadikovanje ni imelo uspeha, zato je pisal tudi Analisinemu možu in prosil: „Zakaj mi ne prodate svoje žene? Plačam dobro!" Poznamo vročekrvnost Italijanov, zato se nam zdi malce čudno, da se je zadeva končala samo – na sodišču!

„NOGOMETAŠI" – Ko boste od zdaj naprej spremljali nogometne tekme, nikar ne zmerjajte igralcev, da igrajo kot sloni, kajti v daljnjem Bangkoku je uspelo šest slonov naučiti osnovnih žogobrcarskih veščin do take mere, da so se lahko pomerili s pravimi žogobrci. Skednji so sicer izdatno zmagali, rekordni obisk gledalcev pa gre gotovo na rovaš slonov!

O, TA DALI — Spremeniti pokojno filmsko divo Mae West v sobo – to se lahko domisli samo Salvador Dali. Stopnice so brada, naslonjač usta, kamin nos, slike oči, zavesa, dolga štiri metre in pol ter težka 45 kilogramov, predstavlja pa Macine plave lase. Tistih nekaj, ki so videli Dalijevo Mae, mani, da se je tako kot pri večini Dalijevih umetnin tudi pri zadnjem umotvoru treba vprašati o polnoštevilnosti umetnikovih – kolesčkov!

REKORDI? — Japonski minister za informacije je z zadovoljstvom izjavil: „Tolčemo vse rekorde! Do konca lanskega leta je 527 oseb praznovalo več kot stoti rojstni dan. Od teh je 96 moških in 431 žensk. Ena med njimi, gospa Mito Umeda, ima celo 113 let." Ko bi ne vedeli, da samo v nekaj desetih zakavkaških vaseh v SZ živi več stoletnikov, kot je stoletnih vseh Japoncev, potlej bi se lahko pogovarjali o rekordih, tako pa . . .

GOR POD NEBO – V Avstralcu Malcolmu Clarku je gotovo nekaj novotarsko žilice, kajti drugače se ne bi vozil tako visoko. Sam si je namreč naredil štiri bicikle, od katerih ima najmanjši sedež na višini enega metra in pol, največji pa kar pri treh metrih. Lahko bi rekli, da se hoče Malcolm voziti čim višje nad – blatom!

Kovinski zdravnik

Računalnik se uveljavlja kot zdravnik

Računalnik se vse bolj uveljavlja tudi na tistih področjih, kjer je bil človek do sedaj skoraj nepogrešljiv. V nekaterih britanskih bolnišnicah že uspešno uporabljajo računalnike kot zdravnike, podobnih poskusov pa ne manjka tudi v drugih razvitih državah.

S „kovinskim zdravnikom" želijo v bolnišnicah predvsem razbremeniti zdravnike, ki ob pregledih bolnikov izgube veliko časa s postavljanjem istih vprašanj. V računalnikov spomin so zapisali vsa najvažnejša vprašanja in bolnik, ki pride na pregled, ima najprej opraviti z njim.

Vprašanja, ki jih računalnik postavlja, spremlja televizijska slika zdravnika. Bolnik odgovarja z da in ne ter pritisne na ustrezni gumb. Če vprašanja ni dobro razumel, ga računalnik ponovi. Odgovore potem računalnik analizira in poda svoje poročilo. To pregleda zdravnik in ugotovi diagnozo bolezni.

Računalnik vprašanj ne postavlja na slepo. Vsako naslednje prilagodi bolnikovemu odgovoru. Povprečno vzame kompjuterski pregled okoli 20 minut časa, prav toliko pa prihrani zdravnik.

Prvi poskusi so pokazali, da novi način pregledov ustreza tudi bolnikom samim. Pred napravo ne čutijo nobenih psihičnih zavor in lažje in brez predsodkov odgovarjajo tudi na najbolj intimna vprašanja, na katera v stiku z živim človekom odgovore le z naporom in omahovanjem. Poleg tega pa se bolniku ni treba mučiti z opisovanjem svoje bolezni, saj so vprašanja računalnika taka, da bolnik odgovarja samo s preprostimi pritrdilnicami in nikalnicami.

Kdo ima prav?

Av, kako me je zgrabila revma! Le premaknem se, pa čutim bolečine kot bi mi z nožem rezal pod pleči. Hudo je, če si nakoplješ revmo. To nadlogo človek prenaša kot hudobno žensko, ki ji obljubi zvestobo do groba.

Ah, saj še roke ne morem ganiti, da bi prijela za pero, nikar šele, da bi pisala. Ako bi bil mehkužen, bi se sam sebi smilil, tako pa mi ne kaže drugega, kot da trpim ali pa kolnem. Kleti ni lepo, vendar nekateri menijo, da človeku kar odleže, kadar se kakšne zabeljene znebi.

Takle se nikamor ne morem dati. Z mano je tako, kot je bilo z Bobnarjevim Slavcem, ko je prišel iz bolnice, kjer so iz njega pol leta izganjali alkohol. Revež je šel domov zdrav z željo, da prične znova živeti. Ni mogel počakati dneva, zato je hotel ženo in otroke kar ponoči presenetiti. Komaj je stopil v stanovanje in potlej v spalnico, je v zakonski postelji zagledal drugega moškega, malo vstran pa trileto hčerko.

Najprej ga je vrglo vznak, potlej pa je zarjul kot ranjena zver: „Prekleta pasja obist! Mojih otrok ne boš pohujševal, akoravno se ti je žena vdala."

Ročno ga je prijel za vrat in ga v samih spodnjicah potegnil iz postelje ter ga sunil po stopnicah, da se je valil do praga. Tudi cunje je zalučal za njim.

Ko se je pripravljal, da dodobra obračuna z ženo, se je prešuštnik vrnil z možem postave, ki je Slavca poučil, da gosta, ki ga je povabila njegova žena, ne sme metati iz stanovanja.

„Kaj pa pohujševanje otrok?" se je branil Slavč.

„Prijaviš ga ali tožiš. Sam ne smeš obračunavati. Za to imamo postave."

„Tožil te bom," je razvratnež zagrozil, namesto da bi se pobral kot potepen pes.

Zdaj sami presodite, kdo je imel prav!

MARTIN KRPAN

Takole si je slikar zamislil naše davne prednike.

Tri milijone let na nogah

Nove najdbe osvetljujejo našo preteklost

Nedolgo tega je mladi ameriški antropolog Carl Johanson pri izkopavanjih v Afarski depresiji našel fosilne ostanke, ki nedvoumno dokazujejo, da je človek hodil po dveh nogah že pred tremi milijoni let. Do sedaj je namreč veljala trditev, da je naš prednik stopil pokonci šele milijon let kasneje.

Johanson je našel štiri dele okostja pračloveka: del golenice, in tri dele stegnenice. Ti res skromni in neznatni ostanki so bili antropologu dovolj, da je ugotovil, da so pripadali pračloveku iz rodu avstralopitekov, da je bil velik do enega metra, star nekaj čez dvajset let in da je – hodil po dveh nogah.

„Moj prvi vtis je bil, da sem izkopal dele kosti velike opice," je povedal Carl Johanson. „Tako sem mislil tudi zaradi tega, ker smo na tem območju izkopali več opičjih kosti. Ko sem našel še spodnji del stegnenice in sestavil vse štiri fosilne kosti, nisem mogel več dvomiti: šlo je za kosti pračloveka."

Z natančno analizo kostnih delcev in rekonstrukcijo mišic, ki so vezale na kosti, so strokovnjaki ugotovili, da gre za hodečega pračloveka.

S primerjanjem in sklepanjem po ostalih živalskih okostjih, ki so jih našli na istem območju, so ugotovili, da je bila v tistih davnih časih dolina poraščena s stepo in polna divjih živali. Nekdanji prebivalec je s pokončno hojo pridobil veliko prednost: gibal se je hitreje in lažje sledil svojemu plenu.

Veliko oko na Kavkazu

Novi teleskop postavljen 2070 m visoko

Neskončne daljave vesolja, tisočletja mikajo človeka, da dovednost, da kar napreje, polnjuje razne naprave, s katerimi mu je omogočeno videti. Šar bi sicer nikoli ne mogel. Pred letom dni je bila dograjena optična naprava, ki je Sovjetom ponosom. Jahko imenujejo največjo na svetu. Gre za gantski teleskop astrofizikalno observatorija v visokih kaških planinah. Teleskop prekosil celo ameriškega, ki je na Mt. Palomarju.

Zrcalo za veliki teleskop izdelali že pred več leti v gradu. Njegov premer znaša metrov, torej kar enkrat kot ga ima ameriški teleskop. Zrcalo je težko 42 ton, pa je 65 centimetrov.

Gradnja največjega teleskopa na svetu je bila težavna in zahtevna.

Gradnja observatorija se končala že konec leta 1974, da ostale priprave so trajale eno leto. Vgrajeni teleskop tehta 840 ton. Uravnava se natančno, da za premikanje teže ni potrebna skoraj nič moč.

„Možgane" astronomske opazovalnice predstavlja najnovejši M 222, ki velja za najmodernejšega. Njegov sestavlja 16 000 elementov, pa jih bodo v prihodnjih dopolnili, tako da se bo število skoraj podvojilo. Astronomi opazovalnici delujejo tudi svoj televizijski sistem, s katerim je omogočeno nadzorovanje dele in prostore te velikanske stavbe.

Astronomi se že nadejajo bližnjem kraju. Zelo upajo, da bodo z novim kim očesom" odkrili skrivnosti globokega vesolja.

Rešitev prejšnje križanke

	P	L	A	S	T	I	K							
	R	E	C	E	N	Z	I	J	A					
	E	N	E	J		A	R	A	K					
	R	O	N	A		K	R	T						
	M	O	B	E	L	O	V	E	C					
	A	J	D	A		N	O	E						
	K	N	A			I	N	K	A	S	O			
	P	O	D	S	T	A	V	K	A		L	A	K	
	P	R	A	V	E	K		Z	B	O	R			
	A	I	E	R	O		S	L	I	N	A			
	R	E	R	O	P		J	O	N	A	S			

(Ne)resnice z napako

V gostilni se je hvalil, da je zakuril (zakupil) sosedovo domačijo.

Pod točko prazno (razno) se nadaljevala uvodna razprava.

Na zadnji seji so veliko pozornost posvetili vernosti (varnosti) v podjetju.

Ko je bila polna (bolna), ji je manjkalo stalno grozil.

Na prireditvi so počistili (pomenili) umetnika.

	D L	VETRNICA	ČILSKI PESNIK (D. BELOVEČ)	KRAJ PRI GOR. RADGONI	D L	OČE IN MATI	ARMADA	GOROVJE V BURMI	JAP. DENARNE ENOTE	SPIS
	Ž. IME				PREPIR					
	BUDIMPEŠANSKI STADION				DAN V TEDNU					
	DOBA				HOMERSKI JUNAK					
	OKOSTJE				SLEZ					
									D L	
									OGNJEMIŠKO ZRELO	OSMI TON

	D L	SLIKARKA KOBILCA	VELO LAH KA SNOV	IZRAZNI IGRALEC								
						VRSTA MENICE						
						TNALO						
	KRAJ PRI BOLOGNI				NIKELJ PRITOK TIMENSK. JEZERA			GLMESTO GANE	D L	RDEČI KRIŽ OBVOZNI TRAVNIK		
	POLJEDELSKI OROJE			VERSKI OBRED					VRSTA RAZVEJA	IZDELEK VARILCA		
				GR. OTOK								
	VRSTA DRAGULJA						DOLOČENI DELEŽ					
	SUKANEC			PESTNER			KRSTA					
	REŠEVALNI ČOLN			PRITOK VISLE			PAPIGA					

Ostali sta samo še kolesi

Lov za svetovnim hitrostnim rekordom na motornih kolesih - Novi modeli niso poceni - Velike hitrosti v fantastičnih cigarah

Čim hitreje premagovati prostor – to je davna človekova želja. Od nekdanjih konjskih dirk smo prešli na divje hitrosti strojev vseh vrst. Hitrostni rekordi se kar vrstijo, obenem pa so vse bolj vezani na prav določeno vrsto vozila. Tako je tudi s hitrostnimi rekordi za motorna kolesa.

Dirkanje z motornimi kolesi velja za eno najbolj nevarnih početij. Da bi se dirkači izognili številnim nevarnostim, ki jim prete na podivjanih dveh kolesih, imajo tako skonstruirana motorna kolesa, da po zunanjem videzu niso niti malo podobna svojim prednikom. Imenujejo jih kar „cigare": Zanje je značilna cevasta karoserija, dolga tudi do šest metrov, v kateri je voznik varen pred vetrom. Ponavadi poganja ta čudni stvor dvojni motor, ki ga kombinirajo s turbo – leaderjem.

Razvoj „cigar" se je začel leta 1970, ko je bil dosežen svetovni hitrostni rekord za motorna kolesa. Postavil ga je Calvin Rayborn. Svojo napravo je pognal do hitrosti 427 kilometrov na uro. Njegov rekord je sprožil divjo dirko. Že naslednje leto je John Mc–Kiben rekord zboljšal za 10 kilometrov na uro na posebej prirejeni hondi. To motorno kolo je imelo 300 KM in 8500 vrtljajev v minuti. Vrstih so se nortoni, yamahe, vse posebej grajene samo za ta namen. Obenem z novimi poskusi doseči nov svetovni rekord so „cigare" doživljale razne spremembe: ročica za plin je prešla na nogo, vozilu so dodali dve padali, izboljšali so zavore, tako da je od motornega kolesa ostal nazadnje samo še par koles; po vsem drugem je bilo bolj podobno vrhunskim dirkalnim avtomobilom.

Dirka pa seveda še ni končana. Vedno novi divji vozniki poskušajo srečo v dirki, ki je neusmiljena in čaka na človeška življenja; življenja, ki so veliko več vredna, kot je trenutni sijaj svetovnega rekorda.

Najnovejša dirkalna motorna kolesa niso nič podobna kolesom. Dirkači jih imenujejo „cigare". Na sliki: cigara med lovom na rekord.

Čevlji, ki mečejo na nos

Za novo vrsto obutve zelo veliko zanimanja

Za modo ljudje radi pravijo, da je nora in da so mnogi predmeti, ki jih ponujajo modne prodajalne, neudobni in škodljivi za zdravje. Tega ni mogoče reči za čevlje, ki so si v nekaj letih v Združenih državah pridobili nešteivne navdušence. Gre za obuvala, ki so narejena na povsem nov način: stopala so debelejša in višja od pet, tako da noga v njih leži s prsti navzgor.

Čevlje je načrtala pred skoraj desetimi leti Anne Kalso, navdušena pripadnica joge in gibanja za zdravo življenje. Pri opazovanju sledi v pesku je ugotovila, da se peta globlje pogreza kot prsti. Tako je prišla na zamisel, da bi naredila tako obuvalo, ki bi upoštevalo to naravno pravilo. Prvi pari čevljev so se pojavili v trgovinah šele leta 1970 in so vzbujali bolj posmeh kot občudovanje. Čevlji resnično niso najlepši na oko, toda njihova vrednost je v tem, da so zelo zdravi. Pri nošenju takega obuvala se namreč hrbtenica zravna in poživi krvni obtok. Da je res tako, so potrdili tudi strokovnjaki ortopedi.

Potem je sledil pravi bum. Od ene same trgovine, ki je prodajala nove čevlje, so nastale trgovinice v skoraj vsakem večjem ameriškem mestu. In ko so pričeli „čevlje za spredaj" kot jih imenujejo, kupovati tudi zvezdniki, kot so Sidney Poiter, Bob Dylan in Peter Fonda, ni bilo več konca povpraševanju. Številne tovarne so vrgle na tržišče svoje nove modele, trgovine so rasle kot gobe po dežju, posel je zacvetel . . .

Pri vsem tem ne gre pozabiti, da se mora človek nošenju novih čevljev privaditi. Prav radi namreč navdušene kupce, nevajene takega obuvala, prevrnejo na nos. Nove čevlje strokovnjaki odsvetujejo tudi vsem tistim, ki bolehajo za krčnimi žilami.

Riše in piše: Ma

MED SVETIMI KRAVAMI

6. Srečno sta se izognila navzdol s pravo cestnino. Ker pa do trdnih tal ni posebno kratka pot, oglejmo, kako in kaj se bo zgodilo.

Sredi indijskega trga. Množica meščanov je zbrana okoli bradico. Možakar pihlja v Evropejcem poznano piščalko in pripravlja, da pokaže svoje sto, dragi bralci, ki so

junaka in plezala Ker pa do trdnih ...em, dragi bralci, ...em trgu. Množica ...s turbanom in ...ami, ki bi nam ...avkar se mojster ...z vrvjo. S prav ti... ki po njej plezata

naša junaka! Vrag vedi, kako jo je bil mojster fakir spravil v oblake!

Takole poteka točka: fakirjev pomočnik spleza po vrvi prav do neba. Mojster jo ureže za njim z golo sabljo. Trenutek tišine – in na trg pade pomočnik, razsekan na drobne kosce! Hip za tem je mojster spet na tleh in – hokus pokus! – je pomočnik spet živ in cel, kot bi ga zlepil s selotejpom!

Pomočnik je torej pričel lesti po vrvi in mojster za njim. Ljudstvo je zajelo sapo in smrtna tišina, ki so jo motile le nadležne muhe, je legla na trg. Urno sta jo čarovnika ubirala navzgor in kmalu izginila v oblakih.

Tedaj pa se je velik direndaj vnel tam zgoraj. Med glasnimi klici so pozorni gledalci zaznali tudi marsikako kletvico in slednjič je – flok! – treščil zvška na trdi tlak ne pomočnik, ampak mojster fakir osebno! Ko bi mož ne bil ravno fakir, bi se ne pobral zlepa po tem padcu. Za mojstrom je prijadral še pomočnik in prav nazadnje sta se varno spustila na slavna indijska tla – naša junaka Paradižnik in njegova ženica.

objščite novo blagovnico **PRESKRBA** v Krškem, kjer v dveh prodajnih etažah nudimo:

V GORNJI ETAŽI:
– ŠPORTNO IN MODNO OBUTEV ZA OTROKE, ŽENSKE IN MOŠKE
– USNJENO GALANTERIJO–TORBICE
– METRSKO BLAGO, ŽENSKO IN MOŠKO KONFEKCIJO, PLETENINE, PERILO

V SPODNJI ETAŽI:
– ŽIVILSKE POTREBŠČINE
– MESO IN MESNE IZDELKE

V ODDELKU DOM IN DRUŽINA:
– GOSPODINJSKE STROJE, DROBNE GOSPODINJSKE APARATE IN PRIPOMOČKE, VSE VRSTE POSODE
– AKUSTIKO: TV IN RADIJSKE SPREJEMNIKE, GRAMOFONE, MAGNETOFONE, PLOŠČE, KASETE IN DRUGO

V PAPIRNICI:
– PISARNIŠKI MATERIAL IN ŠOLSKE POTREBŠČINE

ODPRTO **NON-STOP**
VSAK DAN OD 7. URE DO 19.30
OB SOBOTAH OD 7. DO 15. URE

OBIŠČITE NOVO PRODAJALNO – TUDI ZA VAS BO KAJ!

PROSTA DELOVNA MESTA!

Komisija za razpis vodilnih delovnih mest priKZ Črnomelj

RAZPISUJE DELOVNA MESTA
(reelekcija)

1. DIREKTORJA
2. VODJE SPLOŠNEGA SEKTORJA
3. VODJE RAČUNSKEGA SEKTORJA

Pogoji:
Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
Pod 1. – da imajo agronomsko, veterinarsko ali ekonomsko fakulteto z najmanj 3-letno prakso na vodilnih delovnih mestih v kmetijskih organizacijah;
– da imajo višjo agronomsko ali ekonomsko izobrazbo z najmanj 8 leti delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih v kmetijskih organizacijah;
Pod 2. – da imajo višjo strokovno izobrazbo in najmanj 5 let delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih v kmetijskih delovnih organizacijah;
– da imajo srednješolsko izobrazbo z najmanj 10 leti delovnih izkušenj pri vodenju upravnopravnih poslov v kmetijski organizaciji;
Pod 3. – da imajo višješolsko izobrazbo z najmanj 5 leti delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih pri vodenju finančnih poslov v kmetijskih organizacijah;
– da imajo srednješolsko izobrazbo z najmanj 10 leti delovnih izkušenj pri vodenju finančnih poslov v kmetijskih organizacijah.

Rok prijave je 15 dni po dnevu objave.

PROSTA DELOVNA MESTA!

RAZPIS
POČITNIŠKA SKUPNOST ISKRA
Prešernova 27, LJUBLJANA, tel.: 24–905

bo sezonsko v letu 1975 zaposlila več oseb v svojih počitniških domovih DUGI OTOK – POREČ – TRENTA. Vsa delovna mesta so razpisana za začasno zaposlitev. Delo bo trajalo 2–4 mesece.

Delovna mesta:	Pogoji:
UPRAVNIK	3 sposobnost z večletno prakso
KUHARICE	2 samostojna za 100 in več obrokov
POM. KUHARICE	6
SERVIRKE	5 praksa, po možnosti z znanjem tujega jezika
TOČAJKE	4 praksa
SOBARICE	2 praksa
NABAVLJAČ	2 praksa
PEKA ZA PEČENJE NA ŽARU	2 večletna praksa
OSKRBNIK	1 KV strojnik ali električar

Pismene prijave sprejemamo takoj in do zasedbe delovnih mest.

vsak četrtek DOLENJSKI LIST

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

SKOZI KURILNICO V HIŠO – V noči na 26. marec so imeli v hiši Novomeščana Vinka Pluta nepovabljenega gosta. Neznanec je v hišo prišel skozi okno kurilnice na hodnik in iz obleke na obešalniku odnesel denarnico z 976 dinarji ter vžigalnik. Seveda je delal tako po tihem, da ga niso ne videli ne slišali.

ISKAL JE DENAR – 26. marca je nekdo pri belem dnevu vlomil v hišo Pavla Koširja v Novem mestu. Ugotovljeno je, da je neznanec prišel v stavbo skozi garažna vrata, da je v stanovanju vse prebrskal in premetal. V kuhinji je našel 500 dinarjev in nekaj mesnin, v spalnici pa si je izbral zlat ženski prstan in obesek za verižico. Koširjevi so oškodovani za 2.000 dinarjev.

LE KDO BO ŠUŠMARIL? – 23. marca so v Novoteksu ugotovili, da je zmanjkala kompresorska pištola za pritiskanje emulzije v platno, vredna 2.000 din. Kdo se bo privatno ukvarjal s pištolo, že ugotavljajo.

KLATEŠTVO JE KAZNIVO – 26. marca zvečer so novomeški miličniki zalotili 42-letnega Alojza Verbiča iz Podboršta, ki se je nekaj časa klatil po novomeški okolici in spal po senikih. Zaradi klateštva bo moral pred sodnika za prekrške.

KLOBASE ODVRGEL NA BALKONU – 27. marca so Majerlovi iz Bistrice pri Črnomlju ugotovili, da je nekdo čez balkon prišel v njihovo hišo. Vse so našli razmetano, premetano perilo, kar kaže, da je vlomilec brskal za denarjem. Ker tega ni dobil, je iz sušila odnesel 2 gnjati in 8 klobas, verjetno pa je bil tovor pretežak, ker je klobase pustil na balkonu. Kajpak storilca iščejo.

NI HOTEL PIHATI – V prvi uri 1. aprila so novomeški miličniki odpeljali čez noč na iztreznitev poklicnega voznika Antona Pluta. Zalotili so ga, ko je vozil avto na čuden način, zato so ga osumili, da je preglobokо pogledal v kozarec. Ker je Plut robantil in ni dovolil, da bi ugotovili, če je sum upravičen, je moral z miličniki. Pot pa bo imel še do sodnika za prekrške.

PRECEJ JE POBASAL – V času med 28. in 31. marcem je nekdo vdrl v barako NOVOGRADA na Novolesovem delovišču v Straži. Tam sta zmanjkala 2 vrtalna stroja, brusilka, 2 vibratorja in krožna žaga. Storilca iščejo.

Osemnajst mesecev strogega

Ker se pred službo napil, ni spustil zapornic, vlak pa je zadel avto in človek je bil ob življenje - Martin Prah obsojen

Železniška nesreča, ki se je pripetila 4. avgusta lani pri prehodu čez progo v bližini Blance, se je končala na novomeškem okrožnem sodišču. Krivca so našli in obsodili.

28-letni progovni delavec Martin Prah iz okolice Blance je usodnega dne precej vinjen prišel v službo na čuvajnico št. 21 pri Rožnem, kjer cesta prečka progo Zidani most–Zagreb.

Ob 23.23 je preslišal zvočne signale o rednem vlaku, pa tudi pozabil je na telefonsko sporočilo čuvaja iz čuvajnice št. 19, ki je sporočil, da je vlak že odpeljal. Zapornic ni spustil, tako je lokomotiva na odprtem prehodu zadela prednji del osebnega avtomobila, s katerim se je ravno tedaj pripeljal mimo Milenko Stamenković iz Srbije. Sopotnik v tem avtu Milivoj Stamenković, voznikov bratranec, je za posledicami nesreče umrl v bolnišnici. Takoj po nesreči so zaporničarju odvzeli kri in ugotovili, da je imel v krvi 1,47, v urinu pa 2,58 promila alkohola. To pomeni precejšnjo vinjenost in da je Prah pil, preden je prišel v tako odgovorno službo.

Kesanje je sicer olajševalna okoliščina, vendar krivda še vedno ostane. In senat pod predsedstvom Janeza Smoleja je Martina Praha obsodil na 1 leto in 6 mesecev strogega zapora.

VSE JI JE ZGORELO

28. marca zvečer je izbruhnil požar na leseni stanovanjski hiši priletne Alojzije Žnidaršič v Presladolu. Ker so bile dimne cevi nepravilno in slabo izpeljane, dotikale so se lesenega ostrešja in šle skozi slamnato streho, se je tramovje vnelo in zagorelo. Gasilci iz Brestanice hiše niso mogli rešiti. Poslopje je pogorelo, z njim vred pa tudi skromno pohištvo in nekaj obleke. K sreči se je vsaj lastnica rešila.

OČIVIDEC NAJ SE JAVI

Uprava javne varnosti v Novem mestu prosi voznika katrce temnorjave barve, ki je 14. marca okrog 19. ure na Kristanovi ulici v Novem mestu doživel prometni dogodek in se pogovarjal s 87-letno Karolino Zbačnik, naj se javi na Jerebovi 1. Potrebujejo nekaj podatkov, ki bi pojasnili zadevo.

DENAR IN HLAČE – V noči na 29. marec je neznanec skozi kopalnico prišel v stanovanjsko hišo Pavla Kumlja na cesti V brezov log v Novem mestu. Vlomilec je v hiši preiskal vse prostore, odnesel pa je 300 dinarjev in moške hlače.

ISKRE IZ DIMNIKA – 28. marca dopoldne je nastal požar v hiši Marije Avsec na Mali Cikavi. Požar je nastal zaradi odprtega dimnika, iz katerega so na podstrešju padale iskre. S takojšnjim gašenjem so preprečili, da se ni ogenj še razširil, obžgano pa je tramovje na ostrešju. Škodo cenijo na 10.000 dinarjev.

ZRAVEN KUR ŠE PSA – Antonu Špehku v Vel. Bučni vasi je nekdo v noči na 30. marec iz nezaklenjenega kurnika odnesel 8 kokoši, odpeljal pa je tudi psa.

IZGINILO IZ HIŠE – Jožetu Patetu iz Potočne vasi je nekdo 30. marca zvečer ukradel iz hiše motorno kolo in dve čeladi. Motor ima reg. številko NM 14–432.

Ženski čevlji so bili sled

Vlomilski par s Senovega prejel kazen

24-letni Anton Ošlaj in 19-letna Ema Medvešek sta zaradi dveh vlomov prišla pred kazenski senat okrožnega sodišča v Novem mestu. Ona brezposelna natakarica, on delavec na gradbišču INGRADA na Senovem in že prej kaznovan.

Oktobra lani sta v desetih dneh kar dvakrat vlomila. Najprej sta se lotila nedograjenega župnišča na Senovem, kjer sta vdrla v skladišče in na škodo komunalnega podjetja iz Laškega odnesla električni vrtalni stroj, vreden 2.856 din. Drugič sta izvedla „akcijo" v stavbi remontne delavnice Rudnika Senovo. Ošlaj je s polenom razbil šipo na oknu in tudi iz tega poslopja odnesel električni vrtalni stroj in brusilko v vrednosti 4.500 din. V obeh primerih je on vlamljal in odnašal, ona pa je imela le stražarsko vlogo.

Na prizorišču je ostala sled ženskega čevlja, spodaj zaokroženega s široko peto. Ta sled je vodila do proge in do mlade Eme, pa seveda takoj do njenega fanta Ošlaja. Medtem ko on dejanj ni priznal, je ona že ob prvem zaslišanju odkrito povedala, kako je bilo. „Rada sem ga imela in naredila, kar je rekel." Dogovor o vlomih pa je stekel v gostilni.

Okrožno sodišče je obsodilo Ošlaja na 1 leto in 8 mesecev zapora, Emo Medvešek, ki se je prvič pregrešila, pa na 8 mesecev zapora, pogojno za dve leti. Sodba še ni pravnomočna.

RAZBIJAŠKA DRUŽBICA

Tik pred iztekom 31. marca so novomeški miličniki z marico odpeljali iz Hrastarjeve gostilne v Šmihelu razgrajaško družbo, ki je opita v lokalu povzročila pravo razdejanje. Ko so se tepli, so okrog sebe razbijali, kar jim je prišlo pod roke. V tej družbi so bili Regerčani: Marjan Kacin, Jože Mali, Cveto Cujnik, zraven sta bila Anton in Vinko Draginc s Konca ter Jože Draginc z Mestnih njiv v Novem mestu. Čez noč so ostali na hladnem, zaradi tega dogodka pa jim bo odmeril svoje še sodnik za prekrške.

NAENKRAT V LEVO

26. marca okrog 14. ure sta se pri Drnovem zaletela z avtomobiloma Marjan Zemljak iz Pokleka in Vinko Mikec iz Senovega. Ta je pred srečanjem nenadoma zapeljal v levo, zato se nesreči ni dalo izogniti. Materialna škoda znaša okrog 10.000 dinarjev.

Za večjo varnost mladih

Od 4. marca dalje poteka na pobudo Republiškega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu vseslovenska akcija „Varnost otrok in mladine v cestnem prometu". Podatki iz preteklega leta namreč kažejo, da je mogoče s skupnimi močmi in prizadevanji le zmanjšati število nesreč, toliko bolj bomo torej zagreti, če gre za naše otroke.

V minulem letu se je na slovenskih cestah zgodilo 1.593 nesreč s smrtnim izidom in telesnimi poškodbami, pri katerih so bili ali povzročitelji ali pa ponesrečenci otroci in mladoletniki. Število teh nesreč pa je v primerjavi z letom 1973 upadlo za 9,6 odst. Kar lep uspeh preventive, po drugi strani pa še vedno grozljiva bilanca. Življenje je namreč izgubilo 31 otrok in 21 mladoletnikov, huje ali laže ranjenih je bilo 1.621 otrok in 654 fantov in deklet pod 18. letom starosti. In če razglabljamo še dlje: da je bilo med mrtvimi 6, med hudo poškodovanimi pa 163 otrok do 4. leta starosti, je krvni davek cestnemu prometu vsekakor še grozljiv. Ni več 11 otrok, ki so se pripravljali za vstop v malo šolo ali prvi razred, razen tega je bilo 324 njihovih vrstnikov poškodovanih. In tako naprej.

Med vzroki, ki so otroke in mladoletnike pognali v smrt pod pločevino, je na prvem mestu nepravilno oziroma nenadno prečkanje ceste, zatem: kot kolesarji so spreminjali smer; kot vozniki mopedov ali koles so zagrešili nepravilnosti itd., bili so potniki v avtomobilih in nekateri celo na prvih sedežih.

Da bi letošnjega leta ne končali tako žalostno, je prometni vzgoji na vseh ravneh, od vrtcev do dijaške mladine, posvetiti še več skrbi. S pomočjo učiteljev, staršev in miličnikov bi lahko uspeli.

R. B.

Skoro vsak dan se zgodi, da nepravilno parkirani avtomobili v novomeški Dilančevi ulici zagosdi promet. In ta cesta vodi k zdravstvenemu domu, vrh vsega pa je še enosmerna! (Foto: S. Mikulan)

SOBNI TOVARIŠ GA JE

25. marca je medicinska sestra v Domu počitka v Metliki našla mrtvega 80-letnega oskrbovanca Jožeta Jeliča. O tem smo na kratko že poročali, zdaj pa je znanih nekaj več podrobnosti. Pokojni Jelič je imel na rokah in nogah nekaj ran in podplutb, ugotovljeno pa je, da mu jih je prizadejal sobni tovariš 79-letni Janez Kočevar s topim predmetom. Vse kaže, da rane niso bile smrtnega značaja, zato pravi vzrok smrti še ugotavljajo.

Jeza ni opravičilo

Ivan Šepetavc bo zaprt zaradi žalitve države

Pred novomeškim okrožnim sodiščem so pred kratkim obsodili 63-letnega Ivana Šepetavca iz Stare vasi pri Bizeljskem na 3 mesece in 15 dni zapora zaradi dveh kaznivih dejanj: med prepirom je žalil državo in ogrožal sosede z nevarnim orodjem.

Zadeva ima v ozadju posest. Spor s sosedi traja že več časa, ker si ljudje lastijo služnostno pravico peš poti čez Šepetavčevo dvorišče. Lani 5. julija zjutraj je bil Šepetavc že vinjen, ko je zagledal soseda Vladimirja Kajsa „na njegovem". Zmerjal ga je in žalil kot udeleženca NOB, zraven pa so mu neodgovorno letele besede iz ust tudi čez državo in njene predstavnike.

Razburjenje pa Šepetavca tisti dan še ni minilo, ker se je kmalu zatem spravil še nad Franca Antoloviča. Proti njemu je tudi zaradi uporabe poti šel kar z uperjenimi vilami, vendar se je Antolovič umaknil. Zaradi vsega tega je Šepetavc prišel pred sodišče. Izgovori, da je bil vinjen in jezen in da ni nih hudega mislil, mu niso pomagali. Kar je rekel, je rekel, priče so slišale in senat pod predsedstvom Janeza Smoleja mu je prisodil zapor. Sodba še ni pravnomočna.

KRONIKA NESREČ

ŠTEFAN: OBA STA SE POŠKODOVALA – 23. marca zjutraj je Alojz Greznik iz Gor. Nemške vasi pešačil ob robu ceste proti Štefanu, za njim pa se je na kolesu pripeljal Alojz Požes s Potoka in ga zadel, da sta oba padla. Odpeljali so ju v bolnišnico.

NOVO MESTO: ZADEL IN ODPELJAL – Jožefa Modic iz Ločne je 26. marca popoldne šla ob levem robu ceste po Novem trgu proti pošti. Za njo je pripeljal avtobus, jo z levim blatnikom zadel in zbil na tla. Modiceva je dobila lažje poškodbe, voznik pa je s kraja nesreče kar odpeljal. Ugotovili so, da je bil v avtobusu podjetja Gorjanci za volanom Leopold Kodrič iz Podbočja.

METLIKA: TRŽIČANA JE ZANESLO – Jože Papež iz Bistrice pri Tržiču je 27. marca zjutraj vozil z avtom po CBE v Metliki, v ovinku pa ga je zaneslo, da je trčil v osebni avto, ki ga je po stari cesti pripeljal Alojz Veselič iz Metlike. Škode je za 4.000 din.

NOVO MESTO: MOPEDIST V BOLNIŠNICI – 27. marca popoldne je Alojzija Pust iz Irče vasi vozila v koloni po Cesti komandanta Staneta. Zmanjšala je hitrost kakor vozila pred njo, nakar je vanjo trčil mopedist Jože Cvetko. Ta je padel na cesto in dobil poškodbe po glavi, da so ga morali odpeljati v bolnišnico. Gmotna škoda ni velika.

MALENSKA VAS: SPET NEPRAVILNO PREHITEVANJE! – 27. marca zvečer je Marjan Dejak iz Črnomlja vozil avto od Mirne peči proti Novemu mestu, med potjo pa ga je prehiteval z avtom Cvetko Zupančič iz Regerče vasi. Pri tem je bočno oplazil Dejakov avto, katerega je po trčenju zaneslo s ceste na travnik, kjer se je prekucnil na bok. Gmotno škodo cenijo na 7.000 din.

POTOVRH: OBA ZLETELA S CESTE – Anton Gačnik s Sel pri Ratežu je 29. marca popoldne vozil z avtom proti domu, v ovinku pri odcepu za Potovrh pa je avto zaneslo s ceste. Za njim je vozil tudi Marjan Vrščaj iz Stranske vasi, katerega je prav tako zaneslo, pri tem pa je trčil še v Gačnikov avto in ga porinil na travnik. Oba imata za 5.000 din škode.

DRAŠIČI: TRČENJE V OVINKU – 29. marca dopoldne sta s Dr... vasi pripeljala naproti z osebnim avtomobiloma Avguštin Gu... Drašič in Nikola Šimrak iz Novega mesta. Med srečanjem v ovinku sta trčila, tako da je škode za 4.000 din.

GOR. GRADIŠČE: TOVORNJAK SE JE PREVRNIL – Novomeščan Anton Zevnik je 29. marca vozil tovornjak od Šentjerneja proti Novemu mestu, med potjo pa je vozilo začelo zanašati; avto je zapeljal v jarek in bočno drsel ob živi meji sadnem drevju. Škodo cenijo na 18.000 dinarjev.

TRNOVEC: SPET OVINEK – Tončka Brunskole s Hrasta je 29. marca popoldne vozila avto iz Mirne proti domu. Pri Trnovcu je ... proti pripeljal osebni avto Zagrebčan Hristo Georgijevski in trčil v avto Brunskoletove. Škode cenijo na 4.000 dinarjev.

MEDVEDJEK: ZANESLO ČEZ CESTO – Radivoje Marinkovič iz Godovika pri Užiški Požegi je 29. marca zjutraj pripeljal z avtom po klancu navzdol pri Medvedjeku, pa je tem pa je avto zaneslo čez cesto, v avtomobil, ki ga je naproti pripeljal Božo Marin z Mirne. Pri trčenju je Mirenčan poškodoval, gmotna škoda pa znaša 30.000 dinarjev.

ŠKOCJAN: TRK MED SREČANJEM – 30. marca dopoldne je Stanislav Kopar iz Poljan vozil osebni avto od Škocjana proti Dobrniču, v vasi, v ovinku pa mu je naproti pripeljal z avtom Ljubljančan Ignac Kovačič. Med srečanjem sta avtomobila trčila, lastnika pa imata za 8.000 din škode.

VINJEN POVOZIL

V nedeljo, 30. marca zvečer je ... Spodnji Pohanci pešačil proti Bi... cam 14-letni Jože Gerjevič iz Gor. Lenarta. Za njim je pripeljal avtomobilist, ki so ga zaslepile luči ... proti vozečega avta, zato se je umaknil na desno ter zadel fanta ob cesti. Hudo poškodovanega Jožeta so odpeljali v bolnišnico, voznika Franca Šnepfa iz Krškega pa so pri izkusili z alkotestom, ki je čez ... vico pozelenel. Na licu mesta so mu odvzeli vozniško dovoljenje in vožnje ni smel nadaljevati.

O igrah na srečo

Zgodovina kulture in civilizacije nam pove, da so bile igre že od nekdaj pomembna sestavina človekovega življenja, bodisi v obliki razvedrila, bodisi hazarda, s katerim so skušali nekateri brez truda in nenadoma obogateti. Sčasom je bilo vse manj takih, ki so igrali samo zaradi igre same in se zadovoljili s preskušnjo moči in priznanjem, vse več pa takih, ki so stopnjevali napetost pričakovanja, kdo bo zmagal, z manjšimi ali večjimi denarnimi vložki. To pa je pogojevalo igre na srečo, s katerimi so nekateri obogateli, še več pa jih je osiromašilo. In kakšen je odnos naše socialistične družbene skupnosti do iger na srečo?

Iz pravnih predpisov in moralnih pravil moremo zaključiti, da naša družba nima odklonilnega stališča do iger, ki pomenijo ljudem razvedrilo ali ki razvijajo umske sposobnosti (šah); te celo podpira, pač pa načeloma ocenjuje igre na srečo kot družbeno negativni pojav. Smisel iger na srečo (loterija, kockanje, ruleta, stave) je namreč v tem, da se jih udeležuje veliko število ljudi, ki imajo možnost zadeti dobitke v denarju ali stvareh, pri katerih pa končni izid ni odvisen od znanja ali spretnosti udeležencev, temveč od naključja ali kakšnega negotovega dogodka, in da večina igralcev mora izgubiti, ker sicer ostane organizator brez dobička. Tako lahko dobijo posamezniki visoke premije, visok dohodek, ki pa ni odvisen od vloženega dela. Po naši ustavi pa se zagotovi vsakemu dohodek po njegovem delu, po vloženem trudu, po sposobnostih in rezultatih dela. Toda vkljub taki načelni oceni iger na srečo imamo tudi z zakonom dovoljene igre na srečo. Zakaj?

Omenjeno je že bilo, da so igre že od nekdaj pomembna sestavina človekovega življenja, kar pomeni, da sta sprejemljivost in nagnjenost k igram na srečo tako globoko v naši zavesti, da ne bi bilo moči realno pričakovati uspeha, če bi z zakonom – dober zakon pa mora zajeti utrip časa – prepovedali igre na srečo. Z zanesljivostjo moremo računati, da bi se igranje te vrste iger preneslo „v ilegalo", s tem pa tudi ustvarili pogoji za še druge negativne posledice in pojave, npr. pitje, kriminal, prostitucijo. Z oblastno dovoljenim načinom pa se ne samo kontrolirano sprejema in usmerja razpoloženost občanov do takih iger, ampak se del vplačanih zneskov koristno uporabi. Zakoniti predpisi o igrah na srečo namreč dovoljujejo prirejanje takih iger samo zato, da se z njimi dobijo finančna sredstva za socialno-humane, kulturno-prosvetne in telesnovzgojne naloge ter za gospodarsko reklamo. Igre na srečo, npr. loterije, tombole, loto, športne napovedi, smejo prirejati samo družbene pravne osebe, ne pa tudi posamezniki. Zakon tudi določa razmerje med skupno vrednostjo dobitkov in vrednostjo prejetih vplačil.

Republiški zakon o igrah na srečo ima določila za tako imenovane posebne igre na srečo (ruleta, avtomati in dr.), ki se smejo igrati samo v turističnih krajih (Bled, Portorož), v posebni igralnici (kasino), igrati se sme samo za tujo valuto in se jih jugoslovanski državljani ne smejo udeleževati in praviloma tudi nimajo pravice vstopa v prostore igralnice. Kršilci zakonitih predpisov o igrah na srečo, to so lahko pravne ali fizične osebe, se lahko kaznujejo zaradi prekrškov, fizične osebe – občani pa tudi zaradi kaznivega dejanja igranja na srečo. Po kazenskem zakoniku se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom, kdor se obrtoma peča z igro na srečo, torej igra z namenom, da bi si ustvaril dohodek, ali kdor mami druge v tako igro, ali kdor za plačilo daje prostore na razpolago, ali kdor uporabi krive karte ali kaksno drugo slepilo, ali kdor igra tako igro z nekom, ki je dobil denar za igro s kaznivim dejanjem. V kazenskem postopku so bili ugotovljeni primeri, ko so nekateri profesionalni udeleženci, zlasti na mednarodnih vlakih, igrali z zaznamovanimi kartami in s to posebno obliko goljufije pobrali marsikateremu delavcu v tujini prislužen denar ali pa tudi pobrali vso kupnino kmetu, ki jo je dobil za sejmu prodane vole.

Pa še to! Zaman bo iskal pravno zaščito na sodišču, kdor je komu posodil kaj za igranje prepovedanih iger na srečo, ker mu je to ne bo dalo, saj je posodil denar za nezakonit posel.

ŠTEFAN SIMONČIČ

ČETRTKOV INTERVJU

Šola prihodnosti

Celodnevna šola ni nikakršno strašilo, to je šola, ki bo učencu resničen drugi dom

„Marsikateri občan se do celodnevne šole napak opredeli že zato, ker ga moti izraz celodnevna. Celodnevna šola je samo delovni naslov, morebiti ne najbolje izbran, v bistvu pa gre za novo podobo osnovne šole, ki jo terja dosežena raven samoupravnega socialističnega razvoja," pravi Jože Škufca, pedagoški svetovalec za šolstvo SRS, organizacijska enota Novo mesto.

„Dosedanji sistem šolanja povsem ne ustreza vzgoji bodočih delavcev, bodočih samoupravljalcev. Razvoj naše družbe je odvisen od

Jože Škufca: „Učenec bo pri svojem delu aktiven, ustvarjalen, kritičen do sebe in drugih."

ljudi, ki se morajo že v šoli naučiti delati, vrednotiti svoje in uspehe drugih, postati kulturni, kajti socializma brez humanih odnosov med ljudmi ne more biti.

Hočemo tako celodnevno šolo; v kateri bo učenec pri svojem delu aktiven, ustvarjalen, kritičen do sebe in drugih, torej tako, v kateri bo učenec z veseljem sprejemal dolžnosti in okolje. Zelo zgrešeno je mnenje, da bo učenec v celodnevni šoli prikrajšan za mladost. Take celodnevne šole prav gotovo ne potrebujemo. Šola bo njegov drugi dom. Iz tega sledi, da se bosta morali vzgoja v šoli in doma dopolnjevati, vemo namreč, da sleherna večtirnost vzgojno-izobraževalnega procesa vedno negativno vpliva zlasti na rast mladega človeka.

Šolske dolžnosti bo učenec s pomočjo učiteljev in vzgojiteljev opravil v šoli, zato bo doma glede šolskih obveznosti razbremenjen. Sožitje med starši in otroki bo bolj pristno, bolj sproščeno.

V celodnevni šoli bo učenec sledil pouku, vsi bodo imeli možnost vključevanja v interesne dejavnosti, tistim, ki teže dojemajo učno snov, bodo pomagali z dopolnilnim poukom, za boljše bo organiziran dodatni pouk, učenci bodo deležni počitka, razvedrila, prepotrebne rekreacije, rednega zdravstvenega nadzora in zdrave prehrane.

Na celodnevno osnovno šolo se moramo začeti pripravljati že danes. Prav vsi – od učiteljskih kolektivov do kadrovskih šol in ne nazadnje krajevnih skupnosti in temeljnih organizacij združenega dela, katerih cilj naj bo tudi čimveč investicij za vzgojo in izobraževanje bodočih delavcev in samoupravljalcev.

Najbolj odgovorno delo pri uvajanju celodnevne šole bodo imeli učitelji. Če smo doslej to eno najpomembnejših družbenih funkcij podcenjevali, je treba ob uvajanju celodnevne šole, ki bo dobila v tekočem desetletju končno podobo, pribiti naslednje.

Samo vsestransko družbeno vrednotenje pomena in odmeva učiteljevega dela bo rodilo sadove, ki jih pričakujemo od celodnevne šole. Prepričan sem, da se bodo te pozitivne spremembe tudi zgodile, zato bo tudi usmerjanje mladih v pedagoški poklic prav gotovo že letos bolj uspešno kot doslej."

M. BAUER

Vsakdanji prizor v novomeški Novotehni – nakup gradbenega železa. (Foto: S. Mikulan)

Razvoj ni samo industrija

Če je merilo rasti obseg skupne realizacije, sta lani v novomeški občini presegla slovensko in jugoslovansko povprečje le industrija in gozdarstvo

Pri vzporejanju dosežkov novomeškega gospodarstva s povprečji Slovenije in Jugoslavije ugotavljamo hitrejšo rast v našo korist, vendar je bil ta razcvet novomeške občine, kot ga nekateri imenujejo, predvsem sad naglega širjenja industrijske proizvodnje, medtem ko so številne druge dejavnosti zaostajale.

To velja predvsem za trgovino, storitvene in komunalne dejavnosti, stanovanjsko graditev in nekatere družbene dejavnosti. To ugotovitev potrjujejo tudi podatki za lani, ko je bila industrija v ustvarjenem dohodku udeležena s 64,7 odstotka, sledi ji gradbeništvo z 11,6, temu pa kmetijstvo in gozdarstvo s 7,6 odstotka. Terciarne dejavnosti so bile lani v skupni strukturi ustvarjenega dohodka udeležene s 14,5 odstotka – od tega v organizacijah s področja prometa 6,9, trgovina 4, gostinstvo 1,7, obrt 1,9, stanovanjsko komunalne dejavnosti pa 1,6 odstotka.

To praktično pomeni, da sta lani presegla slovenski in jugoslovanski razvoj, če je merilo obseg skupne realizacije, le industrija in gozdarstvo, čeprav je treba pri slednjem poudariti, da je nadpovprečna rast predvsem plod višjih prodajnih cen hlodovine in drugega lesa, medtem ko se je obseg prodaje lesa količinsko povečal za 10 odstotkov.

Neugodna udeležba terciarnih dejavnosti v strukturi novomeškega gospodarstva se posebno odraža v trgovini in storitvenih dejavnostih. Posledice slabo razvite trgovine na drobno so nezadovoljiva preskrba prebivalstva in nezadovoljiva preskrba malega gospodarstva z reprodukcijskim materialom. Logična posledica takega stanja je seveda tudi odtekanje dela družbenega proizvoda novomeške občine, torej denarja, v druga, trgovsko bolj razvita območja.

Po domače in nekoliko pretirano povedano mora obrtnik po vijake v Zagreb, mlada mati po dudko Ljubljano, dijak po risalni pribor v Ljubljano ali Maribor, inženir v službo v Beograd, ker v Novem mestu ni dobil stanovanja.

Zadnji čas je že za spoznanje, da razvoj ni samo industrija.

M. B.

OSEBNI DOHODKI RASLI S HITROSTJO ENEGA ODSTOTKA

Rast izplačanih osebnih dohodkov je bila lani v novomeški občini v globalu usklajena z rastjo družbenega proizvoda. Realni osebni dohodki so se lani nekoliko zvišali, vendar pa je zaradi stagnacije v letu 1972 in zmanjšanj v letu 1973 povprečna letna stopnja rasti manj kot 1 odstotek,kar je tudi manj od stopnje rasti produktivnosti dela.

Suhokrajinski drobiž

PREVOLSKI ŠOLARJI SO SE POSTAVILI s svojo revijo „VRŠIČEK", ki je pred dnevi izšla v prvi in drugi številki. V prvi številki so prvo stran namenili delu in programu hinjske krajevne skupnosti, v nadaljnjem pa so objavili sestavke o dogodkih na šoli, o ekskurzijah, o športnih dnevih in o drugih dogodkih in doživetjih. Druga številka pa je posvečena dogodkom iz NOB v Suhi krajini, za te sestavke so intervjuvali več borcev in aktivistov NOV iz Suhe krajine. Mladi člankarji in njihovi mentorji zaslužijo vse priznanje za začetno delo, ki kaže veliko obetajočega za ta odročni kraj Suhe krajine.

SKLEPI KONFERENCE ŽUŽEMBERŠKIH MLADINCEV, ki je bila v soboto 22. marca, niso samo na papirju, mladi jih že pridno izvajajo. Novoizvoljeni odbor je pokazal, da v svoji zagnanosti za delo ne bo zaostajal za prejšnjim odborom, ki je bil po svoji aktivnosti in delovnih uspehih med prvimi v občini. Na prvi seji novega odbora, ki je bila 29. marca v povsem delovnem vzdušju, so že obravnavali izvajanje programa, ki je bil začrtan na konferenci. Nekaterih nalog iz tega programa so se lotili že po nekaj dneh.

ORGANIZACIJA ZSMS V HINJAH ima zelo obetajoč delovni program, ki si ga je mladina zastavila ob tesnem sodelovanju s krajevno skupnostjo in družbenopolitičnimi organizacijami. Veliko skrb posvečajo organiziranju prostovoljnih delovnih akcij, zavzemajo pa se tudi za kulturno-prosvetno dejavnost, v okviru katere pripravljajo ob sodelovanju prevolske šole kmečko burko v treh dejanjih „MAKSL", s katero se nameravajo predstaviti na odru že v maju. Hinjska organizacija ZSMS šteje 81 članov, v njej je vključena velika večina kmečke mladine.

M. S.

V PRORAČUNSKI VREČI JE VEČ KOT 49 MILIJONOV

Delegati vseh zborov skupščine Novo mesto so v ponedeljek med drugim sprejeli tudi občinski proračun za letošnje leto. Za delo občinskih organov je namenjenih 24,210.400 din, za splošni ljudski odpor 1,400.000, delo družbenopolitičnih organizacij in društev 2,622.700, negospodarske investicije 5,002.000, socialno skrbstvo 2,198.000, zdravstveno varstvo 1,036.900, komunalno dejavnost 7,048.000, delo krajevnih skupnosti 1,200.000, odstopljene dohodke (prispevek za solidarnost) 1,443.000, intervencije v gospodarstvu 1,000.000. tekočo proračunsko rezervo 494.500, obveznosti iz minulih let 1,300.000, za rezervni sklad pa 494.500 dinarjev. Letošnji proračun novomeške občine je „težak" 49,450.000 dinarjev.

MINI ANKETA:

Naš šolski sistem velja za enega najbolj odprtih na svetu, toda ne glede na to ga vsakdanja praksa presega, zahteva dopolnitve ali izboljšave. To velja tudi za osnovno šolo, kajti prav od slednje je v mnogočem odvisno uspešno šolanje na srednjih in nadaljnjih šolah. Zdaj se pripravlja prehod na t. i. celodnevno šolo na osnovnih šolah, ki v zadnjih letih niso izpolnile vseh pričakovanj. O podrobnostih celodnevne šole, njenih prednostih in pomanjkljivostih ter smotrih na tem mestu ne moremo govoriti, zato smo tokrat povprašali nekatere občane za njihovo mnenje o celodnevni šoli:

Celodnevna šola smo za in proti!

Marija KOPRIVNIK, šivalka: „Nisem za celodnevno šolo. Otroci imajo že zdaj veliko šolskih obveznosti, že zdaj so malo s starši. Celodnevna šola bi sicer pozitivno vplivala na učni uspeh, toda ne smemo pozabiti, da je otroke treba tudi vzgajati. Vzgoja je najprej stvar staršev, zato morajo le-ti biti čim več z otroki."

Delavec iz okolice Novega mesta: „Nova šola bo dobra samo za nekatere; za tiste družine, kjer so starši v službi in se nimajo dovolj časa posvečati šolskim stvarem svojih otrok. To bo zdaj storila šola. Pomanjkljivosti celodnevne šole se bodo pokazale predvsem pri vzgoji, kajti otroci bodo preveč odmaknjeni od staršev."

Majda GOLOB, slaščičarka iz Šentjerneja: „Celodnevna šola se mi zdi zelo v redu, predvsem za družine, kjer so starši šoloobveznih otrok zaposleni. Čas, ki so ga otroci do zdaj porabili do prihoda staršev med vrstniki, bodo po novem lahko posvetili šoli, naredili naloge, se učili itd. Zato se starši ne bodo posvečali več toliko šolskim stvarem, ampak bolj otrokom samim, vzgoji."

Tone POVŠE, upokojenec: „Za družine, kjer so starši zaposleni, bo celodnevna šola osemdesetodstotna pridobitev, za druge pa bo slabše. Kljub temu bo to dobra osvežitev šole, otroci se bodo bolj posvečali šolskim obveznostim, tudi med vrstniki bodo, čeprav pod nadzorstvom učiteljev."

Pavel ZORE, upokojenec: „Sem proti celodnevni šoli, saj bodo otroci še manj s starši. Tudi sicer bo prenaporno za otroke, ki ob šoli potrebujejo precej prostega časa za razvedrilo. Sploh bo celodnevna šola za mnoge tudi precejšen materialni izdatek, ki ga ne bodo zmogli."

D. R.

SREČANJE STAREJŠIH OBČANOV V TOPLICAH

Krajevni odbori Rdečega križa Dolenjske Toplice, Podturn in Uršna sela prirejajo v sodelovanju z družbenopolitičnimi organizacijami srečanje starejših občanov omenjenih krajev. Srečanje bo 6. aprila ob 15. uri v vrtni dvorani zdravilišča Dolenjske Toplice. Za prevoz v Dolenjske Toplice je poskrbljeno.

Dober namen je spodletel

Posebna komisija občinskega komiteja Zveze komunistov Novo mesto ocenila »samozaščitno akcijo novinarjev Dolenjskega lista v Novolesu«

Na četrtkovi seji občinskega komiteja ZK, izvršnega odbora občinske konference SZDL in predsedstva občinskega sindikalnega sveta Novo mesto so med drugim obravnavali tudi poročilo tričlanske komisije, ki ji je dal komite ZK nalogo, naj razišče „samozaščitno akcijo novinarjev Dolenjskega lista v lesnoindustrijskem kombinatu Novoles v Straži." Akcija je bila 30. januarja letos.

Poleg novinarjev Dolenjskega lista so v akciji sodelovali še zunanji sodelavec Dolenjskega lista, ki je dal pobudo za akcijo, in postaja milice Novo mesto. Komisija meni, da je zaradi neupoštevanja pristojnosti in ignoriranja za samozaščitno dejavnost poklicanih in strokovno usposobljenih činiteljev pri tehnični izvedbi akcije nehote prišlo do moralne in materialne škode.

Zaradi tega so moralno-politično odgovorni udeleženci oziroma izvajalci akcije in njeni aranžerji. Na seji je bilo rečeno, naj osnovne organizacije ZK, iz katerih so udeleženci akcije, ocenijo moralnopolitično odgovornost izvajalcev in to iz naslednjih izhodišč:

– upravičenost organiziranja take akcije

– precenjevanje vloge posameznikov – organizatorja akcije

– nesamokritični odnos izvajalcev akcije do vmesnega člena, to je postaje milice.

– precenjevanje strokovne usposobljenosti.

Komisija je tudi mnenja – njeno poročilo je bilo sprejeto – da bo kljub neuspehu novinarske akcije v Novolesu vse to vendarle zaostrilo vprašanje samozaščite v tej in drugih delovnih organizacijah.

M. BAUER

KOLIKO LAHKO PORABIMO PO SLOVENSKEM MERILU

Dovoljena poraba sredstev proračuna občine Novo mesto za letos znaša po družbenem dogovoru o splošni porabi v SR Sloveniji, ki je po mnenju mnogih nedosleden, vsega 48,934.000 din, medtem ko so načrtovani dohodki 49,450.000 din. Razlika dohodkov med dovoljeno porabo in realiziranimi dohodki se odvaja za solidarnostno financiranje tistih občin, ki ne pokrivajo dovoljene porabe z lastnimi dohodki. Na temelju tega bi morala občina Novo mesto plačati za slovensko občinsko solidarnost 516.000 din, poleg tega pa še 927.000 din kot dolg za minulo leto.

IZVOZILI ZA SKORAJ 60 MILIJONOV DOLARJEV

Organizacija združenega dela in temeljne organizacije združenega dela novomeške občine so načrtovale, da bodo v letu 1974 povečale izvoz za skoraj 35 odstotkov. Ta predvidevanja se niso v celoti uresničila, saj je bil izvoz industrijskih proizvodov lani 50,9 milijona ameriških dolarjev kar je le dobrih šest odstotkov več kot leto poprej. Manj kot v letu 1973 sta izvozila Industrija motornih vozil in Novoteks, kljub temu pa je IMV s skoraj 20 milijoni dolarjev še vedno največji izvoznik v novomeški občini; sledijo mu Krka s 13, Novoles s 7,6 šentjernejska Iskra s 4,6, Novoteks s 3,4 milijona ameriških dolarjev itd.

DANES SPREJEM ŠTAFETE V ŽUŽEMBERKU IN DVORU

Danes bodo v Žužemberku in na Dvoru sprejeli zvezno štafeto mladosti in lokalne štafete mladosti s prisrčnimi pozdravi in najboljšimi željami maršalu Titu. Zvezna štafeta bo prispela iz grosupeljske občine in se bo ustavila na žužemberškem trgu pred domom TVD Partizan ob 15. uri 25 minut, na Dvoru pa jo bodo sprejeli pred spomenikom padlim borcem NOV ob 15. uri 40 minut. Še pred zvezno štafeto bosta v Žužemberk prispeli lokalni štafeti iz Šmihela in do spomenika padlim borcem NOV iz Cviblja, na Dvor pa bo prispela lokalna štafeta iz Ajdovca.

M. S.

Novomeška kronika

ZAHVALA LABODU – Upokojenci tovarne perila Labod se zahvaljujejo delovnemu kolektivu, da jih je ob prazniku kolektiva na dan žena povabil na ogled tovarne, jim pripravil kulturni program, jih pogostil in denarno obdaroval za minulo delo. Še posebej se zahvaljujejo za denarno pomoč, ki jo bodo porabili za obisk in obdaritev bolnih upokojencev ter skupinski izlet.

NOVE STOPNICE – Mnogim, ki so hodili po mostu, so padle v oči več kot dotrajane lesene stopnice, ki so vodile ob stavbi podjetja „Krojač" na vrtove ob Krki. Nesreče, ki je običajno ni treba klicati, na teh stopnicah sicer ni bilo, toda kljub temu so jih nadomestili z betonskimi.

TRŽNICA – Zapozneli sneg v prvih spomladanskih dneh in dež, ki ga je pobral, sta precej vplivala tudi na založenost in obisk novomeške tržnice v ponedeljek. Dokaj malo je bilo prodajalcev kramarskih izdelkov in tudi med živili ni bilo dosti izbire. Kilogram solate je stal 8 do 9 dinarjev, sveže zelje 5 dinarjev, cvetača 15 dinarjev, za kilogram kisle repe pa je bilo treba odšteti 6 dinarjev. Smetana je bila po 25 dinarjev, skuta po 14 dinarjev, jajčka po 1,20 do 1,30 din.

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Vsak teden obišče novomeško transfuzijsko postajo nad 50 krvodajalcev, manj skoraj ne. Tako je bilo tudi prejšnji teden, ko je kri darovalo 90 občanov, med njimi 21 učencev Šolskega centra za kovinsko stroko, 17 delavcev iz Novoteksa, 12 delavcev iz IMV in 8 delavcev iz Krke.

ROJSTVA – Rodila je Majda Židanik iz Paderšičeve 22 – Damjano.

Ena gospa je rekla, da se „Tobak" zvesto drži reka „blago h kupcu" in je postavila kiosk v bližino osnovne šole v Bršlinu.

RADIO BREŽICE SE STARA

Oprema lokalne radijske postaje v Brežicah je stara šestnajst let. Popraviti jo zna samo še Ljubo Šteger. Brez njega bi radio hitro shiral.

Radio Brežice in Radio Sevnica imata komaj 50 watov moči, zato je slišnost slaba. Moč Zaboka in Samobora je 1 kilowat. Tak oddajnik je pripravljena odprodati Brežicam RTV Ljubljana. To je stari oddajnik iz Ptuja in z njim bi se rešili zadrege za prehodno obdobje.

Lokalna radijska postaja bo prej ali slej morala pokriti celo Posavje. „Seveda bi še naprej lahko ohranili dva studia in vpeljali več programov, po želji za vsako občino posebej," je omenil član republiške konference SZDL Lenart Šetinc v razpravi na zadnji seji medobčinskega sveta SZDL v Brežicah.

J. T.

ODŠKODNINA

Sodišče obvešča občinsko skupščino, da redkokdaj pride do sporazuma pri odmeri odškodnine za razlaščena in za nacionalizirana zemljišča. Razlaščenci zahtevajo dosledno odškodnino po prosti prodaji, v Brežicah po 40 din za kvadratni meter, drugod nekaj manj.

Zato naj bi v upravnem postopku bolj pazili na to, da se za odškodnino ponudi znesek, ki ustreza značaju razlaščene parcele.

Izšolati več učiteljev

Za celodnevno šolo manjka zlasti prostorov in strokovno usposobljenih učnih moči

Iskanju rešitev za celodnevno šolo so prosvetni delavci v brežiški občini posvetili precej časa, v priprave pa se je do sedaj premalo vključilo širše okolje, sveti krajevnih skupnosti, družbenopolitične organizacije, društva prijateljev mladine, komisije za socialno varstvo itd. Tako so ugotovili na skupni seji sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja ter aktiva komunistov prosvetnih delavcev.

Predlagali so, naj pri krajevnih organizacijah SZDL ustanovijo odbore, v občini pa vse zainteresirane organizacije povežejo v koordinacijsko telo.

Pri osnovni šoli v Brežicah pripravlja okvirni program prehoda na celodnevno šolanje komisija, ki hkrati proučuje možnosti za postopno uvajanje novih oblik. Menijo, da bo delni prehod možen, kakor hitro bo urejena šolska okolica z igrišči. Načrte za preureditve v stavbi (šolska kuhinja) in za ureditev okolice so že naročili.

Najboljše možnosti za celodnevno šolanje imajo podružnične šole Mrzlava vas, Kapele, Bušeča vas. Tudi v Cerkljah in na Bizeljskem menijo, da bi lahko postopoma vpeljali celodnevno šolo, če bi premagali kadrovsko zadrego.

V brežiški občini že zdaj primanjkuje učiteljev. Trenutno bi potrebovali 44 strokovno usposobljenih učnih moči. S prehodom na celodnevno šolanje pa bodo potrebe še večje. Šole bodo z njimi sproti seznanjale občinske organe, saj bo treba poskrbeti tudi za dodatna stanovanja, za štipendiranje in pravočasno usmerjanje mladine za študij v pedagoških šolah. J. T.

MLADI V ENOTAH

Pri občinski konferenci Zveze mladine v Brežicah teče akcija za vključevanje mladih v enote teritorialne obrambe. Komisija za splošni ljudski odpor predvideva, da bi imele enote približno četrtino mladih. V občini bi torej morali vključiti kakih sto fantov in deklet od 18. leta naprej. Za prostovoljce, ki želijo sodelovati v teritorialnih enotah, bo po prvem aprilu svečan sprejem. V počastitev pridejo mladinci iz delovnih kolektivov, šol in krajevnih skupnosti. Mladinska organizacija je vesela te pobude, saj sama nima sredstev za tovrstno usposabljanje članstva.

Nov pogled na levi breg Krškega. Po cesti na stebrih bo do poletja stekel promet s savskega mostu na železniško progo. Potem zapornice ne bodo nikogar več motile. (Foto: Jožica Teppey)

Prepočasi in premalo dosledno

Člani ZK se morajo idejno izpopolnjevati, da bodo kos vsem nalogam

Osnovne organizacije Zveze komunistov imajo v spremenjenih družbenopolitičnih razmerah še pomembnejšo vlogo in več odgovornih nalog. Ocena, da se nekatere naloge, ki so jih pred partijo in članstvo postavili zadnja kongresa ZKS in ZKJ ter nove ustave, prepočasi uresničujejo, vsekakor drži. Osnovni problemi današnjega časa naj se rešujejo predvsem v „bazi", to je v OOZK po delovnih kolektivih in v krajevnih skupnostih.

Aktualni akcijski programi, ki jih morajo sproti dopolnjevati, ter nenehna bitka za idejno enotnost v ZK morajo biti vodilo pri zastopanju interesov delavskega razreda, za dosledno uveljavljanje samoupravnega socialističnega sistema in še posebej delegatskega sistema.

Nenehno idejno in teoretično izpopolnjevanje članov OOZK, temeljito poznavanje osnovne politike ZKJ, ugotavljanje odklonov v lastnih vrstah in soustvarjalna kadrovska politika so osnovne stvari, ki naj pripomorejo k uresničevanju teh ciljev in nadaljnji krepitvi ugleda ZK. Vse to je v svoji razpravi na dvodnevnem seminarju za vodstva osnovnih organizacij aktivov in svetov ZK krške občine nanizal namestnik sekretarja izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS, tovariš Vlado Janžič.

Udeleženci so razpravljali v Kostanjevici tudi o novi vlogi SZDL, o družbenopolitičnih in gospodarskih razmerah v krški občini in v Posavju, o uresničevanju ustavnih določil v krajevnih skupnostih in podobno. Seminar je vsestransko uspel, bodo člani vodstvenih organov poslej še bolj usposobljeni za številne odgovorne naloge, ki jih bo morala Zveza komunistov uresničevati v čim tesnejši povezavi z vsemi drugimi družbenopolitičnimi organizacijami.

CELULOZA PRED DRUGIMI

V krški tovarni papirja ima obveščanje delavcev najdaljšo tradicijo, zato je tudi najbolj razvito in najbolj učinkovito. Obveščevalec izide povprečno po 65-krat v letu, dopolnjujejo ga pa še drugę pismene in ustne oblike. Med ustnimi oblikami je najbolj učinkovito obveščanje po delovnih skupinah, zato skrb za obveščenost ni samo dolžnost družbenopolitičnih organizacij, ampak tudi vodij delovnih skupin.

ČLANI IZ TREH OBČIN

Za organizacijo proslave v spomin na 30-letnico vrnitve izgnancev v Brestanici bo poskrbel enajstčlanski medobčinski odbor. Predsedoval mu bo Lojze Štih, predsednik občinske konference SZDL v Krškem. Člani odbora so še Silvo Gorene, direktor elektrarne v Brestanici, Adolf Moškon, predstavnik občinske kulturne skupnosti v Krškem, in Živko Šebek, predsednik občinske konference ZSMS v Krškem. Iz Brežic sta v odboru sekretar občinske konference SZDL Vinko Jurkas, predstavnik IO kulturne skupnosti Vlado Podgoršek in prosvetni delavec Branko Lipar. Sevniško občino zastopajo Franc Pipan, Tone Koren in Stane Kralj.

ČIGAV JE PRETVORNIK?

Televizijski pretvornik v Sremiču po mnenju krajanov ni kar tako. Kadar se pokvari, se morajo obrniti na naravnost na generalnega direktorja RTV Ljubljana. Ljudje tem sodijo, da je on tisti, ki ima pri ljubljanski televiziji največ na skrbi popravilo okvarjenega njihovem pretvorniku. Ta pa nikdaj ne utegne takoj priti v skrbeti za Krško, ostane v dalcem še zagrebški program. Tako ni nujno, da bi vzdrževalec sremiškega pretvornika prebival kje v bližini.

»Vozači smo prikrajšani«

Jože Kerin iz Krškega je dijak 2. letnika gimnazije. V šolo se vozi v Brežice, vendar tudi kot vozač najde čas za delo v mladinski organizaciji. Njen predsednik je. Na vprašanje, če je težko predsedovati dijakom, odgovarja:

— Biti predsednik ni lahko. Želje članov in njih hotenja so zelo različna, zato je težko organizirati dejavnost, ki bi zadovoljila vse po vrsti. Vsi smo mladi, neizkušeni in naše akcije se prevečkrat končajo pri načrtih. Delo lepo steče le, kadar vsi z veseljem poprimemo.

— S čim se ukvarjate v tem šolskem letu in kje imate največ uspehov?

— Organizirali smo serijo predavanj za vodstva mladinske organizacije. Vključevali smo se tudi v akcije Zveze socialistične mladine. V obdobju pred IX. kongresom smo razpravljali o dokumentih za ta kongres, sodelovali smo pri volitvah v interesne skupnosti, v pripravah na referendum za ceste in še nekaterih akcijah.

V šoli smo si prizadevali za razvijanje samoupravnih odnosov in za živahnejše izvenšolsko udejstvovanje dijakov. Nekatere sekcije so po zaslugi prizadevnih mentorjev uspešno zaživele, predvsem šolsko športno društvo, literarni krožek (izdal je že dve glasili), recitacijski krožek (organiziral je več recitalov), biologijski krožek in še nekateri.

— Kaj vas najbolj ovira pri delu?

— To, da se veliko dijakov vozi in zato ne morejo popoldne ostajati v šoli. Prikrajšani smo tudi vozači sami, saj bi se marsikje udejstvovali, če bi imeli več časa.

J. T.

Šla bo kamorkoli

Dovolj ima vožnje

Peto leto vstaja ob štirih zjutraj pa je še komaj pravočasno na svojem delovnem mestu v brežiški bolnišnici. Tako se začenja dan višje medicinske sestre Helene Čižmekove z Dovškega. Skoraj dvajset minut ima do avtobusa na Senovem, s katerim se odpelje na železniško postajo v Brestanico. Tam čaka pol ure na vlak, v Brežicah pa dvajset minut na lokalni avtobus. Zveze so za razdaljo dvajset kilometrov res nerodne.

Pred leti je Helena upala, da si bo postavila dom v Brežicah. Prosila je za začasno vselitev v prazno stanovanje in za kredit, ker sta z možem nameravala graditi. Interni oddelek je podprl njeno prošnjo. Komisija je prišla pogledat, v kakšnih razmerah stanuje. Takrat je živela z družino v napol podrti leseni hiši brez kopalnice in drugih pritiklin. Na rešitev prošnje to ni vplivalo, ker prosilka ni izpolnjevala vseh pogojev za stanovanjsko posojilo. Mož se je takrat nameraval zaposliti pri Petrolu v Brežicah. Tudi stanovanjski kredit so mu obljubili. Iz vsega tega ni bilo nič, ker nista dobila stanovanja, v katero sta se želela začasno vseliti. Potem sta si postavila hišo na Dovškem. Mož je dobil posojilo za gradnjo pri Preskrbi, kjer je še zdaj zaposlen. Tudi varčevala sta in si tako zagotovila bančno posojilo.

Helena Čižmekova rada dela v bolnišnici, toda prej ali slej jo bo zapustila, ker se je naveličala posedanja po čakalnicah na železniških postajah. Za pot v službo zgubi preveč časa. Dva majhna otroka ima, ki ju mož vsak dan odpelje v vrtec na Senovem. Že zaradi družine si želi zaposlitev bliže doma. „Šla bom kamorkoli, samo da se rešim te vožnje na obroke," je dejala v upanju, da se ji bo taka priložnost kmalu ponudila.

JOŽICA TEPPEY

Vinogradniki hitijo, saj je zadnji čas, da nakolijo trte. Tudi za rezanje se mudi. Posnetek je iz vinograda v Križah. (Foto: Jožica Teppey)

NOVO V BREŽICAH

RAZSTAVLJENO JE NAPRODAJ — V Salonu pohištva pri Posavju je od 24. marca odprta prodajna razstava pohištvenih izdelkov Vrbasa iz Banjaluke. Razstavljene so spalnice in oprema za dnevne prostore. Kupcem nudijo pet odstotkov popusta in prodajo na kredit. Razstava bo trajala do 12. aprila. Obiskovalcev ima precej, ker opozarja nanjo reklamni napis nad cesto.

ČETRTI NASTOP — Učenci brežiške glasbene šole so imeli te dni že četrti interni nastop. Vodil ga je prof. Čedomil Vrbos. Na koncertu za učence in njihove starše so nastopili mladi glasbeniki iz vseh oddelkov.

KONČNO SMUČANJE — Dan veselja na snegu so si v petek privoščili gimnazijci. Smučarji so se odpeljali na Golte in za mnoge je bil to najlepši športni dan letošnjo zimo. Tisti dijaki, ki ne smučajo, pa so se razgibali s plavanjem v Gateških Toplicah.

DOBILI SO KLJUČE — Kdor čaka, dočaka. V novi bloku poleg osnovne šole se vseljujejo prvi stanovalci. Med njimi jih je petindvajset, ki so dobili pravico do solidarnostnih stanovanj. Od tega so bila tri stanovanja dodeljena za kadrovske potrebe. Drugi blok je podjetje Zasavje gradilo za prodajo. Precej stanovanj so odkupili upokojenci.

ZAPISNIKI NISO SKRIVNOST — Ko je občinski svet Zveze sindikatov pred seminarjem za člane organov delavskega nadzorstva v gospodarskih organizacijah zahteval zapisnike s sej delavske kontrole, je med drugim dobil tudi odgovor: — Imamo samo en zapisnik, zato vam ga ne moremo poslati. — V tem podjetju najbrž niso imeli namena nikogar informirati o delu delavske kontrole, saj bi sicer napisali zapisnik oz. sklepe vsaj v dveh izvodih.

KRŠKE NOVICE

ČIM PREJ! — Poslopje krškega DPD Svoboda pravzaprav že dalj časa ne ustreza dejavnostim, ki naj bi se v njem vršile. Člani društva bi zato radi na novo prekrili streho, namestili žlebove, v notranjosti pa uredili centralno ogrevanje, novo razsvetljavo in nekatere druge stvari. Po predračunu naj bi vse to veljalo okoli 50 milijonov starih dinarjev. Ta naložba je vsekakor potrebna, četudi načrtuje gradnjo novega kulturnega doma!

ŠE NEKAJ DNI — Prodajna razstava pohištva, ki sta jo v krškem domu „Partizana" pripravila brežiško trgovsko podjetje „Posavje" in tovarna „Vrbas" iz Banje Luke, bo odprta še do 12. aprila. Kupci imajo 5-odstotni popust, poslužijo pa se lahko tudi posojila.

VABILO NA SPREJEM — Jutri popoldne se bo v krški občini za krajši čas mudila letošnja zvezna „Štafeta mladosti" s pozdravi maršalu Titu za rojstni dan. Pred krško osnovno šolo Jurija Dalmatina bo sprejem ob 13.50, pred brestaniškim spomenikom izgnancem ob 14,25 ter pred spomenikom padlim na Senovem ob 14,45. Občinska konferenca ZSMS vabi mladino in vse občane, da s čim večjo udeležbo počastijo ta pomembni dogodek.

DATUM DOLOČEN! — Predsedstvo občinske zveze Združenja borcev NOV je na zadnji seji sklenilo, da bo zasedanje članov občinske konference 10. aprila. Zanje se pripravili obsežno gradivo, ki bo lahko razprava res plodna in bodo sprejeti sklepi prispevali k boljšemu delu te družbenopolitične organizacije.

KMALU ZAČETEK — Za mladosti bo občinska konferenca ZSMS ponovno pripravila medcionalne občinske športne igre. Ekipe se bodo že v sredi tega meseca ekipe iz osnovnih organizacij pa do tekmovale v šahu, namiznem tenisu, streljanju z zračno puškico, kometu, košarki, malem in velikem nogometu ter v krosu po mestnih ulicah.

PREDAVANJE NA SENOVEM

Hortikulturno društvo Krško bo priredilo v petek, 4. aprila, ob 18.30 v kinodvorani na Senovem predavanje inž. Zgonika z Ljubljane z naslovom „Vrt in cvetoča okna". Vabljeni.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

Kritika, na kateri lahko gradijo

SZDL in sindikati v Sevnici prvi med Posavčani obravnavali vsebinsko izvajanje ustave - Vnaprej poslano gradivo so obravnavali marsikje

Komisija za izvajanje določil ustave v občini je pred skupno sejo občinske konference SZDL in občinskega sindikalnega sveta razpolagala članom obsežno oceno o uresničevanju ustave v združenem delu, oceno delegatskih razmerij za občinsko in republiško skupščino, samoupravne interesne skupnosti, izvršni odbor občinske konference SZDL je pripravil gradivo o krajevnih skupnostih, ravno tako so posredovali tudi gradivo o namenu planiranja in dogovarjanja.

Razprava po uvodni besedi predsednika skupne komisije za izvajanje ustave v občini Viktorja Auerja je zajela največ izvajanje ustave v združenem delu. Pismena ocena je pravzaprav pregled, do kod so v občini prišli z ustavo v združenem delu za delovni kolektiv. Kot je bilo videti tudi iz razprave, so v TOZD Motiv in skupnih službah Jutranjke vzeli oceno bolj „odbranaško", češ, pustite nas, drugi imajo še slabše ali – študija zavoda za produktivnost dela bo prinesla rešitev.

Kot je dejal v razpravi sekretar za samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov inž. Ivan Kukovec, tudi ta študija ne more prinesti drugega kot ustavne rešitve. Kot je bilo slišati v drugih razpravah, ni razlogov, da ne bi v Jutranjki spremenili neustavnega ugotavljanja dohodka na ravni celotne organizacije združenega dela.

Posebno za TOZD s sedežem skupnih služb zunaj občine bi bili pomembni samoupravni sporazumi za urejanje odnosov TOZD s skupnimi službami, kar še nima niti ena TOZD v občini. V gradivih je ocenjeno, da morajo v Kopitarni in Stillesu ponovno ugotoviti, ali le ne obstajajo pogoji za ustanovitev TOZD. To je treba tudi za Gramat, ki je le samoupravna enota TOZD proizvodnja gradbenega materiala Zagorje GIP Beton–Zasavje. Čeprav so že pred tremi meseci opozorili Konus na nesprejemljivost pojava, da delavci Jugotanina sploh ne sprejemajo svojega zaključnega računa, se ni nič spremenilo. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, ali je primerno organiziranje kooperantov-lastnikov gozdov na vsem območju brežiškega gozdnega gospodarstva v eni TOZD.

Kot je dejal Ivan Kukovec, je pravilen odgovor delavcev za organiziranje TOZD marsikdaj odvisen od tega, kako so jih vprašali. Če so jih spraševali tako, kot je godilo nekaterim posameznikom, so lahko dobili tudi temu primeren odgovor. Ustanavljanje TOZD je predstavljalo marsikje pogreb „peš" obračunov, medtem ko sodobna tehnika natančnejših obračunov stvari ne podražuje. Zavzeta razprava je vsekakor omogočila dosti dobrih sklepov, ki bodo lahko marsikje orožje za prelom s starim.

A. ŽELEZNIK

PRIMOŽ: MISLIJO NA SAMOPRISPEVEK

Krajevna skupnost Primož ima v načrtu več akcij, s katerimi bi se skušali izvleči iz zaostalosti. Ključ do tega so ceste. Ceti Loke-Impolje-Primož-Lazeti Konjsko-Sevnica in Primož-Hubajnica-Osredek-Prevolje-Zavratec bi bilo treba usposobiti za avtobusni promet za prevoz šolarjev in delavcev. Če bi bila usposobljena ta cesta, bi lahko tudi Studenčani računali na to, da bi Primožani preusmerili na studenško šolo svoje otroke, če bi jim tam sicer grozil kombinirani pouk. V teh krajih zato razmišljajo o razpisu samoprispevka, da bi lahko zanesljiveje uresničili svoje potrebe.

K. Z.

BORCI ZADOVOLJNI

V začetku marca so na občnem zboru ocenjevali svoje delo člani krajevne organizacije ZB na Studencu. V minulem letu so se udeležili zborovanja borcev in aktivistov Kozjanskega odreda v Kozjem, tridesetletnice ustanovitve tega odreda v Curnovcu pri Sromljah, srečanja aktivistov na Planini, razvitij prapora organizacij v Zabukovju in Boštanju. Dva bivša pripadnika Vojske državne varnosti sta se udeležila tridesetletnice ustanovitve slovenske divizije VDV v Črnomlju. Pohvalno so ocenili skrb družbe za zdravstveno stanje članov. Posebno so veseli novoustanovljene ambulante za borce v sevniškem zdravstvenem domu.

K. Z.

Čeprav zaradi znane stiske v blagajni izobraževalne skupnosti letos ne bo denarja tudi za šolo v naravi, kjer se je lani naučilo plavanja več sto učencev četrtih razredov, učenci sevniške osnovne šole tudi v Kladnika niso obupali. Takole zbirajo star papir za krško Celulozo. (Foto: Železnik)

SEVNIŠKI PABERKI

POSLOVANJE KOT V MANJŠI TOVARNI – Nadzorni odbor občinske konference SZDL je ob pregledu poslovanja ugotovil, da je to zaradi številnih akcij dobilo že takšen obseg kot poslovanje manjše tovarne. Opravila pa sta ga le dva upokojena. Zaradi številnih nalog razmišljajo o tem, da bi tudi predsednik opravljal svojo dolžnost poklicno.

NE BI IMELI S ČIM GASITI – Letošnja dolgotrajna suša je pustila vas nad Boštanjem skoraj brez vode. Vas na hribu je odvisna le od kapnice iz osrednjega zbiralnika. V njem je bilo treba poseči po vodo tudi pod kritično točko, ki mora ostati v zbiralniku za požarno varnost. Vaščani so v skrbeh ugotovili, da v suši ne morejo računati na vrsto studencev, okrog hriba, ki so jih marsikje posamezniki speljali v svoje vodovodno omrežje. Če bi se ob taki suši pojavil še ogenj, bi bili gasilci na vasi povsem brez moči. Boštanjski gasilci so izrazili pripravljenost pripraviti v sodelovanju z drugimi društvi verižno vajo.

PEŠ NIČ VEČ – Tudi na razne organe v Sevnico je prišlo več anonimnih pisem, kjer opozarjajo, da je treba cesto na Kal posuti, da bo po njej lahko vozil šolski avtobus. 25. marca je občinska cestna služba pričela posipavati cesto; pripravljenih so imeli 300 kubikov peska. Pri občinski cestni službi pravijo, da v deževju peska niti ne morejo voziti, menda je tudi cestišče kot jama brez dna: posipujejo lahko in posipujejo, vendar je po nekaj vožnjah spet tako, kot je bilo prej.

DIMNIKARJU PODPIS – Hišne svete boli glava zaradi plačila dimnikarskih storitev. Poslej, pravijo, bo moral dobiti od ene pooblaščenih strank podpis, da je delo tudi opravil, šele potem bo lahko dobil uslugo tudi plačano. Ponekod so za to zadolžili tudi po štiri „podpisnike", tako da bo izključeno, da dimnikar ne bi nikogar našel doma.

SEVNIŠKI VESTNIK

Nojevstvo

Zakaj so sklici zborov stanovalcev neuspešni?

Nova stanovanjska zakonodaja omogoča, da lahko stanovalci v družbenih stanovanjih sami vodijo tekoče vzdrževanje in obratovalne stroške preko hišnih svetov ali pa vse skupaj poverijo organizaciji za vzdrževanje stanovanjskih hiš. Predvsem gre za vprašanje, kaj bo cenejše, to pa ob vse večjem zneseku, ki ga pomenita tekoče vzdrževanje in obratovalni stroški, ni pomembno. Človek bi pričakoval, da se bodo stanovalci v velikem številu udeleževali letošnjih zborov stanovalcev, vendar razen redkih izjem, žal, ni bilo tako.

Do 25. marca je bilo sklicanih 25 zborov, pri prvem sklicu je bilo sklepčnih le 11. Sledili so ponovni sklici, vendar je bilo sklepčnih spet le 5 zborov. Po novem zakonu bi sedaj ob koncu meseca morala samoupravna stanovanjska skupnost ali občinska skupščina določiti osebo, ki naj bi opravljala posle teh hišnih svetov. Po sklepu izvršnega odbora stanovanjske skupnosti se te „prisilne uprave" ne bodo poslužili, skrb za izvedbo zborov je prevzel sam predsednik upravnega odbora (gre za stanovalce Naselja heroja Maroka št. 2, 3, 4, 5 in 10). V teh blokih je veliko število stanovalcev, večinoma mladih.

Kakršnakoli neobveščenost je izključena. Rajonski tehnik pri stanovanjskem podjetju Pavel Horjak nam je povedal, da so razposlali nad 800 izvodov gradiva. Vsak stanovalec v Sevnici ga je dobil v poštni nabiralnik, drugod so dobili sveženj predsedniki hišnih svetov, vendar so bila imena na gradivih že izpisana. Razen v Krmelju ni bilo predstavnikov krajevne skupnosti. Si hočejo stanovalci zatisniti oči pred čim drugim? Kot nam je dejal Pavel Horjak, so lani obratovalne stroške prenizko zaračunavali. Zbrali so le okrog 52 tisočakov; samo dimnikar je pobral 50.000 dinarjev. Razna popravila in čiščenja so prinesla še za 50.000 dinarjev izgube; to bodo letos poračunali. Predpisi ne bodo več dovoljevali dela kotlovnic po domače. O vsem tem je bila prilika, da bi se pogovorili na zborih. Pri stanovanjskem podjetju so za lažje delo pripravili tudi predlog za združevanje hišnih svetov, kar je le malokje uspelo. Celotno samoupravljanje so prevzeli le stanovalci doma upokojencev.

A. Ž.

Pavel Horjak: „Mesec in pol sem sleherno popoldne hodil na zbore. Če vidiš uspeh, ti ni žal napora, tako pa . . ."

Kako so se traktorji že razširili na podeželju, je najbolj očitno ob tehničnih pregledih. V torek, 25. marca, je bil pregled v Veliki Loki, kjer je vrsta traktorjev merila v dolžino več sto metrov.

Za marsikoga kratka skupna odeja

»ZA« za stopnje skupne porabe, ker drugače nen gre

V minulem tednu so se sestajale skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Med drugim so pred delegati delale tudi obračun za minulo leto.

Pri kulturni skupnosti so menili, da je v okviru razpoložljivega denarja posvetiti več pozornosti amaterizmu. Za ureditev doma TVD Partizan na Mirni za kulturne namene so namenili 300.000 dinarjev, nekaj denarja bo šlo za ureditev elektrike v mokronoškem kulturnem domu in najnujnejšo ureditev odra v Trebnjem. Delegati so v razpravi z zaskrbljenostjo ugotavljali, kako inflacija požira denar, ki so ga namenjali za ureditev domov. Zavzemajo se za to, da kljub varčevanju slovenski minimalni kulturni program ne teče tako, kot se, žal, sluti: da bolni zdravega nosi (odvajanje denarja iz nerazvitih občin za osrednje programe!). Program letošnjega razvoja občinske knjižnice bi terjal nujno troje zaposlenih; za to, da bi imeli eno knjigo na prebivalca v občini, bi potrebovali 170.000 dinarjev.

Tudi pri skupnosti socialnega skrbstva so morali črtati naložbe (vse kaže, da ne bo denarja – 100.000 – za sofinanciranje dograditve v Domu počitka Impoljca, kjer je občina soustanoviteljica), ravno tako ne bo mogoče plačevati oskrbnine za otroke v posebni osnovni šoli, česar se otepa tudi izobraževalna skupnost. Po prispevni stopnji se bo nabralo razmeroma malo denarja, občinski proračun bo moral pomagati skoraj z dvema tretjinama.

Delegati v skupščini otroškega varstva so predlagali, naj bi se oskrbnina za otroke v vrtcih ne dvigala. Ob obravnavi republiškega programa so opazili zlasti postavko 20 milijonov dinarjev, namenjenih za pridobivanje prostorov za otroško varstvo na manj razvitih in mejnih območjih. Naročili so izvršnemu odboru, da pripravi vse potrebne načrte, da bi pritegnili kaj tega denarja.

A. ŽELEZNIK

„Če bi prej vedel, da bo tako, ne bi nikoli začel," je dejal Lojze Nadrih, ki je že sedmo leto na delu v Švici, nič kaj dobre volje, ko je v Trebnjem nakladal opeko. „Predlani sem kupil parcelo v Starem trgu, v manj kot treh tednih je bilo treba plačati vse z raznimi prispevki vred. Ko bi potem tudi naredili svoje! Elektrike na stavbišču še danes nimam, na kanalizacijo se ne bo dalo priključiti. Lani sem bil štirikrat doma, da bi kaj pospešil, vendar na občini nikoli ne dobim pravega odgovora. Čeprav sem v Švici tujec, sem marsikatero stvar na uradih hitreje opravil," je dejal, hkrati pa pomišljal, ali naj sploh pove ime, češ da bo še imel pota po uradih . . .

TITOVA ŠTAFETA V OBČINI TREBNJE

Mladina trebanjske občine bo prevzela letošnjo zvezno štafeto s pozdravi predsedniku Titu od mladine novomeške občine pri Karteljevem. V spominskem parku v Trebnjem jo bodo pozdravili jutri ob 10.37, ob 11.05 bo prišla na zborovanje pred Dano, ob 11.25 pa jo bodo prinesli v Mokronog. Na navedenih mestih se ji bodo pridružile štafete mladih iz Trima, Tip-topa, Kolinske, Dane in IMV. Danes je krenila s Trebelnega tudi občinska štafeta, ki je šla skozi Mokronog, Šentrupert, Mirno, Ponikve, Dobrnič, Veliki Gaber, Šentlovrenc, Čatež in Trebnje.

IZREDNIM ŠTUDENTOM OLAJŠAVE PRI DELU

V Trimu omogočajo izrednim študentom delo načeloma v dopoldanski izmeni. Za srednje šole odobravajo 1 dan plačanega dopusta za vsak izpit, za izpite na višjih in visokih šolah pa po dva dneva. Za zaključni izpit na srednjih šolah dajejo po 6 dni plačanega dopusta, na visokih in višjih pa 20 dni. Tudi v Dani odobravajo za srednje šole 9 dni plačanega dopusta, ki si jih delavci razporedijo po težavnosti izpitov, na višjih šolah pa 12 dni. Ob diplomah omogočajo tudi daljši dopust, kar rešuje poslovni odbor. V obeh kolektivih jim plačajo tudi šolnino, prevozne stroške z javnim prometnim sredstvom in učne pripomočke.

KS BREZ PROMETNEGA DAVKA

Gradbeni odbori za vodovode, elektrifikacijo ali druga komunalna dela lahko kupujejo gradbeni in drugi reprodukcijski material brez prometnega davka, vendar ob dokaj težko izpolnjivih pogojih. Med drugim mora biti gradbena enota registrirana pri ustreznem gospodarskem sodišču, material mora kupiti v trgovini na debelo, voditi mora ustrezno evidenco o tako kupljenem materialu ipd. Vse to mora biti potrjeno v delovnem protokolu, podpisanem od ustanoviteljev.

JELŠEVEC: ŠOLA V NEGOTOVOSTI

Nova šola v kraju ostaja brez učiteljev. Do nedavnega je veljal dodatek za težko delovno mesto 1.000 dinarjev mesečno, letos bo še višji, vendar ni videti, da bi se kdo prijel učiteljevanja v kraju. Trenutna kadrovska zagata ni edino zlo, ki grozi nadaljnjemu obstoju te šole. Število rojstev močno upada. Matična šola v Mokronogu ne more pomagati reševati kadrovske zagate, saj ji sami manjka kar po 10 učiteljev.

IZ KRAJA V KRAJ

TREBNJE: VEČ VODE LE IZ DEBELEJŠIH CEVI – Kadar postanejo vodovodne pipe v Trebnjem suhe, posebno v višje ležečih stavbah, se stanovalci jezijo na tiste kraje, ki se na novo priključujejo na grosupeljsko-stiški vodovod. Ta bojazen je odveč. Nova zajetja dajejo zadosti vode, tako da bo celo priključitev Dobrniške doline zajela le majhen del novih zmogljivosti. Za Trebnje bo treba misliti na debelejše cevi. Za pomanjkanje vode je dostikrat krivo tudi nevestno vzdrževanje. Zato se na občini zavzemajo za ustanovitev posebne samoupravne skupnosti, ki naj bi omogočila večji vpliv na upravljanje z vodovodom.

NEKATERI DELEGATI ZATAJILI – Na seji vseh treh zborov občinske skupščine minuli četrtek se je prvič zgodilo, da je manjkalo večje število delegatov. Tokrat se je najbolj izkazal zbor združenega dela, kjer so manjkali le trije delegati, v zboru krajevnih skupnosti jih je od 27 delegatov prišlo le 18, v družbenopolitičnem zboru jih je manjkalo 10. V delegatskem sistemu ne bi smelo prihajati do take odsotnosti!

PRIRASEL DROG – Nekatere vestne Mirenčane moti, da je moral zastavni drog, ki so ga prinesli na kraj pod cesto pri TVD Partizan ob krajevnem prazniku prezimiti kar tam. Sedaj ga skoraj ne kaže več spravljati, prav bo lahko prišel že za letošnji praznik!

VELIKA LOKA: ŠE VEDNO NIHČE NOČE GOSTILNE – Kraj še vedno ne premore gostilne. Graditelji Donitove tovarne morajo jesti drugod. Sosednji Šentlovrenc premore kar dvoje gostiln, eno ima tudi Čatež.

TREBANJSKE NOVICE

O štirih hišnih vogalih

Dom, nekoč zrcalo gospodinje, je vse bolj skupna družinska zadeva

Terezija Potrbin z Mirne je duša številnih predvojnih in povojnih gospodinjskih tečajev. Ženske vedo še dandanes povedati, kako jim je razkladala ne le skrivnosti kuhe, temveč celotnega hišnega gospodarstva na tečajih, ki so bili kar v njeni hiši. Terezija ima za seboj 36 let aktivnega učiteljevanja, prve izkušnje iz gospodinjstva pa si je pridobila ob kmečkem štedilniku v Loki pri Zidanem mostu in na mariborskem učiteljišču.

Pred nedavnim so se iztekli 11-dnevni gospodinjski tečaji, ki jih je na pobudo inž. Tončke Borštnarjeve in trebanjske Kmetijske zadruge opravila tov. Potrbinova na Trebelnem, v Šentrupertu, Dobrniču in Velikem Gabru. „Kmečke žene so vzele stvar zelo resno. Nekatere so pešačile po dve do tri ure vseh 11 dni tečaja. Pa naj bi omejevala obisk, če jih je prihajalo 25 ali 26! Kljub temu smo praktični del izvedle tako, da je bila vsaka zaposlena," govori o zanimanju za kuho.

Začeti je treba že v osnovni šoli. Zaradi tega je svoj čas posvečala tolikšno pozornost šolski mlečni kuhinji, ki je imela na Mirni prvenstvo v občini že prva leta po vojni. Pogovor o tem jo razživi, kot da še ne bi bila upokojena. Pozdravlja zamisel, ki je končno prodrla med slovenske pedagoške izkušnje, da je gospodinjstvo enakovreden predmet. Res, da manjka za to usposobljenih učiteljev, sčasoma se jih bo dalo pridobiti. Za pravilno izkoriščanje prostega časa za razna ročna dela in gospodinjstvo bo prispevala svoje tudi celodnevna šola. Ob enakovredni zaposlenosti žensk na delovnem mestu je odgovornost za družino vse bolj stvar vseh njenih članov, ne le žene–gospodinje, pravi Potrbinova. „Nepripravljenost mladih za delo je pogostokrat neupravičen očitek, pravi vzrok za tako imenovano mlačnost mladih je pravzaprav v nepravilnem pristopu starejših," ugodno ocenjuje tudi današnjo mladino.

A. ŽELEZNIK

Ob glasovanju, kdo je za to, da prispeva 40 udarniških ur, ni manjkala nobena roka. (Foto: Železnik)

Mirna: udarniško za kulturni dom

Člani TVD Partizan so se obvezali opraviti najmanj 40 udarniških ur za preureditev bivšega Sokolskega doma v kulturno dvorano - Občinska kulturna skupnost je podprla akcijo s 300.000 dinarji

Pred nedavnim je gradbeni odbor pod vodstvom Bojana Kolenca pripravil vse načrte in ostalo dokumentacijo. Vrednost predvidenih del bo znašala 2,32 milijona dinarjev. Velik zalogaj za društvo, vseeno pa bodo zadostili celo kriterijem službe družbenega knjigovodstva za pokrivanje naložb: mogoča je namreč etapna gradnja.

Kot je dejal na občnem zboru mirenskega Partizana Bojan Kolenc, k tej vsoti lahko mnogo prispevajo z lopato in krampom. Najmanj tri četrtine del lahko opravijo udarniško. Zidarji so že obljubili, da bodo udarniško pozidali vse do strehe s ploščo vred. Razen denarne pomoči je „Dana" obljubila celotno obdelavo in montažo ostrešja na novem prizidku. Obe gradbeni podjetji, ki imata gradbišči na Mirni, sta obljubili pomoč svojih delavcev za dva delovna dneva: Tehnika s 40 delavci, Gradis z 20. Stroške izdelave načrtov (32.000 dinarjev) so razdelili med vsemi dejavniki v kraju. Krajevna skupnost je dala 150 tisočakov, delegati kulturne skupnosti se sicer niso vrnili z vso vsoto, ki je bila pri skupnosti naložena za domove, iznajdljivosti, kako še zagotoviti denar za material, ne bo manjkalo.

S preureditvijo doma (za telesnovzgojno dejavnost imajo dogovor za uporabo šolske telovadnice), bodo pridobili vrsto hudo potrebnih prostorov. Najpomembnejša bo dvorana z 250 sedeži. Tri sobe bo lahko imela knjižnica, v domu bo garderoba, klubska soba, avla z bifejem in stanovanje za hišnika. Vse to bodo pridobili s preureditvijo sedaj neuporabnega doma.

Z udarniškim delom so v Partizanu tudi doslej dosti naredili. Pripravljen imajo celoten načrt za rekreacijski center Radovnica, v kar je bilo vloženih 720 ur dela. Predvidevajo gradnjo TRIM steze za naseljem Roje III; kar bo treba, bodo ravno tako naredili udarniško. Nogometaši so z udarniškim delom (104 ure) zasilno uredili igrišče in postavili ograjo tako, da ga je tehnična komisija nogometne zveze še registrirala. Ker obstaja resna bojazen, da ga v bodoče ne bo, so že lani pripravili načrte za ureditev igrišča. Programe so pravočasno posredovali telesnokulturni skupnosti.

V številnih sekcijah jim ne manjka članov. Nogometni klub združuje 60 članov, v košarkarskem klubu je aktivnih 20 članov, v smučarskem klubu je 25 smučarjev, v šahovski sekciji je nad 20 dobrih šahistov. Številni starejši člani, ki so prenehali tekmovati, se udeležujejo rekreacijske telovadbe v telovadnici osnovne šole, ki je za to na voljo trikrat na teden. Tudi ženske ne zaostajajo z vadbo. Veliko število članov, predvsem iz vrst mladih, zagotavlja napredek. V vrstah društva so vključeni vsi, od vodilnih delavcev v gospodarstvu do delavcev. Ker v vsej občini ni osrednje sodobne kulturne dvorane, je akcija Mirenčanov vredna posnemanja.

A. Ž.

MALA ANKETA

Setev

Prebujanju narave, zlasti pe setvi, posveča kmet veliko po zornosti. Od tega, kako bo zaše vil, je v marsičem odvisen njegov dohodek, seveda če narava nje gove odprte delavnice ne prese neti kasneje. Od nekdanje idilike je ostalo malo, naš kmet je po stal tržni proizvajalec, več kot o brstenju in podobnem je govora o hektarskih donosih, gnojilu, semenih ipd. O tem, kaj skratka pričakujejo od letošnje setve, nam je petero kmetovalcev pove dalo naslednje:

Franc Hočevar, Vavpča vas pri Dobrniču: „Krompir že sadi mo. V vinogradu smo postorili vse potrebno, vreme nam je šlo na roko. Z umetnimi gnojili smo varčevali, uporabil sem jih vsaj pol manj kot lani. Zato smo dva krat bolje pognojili s hlevskim gnojem. Kdo bi zmogel kupovati tako draga gnojila, to se ne bi povrnilo niti pri živini niti pri krompirju! Vseeno sem prepri čan, da mi bosta trava in krom pir zrasla kot lani."

Emil Kotar, Velika Loka: „Od vsega bom posadil največ krompirja. Dobro seme smo lah ko kupili, kmetijsko-gospodar ski odbor je zmogel spodbudni regres. Mislim, da bi morali pri dobno politiko imeti tudi pri nakupu umetnih gnojil. Kdo zmore take cene? Niti Kolinska ne predelovalec, našega krompirja temu ne more slediti. Ta naša ure varna je v redu; če je človek tudi pogodbo, je pridelek tudi vnov čil."

Ivan Bon, Zabrdje: „Že ob se jenju me skrbi, kako bo s spravi lom. Pri krompirju bo treba za četi misliti na kombajne. Ze skrbljujejo tudi draga škropiva v glavnem že kar podvojene cene gnojil."

Franc Fink, Gornje Pomlje: „Pri spomladanski setvi ne bom nič spreminjal, kot sem prepri del že z jesenskim kolobarjem to pa pomeni krompir in silnico koruzo. Dela potekajo v redu, nobene zamude ni; če bo tudi začetek aprila v redu, bo vse opravljeno. Obilica lepega vre mena je omogočila, da smo lah ko zemljo dobro pripravili."

Milan Malovac, Hrastovec: „Vse, razen naših pridelkov, je postalo tako drago, da bi bilo kar hudo, če ne bi razen v zemlji delal še v Metalni. Kmet kaže bolje za eno kulturo, je v spet obrne. Zanima me, zakaj so cene traktorskih prikolic Lj... mer tako različne od trgovine do trgovine?

Najbolj zanesljivi: domačini

Primeri iz Trima in Dane: kako si skušajo zagotoviti strokovnjake

Strokovnjaki so ‚kvas' vsakega razvoja, to drži še tembolj za gospodarstvo manj razvite občine. Znano geslo, ki seveda ne bi imelo vrednosti, če ne bi bilo podprto tudi z dejstvi. Zato smo povprašali v obeh največjih kolektivih v občini, kako so se lotili izobraževanja.

Slavka Kolenc je v trebanjskem Trimu referent za izobraževanje. Da se v tovarni zavedajo pomena tega vprašanja, kaže že to, da je to od letos dalje njena edina delovna naloga. V tovarni se je med delavci dobro razvilo izobraževanje ob delu. 13 delavcev je vpisanih v delovodsko šolo, ob koncu meseca jih bo šolo končalo 9, ostali so vpisani v 1. letnik. Trije bodo letos končali srednjo tehniško šolo, ravno toliko jih je vpisanih v 1. letnik. V ekonomski srednji šoli so štirje, ravno toliko jih obiskuje višjo šolo za organizacijo dela, 2 sta vpisana celo na visoki šoli. Na visoki komercialni šoli so štirje, po 1 je na strojni fakulteti, višji varnostni šoli, srednji politični šoli itd. 10 rednih štipendistov imajo na univerzi (največ na fakulteti za strojništvo), nekaj jih bo študij končalo že letos. Kar 21 dijakov štipendirajo na srednjih šolah.

Tovarišica Kolenčeva je lahko le pohvalila prizadevnost izrednih študentov. Tako se bo izšolalo strokovno lepo število neposrednih proizvajalcev. V tovarni so opazili celo take primere, ko so se delavci sami vključili v neko šolo, pred samoupravnimi organi pa so se pojavili s prošnjo za povračilo stroškov šele, ko so šolo končali. Za letos nameravajo vložiti v izobraževanje 1.196.790 dinarjev!

Kot je povedal Janez Lazar, sekretar v Dani, so v tovarni zaenkrat pokrili kadrovske potrebe. Trenutno se izobražuje 23 študentov in dijakov. Rednih štipendistov je 15 (4 na visokih šolah in 11 na srednjih šolah), 8 delavcev študira izredno, imajo 6 vajencev. Štipendije bodo razpisovali tudi vnaprej v skladu z razvojnim programom. Potrebovali bi dosti srednjega strokovnega kadra. Na razpise za že izšolane strokovnjake ponavadi ni odziva, zato pravijo, da je najzanesljivejša pot do strokovnjakov lastno štipendiranje. Za razna dela v proizvodnji ne morejo usposabljati delavcev v šolah, ker jih ni (npr. izdelovalci pijač), zato jih usposabljajo ob delu za interno kvalifikacijo.

Slavka Kolenc: „Odziv delavcev za izobraževanje je dober. Želje posameznikov usklajujemo s potrebami podjetja."

A. ŽELEZNIK

Dohodek od mleka je stalen vir za marsikatero kmetijo. Franc Murn dovaža v Trebnje mleko vse Podkuma. Na tej progi nabere tudi v tem času, ko običajno molznost ni tako velika, po 3.500 l mleka. Na sliki: natovarjanje v Trebnjem. (Foto: Železnik)

Kaj še tare Trebeljance?

Še nekaj izjav z »uredništva v gosteh« - (Več o tem v današnji Prilogi Dol. lista)

Nihče ne more reči, da se je kaj porodilo v vinu, zakaj pri Pirnarjevih ne točijo, ker nimajo več gostilne.

FRANC KRIVEC, Češnjice 17, upokojeni mizar: „Več primerov je bilo, da so ljudje zaman klicali zdravnika. Strinjam se, da je treba tistemu, ki po nepotrebnem kliče, tudi katero zaračunati, če pa je treba, ne bi smeli biti zadnji. Živinozdravnikom pa vsa čast, pridejo do zadnje krave!"

LEOPOLD ŽUŽEK, kmet iz Vrha pri Trebelnem: „V Dolenjskem listu bi za spremembo kdaj vrgel ven pol športa in prostor namenil kmetijstvu. Radi bi prebrali še kak podlistek, vendar je za to zimo že prepozno. Pri kmetovanju pa je tako: še krompirja, oddanega po pogodbi, sem se komaj znebil. Zadruga je obljubljala, da ga bo vzela, ko ga bom izkopal. Speljal sem ga na pod. Nazadnje sem ga moral umakniti pred zimo; z muko sem ga oddal pred 3 tedni. Dva dni ga je bilo treba obirati! Ene podplate spet obrabiš, da dobiš solde. Ob takem ga ne kaže več saditi. Mleko še najbolj kaže. Včasih smo dobili za žganje toliko, da je bilo za davke, danes ga nihče ne mara!"

JANEZ SLAK, Drečji vrh 6: „17 let službe imam, nazadnje sem bil lanser materiala v Litostroju. Kadar sem delal v tretji izmeni, še prevoza nisem imel. Med prevozi z avtobusom v Ljubljano sem doživel dvoje prevračanj. Rad bi delo v bližini, saj bi rad živel doma!"

ANTON HOČEVAR, 74-letni upokojeni gozdni delavec s Trebelnega: „Dobrih spominov ni, o slabih ni da bi govoril. Kdor hoče delati, dobi kruh lažje kot v stari Jugoslaviji, le daleč je za nas!"

IVAN CINDRIČ, gozdni delavec s Trebelnega, doma iz Slunja: „Trebelno je zapuščeno. Trgovina je taka, da je že sramota. Od tod se vozi vsaj 50 delavcev po 80 km daleč, v Novo mesto pa prav gotovo 200. Zakaj ne bi tu postavili kakšnega obrata vsaj za 100 ljudi? Pošta je v zasebni hiši, telefon dela le od 8. do 12. ure."

JOŽE PUNGERČAR, kurjač iz Čilpaha: „Zakaj ne pripravijo Novomeščanov do tega, da bi naredili še svoj del ceste, ki pelje čez Brezje? Do Novega mesta bi imeli 6 km bliže. Delavce novačijo, potem pa jih zavračajo, češ: nisi opravil testa!"

MARIJA PIRNAR, nekdanja gostilničarka, Trebelno, 70 let: „Že prej je bila tu gostilna, jaz pa sem tu 45 let. Pred letom dni smo morali zapreti: za leto dni je bilo nad stari milijon davka, za sina pa še 600 din na mesec za socialno! Nekaj bi že dala občini, toliko pa ne zmoremo. Mož je umrl pred šestimi leti; 7 let je bil na postelji. Partizani so si tod podajali kljuke že 1941. leta. Ne vem, kako bomo živeli."

Janez Dragan, kmet iz Bogneče vasi: „Potrebovali bi močnejšo elektriko, vodovod, cestno povezavo... Rojami in še marsikaj. Sami si ne moremo pomagati, smo prepušeni... mašni. Mladina je šla, grozi, da bo... sčasoma vse domačije zapustilo... Poslopje enega od gospodarjev... nekega dne naložil nekaj kosov... stvari in se za vselej odpeljal, pravi... da. Sprašujemo se, kdo bo ... nji."

Stane Miklič, predsednik sveta KS Trebelno (na levi), in Dominik Gimpelj, podpredsednik, v čigar skrbno zbranih arhivih se skrivajo podatki o marsikaterem delovnem uspehu in načrtih Trebeljancev.

Anton Lunder, kmet iz ... kovja: „Pridružujem se tistim, ki pravijo, da je starostno zavarovanje huda obremenitev za kmete. O moči kmetijstvu samo govorijo, ... redijo pa malo; mi tu, na Trebelnem, pa od obljub ne moremo živeti! Ne gre mi v račun, zakaj je tolikšno celo večnost, da se odkupne cene ... našim pridelkom povečajo, bo prišel sklep o pocenitvi v trenutku ..."

Franc Krivic, upokojeni mizar ... Češnjice: „Na Trebeljanskem je ... lja še kar dobro obdelana, kar je znak, da so ljudje pridni in ne ... neradi kaj v pušči. Toda živijo ... teh krajih je vsak dan težje. Mogoče bi bilo dobro, ko bi imeli kakšen mlin v bližini. Zdaj vozimo žito ... na Bistrico ali celo v Trebnje.

Malo šolo so uvedli tudi na podružniških šolah, da bi s tem zagotovili oddaljenim in mestnim otrokom vsaj približno enak začetek v osnovni šoli. Razen tega je na podeželju mala šola neke vrste otroško varstvo, saj bi morali malčki sicer z mamami na njivo ali v vinograd. Posnetek je iz Štrekljevca pri Semiču. (Foto: R. Bačer)

Smo res izbrali najboljše?

Po letu dni delegatskega sistema se ponekod kažejo pomanjkljivosti, kar je kritično obravnavala občinska konferenca SZDL v Črnomlju

28. marca so člani občinske konference SZDL v Črnomlju obravnavali delo konference v preteklem letu, razne organizacijske zadeve in dokončno pretresali predlog programa letošnjih javnih del v občini.

Kot je že v uvodnem poročilu ugotovil predsednik Leopold Jelenič, je bilo leto 1974 zelo razgibano v družbenopolitičnem življenju, saj je bilo to leto pomembnih sprememb v družbi ob sprejetju nove ustave. Pri vsem tem pa je imela SZDL največ dela. Več kot 50 aktivistov SZDL je vodilo večmesečne javne razprave na terenu, obenem pa je prišlo do reorganizacije v krajevnih skupnostih. Namesto poprejšnjih 15 so v občini izoblikovali 11 krajevnih skupnosti, ki so po obsegu (z nekaj izjemami) približno enake. V krajevnih skupnostih so bili izvoljeni sveti in drugi organi, po letu dni delovanja le-teh pa se kažejo nekatere pomanjkljivosti, ki zavirajo delovanje.

Tudi delegacije krajevnih skupnosti, ki zastopajo občane v občinski skupščini, že skoro leto dni opravljajo svojo nalogo. Spet ne gre brez težav. Gradivo, ki pride s skupščine, obravnavajo delegacije največkrat s predstavniki družbenopolitičnih organizacij, medtem ko zelo redkokdaj pride do občanov. Delegati pravijo, da se ne čutijo dovolj sposobne svojim volilcem razlagati gradivo, da je gradivo preobsežno itd. Res doslej skoro ni bilo občinske seje, na kateri ne bi bilo 12 točk dnevnega reda, pa še na seji so dodajali nove.

Vendar: če se delegati ne čutijo sposobne z občani razpravljati o gradivu, o katerem bodo v imenu volilcev odločali, potem se vprašajmo, če nismo pri izbiri delegatov iskali zgolj dobre in poštene občane, nismo pa tudi preverjali njihove sposobnosti. Ni mogoče in tudi ni potrebno, da bi v delegatskem sistemu na vsak zbor občanov na terenu prišel občinski aktivist.

Še veliko bo treba narediti, da bodo delegati usposobljeni za svoje delo, potreben bo ustrezen način informiranja delegacij. Prav zato je konferenca sklenila, da bo v prihodnje izobraževanju in informiranju posvetila vso možno skrb.

Že dolgo ni bilo sindikalne konference na občinski ravni, na kateri bi stekel tako odkrit pogovor, kot je bilo to 25. marca v Črnomlju. In da se delovni ljudje zavedajo tega, da iz svojega dajejo za delovanje raznih interesnih skupnosti, je bilo tokrat očitno. Delegati so dolgo obravnavali prispevne stopnje za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti. Spoznali pa so, da morata šolstvo in gospodarstvo hoditi z roko v roki.

Tudi o celodnevni šoli, ki je ob prvih vesteh v javnosti naletela na bolj ali manj prikrit odpor, je bilo zdaj slišati vse drugače. Ko so ljudem razložili, za kaj gre in kakšno korist bodo imeli od tega otroci in starši, so dali uvedbi celodnevne šole vso podporo.

KAKŠNE PRITOŽBE?

Pretekli teden so se mudili v Črnomlju predsednik in sodelavci komisije za prošnje in pritožbe pri skupščini SRS. S predstavniki občine so se pogovarjali o problematiki na njihovem območju, od koder vsako leto pošljejo občani 5 do 8 pritožb na najvišje organe v republiki ali zvezi. Pritožbe Črnomaljčanov se nanašajo največkrat na stanovanjske zadeve, nepravilnosti in krivice v delovnih organizacijah, nekaj pa je vedno neupravičenih. Ljudje ne poznajo svojih pravic.

MOTOKROS V VELIKEM STILU

Konec marca se je v Črnomlju sestal organizacijski odbor za organizacijo motokrosa, ki bo 1. maja v Dragovanji vasi in ga organizirajo že tretjič. Na seji so obravnavali program posameznih komisij: finančne, športne in propagandne. Med tekmovalci za državno prvenstvo s 50 in 125-kubičnimi motorji je najavljenih 10 tujih dirkačev, pričakujejo pa tudi najboljše tekmovalce iz vse države. Ker bo to osrednja prireditev za letošnji 1. maj, se je v priprave vključil tudi sindikat. Računajo na nekaj tisoč ljudi, ki bodo iz raznih krajev Slovenije in Hrvaške prišli na prireditev.

Danes štafeta

V četrtek, 3. aprila, bodo v treh krajih črnomaljske občine organizirali svečanost ob sprejemu zvezne štafete in lokalnih štafet mladosti. Zvezna štafeta bo ob 18.45 pritekla v Črmošnjice, že prej pa bodo šolarji in mladinci organizirali program. Štafeta bo pot nadaljevala v Semič, kjer ji prav tako mladina Iskre, šole in IMV pripravlja topel sprejem. Pred sprejemom zvezne bodo v Semiču sprejemali še nekatere lokalne štafete s pozdravi maršalu Titu.

Zvečer ob 19.30 je sprejem zvezne štafete napovedan v Črnomlju, na prostoru za jurjevanje, poprej pa bo tam veselo in živahno. Šolarji in dijaki vseh šol pripravljajo nastope, priteklo bo okrog 20 lokalnih nosilcev štafetnih palic. Ozračje bo slavnostno. Nosilci zvezne štafete bodo v Črnomlju prenočili, 4. aprila zjutraj pa bodo v špalirju, ki ga pripravljajo šolarji in vojaki, zapustili mesto. Odhod zvezne štafete iz Črnomlja bo na Trgu svobode.

Funkcionar med ljudi

Nasploh je opaziti, da so sindikalni delavci vse od izvedb letnih skupščin dalje obdržali aktivnost. Da pa ta ne bi splahnela in da bi lahko vodstva sindikalnih organizacij še bolje delovala, so potrebni seminarji.

Na občinski ravni pa sindikat ne more več delati po starem, namreč reševati zadeve s terena z dopisi. Funkcionar bi moral med ljudi, slišati njihovo mnenje, se z njimi pogovarjati in jim svetovati. En sam plačani funkcionar pa gotovo ne zmore vsega tega pri 5.000 članih sindikata.

KMETIJCI SO ZASEDALI

27. marca se je v Črnomlju sestala sekcija za kmetijstvo pri občinski konferenci SZDL. Člani sekcije so obravnavali organiziranost in financiranje kmetijske pospeševalne službe v občini in regiji, obenem pa pretresali predračun stroškov osemenjevalne službe in organizacijo veterinarske službe nasploh. Slednja sodi med obveznosti, ki zadevajo vso Slovenijo.

ČRNOMALJSKI DROBIR

ZA LEPŠE MESTO – Pred poslopjem Begrada je buldožer pred dnevi izravnal in razril zemljo, kjer bo nastal okrasni nasad. Namesto neurejenega zemljišča z navlako in osatom bo torej zelenica s cvetjem.

ZAČELO SE JE ŽE – Gostišče Lovski rog je že dalj časa zaprto, stavbo pa so pred kratkim začeli prenavljati. Tudi lokal bo dobil sodobnejše in bolj prijazne prostore.

SEDEM JIH JE TEKMOVALO – 22. marca je bilo v Črnomlju regijsko kviz tekmovanje klubov OZN. Sedem ekip, med katerimi sta bili dve domači (gimnazija in Vinica), se je pomerilo v znanju iz življenjepisa tovariša Tita, o ženah v revoluciji in Organizaciji združenih narodov. Najbolje se je odrezala ekipa iz Novega mesta.

PREVEČ IN PREMALO – Po podatkih, ki jih je zbral občinski sindikalni svet, so letne skupščine osnovnih organizacij trajale od 30 minut do nad tri ure. Pri obeh gre najbrž za skrajnosti: eni so opravili le formalnost, drugi pa „vlekli" razpravo.

MALO MANJ NESREČ – V preteklem letu se je na območju črnomaljske občine pripetilo 120 prometnih nesreč, pri katerih je 5 ljudi izgubilo življenje, 57 pa je bilo poškodovanih. Leto dni prej je bilo 152 nesreč in en mrtev več.

Črnomaljski poročevalec

Na sliki: desetina mladink–gasilk, ki se je že izkazala z dobrim gasilskim znanjem, in najmlajši – pionirska vrsta, ki bo že čez nekaj let dala izkušene gasilce.

Na Suhorju imajo vrsto gasilk

Gasilsko društvo ima 140 članov - Ustanovili so tudi pionirsko vrsto

Rojstni dan gasilskega društva Suhor sega v leto 1933. V tistih časih je bila nevarnost požara velika, zato je razumljivo, da je prebivalstvo nudilo vso podporo pri ustanovitvi gasilske organizacije.

Pretekla vojna je zapustila tudi na Suhorju domačinom obilo dela. Motorno brizgalno in orodje so odpeljali sovražniki, po vojni pa so jo Suhorčani pokvarjeno našli v Ljubljani. Ob podpori prebivalstva so dotrajano brizgalno zamenjali z novo Wolksvagen – Magirusovo, s kapaciteto 1200 litrov na minuto. V letu 1973 je društvo slavilo 40-letnico obstoja. Razvilo je svoj gasilski prapor in sklenilo, da bo poslej njihovo društvo bolj moderno. Naslednje leto so člani društva obnovili orodjarno in s prostovoljnim delom postavili osuševalni stolp.

Ker zajema področje suhorskega gasilskega društva 13 vasi s približno 500 kmečkimi gospodarstvi, je upravni odbor sklenil, da potrebujejo gasilci avto. Z njim je sedaj gašenje precej olajšano, še zlasti zato, ker na kraj požara lahko pridejo precej hitreje, kot so prej prišli s konji.

Gasilci se zahvaljujejo metliški občinski skupščini, ki jim je vedno, kadar so jo zaprosili, priskočila na pomoč, prav tako metliški občinski gasilski zvezi, delovnih organizacijam in domačemu prebivalstvu. Da njihov trud res ni bil zaman, dokazuje mladinska ženska gasilska vrsta. Do sedaj se je že dobro izurila in kot kaže, bodo spretne in požrtvovalne gasilke v veliko pomoč bolj izkušenim tovarišem. Vodstvo suhorskih gasilcev pa se ni zadovoljilo samo z mladinsko vrsto, v dogovoru s šolo so pred kratkim organizirali desetino najmlajših gasilcev – pionirsko vrsto.

A. ŠUKLJE

Za napredek

Že 17. marca so se delegati vseh zborov metliške občine na občinski skupščinski seji pogovarjali o samoprispevku in poudarili, da je za nadaljnji razvoj občine tudi v prihodnje nujno potreben.

Zato se bodo jutri, 4. aprila, po krajevnih skupnostih začeli zbori delovnih ljudi in občanov, na katerih se bodo občani odločali za „napredek" ali proti njemu, na njih pa bodo izvedeli še marsikaj zanimivega. Zato bi bilo prav, da se občani udeležite zborov v polnem številu. Zbori delovnih ljudi in občanov bodo v Gradcu, Božakovem, Lokvicah in v Dobravicah (4. aprila ob 19. uri), v Rosalnicah in Slamni vasi (5. aprila ob 19. uri), na Grabrovcu (5. aprila ob 20. uri), v Podzemlju in na Suhorju (6. aprila ob 9. uri), na Jugorju (6. aprila ob 15. uri), na Radovici ob 14. uri), v Drašičih (3. aprila ob 19. uri) in v Metliki (7. aprila ob 19. uri).

Vsi zbori bodo na stalnih mestih.

POT ŠTAFETE V METLIŠKI OBČINI

Zvezna štafeta mladosti, ki nosi pozdrave mladih našemu maršalu Titu, je na slovensko ozemlje stopila v torek, 1. aprila, v metliško občino pa bo prišla 4. aprila, nekaj minut po 8. uri. V Gradac bo prišla ob 8.10, kjer jo bodo na avtobusni postaji sprejeli gradaški mladinci in ji pripravili krajši kulturni program. S pozdravi mladincev bo pot nadaljevala proti Metliki. Na Trgu svobode jo bodo sprejeli mladi Metličani, jo za kratek čas zadržali, nato pa bodo štafetno palico odnesli proti Suhorju. Pri Suhorčanih bo ostala 10 minut, nato pa jo bodo na Vahti predali vrstnikom iz novomeške občine.

PODPIRATI KADROVSKO POLITIKO

Komite občinske konference ZKS Metlika je imel v ponedeljek, 31. marca, 6. sejo občinske konference ZK Metlika. Na seji so člani konference poudarili, da bi morali v občini poslej bolj paziti na štipendijsko politiko. Temeljna in bistvena naloga vsake delovne organizacije oziroma skupnosti mora biti poslej načrtno vlaganje sredstev v kadrovsko politiko.

Spregovorili so tudi o idejno-politični in organizacijsko-kadrovski krepitvi ZK in poudarili, da se je delo partije v občini močno razmahnilo, poslej pa bodo morali več pozornosti posvetiti krepitvi Zveze komunistov v krajevnih skupnostih in na vasi.

DRAGI PRIŠLEKI

Zadnje čase se javno razpravlja o tako imenovanih prišlekih, ki se na stara leta zatečejo v Belo krajino. To so v glavnem ljudje, ki so v mladosti neprijavljeno delali pri različnih gospodarjih, ostarele pa jih je „na črno" sprejel kakšen „usmiljen" gospodar. Končno se znajdejo v domu počitka brez kakršnih koli sredstev. Dinarji za njih vzdrževanje gredo seveda iz občinske blagajne. Enoletna vzdrževalnina v domu v Metliki pa je nekaj manj kot 20.000 dinarjev.

Za samoprispevek

Anton Prus, kovinostrugar iz Gradca: „Te dni se bodo v občini začeli zbori delovnih ljudi in občanov. Nedvomno je, da se bom zbora, ki bo v Gradcu 4. aprila, udeležil. Takrat, ko bomo razpravljali o samoprispevku, bom glasoval zanj. Moji tovariši in jaz menimo, da je samoprispevek, ki ga nekateri ne marajo, za našo občino še kako potreben. Vsi tisti, ki so proti takemu načinu napredka, naj pomislijo, da bi bila metliška občina še danes zelo revna, če se ne bi v preteklosti občani odločili za prostovoljne dajatve. Zato kličem vsem mladincem, naj se udeležijo zborov delovnih ljudi in občanov po krajevnih skupnostih in naj glasujejo za samoprispevek. Vsi naj namreč pomislijo, kako je pri nas slaba elektrika, kako so slabe ceste in da še marsikje v občini nimajo zdrave pitne vode. Če se bomo odločili za samoprispevek, bomo že čez nekaj let precej bolj ‚bogata' občina."

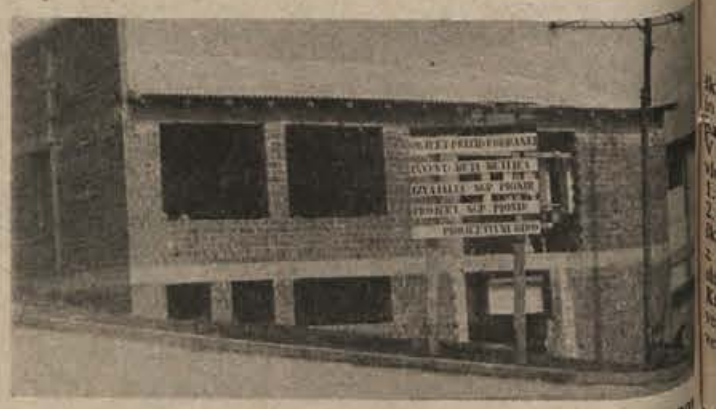

Metliška „Belokranjska trikotažna industrija" bo dobila še en nov prizidek. Kot je moč razbrati na fotografiji, je nov objekt prizidek „Kodranki", gradijo pa ga delavci novomeškega Splošnega gradbenega podjetja Pionir.

SPREHOD PO METLIKI

POŠTENOST – Delavka Dragica Matešič iz Beti je izgubila denarnico, v kateri je imela spravljen celotni osebni dohodek za mesec marec. Denarnico je našel Jože Nastav in jo vrnil obupani Matešičevi. Nastav bi lahko denar spravil v svoj žep, a tega ni storil, za kar zasluži javno pohvalo.

IZBOLJŠANJE INFORMIRANJA – Poleg mesečnega informiranja s pomočjo „Vezila" so v Beti uvedli tudi dnevne informacije ter občasne biltene. V kratkem nameravajo kupiti razglasno postajo. Tako bodo vsi zaposleni dobro obveščeni o dogajanju v tem največjem belokranjskem podjetju.

SEMINARJI – Komisije za kršitev delovnih dolžnosti v Beti so imele seminarje, na katerih so dobili predsedniki in člani komisij osnovna navodila za delo. 20. aprila pa bo končalo dopolnilno izobraževanje petindvajset delavk. Tako bo dobilo podjetje Beti petindvajset kvalificiranih tehnikov.

NEPRIZADEVNOST IN DOLG ČAS – Iz vsakodnevnega pogovora z mladimi je slišati, da se v prostem času nimajo kam dati. Po drugi strani pa je že nekaj časa zaprt mladinski klub v stari šoli, kjer bi se lahko razvila prijetna dejavnost.

METLIČANI SE NE DAJO

O Metličanih gre naokoli glas, da vse preradi pogledajo v kozarec. Vendar moramo resnici na ljubo povedati, da ni šel še noben Metličan pijan iz gostilne. Vsakega odnesejo . . .

metliški tednik

V kratkem spet na slikanje pljuč

Najbolje je tuberkulozo preprečiti ali pozdraviti v začetku

Od 9. aprila do 17. aprila bo v občini Kočevje fluorografiranje (slikanje pljuč), ki je obvezno za vse prebivalce, stare nad 24. let.

Vsi občani bodo prejeli pismena vabila, kdaj in kam naj pridejo na fluorografiranje. Če kdo slučajno ne bi dobil vabila, pa je star nad 24 let, naj vseeno pride na fluorografiranje v najbližji kraj (bazo), kjer bo zdravstvena ekipa. Take baze bodo v Kočevju, Stari cerkvi, Željnah, Oneku, Koprivniku, Brezovici, Predgradu, Dolu, Knežji lipi, Rajndolu, Mozlju, Livoldu, Štalcerjih, Kočevski Reki, Borovcu, Banji Loki, Novih Selih, Fari, Hrvaškem Kužlju, Bosljivi Loki, Osilnici, Papežih, Travi, Podpreski, Strugah in Polomu.

Občani naj prihajajo na fluorografiranje po določenem razporedu, se pravi takrat, ko so vabljeni. Fluorografiranje je potrebno in koristno zato, da med navidezno zdravimi ljudmi odkrijejo bolnike. Bolnike je tudi lažje pozdraviti, dokler se bolezen ni preveč razširila. Razen tega se tako prepreči prenašanje tuberkuloze (jetike) na ostale zdrave člane družine in drugih ljudi.

Tuberkuloza je bila še pred komaj nekaj desetletji neozdravljiva, danes pa jo povsem uspešno pozdravijo. Vendar kljub temu tudi danes ne smemo opustiti vseh potrebnih ukrepov za zatiranje te bolezni.

DANES ŠTAFETA

Danes, 3. aprila, bo ob 16.20 pritekla v Kočevje štafeta s pozdravi in čestitkami za rojstni dan predsednika Tita. Sprejem bo pred spomenikom svobode. Kulturni nastop, v katerem bodo sodelovali harmonikarji glasbene šole, recitatorji in pevski zborček DOREMI, bo pripravila komisija za prireditve pri občinski organizaciji ZSM. Štafeta bo pritekla preko Smuke iz Novega mesta, iz Kočevja pa bo krenila na Bazo 20 v Kočevskem Rogu.

Priznanja gasilcem

Plaketi veteranov Krivcu in Lundru

Na nedavnem občnem zboru Prostovoljnega gasilskega društva Šalka vas pri Kočevju so podelili priznanja zaslužnim članom tega društva in samemu društvu.

Društvo je za uspešno delo prejelo priznanje Gasilske zveze Slovenije II. stopnje. Priznanja Občinske gasilske zveze Kočevje so prejeli Bojan Jerman, Alojz Šturm, Andrej Antolin, Branko Kocjan in Marjan Kocjan.

Priznanja PGD Šalka vas so prejeli člani pionirske (sedaj mladinske) desetine: Franc Bobek ml., Kruno Benič, Branko Heindler, Roman Horvat, Stanko Letonja ml., Boris Majer, Ivan Volčjak, Stane Zajc, Alojz Zalar in Alojz Žagar; članice pionirske (sedaj mladinske) desetine: Majda Antolin, Tatjana Bobek, Nada Faflek, Stanka Potočnik, Marija Novak, Angelca Potočnik, Sonja Potočnik, Ruža Ritlop, Jožica Zdravec in Dragica Zarnadič.

Za delo v gasilstvu so prejeli priznanja: Ivan Mrak ml. za 10 let dela, Franc Virant za 20 let in Franc Zdravec za 30 let.

Plaketi veteranov pa sta prejela Jože Lunder, ki je v gasilskih vrstah že od leta 1930, je oskrbnik doma in orodjar ter je opravil največ prostovoljnih ur pri gradnji gasilskega doma, in Leopold Krivec, ki je gasilec od leta 1916, poveljnik GD je bil od leta 1922 do 1972, zdaj pa je častni poveljnik društva.

J. P.

KOČEVJE: RIBE VLAGAJO

V Kolpo in Čabranko bodo ribiške družine Kočevje, Brod na Kolpi in Čabar vložile spomladi 20.000 lipanov, jeseni pa še 12.000 postrvi. V Rinžo bo ribiška družina Kočevje vložila med drugim aprila ali maja 1.000 merskih postrvi, kasneje pa še 2.000 iker (z očmi) potočnic. Ribiška družina bo morala v sodelovanju z ostalimi okrepiti tudi čuvajsko službo, saj je tu precej krivolovcev. Krivolovca lahko ukradena postrv velja kar 200 din ali celo še precej več.

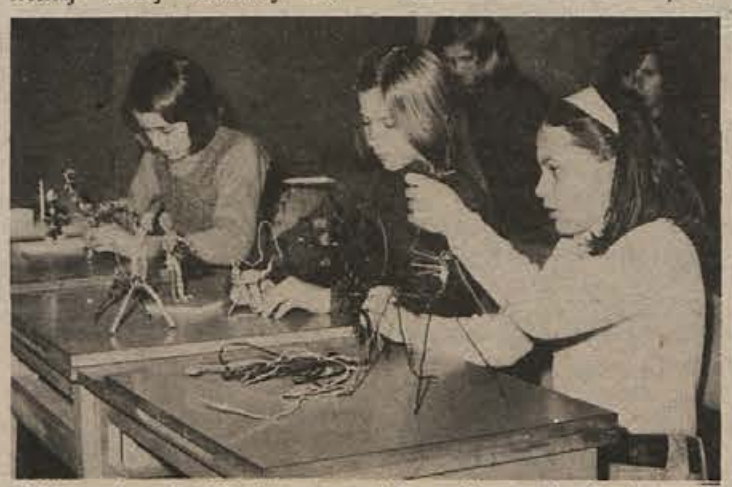

Oblikovanje najrazličnejšega materiala, predvsem gline in žice, nudi učencem obilo izraznih možnosti. Nekatere programe likovnega in tehničnega pouka bo možno uresničiti v bodoči celodnevni šoli pri svobodnih aktivnostih. Na fotografiji: oblikovanje iz žice v kočevski šoli. (Foto: F. Brus)

Preuredili so prosvetni dom

Mozeljska mladina pridno dela in je glavna opora krajevniskupnosti - Pripravili proslavo

Mladinci iz Mozlja pri Kočevju so si januarja letos na skupnem sestanku s predstavniki Krajevne skupnosti zadali precej nalog. Člani krajevne skupnosti so presenečeni zaradi velike zavzetosti in pripravljenosti mladih za sodelovanje pri skupnih akcijah za kulturni, gospodarski in splošni napredek domačega kraja.

V razmeroma kratkem času so mozeljski mladinci opravili že precejšen del nalog iz svojega delovnega programa za letos. Preuredili so kulturno-prosvetni dom, dozidali vogalni del dvorane, jo ometali in pobelili, delno popravili strop in prepleskali platno za predvajanje filmov. 8. marca zvečer pa so pripravili lep kulturni program za proslavo v počastitev dneva žena.

Vaščani so z delom mladine zelo zadovoljni, saj bodo zdaj lahko gledali filme, ki jih že dolgo željno pričakujejo.

Mladi imajo podporo članov krajevne skupnosti Mozelj, zato se dela in posameznih delovnih akcij lotevajo s še večjim veseljem.

VILKO ILC

»Nevarno« zdravstvo

V Osilnici v kočevski občini od 24. marca ne čakajo bolniki nazdravnika v čakalnici zdravstvene postaje, ampak zunaj na stopnišču. Poročilo Zavoda za raziskavo materiala Ljubljana je namreč pokazala, da v čakalnici, ordinaciji in sanitarjih ni varno, ker se tla (ki so hkrati strop za nižje šolske prostore) lahko vdro.

„Presoja nosilnosti stropov je pokazala, da preiskane stropne konstrukcije ne morejo služiti namenu pri upoštevanju predpisanih koristnih obtežb ob zadostni varnosti. V prostorih čakalnice in ordinacije pa so dopustne obtežbe prekoračene že ob upoštevanju lastne teže stropa," pravi med drugim poročilo o preiskavi in presoji nosilnosti stropov osnovne šole Osilnica, ki je bilo izdelano 21. marca letos.

Bojazen je utemeljena. Začasen ukrep je torej bil, da je zdravnik 24. marca še delal v ordinaciji, vendar bolniki niso smeli čakati v čakalnici, ampak na betonskih stopnicah. Seveda to v mrzlem vremenu za bolnike ni priporočljivo, zato so takoj začeli iskati možnosti, da bi drugje uredili zasilno ordinacijo.

Osilničani namreč pripravljajo gradnjo nove zdravstvene postaje. In prav pri tem se je zataknilo. Nekdo je namreč dejal, da so sedanji prostori zdravstvene postaje v šoli kar primerni in da se stropi res ne podirajo. Krajevna skupnost je nato naročila pri Zavodu za raziskavo materiala preiskavo, ki je dala tak zaskrbljujoč rezultat.

J. PRIMC

DROBNE IZ KOČEVJA

ZBOR LOVCEV – Lovska družina Mala gora, Kočevje, se pripravlja na občni zbor družine. O času in kraju ter dnevnem redu zbora bodo člani družine še obveščeni. Lansko leto so priredili lepo in zelo obiskano lovsko razstavo, pa tudi sicer je delo družine uspešno.

ZNAČKE IN SVETINJICE – Značke prodaja podjeten možakar na kočevski tržnici. Razen cerkvenih svetinjic lahko kupiš pri njem še vsemogoče značke, med njimi tudi nogometnih prvoligaških klubov, proslav, podjetij itd. Prodaja jih po 8 do 15 dinarjev. Značke so šle hitro v promet. Kupovali so jih predvsem otroci. Za svetinjice in roženkrance pa je bilo bolj malo povpraševanja.

POZABLJENO NEUPRAVIČENO BOGATENJE – Komisija za ugotavljanje neupravičenega bogatenja v Mariboru je prijavila v obravnavo in postopek že veliko število „milijonarjev", pišejo dnevni časopisi. Občane Kočevja zelo zanima, ali podobna komisija občine Kočevje kaj ukrepa in če je imela že kaj uspeha. O tem je v Kočevju vse tiho. Ali neupravičenega bogatenja pri nas ni ali je komisija počasna?

URNA POŠTA – Pošta dela hitro. Nekdo je moral nujno poslati paket v Ljubljano. V Kočevju ga je oddal na pošti v ponedeljek ob 16. uri, češ da ga bo naslovnik dobil v torek. Po telefonu pa je pošiljatelj zvedel, da je naslovnik prejel paket še isti večer ob 19.30, torej že čez 3 ure in pol. Tokrat velja vse priznanje oddajni in prejemni pošti.

– Po čem sklepaš, da se zdaj obeta Trikonu lepša bodočnost?

– Ker se bo pobratil z „Budućnostjo" iz Prokuplja.

KOČEVSKE NOVICE

Predsednik skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti Ribnica Karel Oražem je spregovoril bodočim stanovalcem novega bloka, izvajalcem del in gostom pri otvoritvi 24-stanovanjskega bloka za gozdarskim domom v Ribnici. Med svečanostjo so razdelili tudi ključe stanovalcem. (Foto: J. Primc)

Stanovanja-lepo darilo za praznik

Vsako leto denarja za okoli 25 družbenih stanovanj

25. marca, dan pred občinskim praznikom, je prejelo 24 stanovalcev ključe za nova stanovanja v novem bloku za gozdarskim domom v Ribnici. Ob tej priložnosti je bila pred novo stanovanjsko stavbo krajša slovesnost, na kateri je govoril predsednik Samoupravne stanovanjske skupnosti (SSS) Karel Oražem.

Novi stanovanjski blok je zametek stanovanjske soseske v tem delu Ribnice, kjer bo v prihodnjih letih zraslo okoli 240 najemnih stanovanj. Drugi blok že gradijo in bo predvidoma dokončan še letos. V njem bo 27 stanovanj.

V preteklih letih je bilo v občini Ribnica premalo storjenega za družbeno gradnjo stanovanj. To bodo skušali nadoknaditi do leta 1980. V programu gradnje stanovanj SSS je razen v Ribnici predvidena gradnja družbenih stanovanj še v Sodražici, Dolenji vasi in Loškem potoku. V vseh teh krajih in še na Bregu pri Ribnici ter v Dolenji vasi pa so še stanovanjske soseske, ki so namenjene zasebnim graditeljem.

Za stanovanjsko gradnjo v ribniški občini je značilno, da združujejo sredstva za gradnjo večjih stanovanjskih objektov. Tako so pri gradnji pravkar končanega 24-stanovanjskega stolpiča sodelovali s svojimi sredstvi delovne organizacije, stanovanjski sklad društva upokojencev, občinski odbor Zveze borcev in solidarnostni sklad SSS. S takim načinom združevanja sredstev bodo nadaljevali tudi v bodoče. Tudi novi stanovanjski blok, ki je v gradnji, bo zgrajen solidarno s sredstvi delovnih organizacij, solidarnostnega sklada SSS in Zveze borcev. Tako bo tudi z ostalimi stanovanjskimi družbenimi gradnjami v občini v Sodražici, Dolenji vasi in Loškem potoku.

Novi stanovanjski stolpič, ki je pravkar dobil stanovalce, je največji stanovanjski objekt v občini. Njegovi stanovalci so bili zelo srečni, ko so prejeli ključe stanovanj. Nova stanovanja so jim bila najlepše darilo za občinski praznik.

-r

NOV POSPEŠEVALEC

Mirko Pire, diplomirani inženir agronomije, doma iz Žigmarice, je novi vodja pospeševalne službe pri Kmetijski zadrugi Ribnica. Službo je nastopil 15. marca.

LED NA CESTI

Čeprav je vreme v glavnem suho in toplo, morajo biti vozniki na cesti Ribnica–Velike Lašče pri Dolnjih Poljanah zelo previdni. Tu namreč teče voda preko ceste. Prav na ta cestni odsek zelo redko posije sonce, zato je tu skoraj vedno led in je prišlo že do več nesreč.

M. G.

Titova odlikovanja

Odlikovanja predsednika Tita sta 25. marca, na predvečer občinskega praznika, podelila zaslužnim občanom predsednik občinske skupščine Ribnica Ciril Grilj in predsednik občinskega odbora ZZB NOV Stane Nosan, ki je odlikovancem tudi spregovoril in se jim zahvalil za njihov delež pri razvoju občine in krepitvi obrambnih priprav.

Delovna odlikovanja so prejeli:

– red dela z zlatim vencem: Jože Košmrlj iz Loškega potoka,

– red republike z bronastim vencem: Andrej Tomšič,

– red zaslug za narod s srebrno zvezdo: Nada Ložar in Franc Grivec,

– red dela s srebrnim vencem: Ladislava Češarek, Rado Kosmač, Jože Košmrlj (Sodražica), Anton Krajec, Anton Petek in Angelca Šega,

– medaljo dela: Jože Kos, Vera Lavriv, Slavka Pucer in Milan Tekavec.

Vojaška odlikovanja so prejeli:

– medaljo za vojaške zasluge: Janez Novak in Rudolf Putre,

– medaljo za vojaške vrline: Anton Govže, Anton Klun, Vladislav Poljanec, Anton Tanko in Josip Vrh.

ŽIRIJA ZA PRIZNANJA

V posebnem sestavku poročamo, kdo je prejel letošnja prvič podeljena občinska priznanja in nagrade. Občane pa bo nedvomno zanimalo tudi, kdo je v žiriji za podeljevanje nagrad občine Ribnica. To so Vinko Mate (predsednik), Franci Železnik (sekretar), Vinko Kersnič, France Grivec, Mirko Anzelje, France Zajc, Janez Novak in Alojz Zbašnik mlajši.

Med najbolj zadovoljnimi občani ob letošnjem prazniku občine Ribnica je bil nedvomno znani družbenopolitični delavec Andrej Tomšič iz Ribnice. 25. marca dopoldne je namreč končno le dobil ključe za stanovanje v novem bloku, istega dne zvečer pa je prejel še visoko delovno odlikovanje predsednika Tita: red republike z bronastim vencem. (Foto: J. Primc)

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

NA SUTJESKO – Letos bodo starešine ribniške vojaške enote obiskale Sutjesko in še nekatera druga zgodovinska mesta, znana iz NOB. Ti izleti bodo organizirani v sklopu proslavljanj 30-letnice zmage. Dom JLA je tudi v preteklih letih organiziral vrsto prireditev in izletov za starešine in njihove družine.

ASFALTIRANJE CEST – Letos bodo dobile mnoge ceste v ribniški občini nov videz. Ponekod jih že na veliko preurejajo, drugod pa še zbirajo denar in drugo. Prigorica bo kmalu dobila asfalt. Sedanja cesta je slaba, polna lukenj in prašna. Denar za gradnjo zbirajo tudi prebivalci. Avtoprevozniki in obrtniki bodo dali več, kmetje pa manj. Tudi dostop do kegljišča bo asfaltiran, čeprav je zdaj, v sezoni kmečkih del, obisk na kegljišču slabši. Sem zahajajo namreč predvsem občani iz okolice.

OBISKANA RAZSTAVA – Razstava del slikarja Dušana Matoha, ki je bila odprta v počastitev občinskega praznika, je bila dobro obiskana. Največ obiskovalcev so našteli v nedeljo, po otvoritvi, in sicer 250, medtem ko je ostale dni znašal obisk povprečno po 100 ljudi na dan. Iz knjige vtisov se da razbrati, da so obiskovalci zadovoljni z Matohovimi deli. Nekatere slike so tudi že odkupljene.

DOBRO OBISKANA „UŽIČKA REPUBLIKA" – Film „Užička republika", ki so ga prikazovali v Ribnici v prazničnih dneh, je doslej najbolj obiskan film v tem kraju. Razen rednih predstav – v soboto in nedeljo so bile po tri – so ga predvajali dvakrat še v ponedeljek. Razen tega sta bili dve predstavi za vojake, ena pa za starešine. Izmed velikega števila ribniških delovnih organizacij si je le kolektiv ITPP ogledal film organizirano.

RIBNIŠKA STARINA – Na mali oglasni deski pri samopostrežbi visi že od 26. oktobra oglas, kje se naj prijavijo tisti, ki si žele ogledati rokometno tekmo INLESA v Murski Soboti. Začelo se je že novo prvenstvo, oglas pa še visi. Ekipa INLESA je namreč v Murski Soboti nepričakovano izgubila, odgovorni pa si še zdaj niso opomogli od šoka.

M. G.

– Kaj je zate, medveda, še posebna delikatesa (poslastek)?

– Če ima ribniška Delikatesa ob polletju 30.000 din dobička, ob koncu leta pa 40.000 din izgube.

REŠETO

Prvič občinska priznanja

Tekavec in Andoljšek častna občana

Za letošnji praznik občine Ribnica so prvič podelili občinska priznanja in nagrade. To je tudi en izmed vzrokov, da je bilo teh odličij več, kot jih bo v prihodnjih letih.

Najvišji priznanji, naziv „častni občan", sta prejela Filip Tekavec-Gašper, prvi komandir prve ribniške čete, in Alojz Andoljšek, direktor Sukna Zapuže.

Plaketo „26. marec", ki jo podeljujejo za zasluge v revoluciji, za prenašanje bojnih tradicij na mladi rod in uresničevanje zamisli SLO ter za izjemne zasluge pri izgradnji socialističnih odnosov in pri gospodarskem razvoju občine, so prejeli Cankarjeva, Gubčeva, Šercerjeva, Tomšičeva in Levstikova brigada, 1. ribniška četa in Okrožni odbor aktivistov OF od Barja do Kolpe.

Priznanje občine Ribnica za prizadevno in poglobljeno delo na posameznih področjih so prejeli: Bogo Abrahamsberg, Vence Drobnič, Franc Ilc, Ivan Lavrič, Danilo Mohar, Alojz Zbašnik st. ter INLES Ribnica in krajevna skupnost Sodražica.

Urbanovo nagrado so prejeli: Janko Trošt in Janez Debeljak ter Glasbena šola Ribnica, Občinska gasilska zveza Ribnica, AMD Ribnica in rokometni klub INLES Ribnica.

SOCIALNA VARNOST KMETA

V gostilni Petrič v Ortnekuje bilo pred kratkim za kmete iz okolice predavanje „Socialna varnost kmeta s poudarkom na novih oblikah pokojninskega in invalidskega zavarovanja". Predavala je Marta Majcen iz republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ribniški sklad za pospeševanje kmetijstva je v sodelovanju z Delavsko univerzo organiziral podobna predavanja tudi po drugih območjih občine. M. G.

Na svečani seji ob letošnjem prazniku občine Ribnica so pionirji razdelili predstavnikom partizanskih enot in najvidnejšim gostom tudi svoje glasilo, ki ga izdajajo na osnovni šoli. (Foto: J. Primc)

OB PRAZNIKU OBČINE RIBNICA

Tudi v bodoče hitreje naprej

S skupnimi prizadevanji, z enotnostjo in pridnim delom bodo cilji gotovo doseženi - Pospešena industrializacija tudi še naprej

Občina Ribnica je bila včasih izselitveno območje, zdaj je industrijsko. Njen hiter gospodarski razvoj potrjuje dejstvo, da družbeni proizvod raste hitreje kot republiško povprečje. Tudi v naslednjem obdobju bo občina nadaljevala z razvojem gospodarstva, pri čemer se bo opirala na obstoječe (T)OZD in obrate. Zastavljeni cilji bodo doseženi s skupnimi napori vseh delovnih ljudi in občanov. To je nekaj misli iz govora predsednika občinske skupščine Ribnica Cirila Grilja na svečani seji občinske skupščine in občinskega odbora ZZB NOV 26. marca, ki je bila zadnja izmed svečanosti ob letošnjem občinskem prazniku.

Seji so prisostvovali delegatje in gostje iz sosednjih občin, mnogih partizanskih enot, republiški sekretar za narodno obrambo general Miha Butara, predstavniki Okrožnega odbora OF Barje–Kolpa in delegacija pobratene občine Arcevia iz Italije, ki jo je vodil župan Arnaldo Giachini, in drugi. Na sejo je prišla tudi delegacija pionirjev in mladine ter čestitala prisotnim za praznik. Predstavnikom brigad in občinske skupščine so mladi podarili tudi svoje šolsko glasilo in cvetje.

S svečane seje so udeleženci poslali pozdravno pismo predsedniku Titu. Na seji so letos prvič podelili občinska priznanja zaslužnim občanom, o čemer poročamo v posebnem sestavku.

V kulturnem delu programa so nastopili mladinski pevski zbor osnovne šole Ribnica in harmonikarski zbor glasbene šole. Recitatorska skupina osnovne šole Ribnica pa je recitirala pesem Vide Brest „Boj v Jelenovem žlebu".

JOŽE PRIMC

PRISPEVEK ZA KOMUNALO

Samoupravni sporazum o združevanju sredstev (T)OZD s področja gospodarstva za izgradnjo komunalnih naprav na območju občine Ribnica v obdobju 1975 do 1978 je bil sprejet na zadnji skupni seji občinske skupščine Ribnica. Prispevek za združevanje bo znašal 3 odstotke od ostanka dohodka, ki se razdeli na sklade. S tako zbranim denarjem bo razpolagala SIS za ceste in komunala občine Ribnica. Z zbranim denarjem bodo sofinancirana tudi dela iz programa „Kamen na kamen - zrno do zrna", za katerega zbirajo tudi samoprispevek v občini.

LETOS MALO DENARJA

Zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine Ribnica je sklenil sprejeti družbeni dogovor o načinu združevanja sredstev TOZD, SIS in drugih skupnosti za financiranje krajevnih skupnosti. Vendar še ni določeno, po kakšnem ključu bo potekalo financiranje. Po sedanjem predlogu naj bi prispevek znašal po 150 do 500 din na zaposlenega, ta denar pa naj bi plačevali iz skladov skupne porabe. Kaže, da bo letos denarja za financiranje krajevnih skupnosti malo.

PROSLAVE NA REŠETU

14. marca je bila v Ribnici seja koordinacijskega odbora za proslave pri občinski konferenci SZDL Ribnica, na njej je med drugimi bil častni ribniški občan in priznani pevec Tone Kozlevčar. Na seji so se dogovorili za program osrednje proslave, ki bo med 18. in 25. majem. V tem času bo več kulturnih in športnih prireditev. Vrh prireditev bo v nedeljo 25. maja, ko bodo nastopili združeni pevski zbori iz Ribniške doline.

-r

Brez gozda ni kmetijstva

Alojz Oblak redi samo plemensko živino

Alojz Oblak, kmet iz Grabna v ribniški občini, je začel preusmerjati kmetijo v pašno-košni sistem leta 1968. To je storil šele potem, ko je odkupil nazaj okoli 10 ha nekdanjih svojih gozdov in travnikov, ki so bili po vojni zaplenjeni. Preusmerjanja se je potem lotil z veseljem, ker je vedel, da bo posojila za kmetijske stroje lahko vračal tudi z dohodkom iz gozda.

Vendar se je zdaj naenkrat vse zapletlo. ZKGP je tožilo občino, da mu ne bi smela zaplenjene zemlje prodati, in sodišče je letos pogodbo o nakupu razveljavilo.

„Zdaj se pogovarjamo, kako bomo vse to najbolje rešili. Nekakšne rešitve, ki bi bile tudi sprejemljive, čeprav bi me hudo prizadele, se obetajo. Vendar se zavedam, da sem bil z nakupom zaveden. Če mi namreč zemlje ne bi prodali, ne bi začel preusmerjati kmetije, ker pač vem, da brez velikih naporov ne bi mogel vračati dolgov. Gozd je namreč osnova kmetijstva.

Zdaj sem že precej vložil v kmetijstvo. Zgradil sem nov senik, si uredil hlev za 21 glav živine, s posojilom KZ sem kupil tudi stroje za spravilo sena. Letos bom uredil še silose za krmo.

Včasih smo redili 5 do 6 glav živine, zdaj pa jih imamo v hlevu 19, in sicer 7 krav, 6 brejih telic, ostalo pa je mlajša plemenska živina. Mleka oddajam okoli 15.000 l.

Naši stroji na 7 do 8 ha zemlje niso izkoriščeni; se le starajo. Strojne skupnosti se za vse stroje ne obnesejo, ker mora biti vse na hitro pospravljeno, potem pa stroji spet stoje. Nekatere stvari pa imajo kmetje le skupne, in sicer cisterno za gnojevko, trosilec umetnega gnoja, pluge in brane. Nekateri imajo skupen še traktor, vendar je to tak stroj, ki ga mora uporabljati le en človek, sicer se prehitro pokvari."

J. PRIMC

Alojz Oblak: „Samo z živino se v naših hlevih ne splača ukvarjati. Moraš imeti tudi gozd. Jaz imam svojega 3 ha, spornega pa je okoli 5 ha."

Po dve- tri- ali večurnem pohodu iz raznih smeri v Jelenov žleb je letošnji praznik občine Ribnica je vsem udeležencem pohoda zatekel vojaški „pasulj" s slanino in mesom, pa čeprav smo ga pojedli kar stoje na snegu, ki je bil tam globok tudi po nekaj 10 centimetrov. (Foto: J. Primc)

Za veselo razpoloženje med pohodom v Jelenov žleb in v samem Jelenovem žlebu so poskrbeli tudi nekateri harmonikarji. Kot vsako leto tako jih tudi letos na proslavi ni manjkalo. (Foto: Primc)

Svečane seje ob letošnjem ribniškem prazniku so se udeležili tudi gostje iz sosednjih občin, domačih organizacij in delegacije iz pobratene italijanske občine Arcevia. (Foto: J. Primc)

RAZGOVOR O NAČRTOVANJU

Nosilec načrta je delavec

Kakor bomo načrtovali, tako bomo živeli

Izhodišča svojega razvoja so na podlagi občinskih izhodišč do roka 15. januarja izdelali izmed vseh (T)OZD, krajevnih skupnosti in (S)IS le TOZD Združenega KGP Jelenov žleb, SIS za TTKS in osnovna šola Sodražica, minimalne kazalce za načrt razvoja občine pa so do roka 15. marca poslali le Jelka, RIKO, Stangrad, Eurotrans in Žičnica za svoj ribniški obrat. To je bilo poudarjeno na zadnji seji občinske skupščine Ribnica. O načrtovanju v občini in njegovih težavah smo zaprosili za razgovor referentko za plan in analize pri občinski skupščini Ribnica, Alojzijo Zakrajšek.

DL: – Kaj pomeni kasnitev pri sprejemanju dokumentov v zvezi z načrtovanjem v TOZD, KS in SIS?

ODG: – Ta zakasnitev, ki znaša okoli 2 meseca, pomeni, da se bo zelo verjetno prav za toliko zavleklo izdelovanje občinskega načrta, katerega osnutek bi moral biti izdelan do 15. maja, in da srednjeročni načrt ne bo sprejet jeseni, ampak šele proti koncu leta.

DL: – Zvedeli smo tudi, da se le redki predstavniki delovnih in drugih organizacij udeležujejo raznih seminarjev o načrtovanju, ki so bili organizirani v zadnjem obdobju.

ODG: – Vsi se namreč še premalo zavedamo, kako pomembno je načrtovanje. Vendar se stvari prav zdaj izboljšujejo. Žal, mnogi še vedno menijo, da je načrtovanje stvar administracije, računovodskih delavcev in planerjev, kjer jih pač imajo.

DL: – Kdo je torej nosilec načrtovanja, oziroma kot mu malo bolj učeno rečemo: planiranja?

ODG: – Nosilec je delovni človek, delavec. Načrt sprejemajo delavci na najširših zborih. Zavedati se morajo, da je to njihov načrt. Le tako se bo vsak član kolektiva pripravljen boriti za doseganje načrta. Zavedati se moramo, da morajo v našo skupno korist miniti tisti čas, ko so se v podjetjih borili za manj dela in višje cene svojih proizvodov. Tako gospodarjenje ne vodi nikamor.

DL – Vendar je gotovo treba načrtovanje proizvodnje uskladiti z načrtovanjem krajevnih skupnosti in SIS, saj delovni človek ni le proizvajalec, ampak tudi občan in porabnik raznih dobrin?

ODG: – Ker vemo, da je načrtovanje konkretiziranje (ostvaritev)

Alojzija Zakrajšek: „Nosilci družbenega načrtovanja morajo med uresničevanjem načrta sproti in stalno analizirati razvojne možnosti ter časovno in vsebinsko dopolnjevati razvojne usmeritve.

razvojne politike, skupna ocena in napoved možnega razvoja, menijo nekateri, da je pomemben le plan investicij oziroma proizvodnje. Vendar sta zdaj enako pomembna tudi socialni in prostorski načrt. Delovni človek, ki ustvarja dohodek v TOZD, mora vedeti in načrtovati, kako bo dohodek razdelil ne le za potrebe svoje TOZD (za krepitev gospodarstva), ampak tudi, koliko bo namenil za zadovoljevanje svojih potreb v karajevni skupnosti in za razne službe (oziroma SIS), ki jih potrebuje.

Če vse to povemo še nekoliko drugače, potem recimo, da mora hkrati in usklajeno z načrtovanjem razširjene reprodukcije v (T)OZD potekati tudi načrtovanje reprodukcije v SIS in KS. Iz ustave izhaja, da si delavci v okviru SIS zagotavljajo širše pogoje za osebno in družbeno produktivnost dela, hkrati pa z delavci na področju družbenih dejavnosti in skladno z načeli vzajemnosti in solidarnosti svobodno menjavajo delo in sredstva ter tako določajo razvoj teh dejavnosti. Z načrtovanjem v KS pa morajo delavci v TOZD, ki na območju KS ustvarjajo dohodek, ter delovni ljudje in občani, ki prebivajo v KS, opredeliti in uresničiti tiste naloge, ki izhajajo iz njihovih osebnih in skupnih potreb v kraju, kjer živijo.

DL: – Načrtovanje v TOZD, SIS in KS je torej treba uskladiti?

ODG: – V (T)OZD morajo vedeti za vsakega delavca, v kakšnih razmerah in kje živi. V interesu (T)OZD je, da žive delavci v urejenem okolju, da so zdravi, razgledani, kulturno dejavni in fizično usposobljeni za delo. To pomeni, da so delavci v (T)OZD dolžni nameniti del dohodka za KS, kjer prebivajo, in sicer za šole, vrtce, ceste, vodovod, kanalizacijo in vse drugo, kar je potrebno delovnemu človeku oziroma občanu in njegovi družini.

DL: – Na kaj pa je treba pri vseh načrtih še posebno paziti?

ODG: – Da ne bodo naštevali le želja in potreb, ampak da bodo želje in potrebe uskladili z možnostmi in da bodo ustvarjena oziroma razpoložljiva sredstva kar najkoristneje porabili.

J. PRIMC

TRGOVSKO PROIZVODNO IN SERVISNO PODJETJE **agrotehnika** LJUBLJANA /n. sol. o./ — TOZD TRGOVINA /b. o./

KMETOVALCI!

Ne zamudite ugodne prilike in si že pred sezono kupite kmetijske stroje za vsa letošnja dela, posebno za spravilo sena, po konkurenčnih cenah! Za pomlad si nabavite takoj: trosilnike hlevskega gnoja KRPAN 30, razsipalnike umetnih gnojil Vicon–Creina B–75.

Za spravilo sena takoj dobite motorne kosilnice BCS, traktorske bočne in zadnje (domače–uvožene), obračalnike za seno Favorit 220 in Panonija 0–220, samonakladalne prikolice Senator 22 in Pionir–17, puhalnike Tajfun, ventilatorje za dosuševanje sena, silokombajn Mengele MB–J.

Dobava naprav takoj!

Informacije daje AGROTEHNIKA–TOZD trgovina Ljubljana s poslovalnicami Ljubljana, Titova 38 (315–555); prodajalna JURČEK, Ljubljana, Titova 50 (313–398); Murska Sobota, Titova 25 (069 21–508); Celje, Aškerčeva 19 (063 25–500); Maribor, Meljska 5 (062 23–081); Ljutomer (069 81–083).

Obiščite nas na sejmu ALPE–ADRIA v Ljubljani na GR od 3. do 8. aprila 1975.

A 10-275 naprava za polavtomatsko varjenje A 10-275 in A 10-400

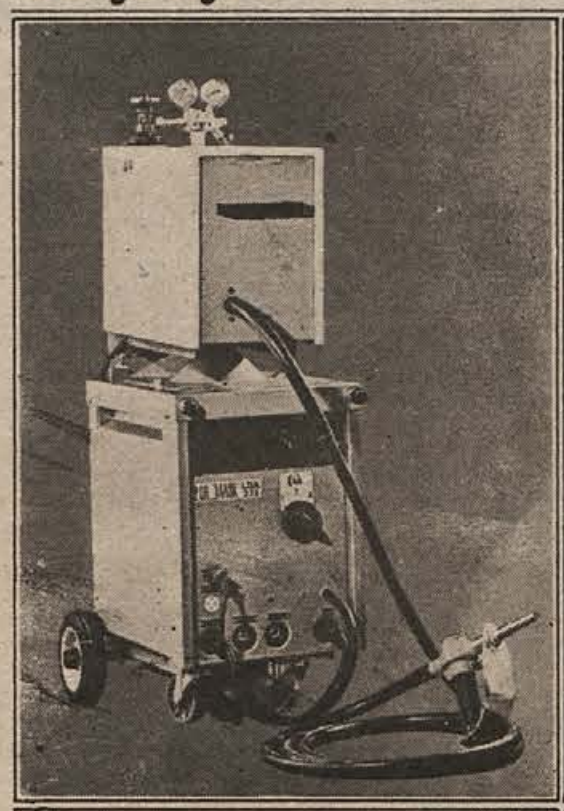

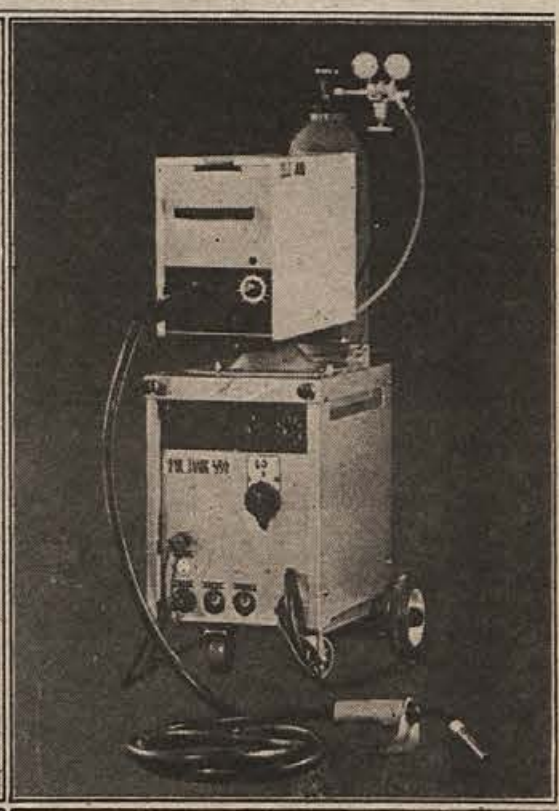

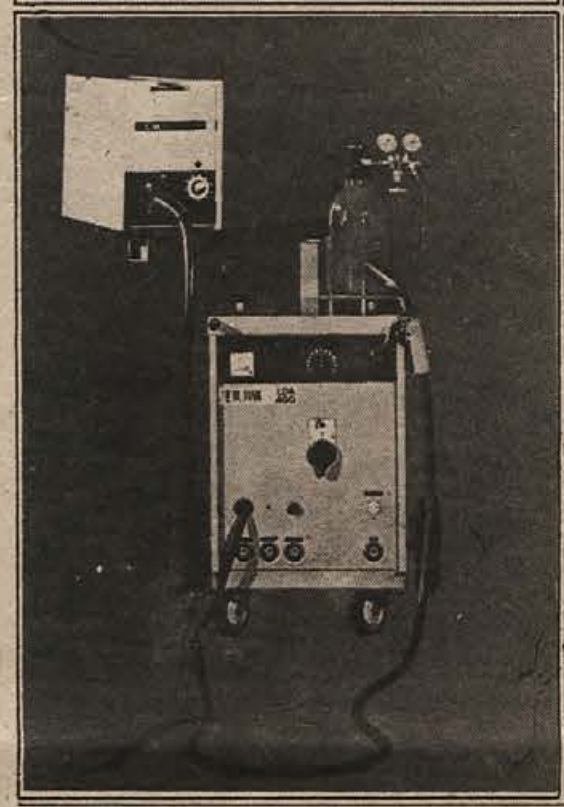

A 10-275 uređaj za poluautomatsko zavarivanje A 10-275 i A 10-400

je naprava za ekonomično polavtomatsko varjenje in je izpopolnjena, zato ima še večje zmogljivosti

Serija naprav z oznako A 10 predstavlja naprave za polavtomatsko varjenje v zaščitni atmosferi plina. Izpopolnjena naprava A 10-275 omogoča hitro in zanesljivo varjenje tankih in debelejših metalov z uporabo elektrode premera do 1,2 mm.
A 10-275 omogoča visoko proizvodnost s širokim delovnim obsegom;
je vsestransko uporabna naprava,
stroški vzdrževanja so nizki ter je zato koristna investicija
za vsako delavnico; zaradi posebno lahke pištole je pripravna in omogoča hitro delo ob minimalnem zagrevanju. Celotna naprava je na vozičku s štirimi kolesi.

VSESTRANSKO — PRIPRAVNO — EKONOMIČNO

Brodogradilište, tvornica dizel motora i tvornica električnih strojeva i uređaja — Pula

P. P. ŠTEV. 208, TELEFON: CENTRALA (052) 24-322
TELEX: 25 252 YU ULJTES

ULJANIK — ESAB

POHIŠTVO VRBAS BANJA LUKA

NA PRODAJNI RAZSTAVI V SALONU POHIŠTVA TP POSAVJE V BREŽICAH IN DVORANI TVD PARTIZAN V KRŠKEM OD 24. MARCA DO 12. APRILA 1975

KREDIT NA 18 MESECEV!

5% POPUST

KŽK

Kmetijsko živilski kombinat Kranj

TOZD Komercialni servis–enota Agromehanika
Cesta JLA 2, telefon 23–485, 24–778

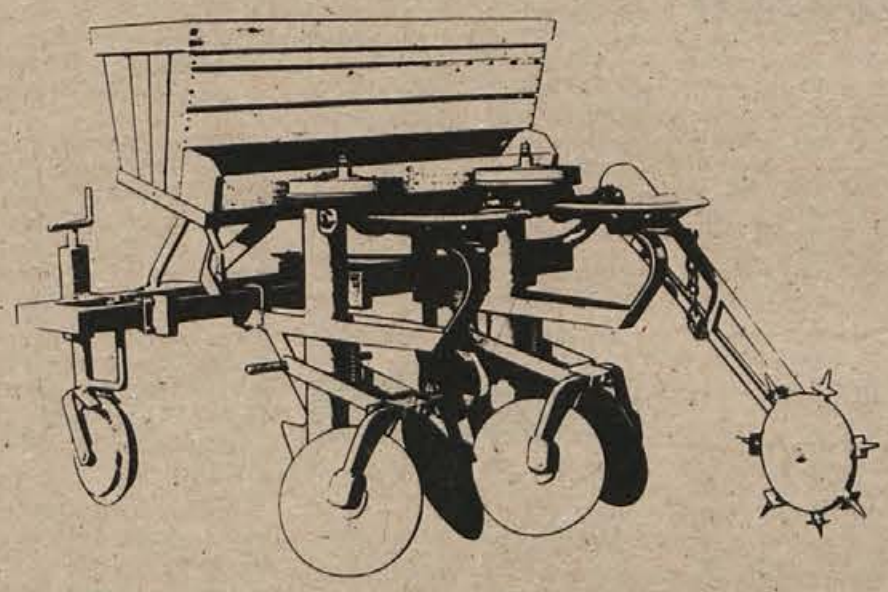

Predstavljamo vam najsodobnejši tehnično popolen POLAVTOMATSKI SADILNIK KROMPIRJA domače proizvodnje. Dobava takoj. Garancija 2 leti.

S kompletnim prodajnim in proizvodnim programom sodelujemo na sejmu Alpe–Adria v Ljubljani od 3. do 8. aprila in na XIV. mednarodnem kmetijskem sejmu v Kranju od 11. do 20. aprila 1975.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 3. aprila – Rihard
Petek, 4. aprila – Izidor
Sobota, 5. aprila – Vincenc
Nedelja, 6. aprila – Viljem
Ponedeljek, 7. aprila – Herman
Torek, 8. aprila – Albert
Sreda, 9. aprila – Demeter
Četrtek, 10. aprila – Mehtilda

LUNINE MENE
3. aprila ob 13,25 – zadnji krajec

KINO

BRESTANICA: 5. in 6. 4. ameriško-francoski barvni film Obriši solze ata.

BREŽICE: 4. in 5. 4. ameriški barvni film Kocka je padla. 6. in 7. 4. italijanski barvni film Tihi maščevalec. 8. in 9. 4. ameriški barvni film Sto muk Stanlia in Olia.

ČRNOMELJ: 4. 4. zahodnonemški kriminalni film In Jimmy se približuje mavrici. 6. 4. italijanski vojni film Maščevanje. 9. 4. ameriški barvni film Zaljubljene žene.

KOSTANJEVICA: 6. 4. ameriški film Mačke iz visoke družbe.

MIRNA: 5. in 6. 4. film Policijska značka 373.

METLIKA: Od 4. do 6. 4. italijanski barvni film Prepovedane strasti. Od 4. do 6. 4. italijanski barvni film Robin Hood ognjeni lokostrelec. 9. in 10. 4. ameriški barvni film Jaz ljubim svojo ženo.

NOVO MESTO, DOM JNA: Od 3. do 5. 4. ameriška komedija Tajno življenje Valter Mitje. Od 7. do 9. 4. ameriški kriminalni film Podvig detektiva Njumnja. 10. 4. ameriški avanturistični film Trader Han.

NOVO MESTO, KINO KRKA: 3. 4. ameriški barvni film Shaft v Afriki. Od 4. do 7. 4. ameriški barvni film Moje pesmi, moje sanje. 6. 4. mladinski barvni film – matineja Pika Nogavička. Od 8. do 10. 4. barvni film Pazi se, ko te srečam.

RIBNICA: 5. in 6. 4. ameriški pustolovski barvni film Avto smrti.

SEMIČ: 6. 4. ameriški barvni film 87. policijska postaja.

TREBNJE: 5. in 6. 4. italijanski vojni barvni film Legija prokletih.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

IŠČEM moškega za pomoč pri kmečkem delu in športnih konjih. Šinkovec, Visoko 1, 64220 Škofja Loka.

EKSPRES KEMIČNA ČISTILNICA Alojz Kalčič, Ljubljana, Triglavska 5, takoj sprejme likarico, tudi začetnico.

SLUŽBO IŠČE

VZAMEM v varstvo otroka v dopoldanskem času. Zdenka Frunzič, Majde Šilc 5.

IŠČEM honorarno zaposlitev, najprimernejše je vodenje knjig. Naslov v upravi lista (915/75).

STANOVANJA

PRODAM trisobno stanovanje v dvostanovanjski enonadstropni vrstni hiši v Novem mestu. Informacije: Frizerski salon „Jure Pestner", Novo mesto.

TUJ INŽENIR želi vzeti v najem hišo s tremi ali štirimi sobami ali ustrezen apartma v Krškem oziroma bližnji okolici. Informacije dobite pri tov. Vidi Jakšič, Nuklearna elektrana Krško, telefon 71-312.

NUJNO išče enosobno stanovanje mati z dveletno hčerko. Cenjene ponudbe sporočite na telefonsko številko 22-918.

ZDRAVNIKA, zakonca brez otrok, nujno iščeta garsonjero ali enosobno stanovanje z uporabo kopalnice. Ponudbe pošljite na upravo Dolenjskega lista (905/75).

Motorna vozila

PRODAM škodo S 110 L, letnik 1972, dobro ohranjeno. Franc Čečelič, Regerča vas 47.

PRODAM SIMCO 1301 in rabljen pralni stroj ter televizor. Vel. Bučna vas 35.

PRODAM ŠKODO 1000 MB za 8.000,00 din, registracija in tehnični pregled do konca 1975. Naslov v upravi lista (866/75).

POCENI prodam dobro ohranjen fiat 850. Jože Vajs, Železničarska 17, Črnomelj.

PRODAM fiat 750, letnik 1965, tudi po delih. Stane Cimprič, Šmihel 11, Novo mesto.

PRODAM avto Zastava 750. Pero Mandić, Ragovska 8/12.

PRODAM avto Škoda v voznem stanju. Ivan Doberdrug, Prečna 30.

POCENI prodam osebni kombi IMV 1000, letnik 1966. Naslov v upravi lista (888/75).

PRODAM Zastavo 750, letnik 1968, garažiran in ohranjen. Cena ugodna. Vprašati pri Fani Dular, Gotna vas 49, Novo mesto.

KUPIM rabljen R 4. Sitar, Glavni trg 5, Novo mesto.

PRODAM motor znamke NSU 175, registriran. Martin Andrejčič, Gotna vas 39/a, Novo mesto.

PRODAM Zastavo 750, letnik 1973 in Vardburg, leto izdelave 1970. Cena ugodna. Naslov v upravi lista (909/75).

PRODAM FIAT 1300 po ugodni ceni. Naslov v upravi lista (914/75).

PRODAM Zastavo 750 v dobrem stanju, po ugodni ceni, letnik 1968. Štefan Sečkar, Zagrebška 12, Novo mesto. Ogled vsak dan od 14. ure naprej.

PRODAM

PRODAM dele za avtomobil Zastava 1300. Branko Rakovc, Kočevje, Ljubljanska 26/a.

PRODAM še nov gumi voz (15-colski), prikolico za osebni avto, motorno žago Huzgarna 180 S, stroj za izdelavo betonskih zidakov in 60 podstavkov. Franc Žibert, Lukovec, Boštanj.

NAPRODAJ lesena baraka, krita s pločevino, primerna za garažo, čebelnjak, drvarnico ali skladišče orodja gradbenega podjetja. Izklicna cena 5.500 din. Ogled v soboto ali nedeljo pred javno dražbo, ki bo pri gasilskem domu 6. aprila 1975 ob 10. uri. Gasilsko društvo Suhor pri Metliki.

NAPRODAJ zapravljivček (slavonar) v voznem stanju. Izklicna cena 700 din. Ogled v soboto ali nedeljo pred javno dražbo, ki bo pri gasilskem domu 6. aprila 1975 ob 10. uri. Gasilsko društvo Suhor pri Metliki.

POCENI prodam dobro ohranjen kavč. Ogled vsak dan od 8. do 12. ure. Cegelnica 74, n.h.

PRODAM globok otroški voziček in košek. Stanka Juhas, Volčičeva 10, interven. hiša, Novo mesto.

PRODAM malo rabljen 110-litrski enofazni hidrofor po ugodni ceni. Anton Radešček, vas Krka 22, Novo mesto.

UGODNO prodam dobro ohranjeno dnevno sobo. Naslov v upravi lista (884/75).

PO UGODNI CENI prodamo dnevno sobo, otroško posteljico in razne manjše kose pohištva. Kristanova 26, stanovanje 2, Novo mesto.

UGODNO prodam originalno WV prikolico, nosilnost 700 kg. Naslov v upravi lista (891/75).

PRODAM stroj za izdelavo strešne opeke (250 modelov) v odličnem stanju. Naslov v upravi lista (894/75).

PRODAM krompir cvetnik. Informacije pri Poldetu Srebrnjaku, Vel. Slatnik, Novo mesto.

PRODAM ohranjeno dnevno sobo. Naslov v upravi lista (901/75).

UGODNO prodam žetveno napravo za kosilnico BCS, staro leto dni. Janez Kosec, Stara Bučka 17, Škocjan.

PRODAM 1.500 kg sena po ugodni ceni. Ignac Kovačič, Dol. Podboršt 4, Mirna peč.

PRODAM kosilnico BCS 127 v dobrem stanju. Andrej Grandovec, Vrh pri Ljubnu 17, Novo mesto.

KUPIM

KUPIM dobro ohranjene italijanske grablje Sonce. Naslov v upravi lista (878/75).

V BLIŽINI Novega mesta kupim 6 arov vinograda ali starine. Pišite na naslov, ki je v upravi lista, in navedite ceno (896/75).

KUPIM betonski mešalec. Prodajalec naj pošlje ceno in opis mešalca na naslov: Martin Brodarič, Rosalnice 6, Metlika.

POSEST

PRODAM hišo v Črnomlju, Ulica Mirana Jarca 20. Pojasnila: Weiss, Zadružna cesta, n.h., 68340 Črnomelj.

UGODNO prodam gradbeno parcelo v Gor. Maharovcu pri Šentjerneju na Dolenjskem. Tončka Strojin, Mihovica 17, Šentjernej. Informacije: Jože Hudoklin, Loka 18, Šentjernej.

NOVEJŠO vseljivo hišo z gostinskim lokalom v bližini Novega mesta ugodno prodam. Martin Pavc, Potok 2, Straža.

STAREJŠO hišo in 1000 m2 zemlje prodam v neposredni bližini Novega mesta. Voda in elektrika v hiši. Naslov v upravi lista (863/75).

PRODAM hišo pri Šentjerneju ali dam za dalj časa v najem. Prodam tudi travnike in njivo. Ivan Ban, Dol. Maharovec 11, 68310 Šentjernej.

PRODAM 18 arov mladega vinograda na Kremenu. Voda, elektrika in cesta poleg. Prodam tudi starejši fiat, registriran do decembra 1975. Slavko Planinc, Bučerca 1, Krško.

PRODAM vinograd nad Hmeljčičem, primeren za vikend. Sončna lega, dovoz z avtomobilom. Kebelj, Karteljevo 19, Mirna peč.

PRODAM približno 70 arov vinograda z zidanico v Vinjem vrhu pri Beli cerkvi. Dovoz z vsakim vozilom. Ivan Banič, Dobruška vas 26, Škocjan.

RAZNO

PROSIMO voznika svetle škode, ki je 11. V. 1974 od 16,30 do 17. ure pripeljal na kraj nezgode, ki se je zgodila na avtocesti Ljubljana-Zagreb med vasjo Sela in karteljevskim vzponom, naj se zglasi pri Blažu Tasev, akumulatorska delavnica, Partizanska 11, Novo mesto.

GOSTILNO na prometnem kraju v okolici Novega mesta dajemo v najem. Naslov v upravi lista (889/75).

POROČNI PRSTANI! – Če želite osrečiti in razveseliti svoje dekle, ženo ali nevesto, ji kupite lep prstan! Dobite ga pri Otmarju Zidariču, zlatarju v Ljubljani, Gosposka 5 (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

PREKLICI

VIKTOR MATKO, Zbure 2, Šmarješke Toplice, prepovedujem vsako vožnjo po mojem zemljišču v dolini. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

PODPISANI JANEZ KLEMENČIČ, Židnja vas 41, Otočec, prepovedujem vsako dajanje alkoholnih pijač moji ženi Alojziji. Posebno opozarjam Alojza Kuma iz Regerče vasi. Kdor tega ne bo upoštevalo, ga bom sodno preganjal.

ALOJZ ŠAŠEK, Vel. Slatnik 32, prepovedujem vožnjo in hojo po vsem mojem posestvu. Obenem tudi prepovedujem vsem vaščanom, da me ne zmerjajo z raznimi popačenimi imeni. Kdor tega ne bo upoštevalo, ga bom sodno preganjal.

BARIŠA MELJANKIČ iz Gozdarskega doma Glažuta, preklicujem besede, ki sem jih govoril o Doroteji Frelih, kuharici iz Glažute za neresnične, in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame in sestre

URŠULE RAČIČ
iz Viher pri Krškem

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izraženo sožalje, za podarjene vence in cvetje. Posebna zahvala duhovščini za obred, pevskemu društvu Planina iz Cerkelj ob Krki za zapete žalostinke, godbi na pihala Celuloza iz Krškega in vsem ostalim, ki ste jo spremili na zadnji poti.

Žalujoči: sin Tine z družino, hčerke Kristina, Julka, Mica, Pepca, Lojzka, Zalka, Pavla in Angelca z družinami ter sestra Francka

Trbovlje, Vihre, Maribor, Skopice, Adrijance, Drnovo, Podlog, Brežice, Cerklje

---

V 87. letu nas je zapustil naš oče in stari oče

FRANC MAKŠE

Iskreno se zahvaljujemo dobrim sosedom in vaščanom ter sorodnikom, tovarni zdravil Krka in njenim sodelavcem, Karlu Kovačiču in njegovim sodelavcem za podarjeni venec ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Ivanka, sinova Lojze in Vilko z družinama, hčerka Marči z družino in drugo sorodstvo

---

Ob smrti naše drage mame

ANTONIJE GREBENC
iz Brezja pri Senušah

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom za izrečeno sožalje ter za podarjeno cvetje in vence. Posebno se zahvaljujemo dr. Pircu za nudeno pomoč v bolezni, pevskemu zboru iz Radeč, sosedi Mimi Bizjak in župniku za ganljivo slovo. Hvala vsem za izkazano pomoč in spremstvo na zadnji poti.

Žalujoči: otroci in sestre z družinami

Ob smrti našega dragega očeta

ANTONA GAČNIKA
s Podturna

se iskreno zahvaljujemo za podarjene vence in cvetje, Stanku Mikliču za poslovilni govor pred hišo žalosti, vsem, ki so nam izrekli sožalje, ter sosedom, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih. Še posebej Jožetu Progarju iskrena hvala za vse.

Žalujoči: hčerki Nežka in Anka z družinama ter drugo sorodstvo

Trebnje, Uršna sela, Novo mesto

Ob težki izgubi naše drage mame

IVANE RENUŠA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom. Posebna zahvala kolektivu Pionir za sočustvovanje, vsem darovalcem cvetja in vencev, župniku za opravljeni obred in vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

Žalujoča: sinova Slavko z družino in Franci ter hčerka Ivana

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame in tete

ANE BRATUŠEK
iz Vratnega

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Posebna zahvala Pavličevim in Žuličevim za pomoč ter župniku Tušu iz Pleterij za opravljeni obred.

Žalujoči: hčerke Ančka, Marija in Fanika, vnuki in vnukinje ter drugo sorodstvo

---

Ob nenadni smrti naše ljubljene hčerkice

BOJANCE KLOBUČAR
iz Stranske vasi 4

se iskreno zahvaljujemo družini Erjavec, družini Bertoncelj in Mariji Moravec, ki so priskočili na pomoč ter vsem sorodnikom in znancem, ki so darovali vence in cvetje, župniku za opravljeni obred in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti. Vsem skupaj še enkrat najlepša hvala.

Žalujoči: mamica, očka, obe stari mami, tete, strici in vsi, ki so jo imeli radi

---

Ob boleči izgubi našega dragega očeta in starega očeta

FRANCA KREVSA
iz Vrhpeči pri Mirni peči

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem za podarjene vence in cvetje ter za izrečeno sožalje. Hvala vsem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih in pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovo zadnjo pot.

Žalujoči: hčerke in sinovi z družinami

Namesto venca na grob pokojni Viktoriji Zdravje iz Zaloga poklanja Zvezi slepih Novo mesto 500,00 din Frančiška Pirc iz Zaloga. Za poklonjeni znesek iskrena hvala! Zveza slepih Novo mesto.

OBVESTILA

VALILNICA na SENOVEM obvešča cenjene stranke, da smo sezonsko znižali cene enodnevnih piščancev, belim težkim brojlerjem na 4,50 din, rjavim, srednje težkim nesnicam na 4,00 din. Piščance dobite tudi brez poprejšnjega naročila vsak torek od 16. do 21. ure, vsako sredo zjutraj od 6. do 9. ure in vsak petek popoldne od 16. do 21. ure. Priporoča se Mijo Gunjilac, valilnica, 68281 Senovo.

SPOROČAM, DA sem z 31. marcem 1975 prenehala opravljati obrt. Vsem se prav lepo zahvaljujem za obiske v mojem salonu. Obenem sporočam, da je salon prevzela CVETA BELE, ki se za obiske nadalje priporoča. IVANKA ADAM.

ČESTITKE

DRAGEMU možu, očetu in starem očetu JOŽETU ŽIBERTU iz Rov višč za njegovo 55. pomlad vse lepo in veliko zdravja želijo žena in hčere z družinami ter vsi vnučki.

ZAHVALA

Ob nepričakovani izgubi mojega dragega moža

JOŽETA ŠTEFANIČA
rez. kap. v pokoju
in nosilca partizanske spomenice 1941

se zahvaljujem vsem družbenopolitičnim organizacijam, skupščini občine Krško, enoti JLA za častno spremstvo, govornikoma, pevcem, godbenikom, lovcem in sosedom za nesebično pomoč.

Žalujoča žena Pavla

ADAM ZORA

7. IV. 1974 – 7. IV. 1975

Srce se joče od žalosti, ki ni tako resnična, kot je resnična tvoja smrt.

Franc, Desa in Liljana z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage sestre in tete

ANE UDOVIČ
iz Gor. Ponikev

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti. Posebna zahvala za ves trud in lajšanje trpljenja zdravniškemu in strežnemu osebju žilnega oddelka novomeške bolnišnice, predvsem še prim. dr. Šavlju ter dr. Ostoiču. Hvala dekanu za obred in lepe poslovilne besede ter vsem sorodnikom in sosedom za pozornost v teh težkih dneh.

Žalujoči: Udovičevi in Strmškovi
Gor. Ponikve, 31. marca 1975

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega moža, ata, brata in starega ata

IGNACA CUGLJA
posestnika iz Praproč
pri Šentrupertu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in sosedom za pomoč, izraženo sožalje in za poklonjene vence. Prisrčna hvala zdravnikom in strežnemu osebju kirurškega oddelka bolnice Novo mesto za skrb in nego med njegovo težko boleznijo, duhovnikoma za opravljeni obred, pevcem, gasilcem in vsem, ki so pokojnika spremljali na zadnji poti.

Žalujoči: žena Pepca, hčerki Pepca in Marinka iz Kanade z družinama ter drugi sorodniki

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Prime, Jože Splichal (urednik priloge P), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Franc Bukovinsky.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 3 din – Letna naročnina 119 dinarjev, polletna naročnina 59.50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 240 din ali 15 ameriških dolarjev oz. 45 DM (ali ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32002-009-8-9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na dolžino strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975 – Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon: (068) 21-227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni slog: filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 16.00, 18.00, 19.30 in ob 22.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 3. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 10.15 Po Talijinih poteh. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Janez Rihtar: Izkoriščanje gozdnih zemljišč pod dalnovodi. 13.30 Priporočajo vam... 16.45 Jezikovni pogovori. 19.40 Minute z ansamblom Atija Sossa. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

PETEK, 4. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo: Kako čist je naš potoček. 10.15 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Milena Lekšan: Kje in kako gojimo breskve. 12.40 Popevke brez besed. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Borisa Kovačiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 5. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 10.15 Sedem dni na radiu. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Mihaela Černe: Vzgoja kolerabic. 12.40 Ob bistrem potoku. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Gremo v kino. 18.05 S knjižnega trga. 19.40 Minute z ansamblom Franca Puharja. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 6. APRILA: 8.07 Radijska igra za otroke: Srce. 9.05 Še pomnite, tovariši... 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.03 Radijska igra – Miklos Gyarfas: „Strah in trepet". 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer! 23.05 Literarni nokturno. 23.15 v lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 7. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Pet minut za novo pesmico in pozdravi za mlade risarje. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – Nada Rihtaršič: Ekonomski učinek pašnokosne rabe travinja. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.20 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute z ansamblom Mihe Dovžana. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Ti in opera. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 8. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo: Življenje na vasi ob norveškem fjordu. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.15 Z nami doma in na poti. 12.30 Kmetijski nasveti – mag. Tone Dolenc: Paša in dokrmljevanje krav za veliko mlečnost. 12.40 Po domače. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Iz dela glasbene mladine Slovenije. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 18.05 V torek nasvidenje! 19.40 Minute z ansamblom Silva Štingla. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.30 Radijska igra – Franček Rudolf: Polž Jože. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 9. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radovedneže. 9.25 Glasbena pravljica. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Tone Zafošnik – Nekatere izkušnje pri načrtni ureditvi zasebnih vinogradov. 12.40 Od vasi do vasi. 14.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto vrtiljak". 18.35 Predstavljamo vam... 19.40 Minute z ansamblom Atija Sossa. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia... 21.25 Vedre melodije. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Melodije jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 10. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Ciril Kosmač. 9.30 Iz glasbenih šol: Glasbena šola Franca Šturna – Ljubljana. 10.15 Po Talijinih poteh. 11.00 poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Stanko Brodnjak: Za varnejše delovne razmere v gospodarstvu. 13.30 Priporočajo vam... 14.40 Med šolo, družino in delom. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 18.20 Produkcija kaset in gramofonskih plošč RTV Ljubljana. 19.40 Minute z ansamblom Mojmira Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 23.05 Literarni nokturno.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube mame, babice in prababice

JOŽEFE GRANDLIČ

roj. Čanželj
iz Mirne peči

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in dobrim sosedom za izkazano pomoč, vsem darovalcem vencev in cvetja, vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Posebna zahvala pogrebnikom za trud, org. ZZB Mirna peč za pomoč pri organizaciji pogreba, aktivu ZSM Mirna peč, godbi, pevcem, podjetju Keramika Bršlin, sodelavcem Agrokombinata Grosuplje in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih izrazili sožalje.

Žalujoči: hčerki Mici in Milka, sinova Lojze in Slavko z družinami in drugo sorodstvo

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 3. aprila: 8.10 TV v šoli (Zg). 9.35 TV v šoli (do 10.35) (Bgd). 14.10 TV v šoli – ponovitev (Zg). 15.35 Francoščina (do 16.05) (Bgd). 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd). 17.25 J. Bevc: Kadar kupuješ, se ne odloči prehitro, oddaja iz serije Ko bo pomlad (Lj). 17.50 Obzornik (Lj). 18.05 Mozaik (Lj). 18.10 Vremenski stroj – I. del barvnega filma (Lj). 19.15 Barvna risanka (Lj). 19.20 Cikcak (Lj). 19.30 TV dnevnik (Lj). 19.55 3–2–1 (Lj). 20.05 J. Semjonov: 17 trenutkov pomladi – TV nadaljevanka (Lj). 21.15 Kam in kako na oddih (Lj). 21.25 Četrtkovi razgledi (Lj). 21.55 TV dnevnik (Lj). 22.10 Hokej SZ : ZDA – barvni posnetek s svetovnega prvenstva v Muenchnu (do 23.20) (Lj).

PETEK, 4. aprila: 8.10 TV v šoli (Zg). 10.50 Angleščina (do 11.25) (Bgd). 14.10 TV v šoli – ponovitev (Zg). 15.30 Angleščina – ponovitev (Bgd). 16.05 TV v šoli – ponovitev (Zg). 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd). 17.20 Pisani svet – mladinska oddaja (Lj). 17.55 Obzornik (Lj). 18.10 Glasbena oddaja (Lj). 18.40 Mozaik (Lj). 18.45 O mladi generaciji: Kaj je s tistimi, ki so skrenili (Lj). 19.15 Barvna risanka (Lj). 19.20 Cikcak (Lj). 19.30 TV dnevnik (Lj). 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj). 19.55 3–2–1 (Lj). 20.05 Ukročena trmoglavka – barvni film (Lj). 22.15 625 (Lj). 22.45 TV dnevnik (Lj).

SOBOTA, 5. aprila: 9.30 TV v šoli (Bgd). 10.35 TV v šoli (Zg). 12.00 TV v šoli (Sa). 15.25 625 – ponovitev (Lj). 15.55 Nogomet Partizan : Čelik – prenos (Bgd, Lj), v odmoru Propagandna oddaja. 17.50 Konjske dirke v Aintreeju – posnetek (Zg). 18.00 Obzornik (Lj). 18.15 Mozaik (Lj). 18.20 Barvna risanka (Lj). 18.25 Velike in male mačke – barvni film (Lj). 19.20 Cikcak (Lj). 19.30 TV dnevnik (Lj). 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj). 19.55 3–2–1 (Lj). 20.00 Gledališče v hiši (Bgd). 20.30 TV magazin (Zg). 21.30 Moda za vas – barvna oddaja (Lj). 21.45 Barvna propagandna oddaja (Lj). 21.50 Zoorovo znamenje – film (Lj). 23.20 Poročila (Lj). 23.25 Hokej Švedska : ČSSR – barvni posnetek s svetovnega prvenstva v Muenchnu (Lj).

NEDELJA, 6. aprila: 9.25 Poročila (Zg) – 9.30 Svet v vojni – serijski dokumentarni film (Lj) – 10.20 Otroška matineja: Viking Viki, Nikogar ni doma, Avtomobil skozi kamero (Lj) – 11.10 Mozaik (Lj) – 11.15 Ljudje in zemlja (Lj) – 12.15 Poročila (do 12.20) Nedeljsko popoldne: Pisani svet, Prvi aplavz, Poročila (Lj) – 16.40 Rokomet (ženske) Lokomotiva: Špartak (Kijev) – prenos Zg, v odmoru Rezerviran čas (Lj) – 17.45 Košarkarski finale v Nišu – prenos, v odmoru rezerviran čas (Lj) – 19.15 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 P. Zidar: Utonilo je sonce – III. del barvne nadaljevanke (Lj) – 20.55 Dokumentarna oddaja (Lj) – 20.45 Kratek film (Lj) – 21.25 Športni pregled (Zg) – 22.00 TV dnevnik (Lj) – 22.15 Hokej ČSSR: ZDA – barvni posnetek s svetovnega prvenstva v Muenchnu (d

PONEDELJEK, 7. aprila: 8.10 TV v šoli (Zg) – 10.00 TV v šoli (do 11.05) (Bg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 15.35 TV v šoli – ponovitev (do 16.05) (Bg) – 16.15 Muenchen: Svetovno prvenstvo v hokeju, barvni prenos srečanja ZDA: švedsky (EVR–Lj) – v I. odmoru Propagandna oddaja (Lj) – v II. odmoru pribl. ob 17.35 obzornik (Lj) – 18.30 Čelist gosha – barvna serija Japonske lutke (Lj) – 18.45 Od zore do mraka (Lj) – 19.05 Odločamo (Lj) – 19.15 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Moda za vas (Lj) – 20.10 Levstik–Gruen: Kastelka, predstava Šentjakobskega gledališča (Lj) – 21.50 Mozaik kratkega filma (Lj) – ... TV dnevnik (Lj).

TOREK, 8. aprila: 8.10 TV v šoli (Zg). 9.35 TV v šoli (Sa). 10.05 TV v šoli (Bgd). 11.05 TV v šoli (do 11.35) (Sa). 14.10 TV v šoli – ponovitev (Zg). 15.35 TV v šoli – ponovitev (do 16.05) (Bgd). 16.15 Muenchen: Svetovno prvenstvo v hokeju – barvni prenos srečanja ČSSR : SZ (EVR, Lj), v I. odmoru Propagandna oddaja, v II. odmoru pribl. 17.30 Obzornik (Lj). 18.20 Kratek film (Lj). 18.30 Avtomobil skozi kamero – serijski film (Lj). 18.45 Mozaik (Lj). 18.50 Ne prezrite (Lj). 19.15 Barvna risanka (Lj). 19.20 Cikcak (Lj). 19.30 TV dnevnik (Lj). 19.55 3–2–1 (Lj). 20.05 Pogovor o... (Lj). 20.55 Barvna propagandna oddaja (Lj). 21.00 L. Feuchtwanger: Brata Lautensack – barv. TV nadaljevanka (Lj). 21.50 TV dnevnik (Lj).

SREDA, 9. aprila: 8.10 TV v šoli (do 10.50) (Zg). 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd). 17.30 Viking Viki – barvni film (Lj). 17.55 Obzornik (Lj). 18.10 Mladi za mlade – oddaja TV Skopje (Lj). 18.40 Mozaik (Lj). 18.45 Po sledeh napredka (Lj). 19.15 Barvna risanka (Lj). 19.20 Cikcak (Lj). 19.30 TV dnevnik (Lj). 19.55 3–2–1 (Lj). 20.05 Film tedna: Uvan Vasiljevič je spremenil poklic – barvni film (Lj). 21.35 Glasbeni magazin (Lj). 22.05 TV dnevnik (Lj).

ČETRTEK, 10. aprila: 8.10 TV v šoli (Zg). 9.35 TV v šoli (do 10.35) (Bgd). 14.10 TV v šoli – ponovitev (Zg). 15.35 Francoščina – ponovitev (do 16.05) (Bgd). 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd). 17.25 J. Bevc: Mama te želi spoznati – nadaljevanka Ko bo pomlad (Lj). 17.55 Obzornik (Lj). 18.10 Mozaik (Lj). 18.15 Vremenski stroj – II. del barvnega filma (Lj). 19.15 Barvna risanka (Lj). 19.20 Cikcak (Lj). 19.30 TV dnevnik (Lj). 19.55 3–2–1 (Lj). 20.05 J. Semjonov: 17 trenutkov pomladi – TV nadaljevanka (Lj). 21.25 Kam in kako na oddih (Lj). 21.35 Četrtkovi razgledi (Lj). 22.05 TV dnevnik (Lj).

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, brata, starega očeta, strica in svaka

JANEZA BRULCA

iz Vrhovega pri Mirni peči

se iskreno zahvaljujemo dobrim sosedom in vaščanom ter sorodnikom za pomoč, ki so nam jo nudili v teh težkih trenutkih in vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter nam izrekli iskreno sožalje. Iskrena hvala kolektivu Varnost Novo mesto za podarjeni venec, internemu oddelku splošne bolnice Novo mesto, ter župniku za opravljeni obred. Še enkrat hvala vsem, ki ste ga spremili k večnemu počitku.

Žalujoči: žena Marija, sinova Jože in Polde z družinama, snaha Ivanka z otrokoma, sestra Rozalija ter drugo sorodstvo

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO
INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO
INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO

ivo pirkovič:

o svobodni republiki pod gorjanci in njenem kirovskem junaku piparju bakšetu

37

TRI PREISKAVE SAMOSTANA OD KLETI DO STREHE

V ponedeljek zjutraj so Jožeta Vinška v samostanskem hlevu razvezali in spustili. Brata Rudija so znova zaslišali, tokrat lesni trgovec Karel Jordan iz Dolenje Brezovice. Italijanski kapetan je zahteval, naj ga opoldne skupaj z dvema jetnikoma v Šentjerneju ustrele. Drugi so menili, da je surovo kazen prehuda, češ da je bil Vinšek samo v delavski četi in nikoli v bojih. Stotnik „rdečih kravat" je moral popustiti.

Karel Jordan je bil že star sodelavec in prijatelj Italijanov. Pred vojno je imel veliko izvozno trgovino z lesom na Sušaku in je pošiljal mnogo lesa tudi v Italijo. Potem je kupil kmečki dvorec propadlih Bučarjev na Dolenji Brezovici, kjer je nameraval zgraditi oljno in tekstilno industrijo. V jesseni po prihodu Italijanov je po načrtih višjega klerikalnega vodstva v Ljubljani začel oboroževati belo gardo. Za zvezo z italijansko divizijo Isonzo v Novem mestu so mu dodelili italijanskega polkovnika Filipa Ubaldija. Bil je tudi v političnem vodstvu belogardizma, tako imenovanem Forumu v Novem mestu.

Zgodaj zjutraj ta dan so belogardisti preiskali hlev samostan. Pregledali so tudi celico „Q". Partizani, ki so se v njej skrivali, so nekatere legiste spoznali po glasu, pa tudi po imenih, s katerimi so se drug drugega klicali. Vodil jih je neki samostanski brat. Iskali so z veliko vnemo, čeprav so bili vso noč na lovu. Za vsakega ujetnika so jim Italijani namreč obljubili bogato nagrado

Medtem so štirje italijanski generali v Šentjerneju nestrpno čakali poročil iz Pleterij. Prišla so, da niso legisti ničesar našli. Prokurator pa je Italijane spodbujal k novi, še strožji preiskavi, zagotavljajoč, da so voditelji upora zagotovo v samostanu. Stotnik „rdečih kravat" je okoli poldne ukazal, naj se vsi redovniki, patri in bratje, zberejo v priorjevih prostorih, in jim tam postavil stražo. Preiskavo je vodil sedaj pater Schneider. Vojaki so pregledali ves samostan od kleti do strehe. O „velikih ribah" vstaje, kot pravi pater prior, pa nobenega sledu.

General Robotti je divjal. Hotel je, da mu pripeljejo samo dva upornika, kot smo že omenili, študenta Franca Pirkoviča in trgovca Maksa Valeta, ki sta edina krivca vstaje v teh krajih, drugi ga niso zanimali. Ukazal je še tretjo preiskavo in povabil k njej izkušenejše Nemce.

„Izvolite, brez nadaljnega" je pater prior odgovoril hladnokrvno vljudno stotniku, v resnici pa so mu klecala kolena od strahu, da njegovih gostov iz gozdov nazadnje le ne bodo odkrili, pripoveduje doktor Leopold v svoji knjigi spominov.

Kapetan „rdečih kravat" je bil v zadregi. Kaj naj še stori? Z legističnimi voditelji je odšel v samostanski hlev vprašat zaprtega Vinška, ali bi morda spoznal Pirkoviča in Valeta, če bi ju videl preoblečena v meniške halje. Vendar naj vpričo njiju z ničemer ne pokaže, da ju je spoznal, šele pozneje naj ju izda. Jetniku, ki je že stal na robu svoje grobne jame, se je utrnilo upanje, da si bo rešil življenje. Italijane bo po samostanu vodil, saj pozna vsa skrivališča, ker je v letih 1899 do 1903 pomagal očetu zidati Pleterje. Ta jetnikova obljuba pa seveda še ne dokazuje, da je bil Vinšek zares pripravljen koga izdati, kar so mu pozneje hoteli nekateri očitati.

Tudi tretja preiskava je bila v resnici samo kraja in ropanje. „Pozneje so se naši delavci in bratje pritoževali," piše pater prior, „da jim je marsikaj izginilo, temu ura, drugemu denar, budilka, perilo in tako dalje. Res so točno vse pregledali."

Italijanski stotnik je že pred tretjo preiskavo patra priorja vprašal, ali želi, da Italijani v Pleterjih ostanejo in jih pred partizani branijo ali naj odidejo.

Prior je prosil, naj nikar ne ostanejo, ker so partizani ponovno izjavili, da bodo samostan napadli, če ga bodo Italijani ali belogardisti zasedli, ker bi zasedene Pleterje partizane ovirale pri vojaških operacijah. Škodo bi imeli samo menihi.

Samostanski predstojnik je Italijanu še povedal, da niso partizani v času, ko so držali pleterski teren v svojih rokah, samostana nikoli nadlegovali; patri so takrat živeli v miru.

Pozneje je prior Leopold slišal, da se je general Robotti zelo jezil na kartuzijo in da je nameraval vse njene prebivalce internirati na otok Rab. Na prigovarjanje drugih je to misel opustil, toda za pleterskega priorja ni imel dobre besede.

Internacijsko taborišče na Rabu je bilo edino med številnimi italijanskimi izgnanskimi taborišči, v katerem so bili jetniki namenoma obsojeni na smrt z gladovanjem. Šele ko je svet pred koncem leta 1942 o tem po naključju izvedel, je bil Rim prisiljen zločinski načrt taborišča spremeniti in shirane in umirajoče jetnike poslati na okrevanje. Res pa je, da so prav na Rab poslali največ Slovencev legistični voditelji, ki so svoje žrtve po vseh krajih odbirali s posebnimi seznami, kot sta na primer lesni trgovec Jordan in župnik Cerkovnik brez sramu kar javno v Novem mestu. Toda vrnimo se zopet v Pleterje!

Italijani so v mraku brez slovesa Pleterje izpraznili in se odpeljali v Kostanjevico. Na kamion so naložili tudi partizana Vinška. Mimogrede so se ustavili pri belih na Dolenji Brezovici. Goreči legist Fabjančič, ki je Vinšku v Pleterjah ukradel denar in mu pljuval v obraz, je sedaj rjul: „Te še niso ubili, kurba partizanska? Te pa še bodo kmalu."

Zvečer je seržente v Kostanjevici vprašal vojake, kdo bo streljal jetnike. Vsi so dvignili roke. Vinška in tri druge so zvezane nemudoma odpeljali v Globočice. Nad Diniharjevo hosto je bila izkopana jama. Pri njej je stalo pet vojakov z lopatami. Prišli so italijanski oficirji z zdravnikom. Prikazal se je tudi stotnik „rdečih kravat" iz Pleterij. Z oficirji se je šepetaje pogovarjal in Vinška nato ukazal odpeljati nazaj v mesto. Zaprli so ga v prazno sobo v bivši Gatschevi hiši, na levo roko konec mostu.

„KAKŠNO PRAVICO MI IMAŠ TEPSTI SINA?"

Slišali smo, da je stotnik „rdečih kravat" v Pleterjah zahteval, da partizana Vinška tisti dan opoldne v Šentjerneju z dvema drugima jetnikoma ustrelijo. To sta bila devetnajstletni Adam Srebrnjak in Bruno Frančič, oba z Roj pod Šentjernejem. Srebrnjak je bil domačin, Frančič pa iz železničarske družine, ki je pred letom dni pribežala pred Nemci iz Maribora.

Partizana sta zvečer obiskala Anico Makovec iz Dobruške vasi, ki je osebenjkovala v svoji koči na Rojah. Z možem Kolarcem, Hrvatom, ki je bil kuhar v Zagrebu, se ni razumela in je živela sama. Pozno ponoči sta se fanta poslovila in se zavlekla pod skedenj trdne Turkove domačije, ki je bila v tlačanskih časih fevdalni dvorec.

Zjutraj so iz Šentjerneja prihrumeli preko polj Italijani. Obkolili so vas in šli naravnost pod Turkov skedenj po oba fanta. Bila sta izdana.

Ni mogoče misliti, da bi dva izkušena partizana, ki sta bila že od zgodnje pomladi v gozdovih, komu povedala, kje bosta prenočila. Preostane samo misel, da se je bil ponoči plazil po vasi ogleduh in ju izdal. O tem so bili prepričani tudi Srebrnjakovi. Znano je namreč, da so legisti tudi drugod v ofenzivi postavljali oglednike, ki so poročali o skrivanju in premikanju partizanov in jih tudi izročali belim in Italijanom.

Nesrečna Srebrnjakova mati je hitela za sinom. Našla ga je na trgu v Šentjerneju. Videla je, kako ga vaški mesar Martin Rangus sramoti in tepe.

„Kakšno pravico mi imaš tepsti sina?" je prizadeto kriknila nasilnežu.

Mesar je poklical legiste in ukazal, žensko zapreti. Odvlekli so jo v klet belogardistične postojanke na Valetovem. Stražil jo je bivši Valetov hlapec Franc Kočevar iz Šmalčje vasi, član Zagorec-Japetove izsiljevalske in vlomilske tolpe, ki jo poznamo že iz prejšnjih poglavij. Kočevar je bil sedaj strelec talcev in jetnikov.

Srebrnjakovo so izpustili iz zadušljive kleti šele zvečer. Sina ni našla več živega niti ga videla mrtvega.

Portret tega tedna

Najboljši cvičkar

Natočil ga je iz majolike, na kateri je lončar z okraski izvezel naslednje besede: „Bog je ustvaril ženo, da jezi moža, v tolažbo mu podari vinca sladkega.“ To je bil tisti cviček, ki so ga strokovnjaki na nedavnem tednu dolenjskega cvička proglasili za najboljšega. Franc Martinčič, 36-letni kmečki gospodar iz Šmalčje vasi pri Šentjerneju, pa se sploh lahko pohvali, da ima v svojih sodih najboljšo kapljico vina, ki ga sicer najpogosteje ponarejajo. „To je dober znak, saj vina, ki ne bi slovelo, nihče ne bi ponarejal . . .“ se smeje. Smeje pa se lahko tudi zato, ker je bil na treh tekmovanjih za najboljši cviček enkrat drugi, enkrat prvi do drugi in letos prvi.

Potrdi, da za cviček res velja, da če ga uživamo po pameti, vsakomur koristi kot hranilo, poživilo in zdravilo. Pri Martinčičevih imajo 8 ha zemlje, od tega je nekaj več kot 2 ha vinogradov, ki jih imajo med Pleterjami, Škrivnim, Rakovnikom in Vrbovcami. Že oče je pred 15, morebiti 17 leti, začel obnavljati vinograde in sin Franc, ki ima za sabo grmsko kmetijsko šolo, je uvidel, da se od kmetijstva da živeti – vendar pa le takrat, če se človek specializira. Pred 5 leti je dobil od občinskega sklada za pospeševanje kmetijstva posojilo za posaditev matičnjaka – pri Martinčičevih imajo tudi trsnico – vse drugo je opravil postopoma in z lastnim denarjem. Vinogradniško usmerjena kmetija je lahko svetilnik, danes sicer še bolj samoten, po katerem se bodo obračali tudi drugi.

Kaj hitro sva sredi pogovora o vinu. Vneto razlaga, da je potreben za cviček pravi izbor, dobra predelava, čista posoda, skrbna nega, dobra lega vinograda . . . „In ob vsem znanju morebiti še malo sreče,“ doda gospodar, ki trdi, da mu je kmetijska šola dala dobre smernice, da pa se mora vsakdo do temeljitega znanja dokopati v praksi.

Zmagovalec letošnjega tekmovanja za najboljši cviček je zadnje vinograde obnovil pred tremi leti; te trte bodo letos prvič obrodile. Njegov recept, ki se je izkazal za najboljšega, pravi: 65 odstotkov črnih sort, 35 belih. Frankinje in črnine pol na pol, v dobri tretjini belih sort pa naj bo kakih 25 odstotkov laškega rizlinga in 10 odstotkov kraljevine. „Če hočemo kvaliteten cviček, moramo dati vsaj polovico kvalitetnih sort (frankinje in rizlinga)!“

Takale tekmovanja ljudem odpirajo oči, čeprav lahko za Martinčičevega iz Šmalčje vasi zapišemo, da se je že pred njimi dokončno odločil. „Dobrega vina ni težko prodati!“ trdi glasno in pove, da bi ga zlahka prodal še več kot 60 hektov, kolikor ga je lani pridelal.

„Stroje človek mora imeti, malo je treba biti zaljubljen v poklic, potrebno je znanje, tudi vreme mora biti naklonjeno – a gre!“ pove preprosto in odide nazaj v vinograde, od koder je bil malo prej prišel.

Tako enostavno kajpak ni. Bržkone je najbolj odločilna ljubezen do zemlje. Vse drugo se da naučiti, preizkusiti, narediti . . . Ljubezen do zemlje in do trt pa je ali je pa ni; pri Francu Martinčiču je je gotovo v obilju.

J. SPLICHAL

Pravi morilec ostaja neznan

Ker ni bilo dokazov za krivdo, je novomeško okrožno sodišče oprostilo obtožbe uboja Ano in Martina Uhernika iz Gabrja

Eden najbolj zapletenih, nenavadnih in v javnosti odmevajočih sodnih procesov iz prakse okrožnega sodišča v Novem mestu je po štiridnevni razpravi končan. Zločin pod Gorjanci ostaja zavit v meglo.

Kmet iz Jugorja pod Gorjanci, priletni Jakob Luzar, je bil 11. avgusta lani zvečer ubit, njegovo truplo pa so našli v potoku obteženo s kamni. Zločin je bil storjen, našli so na poti sledove krvi in umorjenčev klobuk. Zakaj naj bi nekdo ubil miroljubnega Luzarja ?

Po nekaj dneh je sum padel na Martina Uhernika in njegovo ženo Ano, s katerimi so bili Luzarjevi sicer v prijateljskih odnosih, tik pred zločinom pa so se „nekaj dajali“ zavoljo koščka zemlje. Uhernik je začel graditi novo zidanico, katere temelji so bili pomaknjeni nekoliko na kolovozno pot, zato naj bi Luzar mejašu odstopil nekaj metrov zemlje. Luzar na to ni pristal, poklicali so komisijo krajevne skupnosti, vendar so se na koncu sporazumeli in zvečer so se razšli.

Vse od začetka preiskave, uvedene zoper Martina in Ano Uhernik, ki sta bila potem v priporu, je Uhernik krivdo zanikal. Zmeda med preiskavo in na procesu pa je nastala zavoljo štirikratnega priznanja zločina zaprte Ane Uhernik. Ta je priznala, priznanje preklicala, spet priznala in ob rekonstrukciji zločina kazala, kje naj bi še vse zgodilo in na kakšen način. Pa vse spet preklicala . . .

Dolžnost sodišča je bila dobiti v roke trdne dokaze, da sta obtoženca v resnici zagrešila strašno dejanje, ki naj bi mu botrovala maščevalnost. Zaslišanih je bilo nad 20 prič, trije sodni izvedenci, pa vse skupaj ni pomagalo razvozlati zapletene zadeve. Priče s sorodniki ubitega vred so po vrsti izjavljali, da z Uhernikovimi niso bili sprti, temveč narobe, da je Uhernik delaven človek, ki se je sicer pridušal, da bo gradil, ampak videl in slišal ni nihče, da bi on streljal na Luzarja in ga potem z ženino pomočjo vlekel do potoka.

Strokovnjaki-izvedenci tudi niso našli na oblačilih obtožencev nobenih sledov krvi pokojnega Luzarja, vendar bi morala kjerkoli na sebi imeti njegovo kri, če bi pokojnega res na tak način ubila in ga na vreči nesla do potoka, kot je to med priznanji izpovedala Ana Uhernik. Tudi njena priznanja so bila vsakokrat drugačna. Pomembno pa je zlasti to, da je psihiater ugotovil, da je Ana Uhernik slabše diferencirana sebnost, ki hitro zapade pod vplive in tudi sicer slabše duševno razvita. Po mnenju sodišča je ravno zaradi tega in ker je hotela čimprej na svobodo k dvema otrokoma, ki sta ostala sama, pošiljala preiskovalcem pošto: „Vse priznam, samo izpustite me!“ Ugotovljeno je tudi, da ga nista mogla nositi tako, kot je izpovedala Uhernikova, in da Luzar ni mogel biti ubit na tistem kraju, ki ga je ona pokazala.

Izvedenec dalje pravi, da je bil pokojni ubit z orožjem, najverjetneje z lovsko puško, nikakor pa ne s pištolo. Uhernik puške ni imel, lovec ni bil in nobenega dokaza ni, da bi on tako orožje imel.

Vse to je veliki senat okrožnega sodišča, ki mu je predsedoval Janez Kramarič, tehtal, preden je po dolgem posvetovanju izrekel oprostilno sodbo po načelu: „Če je sodišče v dvomu, obtoženca ne sme obsoditi, ampak oprostiti.“ Ko je bila v petek, 28. marca, razglašena oprostilna sodba, so hkrati izpustili na svobodo več mesecev priprta osumljenca.

Da je bilo zanimanje za razpravo v podgorjanskih vaseh veliko, je razumljivo; vsak dan procesa je bila dvorana nabito polna. Nikakor pa ni razumljivo in ne dopustno vedenje nekaterih prizadetih sorodnikov, ki so tako rekoč protestirali proti izrečeni sodbi, medtem ko zaslišani kot priče niso vedeli povedati nič obtežilnega in dokazilnega. Razočarani, ko so spoznali, da sodišče krivca ni našlo, so mahali z rokami, vpili, nekateri jokali. Da hočejo krivca, jim nihče ne zameri, da pa bi bili pripravljeni nedolžnemu naprtiti kazen samo da bi bil zločin opran, „kri za kri“, je milo rečeno, grdo.

Sodišče je kvalificirana ustanova, zato mu moramo zaupati in verjeti. Za vsako ceno nekoga spraviti tako rekoč na vislice, brez trdnih dokazov, bi bila neodpustljiva napaka. In zelo hudo bo v vasi, če se tega ljudje ne bodo zavedali! Izrečena sodba seveda še ni pravnomočna.

R. BAČER

ČUVAJMO GNEZDIŠČA!

Lovska zveza Bele krajine obvešča vse prebivalce na svojem območju, da so pričele valiti divje race mlakarice. Race so vložili v reko Dobličico in Lahinjo lansko leto. Ker so race zelo domače, je velika nevarnost, da ne bodo znale zadosti skrivati svojih gnezd. Da bi to ptico ohranili v našem okolju, naprošamo vse, ki bi račja gnezda našli, naj rac pri valjenju ne motijo, preganjajo ali jim celo pobirajo jajca iz gnezd. Vsi prebivalci se naj vključijo v akcijo očuvanja gnezdišč, saj so divje živali del lepote naših krajev. Lovska zveza naproša tudi, da podobno ravnate z gnezdi fazank!

FRANC KLEVIŠAR

ČIK IZ VLAKA

Na parceli Ivana Bona iz Zabrdja je 25. marca popoldne začelo goreti. Parcela leži ob železniški progi pri Gomili. Ogenj je nastal v suhi travi in se širil v bližnji gozd, na srečo pa so plamene takoj opazili in ogenj udušili. Po prvi oceni je škode le za 1.000 din, vendar je nevarnejši vzrok. Domnevajo, da je kakšen potnik iz vlaka odvrgel skoz okno cigaretni ogorek. Tako je zaradi drobne nepazljivosti nastal požar. Še se lahko kaj takega zgodi v vetrovnih pomladanskih dneh, če ljudje ne bodo bolj previdni.

»Pošasti« v Savi

Sava premore še trofejne some

„Dokler si ob vodi, je vedno lahko ujameš ribo,“ pravi rib... pregovor. Tone Žibert, prof... nik sevniškega društva inval... je minuli petek popoldne kon... slabo uro „črvičil“ v Savi n... munu ob izlivu Impoljskega p... toka, pa je ujel soma, kakr... v družini že lep čas ni ujel n...

„Štirje ribiči smo lovili kn... ko je pri meni potegnilo, da... mislil, da sem zapel kakšno... Vseeno sem zategnil, bri... co usločilo in začelo se je... bo koga,“ je minulo sobo... povedoval na svojem dom... mo utrujanje, kot temu p... ribiči, je nato trajalo ce... Ribi je popuščal vrvico v... sredine Save.

Pravijo, da somi najraj... jemljejo, ko cvete bezeg... mora soparno. V Žibert... primeru je držalo le zadnje... bilo po dežju, ko se je že k... sonce. Z malo manj spretno... Tone prav lahko bil ob kp... saj je lovil le z vrvico, ki je... videna za ribe od 5 do 6 kg.

Žibertov som je tehtal 9,95 kg, dolg pa je bil 119 cm.

Vse gorje ni strlo Bezgarke

Vnuki so odšli s »trebuhom za kruhom« - Poskrbeti za odročne kraje, ki vse bolj izumirajo

Julijana Šercer, po domače Stara Bezgarka iz Papežev, je 29. marca slavila devetdesetletnico. Rojena je bila v Bezgarjah v Čabranski dolini. Poročila se je v Papeže z Antonom Šercerjem in mu rodila šest otrok. Ko pa so bili očeta najbolj potrebni, je v prvi svetovni vojni padel. Ostala ji je samo kmečka hišica in zemlja. Tedaj še ni bilo poskrbljeno za vojne vdove. Tudi po zadnji vojni se je morala prenekatera kmečka žena prebijati v takšnih in podobnih težavah brez gospodarja in pomoči družbe.

Začela se je druga svetovna vojna. Bezgarka se je s svojo družino med prvimi priključila OF. Kljub velikim žrtvam je vztrajala do konca vojne. Ostala je domovini zvesta do današnjih dni.

Zaradi sodelovanja z OF in partizani so ji Italijani obsodili na smrt sina Alojza in zeta Jožeta, ki je bil terenec. Oba so ustrelili julija 1942. Sin Jože ji je padel v partizanih leta 1944. Dom so ji izropali in požgali že poleti 1942, njo z družino pa odgnali v internacijo.

Po osvoboditvi si je obnovila dom in začela kmetovati. Mislila je, da bo vsaj kakšen vnuk ostal na gruntu. Toda Jožek in njegovi dve sestri so odšli v svet za kruhom. Čeprav dedič lepe domačije, si zdaj služi kruh v Franciji. Ostala je sama s priletno hčerko Julko, ki je v minuli vojni postala vdova s temi tremi otroki.

Večkrat obiščem Staro Bezgarko. Vselej mi veliko pove. Ponosna je na domovino in vse njene, ki so se žrtvovali zanjo. Toda vselej čutim v njenem pripovedovanju o zmagoslavju nekaj tihe grenkobe, ker nova oblast ni poskrbela dovolj za odročne kraje, ki propadajo in izumirajo.

T. OŽBOLT

Julijana Šercer-Stara Bezgarka (levo), na desni pa je njena hči Julka. Mati je ovdovela v prvi, hči pa v zadnji vojni. Mati je ostala s šestimi, hči pa s tremi otroki. (Foto: T. Ožbolt)

PRI RIBIČIH JE BIL

V noči na 25. marec je bilo vlomljeno v bife ribiškega doma v Prilipi pri Brežicah. Našli so nasilno odprte predale točilne mize, kjer denarja sicer ni bilo, vlomilec pa je odnesel 14 steklenic vinjaka, nekaj kozarcev in ribiško palico.

TRAKTOR GA JE POKOPAL

26. marca se je na svoji njivi smrtno ponesrečil 53-letni Jože Rak iz Češnjic pri Sevnici. Ta je s traktorjem oral na zelo strmi njivi in ko je na vrhu hriba hotel obrniti, je traktor začel vzvratno drseti navzdol, pri tem pa se je še prekucnil in Raka pokopal pod seboj. Zvečer so našli Jožeta Raka mrtvega na kraju nesreče.

EDEN MRTEV, 4 RANJENI

Huda prometna nes... ki se je pripetila 26. ... zvečer pri Leskovcu, je te... la več telesnih poškod... smrt in za 20.000 din m... rialne jškode. Martin Ž... iz Drnovega je z avtom v... iz Krškega proti domu... proti pa mu je pripeljal S... ko Vretič iz Kremena. T... nenadoma zavil v levo, p... sta avtomobila čelno tr... Hudo poškodovana sta... oba voznika, zraven pa se... potniki v Vretičevem a... Anton Koritnik in Ro... Mešiček iz Kremena ... Alojz Bevc iz Drnovega. Vseh pet so prepeljali v ... vomeško bolnišnico, kje... je Slavko Vretič še isti ... poškodbam podlegel.

POPRAVEK

V zadnji številki je prišlo ... strani v članku „Iztrgati pozab... pomote v datumu. Muzej kr... orodja na Veseli gori ni b... minuli četrtek, temveč ... šele 27. aprila. Za napako v... čujemo.

UREDNI...

Dolenjski lovci bodo dobili nov rod gonjačev, ki jih uspo... Rančigaj iz Trebnjega. Vsaj pet „pesmi“ bo na rogove ... lovcev v Novem mestu, sedem pa v Trebnjem. Na sliki: ... minuli petek v Trebnjem (Foto: Železnik)

Kozerija

KOŠČEK VSAKDANJEGA KRUHA

Pšenica vzklije iz zemlje, ko je roka vrgla seme. Potem mukoma dozoreva pod vročim soncem in dežjem, ki se izliva iz sivo-črnih oblakov. Porumeni in napove čas žetve in mlačve, čas od potu svetlečih se obrazov. Kašče se napolnijo, redki mlini meljejo. Moko sesipljejo v bele vreče in razgubi se po bajtah, namenjena za pečenje kruha.

Zaradi kruha se ljudje pobijamo. Brez kruha ljudje umiramo. Kruh je Bog, je rojstvo in smrt. Velikokrat sem slišal in še slišim: „Prišel bo čas, ko si bo lahko vsakdo odrezal večji kos kruha.“ Zakaj prihodnji čas? Zakaj?

Veliko ljudi je pijanih od kruha. Bolj kot od vina. Pijanih. Drugi dan je dan streznitve. V mladosti nam režejo kruh starši, ko odrastemo, ga režemo sami. Tudi drugim. Tudi staršem. Kruh so častili in ga preklinjali, kruh so prosili, za kruh so izdajali. Tudi prijatelje, tudi svojce. Kruh so grebli iz zemlje. Z golimi rokami, za ceno lastne krvi. Kruh je slan, ker je tudi kri slana. Kruh je sladak, ker je tudi ljubezen sladka. Kruh je ljubezen: ko ga nimamo, se žrtvujemo zanj, ko ga imamo preveč, ga odvržemo . . .

S pladnjem v roki in z enolončnico na njem sem iskal prazen prostor v tovarniški menzi, ki je mrgolela od delavcev. Mize blizu so bile obložene s štirimi pa tudi s petimi jedci, pri vratih, ki vodijo k sanitarnim prostorom, ni na enem od štirih stolov nihče sedel. Prisedem, obrišem žlico v papir in zajamem. Zdolgočaseno, vsakdanje.

„Dober tek“. „Hvala, enako.“ Voščil mi je glas inženirke. Ena redkih izobraženk v fabriki. Dobra mačka. Škoda, da nosi poročni prstan.

„Kaj je s to mizo? “

„Kaj naj bi bilo? Miza kot vsaka.“ Odgovarjajoči glas mi je neznan.

„Maje se. Zgodi se lahko, da mi kaj prileti v krilo.“

Srebanje enolončnice, govorjenje vsevprek. Kot melodija slapa.

„S čim naj jo podložim? Maje se.“

Roka s prstanom odlomi polovico kruha. Pobarvani lasje izginejo pod gladino mize.

„Tako je veliko bolje. Se več ne maje.

Melodija slapa se spremeni v jezno šumenje polja, zasejanega s pšenico.

TONI GAŠPERIČ

DOLENJCI GOVORIJO

DANES

TRDINOVI NOTESI

3. IV. '75
35
PRILOGA

KAJ JE NOVEGA

DANES

GRADOVI IN USODE VRHKRKA

DANES

Na 6. strani Priloge smo, kot ste nedvomno lahko že opazili, pred tedni začeli novo serijo zapisov, v katerih vam bomo v naslednjih mesecih predstavili Dolenjce, ki že več let ne živijo na Dolenjskem, se pa še počutijo naše gore list. Med strokovnjaki z najrazličnejših področij — že doslej smo vam predstavili operno pevko Bukovčevo, arhitekta in slikarja Kobeta, zgodovinarja Mikuža, partizanskega vodjo in poklicnega častnika Potočarja, telovadca in olimpijskega prvaka Štuklja — smo danes zašli na področje, ki bo za mnoge malce nenavadno, bo pa gotovo pripoved zanimiva. O sebi, o svojem delu in o načrtih govori Anton Strajnar s Težke vode, mojster kuhalnice in šef kuhinje v ljubljanskem Slonu, večkratni kuharski prvak na evropskih tekmovanjih, častni član številnih kuharskih združenj po svetu. „Sem pa Dolenjec, točneje — Podgorec!" pribije v naši današnji rubriki DOBER DAN, DOLENJCI.

NAPREDEK V DVEH KORAKIH

Naše četrto uredništvo v gosteh je bilo na Trebelnem, kjer smo poslušali usodo kraja in ljudi: tri desetletja po osvoboditvi smo poslušali besede domačinov komaj 300 metrov stran od kraja, kjer stoji spomenik Gubčevi brigadi, ustanovljeni na Trebelnem 1942.

„Če pogledamo, kako so naši kraji gospodarsko napredovali v teh tridesetih letih, lahko kratko rečemo: samo dva koraka — enega s svojimi žulji, drugega z družbeno pomočjo. Oba pa sta kratka!" je povedal kmet Jože Žagar in v to ugotovitev lahko strnemo besedo nekaj deset govornikov, ki so prišli pripovedovat o svojih uspehih, težavah, načrtih.

O tem, da je bilo med vojno Trebeljansko med partizanskimi zibelkami, da pa danes ljudje odhajajo in ostaja vse bolj prazno, so pripovedovali pa o tem, da radi sami primejo za delo, da se ne bojijo žuljev in še o mnogočem drugem — o vsem tem pa govori zapis na tretji strani Priloge z naslovom SAMO DVA KRATKA KORAKA.

DEVETERO SPRETNOSTI

Med vrsto starin na dvorišču gostilne Petra Deva v Mokronogu zbujajo pozornost tudi železna kovana vrata. Le-ta imajo s starostjo skupen le videz, nastala so namreč v ključavničarski delavnici Ivana Torija na drugem koncu trga.

Za Ivana Torija umetno kovaštvo ni vse, kar vidimo na raznih balkonih. Da je, kot pravi, izvirno, lahko pri delu uporablja le zakovice, objemke in spajkalo, nikakor pa ne več varilnega aparata, ki ga stari mojstri niso poznali. Ob tem ga zanima tudi prvotna oblika. Za Devova vrata je vzel vzor po delu z mokronoškega gradu. To, da se tega loteva kot strojni ključavničar, ni zanj prav nič nenavadno: „Naša stroka terja devetero spretnosti!" Le-teh se je učil na Jesenicah, kjer ima kovaštvo tradicijo.

Kar težko bi bilo najti predmet, tudi kos pohištva, ki ga Toriju ne bi uspelo oblikovati v železu. Vseeno tega dela ne ocenjuje kot hudo težavnega, morda tudi zaradi tega, ker se ga v delavnici loteva bolj iz veselja, največkrat le za prijatelje in znance. „V Avstriji in Italiji je za te izdelke veliko zanimanja, veliko podjetje bi imelo s tem zadosti naročil. Navadnega delavca bi si upal v kratekm času usposobiti za to delo," pravi. O današnjih vajencih nima najboljšega mnenja, čeprav jih je v 13 letih do leta 1973 usposobil 32. „Najti dobrega je pravi zaklad. Če ga vzameš, se je treba resnično držati predpisov. V delavnici je malo, svoje vzamejo šolanje in dopusti, zato kaže bolj jemati priučene delavce.

Čeprav so oblikovani kovinski predmeti iz Mokronoga marsikje vzbudili zanimanje, od kranjskega obrtnega sejma leta 1964 do ljubljanskega Doma in spomeniškega varstva, predstavlja to le malo njegovega dela. V svoji delavnici se je poskusil z opremo za samopostrežne trgovine, ki jo je ljubljanski Centromerkur pred desetletji prodajal po vsej državi, saj je bil med trojico obrtnikov, ki je s tem pri nas pričela. Njegov izdelek so tudi velike premične stojnice na ljubljanski tržnici.

Mojster Tori pripravlja papirje za upokojitev. Predvsem vojna leta so pustila svoje sledove. Kot skojevec je bil zaprt na Jesenicah že leta 1941, sledilo je prisilno delo do leta 1943. Med partizanjenjem po Koroškem je postal komisar 1. čete v Zapadnokoroškem odredu. Čeprav je bila pri nas svoboda že 9. maja, so še 12. maja pri Borovljah bili hude boje z bežečimi fašističnimi plačanci. Že njegov oče je bil borec za severno mejo, sam je sodeloval v bojih za osvoboditev Celovca, zato ni neprizadet ob glasovih avstrijskih skrajnežev, ki skušajo zanikati partizanski boj. Do upokojitve je še nekaj časa. Škoda bi bilo, če bi v Mokronogu njegova obrt zamrla. Za enega človeka bi bilo preveč terjati usmerjanje npr. umetne kovaške obrti v serijsko proizvodnjo. Kot ugotavlja sám, bi bila mogoča. Morda še ni prepozno, da bi se zanjo v dokaj pasivnem Mokronogu, kjer zlasti moška delovna sila ne najde kruha, le kdo zavzel!

A. ŽELEZNIK

BLUES VEDNO OSTANE

„Veliko glasbenih slogov pride in gre, blues vedno ostane; pada in raste, toda vedno ostane, ker bodo vedno ljudje, ki ga radi igrajo!"

Tako govori Willie Dixon, vodja jazzovske skupine „The Willie Dixon All Stars". Ta skupina je vse bolj znana. Ljudje ob njenem igranju ne obsede mirno na svojih sedežih. Moč glasbe jih dvigne, da zaplešejo. Toda ta čar ima ansambel samo pri živih nastopih, medtem ko pri poslušanju njihovih posnetkov takega živega odziva manja ni. Vendar njihove plošče ne samevajo po policah. Willie Dixon ima namreč po dolgotrajnih koncertih in turnejah svoje lastno podjetje za izdajanje plošč in nekdanja naporna leta so skoraj že pozabljena.

V ansamblu sta poleg Dixona še dve imeni, res zaslužita naziv „star": Carey Bell in Walter Horton.

Dixonova pot glasbenika se je začela podobno kot pri mnogih temnopoltih jazzistih: prepeval je v črnski cerkvi, prepeval na prireditvah, bombaža. Komaj enajstleten je pobegnil iz rodnega mesteca v državi Mississipi in tavala po Ameriki. Poprijel je za vsakršno delo. Med drugim je bil nekaj časa tudi dokaj uspešen boksar, saj je prejel „Zlato rokavico" za leto 1937. Vendar so ga zaradi nekega spora suspendirali, in se vrnil h glasbi. Pričel je igrati na kitaro in pisati.

Od mladih nog naprej je pisal pesmi. Najraje jih je „za celo knjigo", kot trdi, samo zato, ker ni mogel dobiti. Zato je začel svoje pesmi tudi pevati. Prvi velik uspeh je dosegel v enem izmed številnih blues klubov, kjer je tisti čas prepeval Muddy Waters. Dixon mu je kar na spomin zapel pesem „Hoochie Coochie Man". Muddy je bil nad njo tako navdušen, da jo je še isti dan zapel.

Pisal je dalje. Nastale so skladbe „Little Red Rooster", „Backdoor Man", „Seventh Son", „Wang Dang Doodle" ter številne druge, ki so kasneje doživele mnoge interpretacije slavnih glasbenikov, med drugim so Dixonove skladbe igrali tudi Rolling Stonesi.

„Vse te fante sem poznal, še ko so bili dečki," se nasmeje Dixon. In res so dozorevali v tistem času, ko je Dixon krožil po Evropi in odkrival čar bluesa. Zdaj se drži bolj doma, vendar da bo blues ostal priljubljen. Ve pa tudi, zakaj.

Takole pravi: „Blues imam rad, ker je blizu resničnosti. V njem ni veliko izmišljotin. Blues je resničen!"

NEŽNE KOT POMLAD

Zima se je prevesila v pomlad, plašči bodo kmalu odveč, zato se kar nemirne oziramo za novo garderobo. Letošnja modna pomlad bo vsa v nežnih pastelnih barvah. Na prvo mesto postavljajo svetlo modro, na drugo razne zelene tone, ki pa dobivajo v modnem svetu povsem nova imena: prašnato zelena, popudrano zelena, pa tudi o zeleni kot zavist smo že slišali. Zelo čislana je letos barva marelic in breskev, smetanovo rumena, pa bela in črna kombinacija.

Novost je ta, da ne bomo več tako zelo pisane, kot smo se ravnokar navadile biti. Precej je enobarvnih modelov, vzorčasta blaga pa so ali še vedno s cvetnimi vzorci, še bolj pa so v modi črte. Te vsakih nekaj let udarijo na površje, s črtami vred pa tudi mornarska moda. To dvoje sodi skupaj.

Krila so od zime zlezla še za kakih 5 cm niže pod koleno, še bomo videvali frfotajoča, nabrana, nagubana krila, vendar je zadnji modni krik linija tube. Ravno namreč kot zobna pasta. K takemu krilu spada jopica s kimono rokavi, ki je največkrat ohlapna. Tudi brez gumbov. Pojavljajo se tričetrtinski rokavi, za mlajše, predvsem pa vitke, pa bo krik sezone vrečasta obleka s kimono rokavi in takim vratnim izrezom, da pod njo oblečemo puli ali pa bluzo. Tako obleko bomo nosile kot vrečo, včasih pa stisnjeno s širokim pasom.

Bluze postajajo vse bolj romantične, veliko jih je ukrojenih tako, da se šal ovratnik konča s precej široko in dolgo pentljo. In ne pozabite, da pledi tudi še niso završena stvar in da pelerine, tudi kratke in iz tankega blaga, lahko nadomestijo jopič.

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: ČRNA REDKEV

Če si zaprt, imaš pokvarjen želodec ali bolezni črevesja, če imaš slab apetit, si bled, če si bolan na ledvicah, sapniku, če imaš kamne na mehurju, ledvicah ali žolču, če krvavo kašljaš, če imaš gliste v črevesju — za vse to je uspešno naravno zdravilo črna redkev. Če ješ pred kosilom in pred večerjo črno redkev, bo pomagalo.

Proti boleznim mehurja, sečnega kanala, težkega odvajanja vode iz ledvic pij zjutraj na tešče in pred spanjem po 2 žlici redkvinega soka. Sok dobimo, če redkev drobno nastrgamo in iztisnemo skozi redko platno. Drugi sok pa dobro zdravi tudi pljučne bolezni, krče v prsih, astmo in pljuvanje krvi. Dobimo ga tako, da v redkev izvrtamo luknjo, jo napolnimo z medom in pečemo na žerjavici. Vsako jutro po 5 žlic tako dobljenega soka pij dalj časa, potem se bo pokazal uspeh.

Lahko pa skuhamo in medom v kisu in to zmes krat na dan pojemo po enkrat ko, potem pomaga pri stam, srbežu, tvorom in mehurjem po koži.

Proti bolečinam vrat dobro redkev kuhati v kisu, to zmesjo obložiti bolno mesto. Ledvice pa si ozdraviš, ko dalj časa dvakrat na dan črno redkev.

IVAN MAST

MODA: ZREZEK Z GOBAMI

Kot je povedal Janez Vokač, učitelj praktičnega pouka na novomeški Gostinski šoli in kvalificirani kuhar z dolgoletno prakso, zadnje čase gostje največ naročajo naravni zrezek z gobami. Kot kaže, je to postalo moderno, zato nam je povedal, kako lahko to jed pripravijo tudi gospodinje doma.

Za 4 osebe potrebujemo 4 telečje zrezke. Te na eni strani potolčemo, osolimo, na nepotolčeni strani jih pomokamo in opečemo na olju po obeh straneh. Potem zrezke odstranimo z maščobe in na njej zarumenimo sesekljano čebulo, dodamo na lističe narezane gobe in pražimo. Najboljši so sveži jurčki, dobre pa so tudi konzerv[illegible] slane gobe, vendar ne kisle. [illegible] praženjem dodamo gobe, [illegible] sekljan česen in peteršilj, [illegible] pomokamo in zalijemo z [illegible] Prav na koncu dodamo [illegible] nekaj žlic kisle smetane in [illegible] da zrezke.

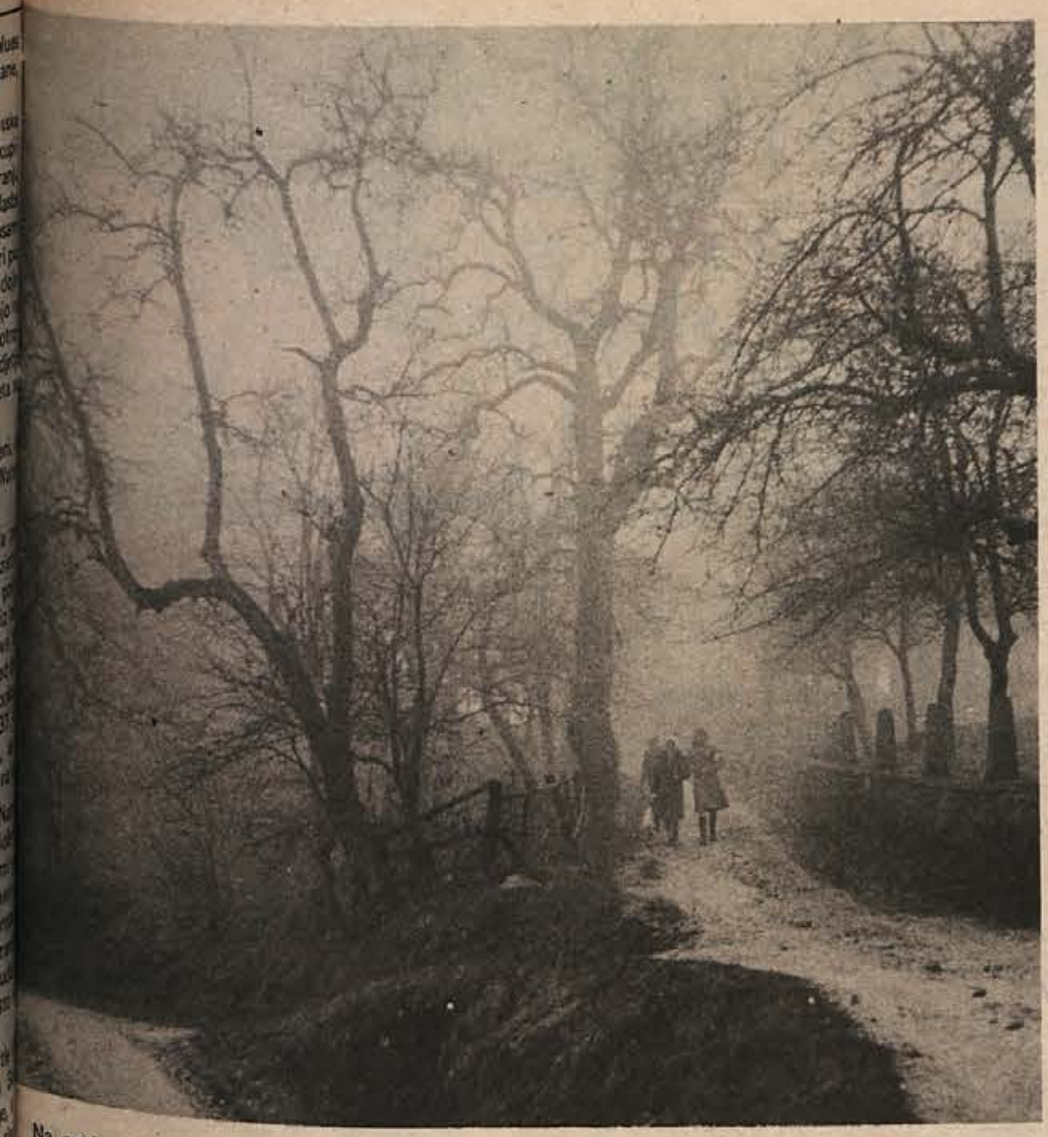

Na poti na Trebelno, ki smo ga izbrali za četrti kraj našega uredništva v gosteh, so nas že na prvih vzpetinah od Mokronoga srečavale megle. Iz temačnega popoldneva so se videli le obrisi golih dreves in delali hribovito pokrajino le bolj turobno. Na ozki blatni cesti, ki se je vijugala po pobočjih, smo le tu in tam srečali kakšnega domačina. Bolj ko smo se približevali osrčju Trebeljanskega, več zapuščenih hiš je samevalo ob poti. Iz njihovih starikavih obrazov, vegastih vrat, počenih zidov, povešenih streh in onemelih oken se nam je luščila žalostna podoba teh krajev. Nehote smo te žalostne prizore strnili in postali so nekakšen simbol pokrajine in ljudi, ki so tam še ostali.

Ko smo prišli do Pirnarjeve hiše, nekdaj znane in edine gostilne na Trebelnem, so nam mopedi, avtomobili in prislonjena kolesa delno omajali ta simbol. V veliki izbi Pirnarjeve hiše, ki nam jo je za naše uredništvo v gosteh ljubezni vo za en večer odstopil gospodar Tone, nas je nestrpno s svojimi zgodbami pričakovalo blizu trideset ljudi. Novinarji Andrej Bartelj, Milan Markelj, Ivan Zoran in Alfred Železnik smo morali kar takoj iz žepov izvleči beležke in svinčnike. Prisedli smo k Trebeljancem in beseda je hitro stekla . . .

UREDNI/ /ŠTVO V GOSTEH

SAMO DVA KRATKA KORAKA

'pozabljenih' 300 metrov?

Ko smo prisluhnili željam, načrtom pa tudi pogobam Trebeljancev in občanov krajevne skupnosti, ki so prišli iz bolj oddaljenih vasi, smo kmalu zvedeli, da se pogovarjamo o sedanjem stanju Trebeljanskega samo 300 metrov od kraja, kjer stoji spomenik Gubčevi brigadi, postanovljeni na Trebelnem leta 1942. Samo 300 metrov od kraja, kjer je bila zasajena kal naše tridesetletne svobode, napredka in sploh boljše prihodnosti!

„Če pogledamo, koliko so naši kraji gospodarsko napredovali v teh tridesetih letih, lahko kratko rečem: samo dva koraka — enega s svojimi žulji, enega z družbeno pomočjo. Oba pa sta kratka!" je povedal Jože Žagar, kmet iz Radne vasi.

Kako je torej danes videti Trebelansko?

V tej krajevni skupnosti je 24 vasi, v katerih živi po zadnjem popisu prebivalstva 1.553 ljudi. Največ prebivalcev ima Čužnja vas (153), manj pa Trebelno (111) in Češnjice (98). Nekdaj pa so bili ti kraji bolj naseljeni. Revščina in težavno življenje sta mnoge pognala po svetu za boljšim kosom kruha, kot so si ga mogli odrezati doma. Računajo, da se je samo v zadnjih letih izselilo okoli 30 odstotkov ljudi.

Stane Miklič, predsednik krajevne skupnosti, kmet iz Roj: „To območje postaja vse bolj prazno. Doma ostajajo le stari, mladi bežijo v mesta. Če ne bomo znali odseljevanja preprečiti, bomo kmalu na Trebeljanskem imeli le še sledove, da so nekoč v teh krajih živeli ljudje. Šele ko bomo rešili splošno zaostalost, lahko upamo, da bodo ostali naši ljudje na svoji zemlji, in morda se bodo vrnili tudi odseljenci. Prav zaprtost in odrezanost naših krajev od sveta sta krivi, da napredek do nas skoraj še ni segel."

Znano je, da je bilo med vojno Trebeljansko ena od slovenskih partizanskih zibelk. Tu je bilo svobodno ozemlje že leta 1941. Partizani so na Trebeljanskem vedno našli zavetje, kruh in toplo peč domačinov, tu so si vedno lahko nabrali moči za nove bojne pohode. Kako resnično partizansko je bilo to območje, govori že dejstvo, da so bili tu doma številni prvoborci in tudi narodni heroji. Zato ni nič čudnega, da se je Stane Miklič glasno vprašal: „Kje so zdaj ti ljudje, da bi nam pomagali iz zaostalosti in tako vrnili vsaj nekaj tistega, kar so naši ljudje žrtvovali v najtežjih časih? !"

Trebeljanci so garaški ljudje. Niso čakali križemrok, da jim bo pomoč prišla sama od sebe, marveč so zgrabili za delo in iz sleherne še tako neznatne družbene pomoči z neomajno voljo ustvariti si boljše življenje naredili, kar se je največ dalo.

'žuljev se ne bojimo!'

Zgradili so precej novih cest, tako da danes lahko prideš skoraj v vsako vas oziroma skoraj do vsake hiše. Sami so poskrbeli tudi za pitno vodo. Danes imata vodovod Radna vas in Trebelno, kmalu bodo na vrsti tudi Češnjice, Čilpah, Cerovec, Ornuška vas z Brezjem in Čužnja vas, kjer so vodovodna dela že v teku. Samo Trebelno je poleg tega dobilo tudi javno razsvetljavo. Več drugih stvari pa je še v načrtih ali pa samo v željah.

Podatke o tem, kar so naredili Trebeljanci s svojimi žulji, hrani v arhivu Dominik Gimpelj, vodja TOZD Puščava brežiškega GG, dosedanji podpredsednik krajevne skupnosti, med ljudmi znan tudi kot „trebeljanski guverner". Takole je povedal: „Naši ljudje so pripravljeni vložiti veliko truda in moči, ker se zavedajo, da brez tega območje ne bo napredovalo. To je nujno že zavoljo tega, ker je ta krajevna skupnost v trebanjski občini najbolj zaostala. Sredstva, ki jih krajevna skupnost dobi od občine, ne zadoščajo. Zato je treba še posebej poudariti delež, ki so ga morali ljudje sami prispevati s prostovoljnim delom in dodatnimi denarnimi prispevki. Za gradnjo cest so porabili 6.929 brezplačnih delovnih ur, za vodovode pa 14.887. Vrednost vseh opravljenih del v krajevni skupnosti v letu 1973 je dosegla skoraj 69 starih milijonov."

Anton Žagar, kmet iz Češnjic: „Za vodovod, ki je vreden 30 starih milijonov, so v Ornuški vasi dobili 2 milijona. Ljudje primaknejo še iz svojih žepov po en do dva stara milijona. Žuljev se ne bojimo, težko pa je dati denar, ker ga ni."

cesta, dolga leto upanj

Največ pripomb smo v Pirnarjevi hiši slišali na račun slabih in ozkih cest. Prebivalci se zavedajo, da lahko le dobre prometne povezave omogočijo stik s svetom in napredkom. Vse upanje polagajo v „trebeljansko magistralo", ki bi naj povezala te kraje z Mokronogom in Novim mestom. Tako bi se ljudje še laže zaposlovali in imeli tudi več časa za delo na kmetijah.

Jože Grlica, kmet iz Brezovice: „Prosili smo krajevno skupnost in občino za pomoč pri popravilu ceste, ki nas povezuje z Mokronogom, pa nam ni uspelo. Naposled smo sami zbrali denar in jo za silo zakrpali. Mi, mladi kmetje, imamo že tako in tako težave, še huje pa je zame: ne morem se zaposliti, s kmetije pa me podi oče, čeprav je on ne more obdelovati. Kaj naj naredim? ".

Marija Brajer, uslužbenka v mokronoški Iskri, doma z Jelševca: „Okoli 20 nas je iz vasi in okolice, ki moramo na delo peš. Da ne zamudimo, moramo zdoma še ponoči. Razumljivo je, da po 8 km hoje človek ni ravno najbolj spočit. Radi bi, da bi vozil avtobus. V tovarni smo večkrat govorili o tem, a se ni nič naredilo."

Albin Florjančič, delavec v IMV, z Roj: „Občina noče dati za ceste nobenega denarja. IMV je na svoje stroške naredila del ceste od Španovega mostu do Ornuške vasi, vendar bi jo bilo potrebno še urediti, občina pa spet noče nič slišati o tem. Iz naših krajev se nas vozi v to novomeško tovarno okoli 40 delavcev. Najbolj oddaljeni morajo do postajališča celo po eno uro."

kdo bo še ostal doma?

Mnoge je zemlja na Trebeljanskem zadržala, da so ostali na kmetijah, čeprav brez mladih.

Franc Blažič, delavec v IMV, z Roj: „Oče ima kmetijo. Če bi bile možnosti za kmetijstvo večje, bi tudi jaz ostal doma, tako pa sem se prisiljen voziti na delo. Ti kraji bi najbolj potrebovali kakšen obrat, ki bi zaposloval ženske. Danes je še najtežje dobiti ženo, ki bi hotela živeti in delati na kmetiji. Ko dekleta odrastejo, gredo iz teh krajev."

Jože Nadu, kmet z Jelševca: „Tudi jaz bi šel v tovarno, a nisem opravil testov. Če bi se zaposlil, bi še kmetoval. Nikoli ne bi opustil kmetovanja kot mnogi drugi."

Franc Dragan, kmet z Roj: „Imam devet otrok, pa sta le še dva doma. Ne vem, kaj bi jima svetoval: naj ostaneta ali gresta. Ničesar ne morem prodati."

Martin Žužek, kmet iz Gor. Zabukovja: „Razmišljam, da bi zapustil kmetijo in se zaposlil. Razmere so neznosne, dajatve velike. Delal sem prošnje za olajšave, pa so mi jih zavrnili. Malo lahko prodam. Vso zemljo imam na strmini, kjer s stroji ni možno obdelovati."

Jože Povšič, kmet iz Češnjice: „Imam tri sinove; dva sta šla, ne vem pa, če bo ostal doma tretji. Siliti ga ne morem. Težko je, saj tudi neveste nočejo v take razmere. Mi, kar nas je starejših, bomo še vzdržali, naslednikov pa gotovo ne bo."

šolski vozli

Na Trebeljanskem imajo dve novi šoli — eno na Trebelnem in eno na Jelševcu, učencev pa je vsako leto manj. Na Jelševcu sta samo še dva razreda, ker je ostala na šoli ena sama učiteljica. Dva razreda zato vozijo na Trebelno. A tudi na tej šoli ni dosti bolje, že zato, ker stalno živi na Trebelnem le ena učiteljica, trije učitelji pa se sem vozijo iz Mokronoga. Da bi bilo vse skupaj še bolj zapleteno, najmlajše s Trebelnega vozijo v malo šolo na Jelševec. To prevažanje pomeni za otroke nedvomno velik napor, še huje pa je tistim, ki morajo do avtobusa pešačiti po uro ali še več. Na Jelševcu in Trebelnem sta nižjerazrednici, zato učence višjih razredov s Trebeljanskega vozijo v Mokronog — v staro in od vseh strani podprto šolo.

Med našim pogovorom je bilo ničkolikokrat slišati prav žalostne besede staršev o tem, kako se njihovi otroci mučijo. „Naši otroci se šolajo v hudih razmerah, zato se teže učijo, vendar ne zaslužijo tega, da jih v dolini zmerjajo s trebeljanskimi butci," je marsikoga pogrelo.

Tudi ko zapuste šolanje, so mladi bolj ali manj prepuščeni sami sebi. Mladinske organizacije na Trebelnem ni, kulturnega življenja tudi ne poznajo. Kako jim mineva prosti čas?

Alojzija Hočevar, kuharica v šoli na Jelševcu: „Življenje mladih je pri nas žalostno. Nimamo nobenega razvedrila, poleg tega nas je malo, ker so mnogi odšli, nekateri tudi v tujino. Pred leti smo imeli mladinske sestanke in občasne plese, zdaj pa je iz leta v leto slabše. Resnično bi potrebovali nekoga, ki bi znal razgibati življenje mladih."

Jože Pungerčar, kurjač iz Čilpaha: „Pred sedmimi leti je mladinska organizacija še imela televizor, gramofon in nekaj glasbenih instrumentov. To se je porazgubilo po hišah."

Vera Brajer, delavka z Jelševca: „Delam v mokronoški Iskri, po delu pa na kmetiji. Ostane mi zelo malo prostega časa, a še tega ne izkoristim tako, kot bi bilo primerno mlademu človeku."

neodkrito 'kozjansko'

Toliko pripomb kot na tem uredništvu v gosteh do zdaj še nismo slišali nikjer. Ljudi na Trebeljanskem zelo pestijo tudi dajatve za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, neurejena zdravstvena služba na tem območju, šibak električni tok, skratka vse, kar je značilno za siromašne — nerazvite kraje. Sami se primerjajo s Kozjanci, vendar pravijo, da so še na slabšem in da tega „Kozjanskega" družba še ni odkrila.

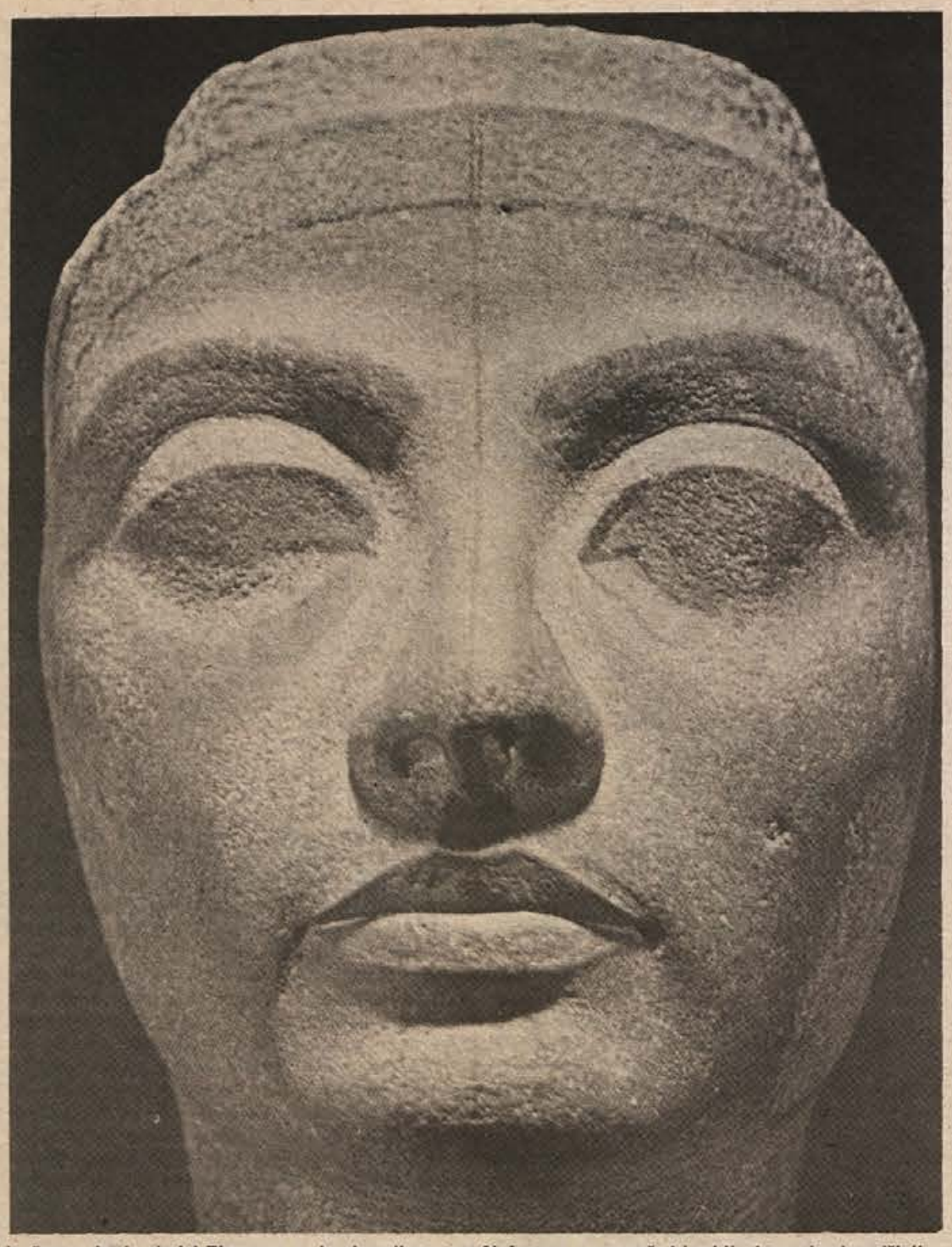

Iz časov, ko je vladal Ehnaton, se je ohranil portret Nefretete – po naše bi rekli „Lepotica je prišla" – in o lepoti te lepotice s čutnimi ustnicami in kraljevsko vzvišenostjo nas prepriča tudi ta kiparska podoba . . .

ŽENSKA LEPOTA

lojze sever

POTA KULTURE

Omenil sem že, da je bilo kulturno življenje zelo razgibano. Kmalu po vojni, ko niti orlovska niti sokolska dvorana nista zadoščali, so udarniško zgradili tretjo, večjo kot obe skupaj. Redne kino predstave so bile dobro obiskane. Še bolj nabito je bilo ob raznih gledaliških prireditvah, kajti dramatika je bila srce kulturnega življenja. Vsako leto so spravili na oder najmanj dve premieri. Igre so bile tako kvalitetne, da so jih hodili gledat celo kritiki iz glavnega mesta in igralcem peli zasluženo hvalo v časnikih.

Nekaj nedelavnih, vendar vplivnih ljudi tega ni preneslo, zato so metali polena pod noge najbolj delavnim in zaslužnim kulturnikom. Dramska sekcija je prenehala delati, tako kot nenaden piš ugasne gorečo svečo. Poskušali so jo oživiti, vendar zaman.

Preostala peščica zagrizenih kulturnikov je ustanovila klub, ki je združeval razne oblike dela. Po ocenah strokovnjakov je bil najboljši v Sloveniji. Tudi ta je bil nekomu v napotje, pa so ga ukinili.

Minilo je nekaj let in po popolnem zatišju je nekaj mladih, ki niso bili obremenjeni z razprtijami v preteklosti, začelo pripravljati igro. Brezplačno so dobili režiserja in celo kulise ter en mesec redno hodili na bralne vaje. Tedaj pa je kot iz topa treščilo vanje: igra ni primerna. Razočarani so prenehali, čeprav isto igro še danes pogosto vidimo na amaterskih odrih.

Tako je minilo še dolgo desetletje, ko nismo imeli ne dramskih uprizoritev, ne kina, ne pevcev, ne kluba, ne . . .

Kaj je po razsulu sploh še ostalo? Kulturni dom, ki je bil podoben konjskemu hlevu z razbitimi vrati, kajti nihče ni maral iskati ključev. Razbil je ključavnico in vrata so bila odprta noč in dan. Če smo pokukali skozanje, zlasti ponoči, smo se spotaknili ob kupe cigaretnih ogorkov in v gosti zavesi dima zagledali mlade kvartopirce, ki so metali karte za denar. Včasih so organizirali ples z rdečo razsvetljavo, ki je bil le uvod v ljubezenske in spolne igre za prašnimi kulisami.

MAJO

MESTO

toni gašperič

POGOVORI

TISTE POGLEJTE

— Halo! Krajevna skupnost vasi R.? Lahko dobim k telefonu tovariša . . .?

— Pozdravljen! Predsednik pri telefonu. Kaj te je privedlo, da si me poklical?

— Samo vprašanje. Kaj bi bilo nujno potrebno narediti letos na tleh vaše krajevne skupnosti?

— Vodovod, napeljati trofazni tok, popraviti vaške poti, asfaltirati cesto, ki pelje iz mesta, urediti kanalizacijo, dokončati zidavo gasilnega doma pa . . .

— Bo denar za vsa ta dela?

— Vidiš, to je tisto. Denarja ni. Ljudje sami veliko prispevajo, toda vse to je premalo. Iz samoprispevka, ki ga plačujemo že deset let, so asfaltirali cesto do vasi B. Tam so v zadnjih petih letih že dvakrat prekrili streho gasilnega doma in kar trikrat zamenjali vodovodne cevi. Bojda so bile preozke. Kot delegat krajevne skupnosti naše vasi sem v skupščini že dvakrat predlagal, naj bi bila naša vas prva na vrsti. Smo najbolj potrebni, verjemi mi. Toda ne. Nismo tako neumni, da ne bi vedeli, zakaj ne. Zakaj je tako. V vasi B. imajo občinske glave vikende, zato je tako. Tjakaj prihajajo tudi . . .

— Dovolite, tovariš, le toliko sem hotel zvedeti. Lepa hvala. Na svidenje.

Halo? Krajevna skupnost vasi B? Je morda tovariš predsednik kje blizu?

— Ne, ni ga. Odšel je v mesto na semenj. Vam lahko jaz pomagam? Da, njegov tajnik sem.

— Gotovo mi boste lahko povedali, dela bi bilo najnujneje opraviti letos na ju vaše krajevne skupnosti.

— Kako ne bi vedel! Šola se bo učenci čas sesipala na glave. Potrebna je nat popravila. Nadalje: ljudje nemalo pre vodovod; po cele dneve stoje ob vodo pipah, a vode od nikoder. Pa elektrika: o rih je tako slaba, da se nam bodo pok gospodinjski aparati. Verjemite ali ne, električnim brivnikom se je nemogoče b glejte, gremo se turizem, a nam gno zmeraj teče po dvorišču. Kanalizacijo o jemo bolj kot slepec vid.

— Pa bo za vse to denar?

— Kje pa! Že deset let plačujemo s spevek, pa nič. Poglejte pa, kako je v Tam imajo vse, kar si jim srce poželi. Iz teče voda, da bi jo človek pil na tešč čista kot biser: nikjer sledu o odpadk dom se sveti v soncu, da o tem, kako po po pašnikih električne pastirje, niti ne g O, vemo, zakaj je tako, vemo, nismo p po prižganki, ne. Vemo, da je iz vasi B občinski tajnik, tudi to vemo, da je o sekretar občinske konference SZDL. T zgradile občinske glave vikende, a tudi blike se pripelje kdo v soboto popo vemo . . .

— Lepa hvala. Samo to sem hotel ved

TONI GA

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič

OBPRAZNIKU CVIČKA

So mi pisali dolenjski prijatelji:

„Pridi takoj, je nujno, imamo teden cvička."

Razumel sem nujnost poziva in že sem drvel v Novo mesto.

Nisem še parkiral, že sem videl, da je „teden" v polnem teku, izza ogla sta se namreč primajala moja prijatelja.

„Juhuhu," sta me pozdravila.

„Na zdravje," sem jima odvrnil.

Brž smo jo mahnili v hišo, iz katere bog roko ven moli, in smo začeli z mašo.

„Liter gor," sem velel.

„Pa nama tudi," sta dejala moja znanca.

Potem sta mi začela razlagati:

„Cviček, stari moj, ni alkohol. To je zdravilo. Za vse: želodec, živce, prebavo . . ."

„Cviček je boljši od vsake tablete!"

„S cvičkom se bomo borili proti alkoholizmu, ki je veliko zlo!"

Še več takih sta mi nasula, vmes smo pa pili, da je kar od mize tekło.

„Prvo je zdravje," je vzkliknil Andrej.

„Še en liter! Nekam slabo se počutim," je dopolnil Miši.

Potem smo zapeli tisto znano, „da se spijemo pa gremo" in tudi cilj smo si postavili. Sklenili smo, da bomo šli v zidanico, tamkaj pijača človeku dosti bolj tekne, prijetnejša je in še okolje nudi potrebne spodbude.

Zidanice se še spomnim, dosti več pa ne. Že tretji dan ležim v postelji in piję kamilice.

Žena ima precej neprimernih pripomb. Mene pa drži pokonci spodbudna misel:

„Dobro, da smo pili cviček, ki je tako zdrav! Kaj bi bilo z menoj, če bi se odpeljali, denimo, na teden slivovke?"

Res pa je, da sem spoznal še eno resnico: z zdravili je treba biti previden, jemati jih je treba po malem.

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

andrej novak: s flomastrom

– Tovariši, če smo zapravili dve milijardi, bi jih lahko tudi pet, saj veste, da so bili za to dani vsi bogoji, ker smo bili mi zraven!

NA GROBU

Hladno postaja in zvezde mrzlo svetijo na nebu. Spokojen mir vlada, le sem ter tja zapraskete v mrak plamen sveče, pojenja pa spet vzplamti. Zdi se mi, da si ta plamenček ti, Anica, tvoja vroča želja po življenju. Ko gledam tvoj hladni poslednji dom, ko gledam svečo, ki sem ti jo pravkar prižgala, se mi zdi, da se pogovarjam s teboj . . .

Ljubiti življenje, kaj je to? To ni, da človek diha, hodi, se peha za uspehom in tisočerimi rečmi, se zabava in dela iz sebe skupek lažnih vrednot. Ljubiti življenje pomeni, da se zanj boriš. Ti, draga prijateljica, si se borila zanj s takim pogumom, da mi bo spomin nate vedno v oporo, kadar bom slaba, kadar bodo težave prerasle moje moči. Bila si močna, a vendar je bila smrt močnejša. Stisnila te je v objem še mlado, neizživeto, polno vere v jutrišnji dan.

Ko sva postali prijateljici, si bila ena sama živa radost. Bila si pravo moje nasprotje, živahna, čedna in simpatična. Bila si vesela in polna domislic, jaz tiha in polna kompleksov. Prvo poletje najinega prijateljstva sva preživeli na morju. Še danes se spominjam tistega večera ob morju, ko se nisi mogla otresti dveh gorečnežev, ki sta se zagledala v tvojo mladost. Obema si napovedala sestanek ob isti uri, na istem kraju. Potem sva stali za zaveso pri oknu in opazovali, kako sta nervozno hodila drug mimo drugega in razočarana čez nekaj časa odšla.

Skupaj sva hodili v kino ter počenjali tisoč stvari, ki jih počenja neugnana mladost. A ti brezskrbni dnevi so kmalu minili.

Ustvarili sva si družino. Ko si rodila prvega otroka, sem te obiskala. Bila si srečna, oči so se ti smejale, toda opazila sem, da se ti smejejo samo oči. Ustnice si imela stisnjene, tvoj korak je bil negotov, opotekajoč. Potožila si, da se počutiš slabotno. Dolgo si oklevala, preden si se po več dnevih odločila za temeljit zdravniški pregled.

Zamolčali so ti strašno resnico, za katero sem jaz vedela. Dve latinski besedi sta bili tvoja smrtna obsodba. Nihče na svetu e ni mogel rešiti. Od obiska do obiska sem vse bolj pretresena opazovala, kako hiraš, kako postajaš vse manj polna življenja, kako postajaš umirajoče bitje. Rak hrbteničnega mozga.

Počasi si hromela. A v sebi si našla še vedno dovolj poguma, da si rodila drugega otroka, čeprav so ti odsvetovali in ti zanositev skušali preprečiti.

Vsa ta leta, ko sem hodila k tebi, vseh teh dolgih petnajst let, si bila pravi junak.

„Veš, bolje bo! Zdravnik je obljubil, da bom dobila dobro zdravilo. Pa tudi ko pride pomlad, bo vse bolje . . .“

Od tebe sem odhajala pretresena. Tvoje besede so mi zvenele v ušesih kot prazno upanje. Odhajala pa sem tudi srečna, da sem zdrava, da se lahko gibljem in ker so moje težave bile tako majhne in nepomembne ob tvoji težki bolezni.

Ali je bilo prav tako? Ali nisem bila preveč sebična? Kdo ve? Človek je velika neznanka, njegov duh večna skrivnost. Kdo sploh lahko trdi, da pozna bližnjega do dna duše?

Na vsakem obisku sem se vedno znova prepričala, da ljubiš življenje, da rada živiš, pa naj je bilo tvoje življenje še tako težko. Premagovala si bolečine in z voljo premagovala strah in obup.

Prišel je čas slovesa. Na tvojem domu sem našla samo tvojo skrušeno in potrto mater. Tvoje ležišče je bilo prazno. Mati je sedela na klopci za hišo in mi s tresočim glasom povedala, da so te odpeljali v bolnišnico, da ti je strašno hudo. Ko je za hip dvignila obraz, so bile njene oči eno samo vprašanje: „Ali je res? “

Njene ustnice so komaj izdavile besede: „Ali bom res dočakala, da bom preživela svojo najmlajšo? Kaj praviš, bo živela? “

Čez teden dni, na sam dan mrtvih, se je vse dokončalo. Draga Anica, odnesli so te na pokopališče, pokrili so te s hladno odejo, tvoj grob zasuli s cvetjem in prižgali sveče . . .

Dan je enak dnevu. Danes je kot včeraj, jutri bo tak kot danes. Eno samo človeško življenje ne pomeni mnogo, toda posamezniku prav vse. Zanj je življenje najdražje, kar ima. Življenje . . .

Obiskujem te. Ko gledam plamen sveče, se mi zdi, da se pogovarjava. Nič besed kot najina zadnja leta. Govorila si le z očmi, katerih veke si dvigala in spuščala, kadar si hotela nekaj potrditi ali zanikati. Zdaj plamen sveče raste in pada . . .

PRIJATELJICA

NEPREMAGLJIVA ENAJSTORICA

„Nekoč je živel revež bajtar, ki mu je bilo ime Ropotec, in ta bajtar je imel enajst sinov. Revež, kakor je bil, ni vedel, kaj bi z njimi, pa je iz njih ustvaril nogometno moštvo. Zraven bajte je imel lep, raven kos sveta, iz tega travnika je naredil igrišče, prodal je kozo in za denar kupil dve žogi, potem pa so fantje začeli trenirati. Najstarejši, Janez, je bil strašen dolgin, zato ga je oče postavil v vrata, najmlajša, France in Jure, pa sta bila drobna in gibčna, zato ju je dal na krilo. Že zjutraj ob petih je fante zbudil in jih gnal v gozd na enourni ostri pohod. Ko so prehodili osem kilometrov, so se obrnili in se nazaj grede spustili v tek. Šele potem so dobili zajtrk. Po zajtrku so začeli brcati. Stari Ropotec je strogo gledal na to, da bi vsakdo vse znal. Tako jih je učil prestrezati žogo iz zraka, štopati, podajati, vrati, streljati z mesta in v teku, s tal in direktno, centrirati, pravilno podajati nazaj, driblati, igrati z glavo, streljati enajstmetrovke in kote, metati aute, odvzemati žogo z noge, loviti jo na prsi, brcati žogo s palico, španom, golenjo, gležnjem in peto . . .“

Tako se začenja povest Eduarda Bassa, v kateri so znameniti Ropotci že leta 1922 premagali vse ekipe na svetu in v vseh srečanjih dobili en sam gol. Njihova ekipa je imela eno samo lepotno napako: dišala je po poklicnem nogometu!

In kako bi pisal Bass (mimogrede: ta mož je bil nekaj časa glavni urednik Ljudskega časnika, katerega stalni sodelavec je bil tudi Karel Čapek) v današnjih časih?

Nekoč je bila uboga občina, ki je imela številne probleme, imela pa je tudi enajst nogometašev. Revna, kakor je bila, ni vedela, kaj bi z njimi, pa je ustanovila nogometno moštvo. Za bajtami na robu mesta je naredila igrišča, kupila dvesto žog, najnovejše adidas drese in trenirke, poseben avtobus za prevoz nogometašev in še nekaj drugih malenkosti.

Najstarejši nogometaš, Mirsad, ki je nabiral denar že pri kakih desetih drugih klubih, je bil golman, dva hitra atletska sprinterja, ki z atletiko nista mogla zaslužiti, sta bila na krilih. Po obilnem počitku in dobri hrani so se nogometaši ob enajstih, dvanajstih spravili na trening. Tekli so v gozd, in ko so ušli trenerjevemu očesu, so se zleknili po mehkem mahu ter čez uro počitka spet pritekli nazaj na igrišče.

Tam so se učili nogometnih veščin. Trener je strogo pazil, da bi vsakdo vse znal. Učil jih je nerodno štopati, da so se smejali gledalci na tekmah, slabo podajati, driblati do onemoglosti, streljati osem metrov mimo gola in štiri čez njega, centrirati za gol, zgrešiti enajstmetrovke, odvzemati žogo nasprotniku z noge tako, da mu hkrati zlomiš nogo, brcati namesto v žogo v nasprotnikov gleženj, golen in peto, zvijati se po travi, da hitreje mine čas, kleti in napadati sodnika ali nasprotnika. Pa to ni bilo vse!

Nič čudnega ni bilo, da so ob vsem tem silnem znanju in naporih nogometaši dosegali tudi lepe uspehe. S pomočjo podkupovanj, za katera so vedeli vsi in hkrati nihče, so se vsako leto obdržali v ligi, občina in podjetja so dajali mastne dotacije.

Zadnje čase pa se je zvedelo, da je najtežje delo nogometašev te slovite ekipe, da morajo vsakega prvega po milijon ali dva dinarjev, ki so jih tako težko zaslužili v prejšnjem mesecu. Nobena skrivnost ni, da je plača posameznika v tej ekipi približno takšna, da lahko žogobrcar v času, ko blagajnik pri okencu prešteje denar, počasi popije skodelico črne kave . . .

SPOMIN

Tiha noč je legla na zemljo in zagrnila svet v skrivnost. Ležim v postelji bolna in sama. Skoz okno ob postelji zrem v luno, ki se klati med oblaki. Zazdi se mi, kakor bi mi hotela svetiti in mi delati družbo v samoti. Čudno strah me je. Vse je tiho, le na hruški zraven hiše se oglaša skovir. Pravijo, da je znanilec smrti. A kako naj poje drugače kot po svoje?

Misli mi hitijo v otroška leta. Kako lepo je bilo doma pri očetu in materi, pri ljubljenih bratih! Kako lepo je bilo vsako pomlad, ko je narava zadihala vsa v cvetju! Takrat smo nabirali rože, se greli a toplem soncu, poslušali petje ptic. Potepali smo se po vaških kolovozih, ki jih obdaja grmovje in robidovje. Opazovali smo, kako mlada trava poganja v rast, kako si ptički gradijo gnezda, in prisluhnili kukavici v daljavi ter njenemu klicu, ki vabi pomlad.

„Glej, glej!“ so večkrat zakričali otroci, kadar so zagledali pobočje, ki je sijalo v belini.

„Oh, saj to ni sneg! To je teloh!“

Beli cvetovi na pobočju so se mešali z zlato rumenimi žametnimi mačicami, z grmičevjem drena. Ko smo se dalje potepali po kolovozu, smo zagledali zlata prgišča trobentic in veselo letanje čebel od cveta na cvet.

Ob malem potočku so temno cvetele vijolice in beli zvončki. Otroci smo jih radi nabirali.

Šli smo naprej preko polj, ki so dišala po preorani zemlji. Kmetje so orali, sejali, sadili. Po okoliških vinogradih smo slišali vriskati kopače . . .

Ko smo se vrnili v vas, so nas pričakale lastovice. Letale so pod hlevske napušče, v kljunčkih pa nosile slamice in vejice, da z njimi popravijo stara gnezda za novi zarod.

Kratki pomladni dan se je prehitro nagnil k večeru. Naši očetje in matere so se utrujeni vračali s polj. Skupaj smo sedli na prag hiše in jedli kruh. Joj, kako lepo je bilo takrat!

V hladni večerni zrak so zaregljale žabe v mlaki onkraj vasi. Njihova pesem je polnila večer. Mati so tačas pripravljali večerjo, zraven pa peli. Ta materina pesem v pomladnem večeru se mi še danes zdi nekaj najlepšega na svetu . . .

Bolna in sama se počasi pogrezam v globok spanec. In sanjam o očetu in materi, ki že dolgo spita v grobu. In sanjam o pomladi, ki prinaša veselje, mir in zdravje.

MARIJA NEMANIČ
Lokvica

JASPICHAL PRI SAMORASTNIKU DOMA

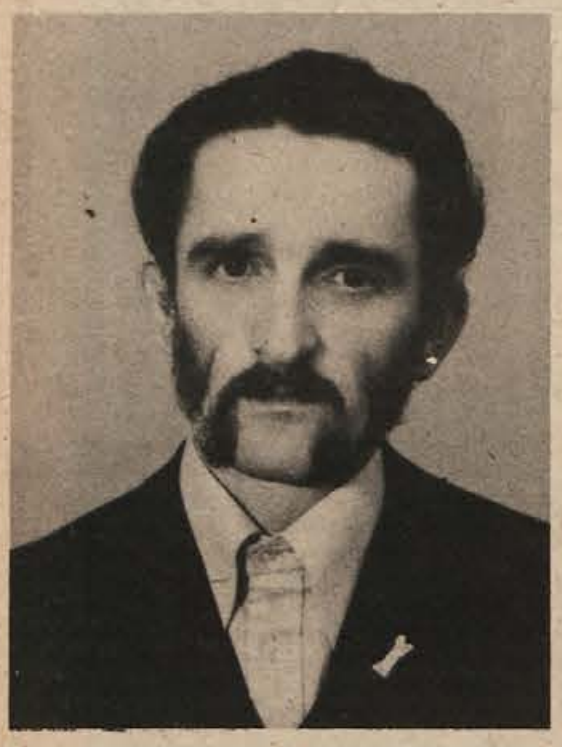

PETER JOVANOVIČ

O kiparskih kvalitetah samorastnika Petra Jovanoviča, kmeta s Spodnje Žetine visoko pod Blegošem v Poljanski dolini, je odveč ugibati: edini med slovenskimi samoraslimi kiparji je bil doslej povabljen na kostanjeviško Formo vivo.

Živi v samoti, v rojstni hiši na nadmorski višini 860 metrov. Letos sem komaj videl kaj snega — in na prvi pomladni dan ga je bilo vse naokrog ceste od Javorij proti Žetini do kolen, takole okrog pol metra. Zime morajo biti lepe tam pod Blegošem! Jovanovič se pa bolj kislo nasmehne: „Lepe so že, lepe, toda kadar so prave zime, namete snega, da ga vso zimo ne pobere! Meni za zimo ni dosti."

Od kmetijstva pri Jovanovičevih ne bi mogli živeti: komaj kaj več kot hektar zemlje imajo in v hlevu mukata dve kravi; veliko postori mati, pomaga pa ji Peter.

Februarja je praznoval 37 let; kipari vsaj že poldrugo desetletje. „Oh, kako dolgo je že tega, kar sem začel," se spominja. In doda: „Že v šoli me je veselilo risanje, veselilo tako, da sem imel kar dvakrat cvek . . ." Sčasoma pa je slikarstvo vse bolj opuščal in vse pogosteje je imel v rokah dleto ter dolbel v les. Zdaj riše le še pozimi. Zakaj? Ker kipari na hlevu, tam pa je pozimi premrzlo za delo. Zato se zateče v toplo okrilje materine kuhinje in tam riše. Največ njegovih slik je narejenih s tušem. Čudno: medtem ko v lesu išče široke zamahe — včasih oblikuje po nekaj metrov velike figure — se v sliki poglablja v detajl.

Prvo razstavo je imel Jovanovič 1966. leta v Škofji Loki. Tedaj je imel za seboj že več let kiparskega garanja. Njegovo delo so pred desetletjem dobro sprejeli, a to ga ni ne posebno navdušilo ne prevzelo: „Še naprej delam tako, kot sem delal prej." Jovanovič je namreč mnenja, da samo delo velja — in da se je potrebno z vsakim kipom znova potrjevati. Deset samostojnih razstav je za njim, morebiti še katera več. Nekajkrat je sodeloval tudi na skupinskih razstavah, a teh se bolj redko udeležuje. Sam zase sodi, da je individualist. „Ni mogoče pričakovati, da bi lahko v številni družbi nastajala dobra dela. Dobro delam takrat, kadar sem sam, v domačem okolju pod Blegošem . . ."

„Vse kaže, da se je Jovanovičevo iskanje umirilo in da vse bolj teži k ilustriranju pripovednih tekstov in se vse bolj odmika motiviki vsakdanjega dne, ki jo je doslej uporabljal kot tisti človek, ki pije pri najbližjem izviru; za Jovanoviča je bil ta izvir najbližja okolica njegovega rojstnega kraja — pristno kmečko okolje," piše o kiparju prof. Andrej Pavlovec. V potrdilo teh besedi je zdajšnje Jovanovičevo snovanje: dokončal je slike in kipe na teme iz Prežihovih Solzic, zdaj se ubada s skulpturami, ki naj ponazorijo Seliškarjeve Mule.

Jovanovič je bil doslej enkrat samkrat na taboru samorastnikov v Trebnjem. To je bilo leta 1969. To sorazmerno redko sodelovanje opravičuje s preprostimi besedami: „Tabori in druga kiparska srečanja so navadno sredi poletja in sploh v času, ko imam doma na kmetiji največ dela. Težko se odtrgam od doma — in navadno ne grem."

O trebanjskem taboru ima kar dobro mnenje: „Čisto dobro sem se počutil, ampak če človek dela čisto sam, je pa še najbolj prav." Pravi pa, da se je še bolje počutil v Kostanjevici, kjer je sodeloval na kiparskem srečanju „Forma viva" leto dni prej, preden je bil v Trebnjem. „Tam je bilo manj ljudi, zato je bilo bolje. Takole mislim: kjer je več ljudi, se rado zgodi, da hoče kdo vsiljevati svoje mnenje, to mi pa r. všeč. Drugače pa o Trebnjem mislim, da ima dobro organizacijo in da je tabor simpatična prireditev . . ."

Ves les, v katerem dela, je izpod Blegoša: najraje dela v hrastovini, ker je hrast trpežen in po Jovanovičevem se tudi dobro dela v njem.

Kadar dela, dela po ves dan — in kadar ne dela, minejo dnevi, ko se sploh ne dotakne dleta.

Širokih dlani in širokega srca morajo biti ljudje pod Blegošem: Jovanoviču je tam tako všeč, da se sploh ne mara preseliti kam drugam, čeprav od zemlje ne bi mogel živeti — njegov denar so kipi. Te prodaja na razstavah, pa tudi sicer se ljudje zanimajo za njegovo delo. Toda kdor hoče videti in kupiti, se mora potruditi po makadamu strmih navkreber. Kot bi Jovanoviča vzel iz starih časov, se mi zdi, ko pripoveduje o razdaljah in se mi zdi, kako je v Ljubljano daleč. Tako nekako, kot je svoje dni dejal Martin Krpan, da ni Dunaja potreben . . .

Jovanovič je sicer tudi član Društva slovenskih likovnih umetnikov in je s tem socialno in pokojninsko zavarovan. Tako se laže posveča delu.

Jovanovičeve skulpture so žive, vzete iz vsakdanjega življenja, ki ga dobro pozna, ali iz pripovedi. Liki zažive v lesu tako preprosto, nepotvorjeno in resnično, kot da bi bili vzeti ta hip iz našega okolja.

Prof. Pavlovec ob tem sodi: „Preprost postopek, ki ga narekuje oblika lesenega čolna, navpična os in simetrija pa izvablja Jovanoviču včasih tudi presenetljive rešitve v mikavnih skrivšavah (konji niso položeni vzdolžno, ampak navpično), v nepravilni perspektivi, kar daje resnici pravi mik ljudskosti tem plastikam."

Jovanovič sam, samotni kmet in kipar izpod Blegoša, pa na uradne kritike in nagrade ne da dosti. Nedvomno mu godi pohvala — najsi bo od strokovnjaka ali od ljubitelja kiparstva — toda ustvarja neodvisno od tega tako, kot mu narekuje srce.

V tem je bržčas tudi tista resnična kakovost njegovega ustvarjanja.

DOBER DAN, DOLENJCI

ANTON STRAJNAR

Nedavno tega je francoski predsednik Guiscard d'Estaigne podelil znanemu francoskemu kuharju najvišje francosko priznanje, red legije časti. To dobro kaže, kako priljubljeni so mojstri kuhalnice v deželi, ki po vsem svetu slovi po svoji odlični kuhinji.

Pri nas sicer ne podeljujemo državnih odlikovanj za uspehe na področju kuharske umetnosti, če pa bi jih, bi najvišje prav gotovo zaslužil Anton Strajnar, šef kuhinje hotela Slon v Ljubljani. Do sedaj je ta še ne 40-letni kuharski mojster na raznih mednarodnih tekmovanjih in kuharskih olimpiadah osvojil več kot deset zlatih, srebrnih in bronastih medalj.

Ob vsaki priložnosti Strajnar rad pove, da je Dolenjec. „Čeprav že dalj časa ne živim tam, sem še vedno trden Dolenjec, oziroma točneje, Podgorec," pribije. Rodil se je na Težki vodi kot prvi od sedmih otrok v kmečki družini. Oče in mati še danes živita v tej podgorski vasi in Anton nadvse rad prihaja domov pod Gorjance.

„Rodil sem se kot nedonošenček, s sedmimi meseci. Kadar mi danes žena očita, da prerad gledam za mladimi dekleti, ji povem, da je to zato, ker sem se prezgodaj rodil," se pošali.

Čeprav se je že kot otrok rad vrtel okoli loncev, kolikor je na kmetih sploh bilo časa za kaj takega, Strajnar pravzaprav sploh ni nameraval postati kuhar. Po končani nižji gimnaziji v Novem mestu se je vpisal na gostinsko šolo v Ljubljani z željo, da bo po končanem šolanju administrativni delavec v turizmu. Že med šolanjem pa se je odločil za kulinariko. „Že v nižji gimnaziji me je zanimala organska kemija, kuhanje pa je tudi del kemije," pravi znani kuhar.

Najprej je kot kuhar delal na Bledu, nato nekaj časa v hotelu Metropol v Novem mestu, po odsluženi vojaščini pa je 4 leta kuhal gostom na Otočcu. „Tam me je tudi dobila moja sedanja žena in sem se moral poročiti," veselo pove. Tudi njegova žena je Dolenjka, doma iz Šmarjeških Toplic in prav tako po poklicu kuharica. Danes se sicer ne ukvarja več poklicno s kuhanjem: „Doma pa še vedno kuha ona," pravi Strajnar, „meni je kuhanja dovolj v službi . . ."

Na vprašanje, kaj najraje je, je znani strokovnjak odgovoril, da kuhano govedino. „Kombiniranih jedi vseh vrst sem sit v službi. Po našem pravilniku bi moral šef kuhinje poskusiti vsako jed, preden gre iz kuhinje. Seveda pa to praktično ni mogoče, saj bi moral tako vsak dan poskusiti kakih 500 različnih jedi!"

Povedati je treba, da je bil Anton Strajnar med najmlajšimi kuharskimi mojstri pri nas, s 27 leti pa je postal najmlajši šef kuhinje v hotelih A kategorije v Jugoslaviji, kljub temu da je zaradi vojne začel hoditi v šolo skoraj z 11 leti.

Pred 10 leti so osnovali združenje jugoslovanskih hotelirjev A in B kategorije in v tem okviru razne sekcije. Strajnar je bil dvakrat izbran za sekretarja sekcije kuharjev, danes pa je predsednik te strokovne organizacije, ki šteje 700 članov. Pred leti se je začel strokovno ukvarjati tudi z dietetiko in sodeluje z Zavodom za zdravstveno varstvo SRS, vodi pa tudi vaje za študente 5. letnika medicinske fakultete s tega področja.

Da se je Strajnar kot strokovnjak uveljavil tudi v svetu, priča že podatek, da ga je Svetovna federacija kuharjev, ki ima sedež v Frankfurtu, izbrala za člana komiteja, ki šteje le devet članov. Seveda taka čast ne pride sama od sebe, pač pa si jo je treba priboriti. Navedimo le nekaj velikih uspehov, ki jih je naš rojak dosegel na velikih mednarodnih tekmovanjih: v angleškem mestu Torkay (mimogrede povedano: ta letoviški kraj ima 200.000 prenočišč) je med 800 kuharji zasedel 4. mesto. Tam je pripravil jugoslovanska narodna jedila, med njimi dolenjsko praznično potico. Na tekmovanju v pripravi rib na Norveškem je bil drugi. Na kuharski olimpiadi v Frankfurtu pa je dobil najvišje odličje — zlatega oskarja. 1973 je na tekmovanju v nemškem mestu Karlsruhe osvojil dve zlati medalji in nagrado grand prix. Čeprav je tudi letos na tem tekmovanju zbral največje možno število točk, ni dobil še enega grand prixa, ker to nagrado lahko kuhar dobi le enkrat.

Zaradi vseh teh in drugih uspehov so ga razne mednarodne kuharske federacije sprejele za častnega člana. Tako je častni član nemške zveze kuharjev, ki šteje 15.000 članov in je ena najboljših na svetu, je tudi častni član italijanske kuharske zveze, ki v svojem združenju nima nikoli več kot šest tujih članov, prav tako kanadske, kateri so poleg njega le še štirje tuji kuharji.

V zadnjem času Strajnar tesno sodeluje s hotelsko fakulteto v Opatiji, kjer nameravajo ustanoviti akademijo za gastronomijo. Prav gotovo bo tam tak strokovnjak, kot je Strajnar, lahko pri uresničitvi te zamisli veliko pomagal.

Ko je pogovor stekel o dolenjskih jedeh, se mojstra kar ni dalo ustaviti. „Mi Dolenjci smo imeli od vseh Slovencev najbolj zdravo prehrano, to pa zato, ker je bila najbolj raznolika. Le raznolika in bogata prehrana je lahko zdrava. Nekdaj predniki so jedli zelenjavo, krompir, meso zelja, fižol, vse skupaj pa so pridno zalivali s cvičkom. Gorenjci niso imeli zelenjave, prekmurska kuhinja je bila precej podobna madžarski, se pravi močno začinjena; na Štajerskem je bil močan vpliv grofov Celjskih in se je kmečka kuhinja precej pomešala s fevdalno. Le na Dolenjskem se je ohranila v vsej svoji prvobitnosti, tu so bili ti vplivi najmanjši," začne mojster strokovno razpravljati.

Od naših posebnosti zelo ceni razne potice, jedila ob mlačvi, trgatvi, martinovanju, rojstnih, raznih praznikih pa belokranjske jančke, kozlike, gibanice. Sam rad pripravi kostanjeviški zavitek z mesom. Pozabiti ne bi smeli tipične podgorske jedi „pristave"; to je nekakšna zelenjavna enolončnica, ki so jo pristavili k ognju v peči in kuhali celo dopoldne. „Ta jedila bi morali dolenjski kuharji ohranjati, saj so del narodnega bogastva," trdi Strajnar. Sam jih večkrat da na jedilnik list in jih gostje zelo radi jedo, zlasti praznično dolenjsko potico, ki je ni nikoli dovolj.

„Sedaj, ko je žabja sezona, naj povem še to, da so že naši predniki jedli žabje krake, vendar ne ocvrte, kot je danes navada, ampak so jih pripravljali v obari," navrže poznavalec.

Vsak, kdor rad dobro in zdravo je, bo gotovo vesel kuharske knjige, ki bo še letos izšla pri Črni Kmečki glas in katere glavni avtor je Anton Strajnar.

Prav gotovo je za dobrega kuharja tako kot za dobrega umetnika potrebna velika mera nadarjenosti, ljubezni do poklica, pa tudi ambicioznosti. Stajnar pravi, da je kuharski talent podedoval po materi, odlični kuharici. „V pripravi potic se ji nihče ne bi upal tekmovati z njo. Mama vedno naredi tri ali štiri vrste potic in lahko rečem, da tako dobro ne naredi nihče drug." In če to trdi svetovno priznani mojster, bo že držalo.

KAJ JE NOVEGA

FILM

PRVA SPOKOJNA NOČ

Italijanski film „Prva spokojna noč", ki ga ima v svojem programu naše distribucijsko podjetje Vesna film, se loteva teme, katero so obdelali že številni režiserji. Režiser Valerio Zurlini je zgodbo o ljubezni med mladim profesorjem in njegovo učenko postavil v malomeščanski svet malega mesta, ki s svojo mentaliteto vdihne v pripoved pretresljivo dramatičnost. V glavnih vlogah nastopajo Alain Delon, Sonia Petrov in Giancario Giannini.

PLOŠČE

Ansambel Lojzeta Slaka je praznoval desetletnico dela. V tem času je brez dvoma postal eden najbolj priljubljenih doma delujočih narodno zabavnih ansamblov. Z albumom „Deset veselih let", ki ga je izdala tovarna plošč Helidon založbe Obzorja, se ansambel in avtor vseh skladb (razen ene) predstavljata takšna, kakor ju že poznamo: 24 veselih viž igra na svojski način, ki ima pač širok krog ljubiteljev in posnemalcev.

OPATIJA 75

Na tržišču že kroži velika plošča „Opatija 75", ki prinaša posnetke dvanajstih skladb s

tega jugoslovanskega festivala zabavne glasbe. Ljubitelji naših domačih popevk so jo gotovo že opazili, prav tako pa tudi, da na plošči ni slovenskih predstavnikov niti zmagovalne popevke „Dan ljubezni". Plošče torej ne moremo imeti za popoln prikaz glasbene tvornosti, ki smo ji v opatijskih dneh lahko prisluhnili.

KNJIGE

videc

Alain Robbe-Grillet je značilen predstavnik modernega francoskega romana, ki je močno vplival na vso sodobno svetovno književnost. Njegov vpliv je segel tudi do nas. V zbirki Cankarjeve založbe „Sto romanov" smo dobili v prevodu prvo njegovo daljše delo, roman „Videc". Pisec v njem s tehniko filmskega scenarija in z nadrobno izdelano analizo miselnega in čustvenega podteksta riše zgodbo trgovskega potnika, ki se zateče na manjši otok, kjer je nekdaj preživljal otroška leta. Ta svet v malem gledamo izključno skozi junakove oči. Roman je prevedla Zoja Skušek, uvodno študijo pa je napisal znani literarni kritik Dušan Pirjevec.

Pri Mladinski knjigi je izšla romansirana biografija o Sonji Kovalevski, ki jo je napisala nemška pisateljica Klara Hofer. Sonja Kovalevska je bila ena tistih žensk, ki so svojo žensko srečo žrtvovale znanosti. Uveljavila se je na področju matematične analize, astronomije in mehanike, za katero je napisala nekaj temeljnih del. Ukvarjala pa se je tudi s publicistiko in pisanjem leposlovnih del. Sam roman o Kovalevski je tekoče napisan in bo pritegnil predvsem bralke.

Božidar Debenjak

V zbirki Cankarjeve založbe „Misel in čas" je izšlo delo našega znanega marksističnega teoretika Božidarja Debenjaka „V alternativi". V knjigi so zbrane marksistične študije, ki jih je avtor ustvarjal dvanajst let. Nekaj jih je ponatisnjenih, nekaj pa prvič natisnjenih. Delo je razdeljeno na tri dele, ki so obenem tri glavne osi premišljanja: kaj je pristna misel marksizma, kaj so poti v stran in kakšna je pot aplikacije pristne misli. Knjiga je dragocen prispevek k ohranjanju in negovanju teorije, ki je enkratno povezana s prakso in ima v praksi svojo potrditev.

ROBINSON CRUSOE

Zbirka „Sto romanov" prinaša tudi eno najbolj znanih in priljubljenih del svetovne književnosti „Robinsona Crusoeja", ki ga je napisal po resničnih dogodkih mornarja brodolomca angleški pisatelj Daniel Defoe. S prevodom Franceta Stoparja dobivamo Slovenci popolno besedilo tega pustolovskega romana, ki smo ga poznali le po številnih priredbah. Roman je še danes zanimivo branje, čeprav je njegova največja vrednost v tem, da je postal vzorec za vse podobne pripovedi v svetovni književnosti. Uvodno študijo je napisala Katarina Bogataj.

PREDSTAVLJAMO VAM

Knjige druge serije že priljubljene zbirke „Ti vražji fantje v letečih škatlah", ki jo izdaja Mladinska knjiga, prihajajo v roke bralcev. Tokrat so nam prevajalci oskrbeli tri dela, ki pripovedujejo o možeh, katerih življenje poteka med nebom in zemljo. Izbor zajema pripoved znanega vojnega dopisnika Quentina Reynoldsa „Bojevali so se za nebo", opisovanje lastnih doživetij iz tihomorskih zračnih bitk lovskega pilota Sabura Sakaija „Samuraj" in napet opis življenja velikega letališča v času bližajoče se nesreče izpod peresa Alana Scotta – „SOS za 747". Knjige so opremljene z dokumentarnimi fotografijami.

DETEKTIVI NA JEKLENIH KONJIČKIH

Mladinska knjiga je izdala novo mladinsko delo slovenskega pisatelja Braneta Dolinarja „Detektivi na jeklenih konjičkih". Kot pove že podnaslov knjige, gre za „detektivko za mlade bralce", torej za obravnavo tematike, ki je med mladimi dokaj priljubljena. Pisatelj prizadevno zapleta in razpleta dogodke okrog tatvin v tovarni koles. Pripoved zna uglasiti tudi na dobre opise mladih junakov, ki sami vzamejo vajeti v roke in postanejo nekakšni detektivi. Vsekakor gre za delo, ki prinaša mladim prav napeto branje.

S knjigo „Strici so mi povedali", ki jo je izdala Pomurska založba iz Murske Sobote, zaključuje Miško Kranjec obširno pripoved o svojem rodu, otroštvu in mladosti. Delo je tako kot prejšnja avtobiografsko. Prinaša pripovedi iz Kranjčevega rodu, ki jih je pisatelj z občutkom za ljudsko duhovitost in za preprostega človeka zapisoval. Dogajanje sega v čas, ko so kmečki proletarci z agrarno reformo stopili pred dejstvo, da sama zemlja ni dovolj, da jo je treba tudi znati obdelovati, da samo delne rešitve ne rešujejo ničesar. Po tem branju bodo radi posegli predvsem tisti bralci, ki jih mika kmečki svet in preprost človek.

V pregovorih in rekih se izraža narodova kultura, saj so v skopih besedah zarisane moralne, vzgojne in druge resnice, so odraz mišljenja, čustvovanja in odnosa našega človeka do sveta. Slovenci že dolgo zbiramo to ljudsko blago. Kljub temu bo knjiga „Pregovori – življenjske resnice", ki je izšla pri ČZP Kmečki glas, naletela na ugoden odmev pri vseh, ki jo bodo prebrali. Dr. Marija Makarovič, znanstvena sodelavka Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani, je pregovore v knjigi opremila s poljudnimi razlagami in primeri, ki misel in smisel pregovora dovolj nazorno pojasnjujejo. Knjigo je opremil in ilustriral Tone Kovič.

Pri Mladinski knjigi je izšla knjiga pravljic, ki jo bodo navdušeno pozdravili predvsem otroci, po nji pa bodo segli radi tudi ljubitelji slovenske besede, saj prinaša izbor del znanega slovenskega pisatelja Frana Milčinskega. Milčinski je snov za svoje pripovedi črpal iz neusahljive zakladnice ljudske besedne tvornosti, jo preoblikoval in v dognani slovenščini zapisal. Omenjena knjiga prihaja na knjižni trg že v drugem ponatisu. Čar ji dajejo tudi ilustracije Gvida Birolle, Maksima Gasparija in Ivana Vavpotiča.

V SREDIŠČU JE ČLOVEK

„Nekaj mora biti v meni, da tako rada pišem pesmi. Komaj sem znala pisati, že me je pisana beseda tako močno pritegovala, da se ji nisem mogla upreti. Skozi vsa obdobja svojega življenja sem šla s pesmijo."

Marjanca Colarič, predmetna učiteljica na kočevski osemletki, je med kulturnimi delavci Kočevja dobro znana, saj je ena od najbolj aktivnih članov. Njeno ime je znano tudi bralcem slovenskih revij in poslušalcem oddaje ljubljanskega radia „Literarni nokturno". Predstavila pa se je že tudi v domačih Kočevskih razgledih in v naših Dolenjskih razgledih.

Če se človek čuti tako povezanega s pesnikovanjem, nastane samo po sebi vprašanje, kaj je v tem početju in v pesmi sami takega, da lahko toliko zaobjame posameznika. Marjanca Colarič ve, da je pesem njen stalni sopotnik, najdražji in najbolj intimen prijatelj, a ne upa in ne more opredeliti bistva svojega ustvarjanja.

„Lahko da je samota, saj me ta najbolj priteguje. Osamljenost človeka v svetu leži tudi v središču moje poezije. Morda je to tudi zato, ker nezavedno čutim, da je človek nekaj izgubil in sedaj v ustvarjenem svetu pesništva najdeva izgubljeno. Morda si človek s poezijo črta nov svet. Ne vem . . . „Sama tega ne znam točno opredeliti."

Pesniški svet Marjance Colarič ni lahko razumljiv. Precej zaprt je sam vase, izraža se v bogastvu metafor. Zato njene pesmi nekateri zavračajo, napačno razumejo. Vendar pesnica meni, da dela čas v njeno korist; ljudje počasi privzemajo tudi zahtevnejše oblike, postajajo jim bližje. Predvsem mladi so bolj dojemljivi, kar je razumljivo; take in podobne pesmi nastajajo prav v mladi generaciji, ki ji pripada Colaričeva. Po drugi strani pa je prav na tem področju veliko zlaganega, veliko čistega formalizma.

„Družba sprejema vse, brez premisleka, naj bo dobro ali slabo. Avantgardizem je tak, da omogoča bleferstvo. Vendar menim, da je pokazatelj, na katerega se lahko zanesemo: v pesmi moramo začutiti človeka, njegovo pristno doživljanje, čustvo. Zato besed ne maličim. Nobena skrajnost ni dobra. Beseda mora postati in ostati pomenska, mora nositi svoj pomen. Če ga izgubi, se izgubi tudi pesem!"

Pri tako intenzivnem ustvarjanju ni nič čudnega, da nastaja tudi želja napisano objaviti. Končno nihče ne piše samo zase, in pesem, zaprta v predalu, ni tisto, kar mora biti: pogovor človeka s človekom. Marjanca Colarič objavlja v različnih revijah, samostojne zbirke pa še ni izdala.

„Na Slovenskem je mnogo pesnikov. Še več morda tistih, ki se imajo za pesnike, a to niso. V tej poplavi je seveda težko prodreti. Prav zdaj imam v založbi Mladinska knjiga v presoji svojo zbirko pesmi. Te pesmi so nastajale dolgo časa, a so enotne, tako da je cela zbirka dokaj zaokrožena. Ne vem pa še, kako se bodo v založbi odločili. Upam, da bo šlo vse dobro in da bo zagledala beli dan . . ."

Medtem ko čaka na svoj knjižni prvenec, dela dalje: poučuje, piše pesmi, vodi kočevski Kulturni klub, občasno tudi riše. S kulturnim dogajanjem in umetnostjo ima veliko veselje, zato so njene besede, ki jih je izrekla ob koncu najinega pogovora, povsem razumljive, čeprav morda visoko done:

„Umetnost bo večno živa. Govorjenje o koncu umetnosti ne velja nič. Kajti s propadom umetnosti mora propasti tudi človek. Človek je središče umetnosti, pa tudi drugače velja: brez umetnosti človeka ni. Svet brez umetnosti in brez človeka je lahko samo svet robotov . . . V tak svet pa nočem in ne morem verjeti!"

MiM

okikljani spol

okikljani spol

„V mestu dobe punice z robci krog glave kaj lahko ljubčka in mnogokrat še moža. Gospodične pa zdihujejo večidel za obema zastonj. Posebno veljavo uživajo tod brhke natakarice. O njihovem poštenji ne dvomi se nič tako kot drugod in mnoge dobile so že možičke in nektere naredile še prav dobre partije. Med gospodo cvete bujno škandalozna kronika. Jenejeve vadljajo za oficirje. Sploh so pri gospeh in gospodičnah v velikem čislu sablje. Gregoriča obiskaval lajt, ostal mu dolžan in izostal iz krčme ali je ongavil še na dalje v hčerko, zahajaje skoz zadnja vrata k njej. Oče imenuje ga vpričo drugih oficirjev šufta. Zato mora iz njihove družbe proč. Ljubica pobegne v Ljubljano. Oče telegrafa policii, da jo pritira nazaj. Frajle, če ni druzega, zaljubijo se tudi rade v dijake, raje vendar v oficirje, naj raje pa v oženjene, če prav že postarne gospode z mastno službo ali velikim imetjem, da jim kupujejo lahko tiste cunje, katere zahteva moda. O več gospodičnah kolajo satirične pesmi, ktere zložili so menda dijaki. Za naj veče opravljivke in hudobnice, za prave kače slove 4 S. hčere, delaj kar hočeš, izmislile in podtaknile bodo kak perfiden namen tvojemu naj poštenejemu djanju, zvile in spačile bodo tvojo naj nedolžnejo besedo."

Pod soncem nič novega. Tiste, ki zdihujejo, so navadno gospodične in tudi danes teže dobijo ljubčka in moža kot druga dekleta. Kar je zapisal Trdina, drži tudi danes: še vedno so v číslih brhke natakarice, še vedno cvete škandalozna kronika in še vedno je — če ostanemo kar pri Trdinovem Novem mestu — dovolj opravljivk, ki spreobrnejo tudi najbolj poštena dejanja v svoje čenče. Novo mesto je pač še vedno majhno gnezdo, v katerem vedo domala vsi za dejanja vseh. Še vedno „kolajo" tudi satirične pesmi o dekletih, ki jih tudi 100 let po Trdinovem zapisu pišejo dijaki . . .

Odveč je danes pisati, da so bolj v číslih tisti Adamovi potomci, ki imajo tako debele denarnice, da lahko ženskam kupujejo vse tiste cunje, ki jih zahteva moda.

In tako se svet, kot pravi Menart, vrti lepo naprej — in čez 100 let bržkone še vedno ne bo nič drugače, kot je danes, vsaj kar se „okikljanega" spola tiče . . .

3.IV.–16.IV.

V Prekmurju pravijo, da je treba na veliko noč nesti črnega mačka v gozd in ga tam vreči na kažipot. Na ta kraj vrže potem hudič denar.

Ste storili tako? Niste? Potem ne morete pričakovati, da vam bo hudič stresel mošnjo zlatnikov, kaj šele, da bi vam poklonil cel zaklad. Morebiti pa ste storili nekaj drugega! Ste natočili v steklenico dobrega vina, jo zamašili, zakopali v mravljišče — in čakate? Če ste storili tako, potem počakajte do naslednjega leta in jo izkopljite med vstajenjem. Če boste to vino potem pili po malem, boste pili pijačo, ki vas bo naredila silno močnega!

To sta le dve velikonočni zgodbi. V nedeljo je bila namreč velika noč. V Šentjurju na Dolenjskem, pravijo, da je včasih veljalo: tisti, ki o veliki noči zleze na tretjo prekljo v kozolcu, sliši vse, kar se bo v letu zgodilo . . .

Velika noč naj bi bila tudi vremenik. Pregovorov o vremenu pa je bolj malo, najbrž zato, ker je velika noč premakljiva. Eden med njimi pravi: če je na veliko noč lepo vreme, bo drugo leto slabo.

Prvega dne v aprilu, na dan vseh lažnivcev, je sonce vzšlo ob 5.43, zašlo pa ob 18.30. Dan je bil dolg 12 ur in 47 minut. Do 15. aprila se bo prikazalo še za 26 minut bolj zgodaj in bo za 18 minut pozneje zašlo. Dan bo dolg 13 ur in 31 minut.

Jutri ob 13.25 bo zadnji krajec, 11. aprila ob 17.39 pa mlaj. Herschlov ključ napoveduje ob jutrišnji lunini meni nič več in nič manj kot sneg in dež. Toda dolgoletna opazovanja in vremenska ugibanja so se letos vsem vremenoslovcem že tolikokrat izjalovila, da se tudi ob jutrišnji napovedi lahko le nasmejemo in si mislimo: „Če ga ni bilo vso zimo, kako bo potem zdaj, ko je pomlad domala z obema nogama že trdno pri nas . . ."

Za mlaj, ki bo 11. aprila, pa naj bi po dolgoletnih Herschlovih opazovanjih veljalo, da smemo pričakovati lepo vreme. Če računamo na to, da bomo takrat sredi aprila, tudi ne bi mogli priseči na njegovo napoved!

Nastanek imena april razlagajo različno. Eni pravijo, da je v zvezi s staro latinsko besedo „apricus", kar pomeni sončen, drugi so mnenja, da prihaja od glagola „aperire", kar pomeni odpreti, odkriti, razodeti. Oboje velja enako: gre za označitev meseca, ki je soncu in pomladi odprl vrata. Že Martin iz Loke je ta mesec imenoval „Maly trawen" in mali traven se je ohranil do današnjih dni. Beseda traven ponazarja čas, ko prične trava zeleneti in zato ni čudno, da se je nekoč pomen imena traven po krajevnih okoliščinah raztezal kar na štiri mesece. V Slovenski krajini je bil mali traven že marec, Malorusi pa s travnom označujejo maj in junij. Sicer pa aprilu v Prekmurju rečejo tudi deževni mesec ali velikotravnik. Valentin Vodnik je temu mesecu nadel ime ovčjider. Še drugi so poskušali z različnimi imeni poimenovati april, vendar pa je obveljala najstarejša oblika . . .

Poglejmo še nekaj aprilskih pregovorov: Malega travna presuho, ni kmetovalcu kaj ljubo; dež če večkrat prirosi, srčno ga veseli. Malemu travnu ne zaupaj, četudi je topel, zelen breg; burja — krivec le zasukaj, brž je mraz, pobeli sneg. Malega travna če grmi, slane bati več se ni. Mali traven ima devet vremen na dan. Malega travna je za vsakim grmom dež in sonce. Mokrota v aprilu, pridelkov obilo. April sedemkrat na dan kmeta s polja spodi. Aprilsko vreme — konjska čud. Če je april deževen, kmet ne bo reven. Če se aprila vreme smeje, se bo še kesalo pozneje. Sv. Tiburcija (10.) polje zeleno, dobra bo letina, zrnje jekleno. Več ko ima leto dni, aprila vreme se spremeni.

VRHKRKA

Reka Krka konča svoj podzemni tok pod sedlom, ki mu domačini pravijo Prestrana. V mlinarski obrti pa pravijo prestrana vdolbini, v kateri tolčejo ječmen in proso, da dobijo ješprenj in kašo. V tisočletjih ši je Krka izdolbla velikanski predor pod Prestrano. Na dveh krajih se je zemlja udrla; nastali sta dve zemeljski udrtini, ki sta na moč podobni prestrani pri stopah — Krka pa si je poiskala novo pot pod zemljo in zdaj izvira iz tal, medtem ko je prej prišla na dan nekaj metrov više na pobočju ter padla v nižino.

Baje so v stari podzemeljski jami živeli že jamski ljudje, prav gotovo pa so jo uporabljali za zavetje pred Turki prebivalci teh krajev pred štirimi stoletji. O tem je pisal Jurčič v svoji povesti Jurij Kozjak.

Kjer izvira desni rokav Krke, je stal nekoč na visoki skali grad Vrhkrka. Današnjemu Krkinemu rokavu pravijo Poltarica, ime pa je dobil po mnogih poltarjih, ki jih je tu imel grad. Poltarji so leseni zaboji v vodi, v katerih so hranili žive ribe.

Tako stari kot novi grad Vrhkrka sta sorazmerno zgodaj propadla — stari je bil zapuščen že takrat, ko je Valvasor zbiral gradivo za svojo Slavo vojvodine Kranjske.

Medtem ko o gradu Vrhkrka ni nobenega sledu več, pa so razen imen (Poltarica za en rokav Krke, na primer), ki so nastala v tistem času, do današnjih dni ostali še zidani spomeniki tistih časov. Reka Krka je znana po številnih mlinih: do samostana, nekdanjega gradu Struga, so našteli kar 30 navadnih, valjčnih in že tudi opuščenih mlinov, 19 žag, 5 stop in 3 elektrarne. Znano je, da so mlini na Krki zelo stari, saj se omenjajo že v 13. stoletju, ko so bili nekateri mlinarji podložniki stiških gospodov. Morebiti pa so bili mlini na Krki še starejši, saj so že stari Rimljani poznali na enak način grajene mline.

Že kar prvi mlin, ki ga poganja reka Krka, je bil nekdaj grajski: spadal je pod grad Vrhkrka! To je sedanji, sredi polja stoječi Anžetov mlin. To je tisti mlin, v katerega jez se steka potok Višnjica. Ta mlin pa že od leta 1445 ni bil več vrhkrški. Tedaj ga je namreč Jurij Gurger (Glaner) prodal stiškemu samostanu za 23 funtov. Okrog leta 1600 ga je od samostana kupil krški župnik Jurij Kozlevčar. Ta ga je prodal naprej dobrepoljskemu župniku, iz njegovih rok pa je šel v roke Janeza Zajca, po domače Anžeta. Temu Anžetu je Krka gnala pod Vidmom še en mlin in žago.

Malo naprej je Huda loka, kjer je prav tako star mlin. Nekoč je imel ta mlin tudi kovačijo, pozneje pa žago. Povodenj je podrla jez, ki so ga nekdanji mlinarji navadno učvrstili še z lesom, danes pa je mlin opuščen in zadnji mlinarjev potomec se ukvarja s kmetijstvom. Ni pa znano, če je bila morebiti kovačija ali pozneje mlin sam oziroma žaga kdaj v lasti vrhkrških graščakov.

Zanesljivo je, da je bil znani Strahov mlin v Podbukovju njega dni last čušperških graščakov.

A vrniva se raje h gradu Vrhkrka in zapišiva, kaj je o njem poročal Valvasor:

„Gradov in gospostev Obergurck, v kranjskem jeziku Vrhkrka, je dvoje, staro in novo, ležita pa blizu skupaj. Stari grad leži na Srednjem Kranjskem, novi pa na Dolenjskem, pet milj od glavnega mesta Ljubljane in štiri od Novega mesta.

Nemško ime je grad dobil po reki Krki, ki izvira precej pod njim, in zato nosi tudi primerno ime Obergurck, pa tudi kranjsko ime Vrhkrka pomeni isto.

Stari grad stoji na skalnatem hribu, sredi divjine, med strašne hribe ujet in z divjimi bukvami in drugimi gozdovi prerasel. Medtem ko so ga nekoč šteli za trdnjavo, stoji danes popolnoma zapuščen.

Pri gradu je jama, v katero se v vojnih časih zatečejo iskat zavetja sosedje, o čemer pa sem že poročal v poglavju o redkostih dežele.

Novi grad stoji spodaj na ravnici ter ima v smeri proti reki Krki prav lepa in rodovitna tla, in zdi se mi, da so grad zgradili tu zaradi večje udobnosti, vendar ne vemo, kdo ga je pozidal in kdaj je to bilo; po vseh znakih sodeč, pa so ga pozidali šele v tem stoletju. Stari grad je bil nekdaj gospostvo, rodna hiša in trdnjava gospodov Krških ali gospodov Vrhkrških. Tako so se v mnogih starih spisih, ki so mi prišli v roke, podpisovali zdaj Krški zdaj Vrhkrški. Leta 1323 je bil lastnik tega gradu gospod Hildebrand in gospod Tomaž Krški in ta poslednji se je tudi še leta 1351 podpisal „Tomaž Vrhkrški".

Leta 1342 je bil tu na Vrhkrki s pravkar omenjenim gospodom Tomažem gospod Wisand Krški, ni pa znano, ali je bil to njegov brat ali oče. V že pogosto citirani celjski vojni je leta 1436 in 1437 celjski stotnik razdejal tudi ta kraj, in dokler bo Vrhkrka stala, se bo spominjala razdejanja, ki ji ga je pripravil razdejal Jan Vitovec.

V tem stoletju je grad bil last gospodov Scharffov, še pred nekaj leti pa gospod Wolfa Engelbrehta, grofa Turjaškega, dediča nega glavarja na Kranjskem in tako dalje. Po njegovi smrti pa je grad prešel na kneze Turjaške in zdaj mu gospoduje gospod Franc Ferdinand knez Turjaški."

Stari grad Vrhkrka je bil že v 17. stoletju razpadel in zapuščen, pa tudi novega grada danes ni več. Lastniki gradu so posestvo razprodali in na njem stoji danes vas Gradiček, ki z imenom spominja na nekdanjo graščino. Toda preden se ustaviva pri vasi, poglejmo še, kaj je vedel zapisati o gradu Vrhkrka Breckerfeld.

„Grad Krka ali Vrhkrka je dedna posest knezov Auspergov. Stari grad, ki ga je videl samo še kot ruševino, je podrl celjski stotnik Jan Vitovec. Novi grad je tudi že povsem blizu propada, oba pa imata ime po reki Krki (Corcoras). To reko je imenoval Strabon Corcoras. Od tu tudi slovansko ime Krka. Ta tam pride na dan izpod pečin, se spušča po ti vzhodu, se nato zbere v globokem in ve kem kotlu ter s povečano silo prične svoj tok preko Žužemberka in Soteske pri Novemu mestu. Spotoma zajame preko dvanajsih potokov, pri Zagradcu, Dvoru in v drugih krajih žene veliko število mlinov. Njen tok po postopoma umirja in se nato pri vasi Zalog v bližini gradu Zalog združi s Prečno, se nato dalje do Novega mesta in se pod gradom v malem mostku spoji s Težko vodo. Pri Soteski rem gradu priteče vanjo potok Lešnica, nato objame prijeten otoček, na katerem je zgrajen grad Otočec, pod Strugo se razširi zaradi pritoka Dobovca in Žerjavnika, pri Krovevem, kjer so toplice, ki so nastale zaradi toplega jezerskega izvira, priteče vanjo potok Toplica, pri Otoku se vanjo izlijeta Radulja in Gorjanski potok. Tu je tudi otok, njegovo območje pa zajema gospostvo Pfarr in mesto Kostanjevica.

Na tem ozemlju so polja večkrat poplavljena zaradi nižinskih predelov. Krka se razliva po mnogih ovinkih in zavojih pri Čatežu v Savo. Krka je bogata z ribami, pri Soteski in Žužemberku so najboljša lovišča postrvi in okusnih postrvi, krapov vseh vrst in sulcev.

V starih listinah iz leta 1323 do 14[illegible] lahko najdemo, da je neka plemenita družina, ki je bila tu za stalno naseljena, prevzela ime po kraju in tako lahko najdemo v arhivih okrog leta 1323 zapisano ime Hildebrand von Gurk; 1342 Thomas in Wisand von Gurk; 1446 je Georg Gurker zasedal deželnem zboru. V začetku 17. stoletja so bili lastniki tega dominiona gospodje Scharpfen, nakar je prešel na grofe in končno na kneze Auersperge."

Breckerfeld govori tudi o slovečih rakih v reki Krki in trdi: „Krka ima tudi izjemno lepe rake, katerih pet skupaj meri za celega moža!"

Od nekdanje grajske slave je ostalo le ime vasi Gradiček. Še celo mlini, v katerih so živeli in živijo domači ljudje, navezani na obrt in zemljo, so preživeli grajski vek. Ime naselja pa spominja na nekdanji grad Krka ali Vrhkrka, ki je stal na Gazdniku. Kot oziroma Vrhkrški gospodje se prvič omenjajo že 1062. Potem ko je grad 1437 razdejal Jan Vitovec, so ga sicer obnovili, vendar je kasneje dokončno propadel. Proti koncu 14. stoletja so se od tod preselili knezi Auersperg, ki so si bili sezidali novo graščino v ravnini ob Krki.

Selitev Auerspergov, ki so imeli številna ozemlje na Dolenjskem od izvira Krke do Mokric, je prav značilna: medtem ko so se selili iz starega gradu Vrhkrka v novega, ki je namesto na skali stal sredi ravnine, so se dobri dve stoletji pozneje selili iz Žužemberka v Sotesko. Toda takrat ni šlo ve[illegible] udobje, pač pa je doba graščakov neusmiljeno propadala: vzrok za to selitev je bil nekoliko reč čisto drugačen: vzdrževanje Žužemberškega gradu je že postalo predrago . . .

Vas Gradiček stoji v neposredni bližini mogočnega kraškega izvira Krke pod strmim Gazdnikom, in sicer na nekdanjem posestvu gradu Vrhkrka. Zraven naselja izvira mesto potok Poltarica, ki se po 300 metrih izliva v Krko, na severozahodni strani vasi pa v gozdu Pungrt večja kraška vrtača Dol.